Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Stan na dzień ~~2 marca~~4 maja~~23 listopada~~ 30 sierpnia

201~~0~~1 r.

Komentarz [DDal1]: Zmiana techniczna nr 1

Spis treści

Sformatowano: Wyróżnienie

Wprowadzenie ____ 64

1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego ____ 97

1.1 Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa zachodniopomorskiego ____ 97

1.2. Analiza SWOT województwa ____ 6057

1.3. Ocena efektywności dotychczasowej pomocy przedakcesyjnej dla województwa ____ 6663

2. Strategia Programu ____ 7370

2.1 Cel główny ____ 7370

2.2 Cele szczegółowe ____ 7471

2.3 Zasady realizacji Programu ____ 8278

2.4 Komplementarność i demarkacja ____ 8681

2.5 Powiązanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty i Narodową Strategią Spójności ____ 8883

3. Opis osi priorytetowych i operacji ____ 9388

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie ____ 9388

Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej ____ 10297

Oś priorytetowa 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego ____ 114107

Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska ____ 120112

Oś priorytetowa 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja ____ 128124

Oś priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitalnych ____ 135128127

Oś priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia ____ 142135134

Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna ____ 150143142

4. System realizacji i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ____ 155148147

4.1 Kompetencje instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie ____ 156149148

4.2 Krajowy System Informatyczny na okres 2007-2013 (SIMIK 07-13) ____ 169161160

4.3 Ewaluacja 173165164

4.4 Informacja i promocja 175167166

4.5 System wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007 - 2013 178170169

4.6. Przepływy finansowe w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 179171170

5. Plan finansowy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 181173172

6. Ocena programu przed rozpoczęciem realizacji (ocena ex-ante) 184176175

7. Prognoza Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 193185184

8. Informacja o przeprowadzonych konsultacjach społecznych RPO WZ 197189188

9. Przegląd i renegocjacje programów operacyjnych w ramach NSRO na lata 2007-2013 198190189

10. Spis tabel, wykresów, map 208199198

11. Spis załączników 210201200

Wprowadzenie 4

1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego 7

1.1 Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa zachodniopomorskiego 7

1.2. Analiza SWOT województwa 57

1.3. Ocena efektywności dotychczasowej pomocy przedakcesyjnej dla województwa 62

2. Strategia Programu 70

2.1 Cel główny 70

2.2 Cele szczegółowe 71

2.3 Zasady realizacji Programu 78

2.4 Komplementarność i demarkacja 81

2.5 Powiązanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty i Narodową Strategią Spójności 83

3. Opis osi priorytetowych i operacji ____ 88

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie ____ 88

Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej ____ 97

Oś priorytetowa 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego ____ 107

Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska ____ 113

Oś priorytetowa 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja ____ 121

Oś priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitalnych ____ 128

Oś priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia ____ 135

Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna ____ 143

4. System realizacji i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ____ 147

4.1 Kompetencje instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie ____ 148

4.2 Krajowy System Informatyczny na okres 2007-2013 (SIMIK 07-13) ____ 160

4.3 Ewaluacja ____ 164

4.4 Informacja i promocja ____ 166

4.5 System wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007 – 2013 ____ 169

4.6. Przepływy finansowe w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego ____ 170

5. Plan finansowy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ____ 172

6. Ocena programu przed rozpoczęciem realizacji (ocena ex-ante) ____ 175

7. Prognoza Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ____ 184

8. Informacja o przeprowadzonych konsultacjach społecznych RPO WZ ____ 188

9. Spis tabel, wykresów, map ____ 189

10. Spis załączników ____ 191

Komentarz [DDal2]: Zmiana techniczna nr 2

Wprowadzenie

Zgodnie z treścią Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 roku ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999, Rada Unii Europejskiej przygotowała Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (SWW), dotyczące spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej, określając ramy dla interwencji funduszy w latach 2007-2013. Na podstawie Strategicznych Wytycznych Wspólnoty każdy kraj członkowski, zgodnie z zasadą programowania, przygotowuje Narodową Strategię Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) oraz, zgodnie z art. 35 pkt 1., opracowuje programy operacyjne na odpowiednim poziomie geograficznym oraz co najmniej na poziomie NUTS 2, które mają być dokumentami określającymi osie priorytetowe i obszary interwencji, a także układ wdrożeniowy środków polityki spójności Unii Europejskiej w ramach budżetu na lata 2007-2013. Na podstawie zapisów wyżej wymienionych dokumentów, a także Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 roku w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1783/1999, Województwo Zachodniopomorskie przygotowało Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 (RPO WZ).

Podstawą do określenia osi priorytetowych i operacji Regionalnego Programu Operacyjnego są zapisy zawarte w art. 4. *„Konwergencja”* pkt 1 – 11 Rozporządzenia nr 1080/2006. Ponadto, Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego realizuje cele zapisane w Narodowej Strategii Spójności, zdefiniowane w odpowiedzi na wyzwania odnowionej Strategii Lizbońskiej, Strategicznych Wytycznych Wspólnoty, Strategii Rozwoju Kraju, zapisy Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 i regionalnych strategii sektorowych.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 ma charakter średniookresowego dokumentu strategicznego i zawiera[1]:

- analizę sytuacji kwalifikowanego obszaru lub sektora pod kątem mocnych i słabych stron oraz wybraną w odpowiedzi strategię,
- uzasadnienie wybranych priorytetów, z uwzględnieniem strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności, Narodowej Strategii Spójności (Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia) i wyników oceny *ex-ante*,
- informacje o osiach priorytetowych i ich konkretnych celach, które określają ilościowo z wykorzystaniem ograniczonej ilości wskaźników produktu i rezultatu z uwzględnieniem zasady proporcjonalności,
- indykatywny podział, według kategorii, zaprogramowanego wykorzystania wkładu funduszy w programie operacyjnym,
- plan finansowy,
- informacje o komplementarności ze środkami finansowanymi z EFRROW i działaniami finansowanymi z EFR we właściwych przypadkach,
- przepisy wykonawcze do programu operacyjnego,
- indykatywny wykaz dużych projektów w rozumieniu art. 39,
- listę wskaźników kontekstowych,
- informację o przeprowadzonych konsultacjach społecznych RPO WZ,
- wnioski wynikające z „Prognozy Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013”,
- wykaz gmin oraz kryteria podziału określające obszary o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej,
- wykaz głównych grup beneficjentów RPO WZ.

Realizacja Programu ma na celu wspieranie rozwoju województwa, zmierzającego do zwiększenia jego konkurencyjności, spójności gospodarczej, terytorialnej, społecznej i wzrostu poziomu życia mieszkańców.

[1] Art. 37 pkt 1 a - g Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (DzUrz UEL 210 z 31.07.2006, str. 25).

Dokument uwzględnia:

– wyniki konsultacji społecznych Projektu RPO WZ,
– wyniki postępowania w sprawie oceny oddziaływania na środowisko Projektu RPO WZ,
– uwagi zgłoszone przez poszczególne ministerstwa w trakcie konsultacji międzyresortowych,
– uwagi wynikające z oceny ex-ante Projektu RPO WZ,
– Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999,
– ustawę z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju[2],
– uwagi Komisji Europejskiej.

[2] Niniejszą ustawą zmienia się: ustawę z dnia 26 marca 1982 r. o scalaniu i wymianie gruntów, ustawę z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, ustawę z dnia 28 września 1991 r. o lasach, ustawę z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, ustawę z dnia 30 maja 1996 r. o gospodarowaniu niektórymi składnikami mienia Skarbu Państwa oraz o Agencji Mienia Wojskowego, ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawę z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, ustawę z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne, ustawę z dnia 28 marca 2003 r. o transporcie kolejowym, ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych, ustawę z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i ustawę z dnia 27 lipca 2005 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym.

Sformatowano: Wyjustowany

1. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej województwa zachodniopomorskiego

1.1 Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa zachodniopomorskiego

1) Ogólna charakterystyka województwa zachodniopomorskiego

Województwo zachodniopomorskie jest częścią regionu otaczającego Morze Bałtyckie, które od 1 maja 2004 roku stało się wewnętrznym morzem Unii Europejskiej. Położenie województwa zachodniopomorskiego w północno-zachodniej części Polski jest ważnym czynnikiem kształtującym jego rozwój.

Województwo liczy 114 gmin (w tym 11 miejskich, 51 miejsko-wiejskich, 52 wiejskie), 18 powiatów i 3 miasta na prawach powiatu. Na terenie województwa wyodrębniono 2 podregiony NUTS 3: koszaliński i szczeciński.

Powierzchnia województwa wynosi 22,9 tys. km^2, co stanowi 7,3% obszaru Polski (5. lokata w kraju). Od północy naturalną granicę regionu tworzy Morze Bałtyckie, którego linia brzegowa w województwie zachodniopomorskim wynosi 185 km. Od zachodu region graniczy z Niemcami (186 km), natomiast od południa i wschodu z województwami lubuskim, wielkopolskim i pomorskim. Przygraniczne położenie powoduje, że region leży na skrzyżowaniu ważnych szlaków transportowych o znaczeniu międzynarodowym:

- ze Skandynawii do Europy Południowej i Południowo-Wschodniej.
- z Europy Zachodniej do państw Europy Wschodniej i Azji.

Dostępności regionu sprzyja ilość (23) i różnorodność przejść granicznych województwa zachodniopomorskiego: 8 morskich, 10 drogowych (w tym 3 dla małego ruchu granicznego), 3 rzeczne, 1 kolejowe i jedno lotnicze. Po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej straciły one na znaczeniu, jednak ich liczba świadczy o dobrych możliwościach nawiązywania kontaktów transgranicznych.

Nadgraniczne położenie województwa determinuje udział w międzynarodowych projektach współpracy w ramach m.in. Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III, zwłaszcza w regionie Morza Bałtyckiego (Baltic+, Projekt Łuk Południowego Bałtyku, Most Kobiet, Bałtycki Szlak Forteczny). W ramach współpracy transgranicznej z partnerami niemieckimi i szwedzkimi wiodącą rolę odgrywa Euroregion Pomerania.

Szczególne znaczenie ma Porozumienie międzyregionalne na rzecz utworzenia Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC) – inicjatywa województw: zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego oraz regionów Skania (Szwecja), Hradec Kralove (Czechy) i Bratysława (Słowacja) – mające na celu podejmowanie i koordynację działań na rzecz utworzenia ww. korytarza transportowego północ – południe, obejmującego drogę wodną Odry, szlak kolejowy E-59 i drogowy E-65.

Charakterystyczną cechą województwa zachodniopomorskiego jest obfitość wód śródlądowych (blisko 6% powierzchni województwa) oraz rozbudowana sieć hydrograficzna. Do największych jezior regionu, czyli tych o powierzchni powyżej 1000 ha, należą jeziora: Dąbie, Miedwie, Jamno, Drawsko, Wielimie, Bukowe oraz Lubie. Główną rzeką jest Odra, łącząca porty w Szczecinie i Świnoujściu z ośrodkami przemysłowymi na południu kraju, oraz mniejsze rzeki, jak: Ina, Rega, Parsęta, Wieprza, Grabowa, Radew i Drawa.

Wielkim bogactwem naturalnym województwa, stanowiącym także o jego potencjale rozwojowym, są lasy, zajmujące w 2004 roku 35,2% powierzchni województwa (średnia krajowa wynosi 28,9%). Szczególną wartość gospodarczą i przyrodniczą mają zwarte kompleksy leśne puszcz: Wkrzańskiej, Bukowej, Piaskowej, Barlineckiej i Drawskiej. O światowej unikatowości przyrody regionu świadczą obszary objęte ochroną, których powierzchnia zajmuje 20,68% obszaru województwa. System obszarów chronionych obejmuje: Woliński i Drawieński Park Narodowy, 7 parków krajobrazowych, 83 rezerwaty przyrody oraz 20 obszarów chronionego krajobrazu.

Urozmaicona rzeźba terenu została ukształtowana przez działalność lodowca skandynawskiego i jego wód roztopowych, a w późniejszym okresie przez działalność Morza Bałtyckiego, wiatru i procesów bagiennych. Różnorodność przyrodnicza wpływa na atrakcyjność turystyczną regionu.

Pod względem geograficznym obszar województwa podzielić można na trzy strefy: pas wybrzeża, pas równin i pas pojezierzy.

Klimat województwa należy do umiarkowanych, z przewagą wiatrów zachodnich, północno-zachodnich i północnych. Jednocześnie, z uwagi na bliskość morza i mnogość zbiorników wodnych oraz dużą powierzchnię lasów, charakteryzuje się znaczną wilgotnością

powietrza.

Na terenie województwa występują kopaliny naturalne: ropa naftowa, gaz ziemny, wapienie, margle, kreda jeziorna, kamień drogowy i budowlany, kruszywa naturalne, wody mineralne, torfy borowinowe, torf, wody geotermalne i solanki.

Gleby w województwie zaliczane są do grupy gleb polodowcowych – przeważają wśród nich gleby bielicowe i brunatne. Na uwagę zasługuje fakt występowania na dość dużym obszarze gleb torfowych z grupy bagiennych oraz czarnych ziem w okolicach Pyrzyc i Stargardu Szczecińskiego.

Krajobraz kulturowy województwa zachodniopomorskiego jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, efektem ścierania się wpływów niemieckich, polskich i skandynawskich, a także wynikiem powojennych przesiedleń – litewskich, białoruskich i ukraińskich. W połączeniu z walorami krajobrazu składa się na potencjalną wartość, która stanowi o atrakcyjności turystycznej województwa.

Warunki naturalne Pomorza Zachodniego wpłynęły na ukształtowanie sieci osadniczej, na rodzaj i lokalizację przemysłu, na rozwój m.in. gospodarki morskiej, rolnictwa oraz na rozmieszczenie i charakter bazy rekreacyjnej, sanatoryjnej i wypoczynkowej. Atrakcyjność turystyczną województwa podnoszą dodatkowo zabytki architektury i obiekty świadczące o bogatym dziedzictwie kulturowym regionu.

Sieć osadnicza jest stosunkowo słabo wykształcona. Tworzą ją 62 miasta i 3173 wsie oraz inne jednostki osadnicze. Struktura i rozmieszczenie miast (szczególnie tych dużych i średnich powyżej 30 tys. mieszkańców) na terytorium województwa jest niekorzystna. Stolica województwa, liczący 414,0 tys. mieszkańców Szczecin, położona jest w części zachodniej regionu, przy granicy z Niemcami. W części północno-wschodniej dominuje Koszalin pełniący rolę komplementarnego ośrodka gospodarczego – 107,9 tys. mieszkańców. Ponadto występuje kilka miast o znaczeniu regionalnym: Stargard Szczeciński 71,3 tys., Kołobrzeg 44,8 tys., Świnoujście 41,2 tys., Szczecinek 41,0 tys., Police 34,5 tys. mieszkańców, jednakże są one położone wzdłuż granic województwa. Taki rozwój sieci osadniczej oznacza utrudnione warunki dostępu do usług różnego rodzaju dla mieszkańców wschodniej i południowej części województwa, w tym szczególnie do rynku pracy.

W obrębie województwa widać znaczne zróżnicowanie społeczne i gospodarcze między częścią zachodnią i wschodnią, na niekorzyść tej ostatniej, z tendencją do wyrównywania dysproporcji. W podregionie koszalińskim odnotowuje się znacznie wyższą stopę bezrobocia, niekorzystne saldo migracji, niższą wartość produkcji sprzedanej, znacznie niższe dochody ludności. Dysproporcje w rozwoju podregionów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1. Wskaźniki dla województwa zachodniopomorskiego z podziałem na podregiony

Wskaźniki	Województwo zachodniopomorskie	Podregion szczeciński	Podregion koszaliński
Ludność w miastach w % ogółu mieszkańców	69,0ˆ	72,9ˆ	61,8ˆ
Ludność na 1 km^2 powierzchni ogólnej	74	88	57
Pracujący ogółem w tys. osób[3]	317 304ˆ	215 633ˆ	101 671ˆ
Stopa bezrobocia rejestrowanego w %	21,7ˆ	19,6ˆ	25,7ˆ
Przyrost naturalny na 1000 mieszkańców	0,4	0,3ˆ	0,8ˆ
Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 mieszkańców	-1,06ˆ	-0,2ˆ	-0,86ˆ
Produkcja sprzedana przemysłu (ceny bieżące) na 1 mieszkańca w zł	11 022*	11 591	9 093
Wartość brutto środków trwałych (bieżące ceny ewidencyjne) na 1 mieszkańca w zł	22 148*	25 581*	15 777*
Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców	1 237ˆ	1 237ˆ	1 239ˆ
PKB na 1 mieszkańca, Polska = 100 (ceny bieżące w 2003 r. w zł)	95,3	101,8	83,1

ˆ - dane za 2006 rok

[3] Według faktycznego miejsca pracy, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

* - dane za 2005 rok

Źródło: GUS (2004, 2005, 2006)

Różnice wskaźników dotyczących podregionu szczecińskiego i koszalińskiego można wyjaśnić odwołując się do czynników terytorialnych i demograficznych, takich jak:
– struktura ludności,
– brak na terenie podregionu koszalińskiego znaczącego ośrodka miejskiego o znaczeniu ponadregionalnym,
– utrata statusu wojewódzkiego przez miasto Koszalin, a co za tym idzie przesunięcie centrów decyzyjnych i zarządzających rozwojem regionalnym do Szczecina,
– rozdrobnienie struktury podmiotów gospodarczych i brak wiodących, dużych sektorowych pracodawców w podregionie koszalińskim – w podregionie szczecińskim tacy pracodawcy istnieją, np. stocznia,
– zróżnicowanie struktury szkolnictwa wyższego – na terenie podregionu koszalińskiego brak uczelni publicznej o profilu humanistycznym stąd migracje młodych ludzi,
– fakt, iż na obszarach dawnego województwa koszalińskiego na terenach wiejskich dominowały PGR, generujące po ich rozwiązaniu zjawiska takie jak marginalizacja społeczna i bezrobocie długotrwałe,
– wielkość i ilość podmiotów gospodarczych na obszarze dawnego województwa koszalińskiego jest niższa i brak jest dużych firm, stąd niższy PKB,
– inny charakter dominujących gałęzi gospodarki: koszalińskie – rolnictwo, turystyka; szczecińskie – przemysł morski, stoczniowy, portowy.

Porównanie wybranych wskaźników województwa zachodniopomorskiego na tle kraju i Unii Europejskiej zawiera poniższa tabela.

Tabela 2. Województwo zachodniopomorskie na tle Polski i Unii Europejskiej – wskaźniki

Wyszczególnienie	Województwo	Polska	UE-25
Powierzchnia (tys. km²)	22,9	312,7	3 972,9
Ludność (tys. osób)	1 692,838ˆ	38 125,479ˆ	459 500ˆ
Ludność (%) w wieku			
▪ przedprodukcyjnym	19,9ˆ	20,1ˆ	16,4ˆ
▪ produkcyjnym	65,8ˆ	64,2ˆ	67,2ˆ
▪ poprodukcyjnym	14,3ˆ	15,7ˆ	16,5

Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	0,4	0,1ˆ	5,0
Saldo migracji na 1 000 mieszkańców (osoba)	-1,06ˆ	-0,9ˆ	4,0
Pracujący wg sektorów (%)			
▪ rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo	12,2*	21,4*	5,1
▪ przemysł i budownictwo	30,3	29,2	25,2
▪ usługi	57,4*	49,3*	69,7
Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem (%)	21,7ˆ	14,9ˆ	8,8ˆ
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania ogółem (obiekt)	850ˆ	6 694ˆ	202 814*
Abonenci telefonii przewodowej na 100 mieszkańców (abonent)	30*	31*	81
Gęstość zaludnienia na 1 km² powierzchni (osoba)	74	122	118
Kobiety na 100 mężczyzn (osoba)	106ˆ	107ˆ	105,2
Łóżka w szpitalach ogólnych na 10 tys. mieszkańców (łóżko)	46,2*	47*	63,9
Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w relacji do PKB (GERD/PKB) w (%)	0,0*	0,56*	1,95
Odpady komunalne na 1 mieszkańca (kg)[d]			
• wytworzone	320*	326*	534
Przeciętna długość życia w momencie urodzenia (lata)			
▪ mężczyźni	70,5ˆ	70,9ˆ	75,6ˆ
▪ kobiety	79,1ˆ	79,6ˆ	81,7ˆ
Ilość zgłoszonych wynalazków	70*	2 028*	30 831

ˆ - dane za 2006 rok

* - dane za 2005 rok

Źródło: GUS, Eurostat (2004, 2005, 2006)

2) Społeczeństwo, infrastruktura społeczna[4]

a) Ludność – stan i struktura

Ludność województwa zachodniopomorskiego na koniec 2004 r. liczyła 1 694,9 tys. osób, (4,4% ludności kraju), w tym 870,2 tys. kobiet. W poziomie zaludnienia od kilku lat zaznacza się tendencja malejąca; w ciągu ostatnich 4 lat nastąpił spadek liczby mieszkańców województwa o ponad 1,8 tys. osób. Gęstość zaludnienia jest niska i wynosi 74 osoby na

1 km^2 (76 w 1999 r.) – w kraju 123 osoby. Większość ludności regionu zamieszkuje w miastach (wskaźnik urbanizacji 69,3%; w kraju 61,5%). Prawie połowę ogólnej liczby ludności miejskiej stanowią mieszkańcy Szczecina i Koszalina.

Liczba kobiet stanowi 51,3% ogółu ludności województwa. Na 100 mężczyzn przypada 105,5 kobiet (w Polsce 106,7). Wskaźnik feminizacji jest zróżnicowany terytorialnie i wynosi 108 kobiet w miastach i 99 na wsi.

Województwo zachodniopomorskie, jako jedno z nielicznych, zanotowało dodatni przyrost naturalny, wynoszący 0,4 osoby na 1 000 osób. Pomimo dodatniego przyrostu naturalnego, w województwie zaznacza się tendencja starzenia się społeczeństwa. W ciągu czterech lat zanotowano spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym z 24% ogółu ludności w 2000 r. do 21,1% w roku 2004 (w kraju 21,2%). Nieznacznie zwiększyła się liczba ludności w wieku produkcyjnym – do 65,0% (w kraju 63,5%) oraz w wieku poprodukcyjnym – do 13,9% (w kraju 15,3%).

Ludność województwa, z racji położenia województwa i graniczenia z Niemcami, a poprzez Morze Bałtyckie z krajami skandynawskimi, charakteryzuje się różnorodnością kulturową. Przejawem tego jest dynamicznie rozwijająca się współpraca transregionalna i transgraniczna.

Zgodnie z prognozą demograficzną, liczba ludności województwa w 2030 r. zmniejszy się do poziomu 1 580,1 tys., tj. o 6,8% w stosunku do roku 2003. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadnie do 228,5 tys. (o 38%), w wieku produkcyjnym będzie rosnąć do 2010 r., a następnie spadnie do poziomu 918,2 tys. (o 16%), wzrośnie natomiast w wieku poprodukcyjnym do 433,5 tys. (o 85,4%).

W najbliższych latach następować będzie spadek liczby urodzeń, spadek umieralności i wzrost przeciętnej długości życia. Nastąpi znaczne przesunięcie w proporcjach między liczbą osób w wieku produkcyjnym a poprodukcyjnym, co doprowadzi do wzrostu obciążeń ekonomicznych w regionie, a w konsekwencji konieczności rozwoju opieki zdrowotnej, trudności w zapewnieniu świadczeń emerytalnych, konieczności likwidacji placówek oświatowych oraz bezrobocia wśród nauczycieli.

W województwie zachodniopomorskim w 2005 r. 189 812 osób w wieku powyżej 15 lat legitymowało się orzeczoną niepełnosprawnością. Od najmłodszych lat problemem dla osób niepełnosprawnych jest ograniczona liczba klas integracyjnych, nieprawidłowe oprzyrządowanie dla określonych dysfunkcji występujących u niepełnosprawnych uczniów oraz brak specjalistycznego przygotowania nauczycieli. Niemal powszechnie stosowane jest

[4] Rocznik statystyczny województwa zachodniopomorskiego, GUS, Warszawa, lata 1994-2004

nauczanie indywidualne. Wg danych z Kuratorium Oświaty w Szczecinie, w roku szkolnym 2006/2007 w systemie nauczania indywidualnego uczyło się 997 osób posiadających orzeczenie do kształcenia specjalnego. W województwie zachodniopomorskim realizowane są na bieżąco zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych. Rehabilitacja finansowana jest głównie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) oraz funduszy strukturalnych.

b) Rynek pracy

Liczba pracujących wzrosła i na koniec 2006 wyniosła 209 478 tys. osób (liczba osób aktywnych zawodowo wyniosła 734 tys). Rynek pracy województwa charakteryzuje niski współczynnik aktywności zawodowej, który wyniósł w 2006 roku 51,1%, i był niższy w porównaniu ze współczynnikiem w 2005 r., który wyniósł 54,1% . Największą aktywność zawodową wykazywały osoby z przedziału wiekowego 35-44 lata i 45-54 lata.

Udział w rynku pracy był relatywnie niski. Wskaźnik zatrudnienia wyniósł w 2006 roku 40,4% i był zdecydowanie niższy wśród kobiet i mieszkańców wsi. W 2005 roku wskaźnik zatrudnienia wyniósł 42,8%. W sektorze usług rynkowych i nierynkowych na koniec 2006 r. pracowało 77% ogółu pracujących województwa. Korzystna natomiast była struktura zatrudnienia, którą obrazuje poniższy wykres.

Wykres 1. Struktura zatrudnienia wg sektorów w 2006

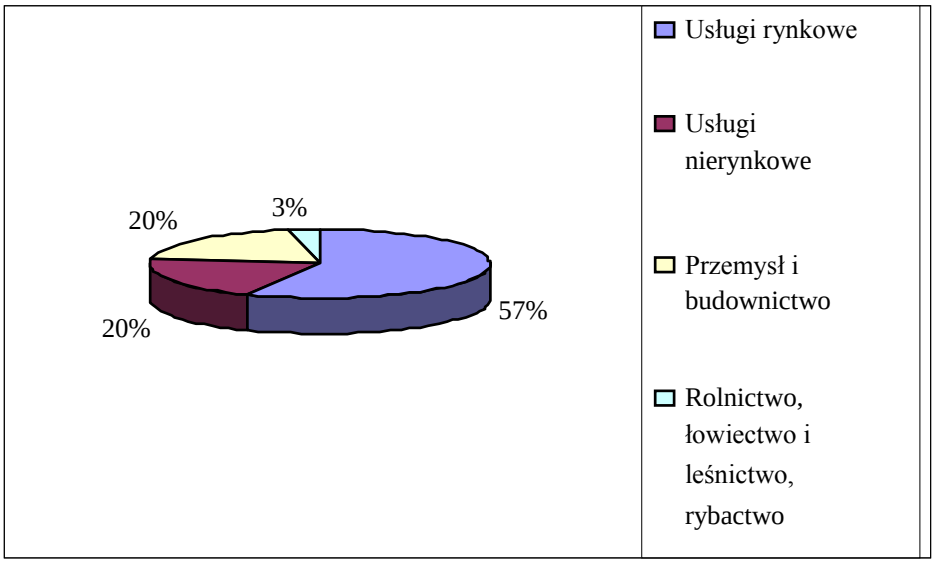

Źródło: Opracowanie własne (2007 r.) na podstawie GUS i WUP w Szczecinie

Wzrost liczby przedsiębiorstw w województwie w ciągu ostatnich lat nie przekładał się na spadek bezrobocia. Na terenie województwa obserwowane jest zjawisko pracy nierejestrowanej, która obejmuje prawie wszystkie grupy wiekowe i dotyczy głównie osób o niskim wykształceniu.

Region zachodniopomorski charakteryzuje się znaczną liczbą małych i średnich miast, które nie potrafią stworzyć wystarczająco silnych i stabilnych rynków pracy. Duże centra miejskie, jak Szczecin i Koszalin, pozostają geograficznie na obrzeżach województwa, co znacznie utrudnia mobilność zawodową i przestrzenną ludności.

Bezrobocie stało się najistotniejszym problemem województwa zachodniopomorskiego po 1999 roku. W ciągu kilku lat stopa bezrobocia rejestrowanego wzrosła z 17,5% w 1999 r. do 27,5% w roku 2004, po którym rozpoczęła się tendencja malejąca. Rok 2006 był okresem zdecydowanego spadku bezrobocia rejestrowanego. Na koniec grudnia 2006 r. w województwie zachodniopomorskim zarejestrowanych było 138 866 osób (21,7%), co spowodowało spadek o 29 948 osób w porównaniu z grudniem 2005 r. (25,6%). Należy w tym miejscu zaznaczyć, że w porównaniu z początkiem roku 2006 spadek stopy bezrobocia w województwie zachodniopomorskim był największy wśród wszystkich województw Polski i wyniósł 3,9%. Wewnątrz regionu występują znaczne dysproporcje stopy

bezrobocia: w 2004 roku w podregionie koszalińskim wynosiła ona 32%, zaś w szczecińskim 25%; w roku 2006 w podregionie koszalińskim – 20,9%, w szczecińskim – 15,1%.

Czynniki wpływające na ten stan rzeczy to mianowicie migracja zarobkowa, wzrost PKB, efektywne wykorzystanie środków finansowych z funduszy strukturalnych, wzrost ofert pracy. Wymienione elementy w znacznym stopniu wpłynęły na spadek liczby osób bezrobotnych w naszym regionie. Pomimo wielu czynników wpływających na dynamikę bezrobocia w dalszym ciągu głównym elementem Zachodniopomorskiego jest sezonowość rynku pracy.

W latach 2003-2006 największe spadki liczby zarejestrowanych bezrobotnych odnotowano w powiatach: myśliborskim (spadek o 45,6%), kołobrzeskim (spadek o 39%) i wałeckim (spadek o 37%). Powiaty charakteryzujące się najmniejszymi procentowymi spadkami liczby bezrobocia w stosunku do roku 2003 to: powiat białogardzki (spadek o 12,5%), świdwiński i drawski (spadki o 17,4%) oraz powiat kamieński (spadek o 17,8%).

Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego w województwie zachodniopomorskim (%) w latach 1999-2006

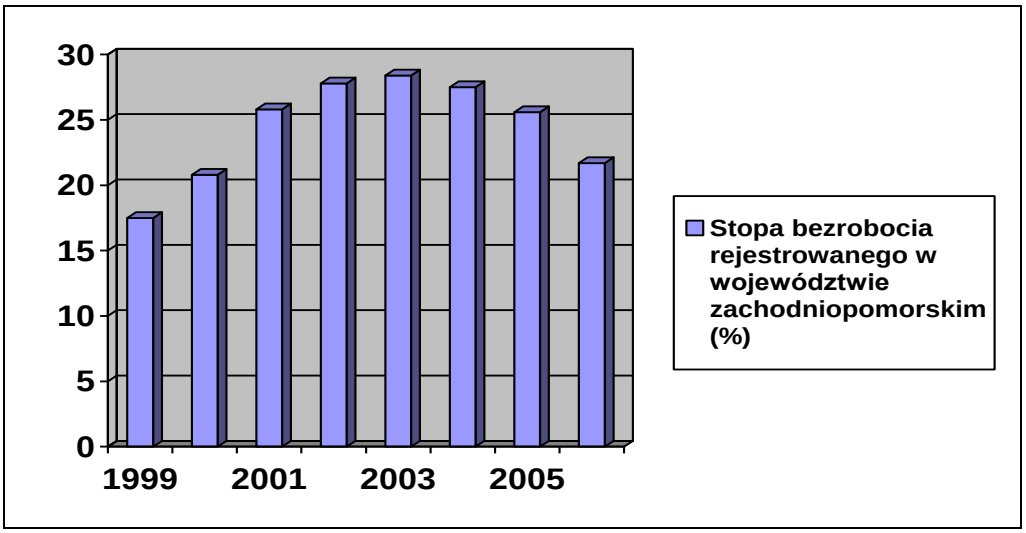

Źródło: Opracowanie własne (2007 r.). na podstawie WUP w Szczecinie

Bezrobocie w województwie zachodniopomorskim charakteryzuje się następującymi cechami:

- trudną sytuacją ludzi młodych wynikającą często z niechęci pracodawców do zatrudniania osób bez stażu pracy, mimo posiadania przez nich odpowiednich kwalifikacji,
- wysokim bezrobociem rejestrowanym na wsi,
- trudnościami w znalezieniu pracy przez osoby w wieku powyżej 50 lat,
- wysokim poziomem bezrobocia długookresowego i długotrwałego,
- niskim poziomem wykształcenia i brakiem kwalifikacji bezrobotnych,
- wysokim poziomem rejestracji „po raz kolejny".

Kwestię odradzającego się bezrobocia w latach 2000-2006 ilustruje poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba bezrobotnych w latach 2000-2006 z podziałem na rejestrację po raz pierwszy i po raz kolejny

Okres sprawozdawczy	Bezrobotni zarejestrowani w okresie sprawozdawczym		z tego			
	Ogółem	Kobiety	po raz pierwszy		po raz kolejny (od 1990 r.)	
			Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
2000 r.	140 545	65 753	45 129	22 303	95 416	43 450
2001 r.	140 690	62 919	44 852	20 866	95 838	42 053
2002 r.	150 503	66 886	48 320	21 415	102 183	45 471
2003 r.	157 463	70 867	41 543	19 279	115 920	51 588
2004 r.	162 300	75 242	37 439	18 439	124 861	56 803
2005 r.	171 262	81 288	34 126	17 280	137 136	64 008
2006 r.	164 300	80 336	29 533	15 158	134 767	65 178
01-05.2007 r.	59 142	28 264	9 693	4 813	49 449	23 451

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w województwie zachodniopomorskim na koniec 2004 roku wyniosła 182,7 tys. osób, z czego 96,8 tys. to kobiety (53% ogółu bezrobotnych). Sytuację osób bezrobotnych z wyróżnieniem poszczególnych aspektów w latach 2005-2006 ilustruje poniższa tabela.

Tabela 4, Wybrane kategorie osób bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2006

Wyszczególnienie	2005 r.	2006 r.	Różnica 2006 r. – 2005 r.

	Ogółem	Udział w ogółem %	Kobiety	Udział w ogółem %	Ogółem	Udział w ogółem %	Kobiety	Udział w ogółem %	Ogółem	Kobiety
Ogółem	**168 814**	**100,0%**	**90 944**	**53,9%**	**138 866**	**100,0%**	**78 546**	**56,6%**	**-29 948**	**-12 398**
z prawem do zasiłku	26 080	15,4%	11 230	6,7%	22 400	16,1%	10 283	7,4%	-3 680	-947
Zamieszkali na wsi	67 980	40,3%	36 685	21,7%	56 822	40,9%	32 341	23,3%	-11 158	-4 344
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	6 113	3,6%	3 939	2,3%	3 928	2,8%	2 631	1,9%	-2 185	-1 308
Cudzoziemcy	47	0,0%	28	0,0%	49	0,0%	30	0,0%	2	2
Do 25 roku życia	34 027	20,2%	18 478	10,9%	25 385	18,3%	14 579	10,5%	-8 642	-3 899
Które ukończyły szkołę wyższą, do 27 roku życia	1 302	0,8%	920	0,5%	994	0,7%	703	0,5%	-308	-217
Długotrwale bezrobotne	114 321	67,7%	64 801	38,4%	92 169	66,4%	55 212	39,8%	-22 152	-9 589
Powyżej 50 roku życia	30 868	18,3%	13 159	7,8%	29 488	21,2%	13 217	9,5%	-1 380	58
Bez kwalifikacji zawodowych	44 733	26,5%	26 600	15,8%	45 315	32,6%	27 926	20,1%	582	1 326
Samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 7 roku życia	9 990	5,9%	9 112	5,4%	9 413	6,8%	8 696	6,3%	-577	-416
Niepełnosprawni	2 674	1,6%	1 275	0,8%	2 706	1,9%	1 354	1,0%	32	79

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie

Tabela 5. Sytuacja na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim w latach 2003 i 2006 według powiatów

Powiat	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy pow. 12 miesięcy	Udział procentowy bezrobotnych pow. 12 miesięcy do ogółem	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych ogółem	Liczba bezrobotnych pozostających bez pracy pow. 12 miesięcy	Udział procentowy bezrobotnych pow. 12 miesięcy do ogółem	Wzrost/spadek udziału procentowego
	stan na 31.12.2003			stan na 31.12.2006			
Białogardzki	7 599	3 663	48,2%	6 648	3 214	48,3%	0,1%
Choszczeński	6 784	3 477	51,3%	4 637	1 900	41,0%	-10,3%
Drawski	8 560	4 575	53,4%	7 072	2 837	40,1%	-13,3%
Goleniowski	8 588	4 688	54,6%	5 822	2 657	45,6%	-9,0%
Gryficki	9 581	4 962	51,8%	7 720	3 765	48,8%	-3,0%
Gryfiński	10 354	5 739	55,4%	6 882	3 268	47,5%	-7,9%
Kamieński	6 225	3 099	49,8%	5 120	2 162	42,2%	-7,6%
Kołobrzeski	7 526	3 191	42,4%	4 589	1 381	30,1%	-12,3%
Miasto Koszalin	10 479	5 336	50,9%	7 312	3 510	48,0%	-2,9%
Koszaliński	9 160	4 873	53,2%	6 843	3 099	45,3%	-7,9%
Łobeski	5 607	3 137	55,9%	4 310	2 043	47,4%	-8,5%
Myśliborski	8 551	4 552	53,2%	4 655	1 961	42,1%	-11,1%
Policki	5 321	2 534	47,6%	4 072	1 938	47,6%	0,0%
Pyrzycki	5 387	3 038	56,4%	3 841	1 900	49,5%	-6,9%
Sławieński	8 771	4 479	51,1%	6 077	2 634	43,3%	-7,8%
Stargardzki	13 759	6 971	50,7%	10 140	5 096	50,3%	-0,4%
Szczecinecki	11 941	6 449	54,0%	9 041	4 000	44,2%	-9,8%
Świdwiński	7 145	3 825	53,5%	5 903	2 657	45,0%	-8,5%
Miasto Świnoujście	3 345	1 412	42,2%	2 377	838	35,3%	-6,9%
Wałecki	6 758	3 229	47,8%	4 255	1 381	32,5%	-15,3%
Miasto Szczecin	29 423	14 835	50,4%	21 550	11 457	53,2%	2,8%
Województwo	**190 864**	**98 064**	**51,4%**	**138 866**	**63 698**	**45,9%**	**-5,5%**

Źródło: WUP w Szczecinie

Wykres 3. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2003-2006

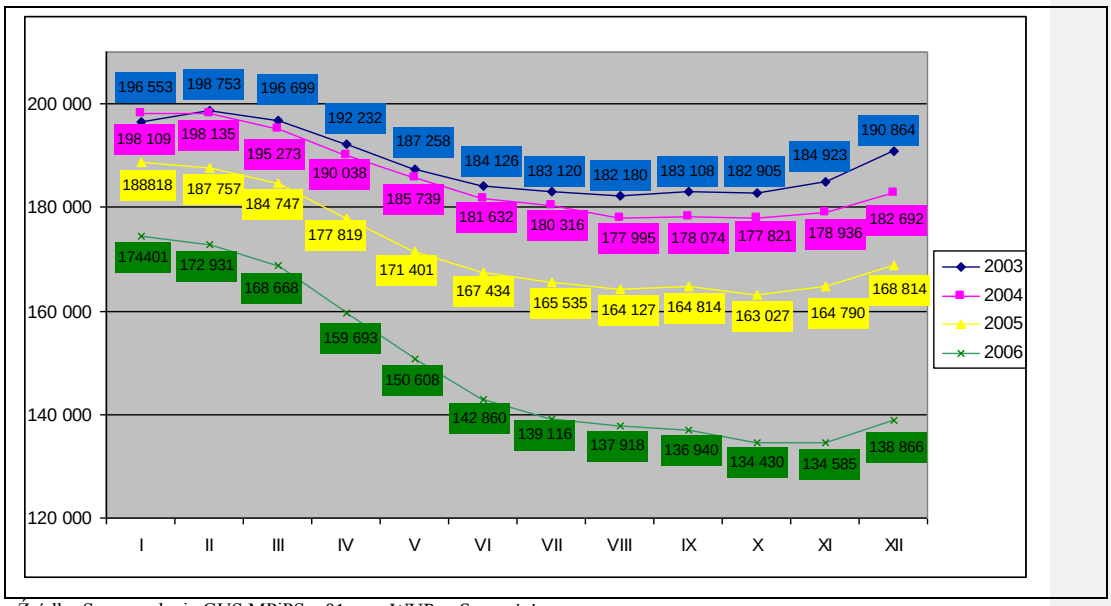

Źródło: Sprawozdanie GUS MPiPS – 01 oraz WUP w Szczecinie

W strukturze bezrobotnych wg wieku przeważały osoby młode. Najwyższy poziom bezrobocia (27%) zanotowano w kategorii wiekowej 25-34 lata, w grupie potencjalnie najbardziej aktywnej zawodowo.

Wykres 4. Struktura bezrobotnych wg wieku w latach 2000-2006

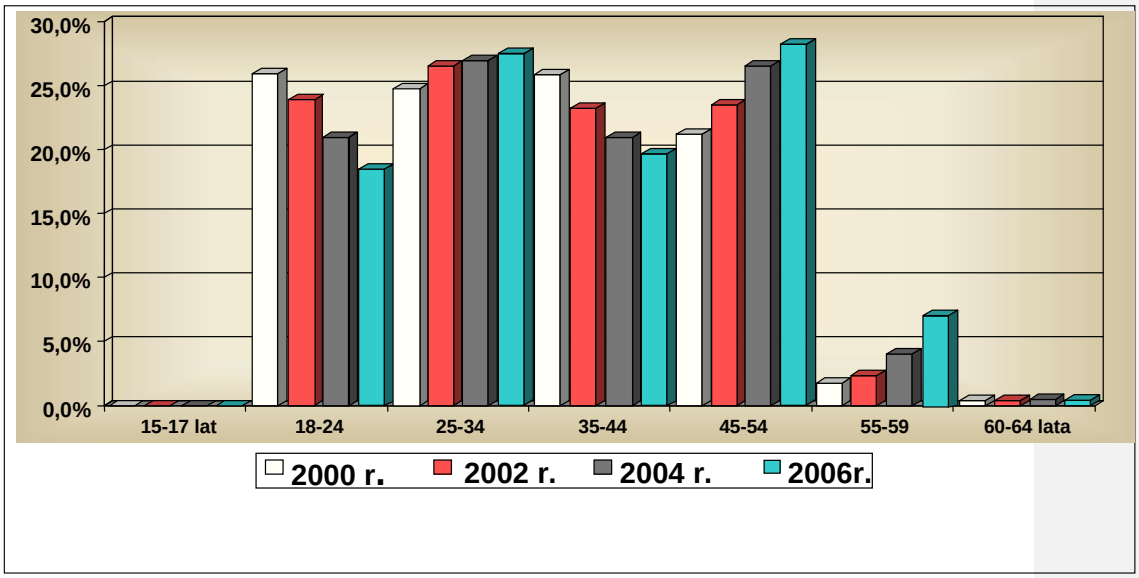

Źródło: Sprawozdanie GUS MPiPS – 01, Załącznik 1 oraz WUP w Szczecinie

Rozwiązanie problemów bezrobocia w województwie zachodniopomorskim utrudnia niski poziom wykształcenia i kwalifikacji bezrobotnych. Największą grupę bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym – 38,6% oraz zasadniczym zawodowym – 31,8%.

Kolejną niekorzystną cechą zachodniopomorskiego rynku pracy jest duża liczebność grupy bezrobotnych o długim okresie pozostawania bez pracy. W roku 2006 grupą zagrożoną byli bezrobotni pozostający bez pracy powyżej 2 lat (30,3% ogółu bezrobotnych), a szczególnie kobiety zamieszkujące tereny wiejskie.

Wykres 5. Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach w latach 2000-2006

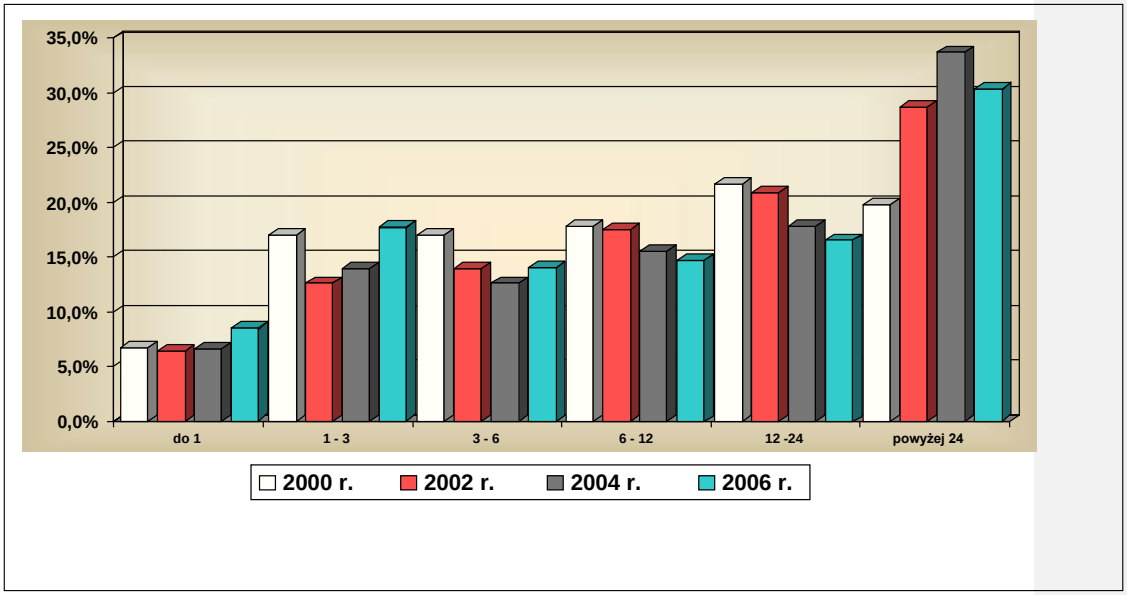

Źródło: Sprawozdanie GUS MPiPS – 01, Załącznik 1 oraz WUP w Szczecinie

Wykluczeniem i dyskryminacją na rynku pracy zagrożone są także osoby niepełnosprawne.

Poziom i stopa bezrobocia silnie różnicują obszar województwa. Jego wschodnia część, w której bezrobocie osiągnęło bardzo wysoki poziom, to tereny słabo zurbanizowane o niewielkim udziale pozarolniczych źródeł utrzymania. Na obszarach tych w strukturze bezrobotnych występuje znaczny udział osób o niskich kwalifikacjach zawodowych oraz małej mobilności zawodowej i przestrzennej.

Systematyczny monitoring rynku pracy pod kątem kształtowania się popytu i podaży siły roboczej w przekroju zawodowym na terenie województwa wskazuje na rozbieżności posiadanych i poszukiwanych kwalifikacji.

Wśród osób długotrwale bezrobotnych najliczniejszą grupę zawodową stanowią:

- Sprzedawca – 5 792
- Bez zawodu – 3 168
- Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym – 2 555
- Robotnik gospodarczy – 1 441
- Sprzątaczka – 1 220
- Murarz – 1 160
- Ślusarz – 1 135
- Kucharz – 1 131
- Asystent ekonomiczny (zawód szkolny: technik ekonomista) – 1 127
- Pracownik biurowy (zawód szkolny: technik prac biurowych) – 989.

Można wyróżnić 4 grupy zawodów poszukiwanych (zawody deficytowe) w naszym województwie: robotnicy pomocniczy w rolnictwie, rybołówstwie i pokrewne, pracownicy obsługi biurowej, pracownicy przy pracach prostych w handlu i usługach i pracownicy obrotu pieniężnego i obsługi klientów.

Tabela 6. Zawody najczęściej poszukiwane w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2006

2005 r.		2006 r.	
Zawód	Liczba ofert pracy	Zawód	Liczba ofert pracy
Robotnik gospodarczy	5 814	Robotnik gospodarczy	9 492
Pracownik biurowy	4 602	Sprzedawca	4 700
Sprzedawca	3 600	Pracownik biurowy	4 440
Pracownik administracyjny	2 248	Pracownik administracyjny	2 184
Robotnik budowlany	1 569	Robotnik budowlany	2 183
Monter kadłubów okrętowych	997	Pakowacz	1 758
Pozostali spawacze i pokrewni	941	Pracownik ochrony mienia i osób	1 327
Szwaczka	837	Pozostali spawacze i pokrewni	1 191
Sprzątaczka	794	Szwaczka	1 137
Murarz	751	Murarz	1 091

Źródło: WUP w Szczecinie – Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie zachodniopomorskim w 2006 roku

c) Oświata

Poziom wykształcenia ludności województwa zachodniopomorskiego jest porównywalny do średniego poziomu wykształcenia ludności w Polsce. Struktura wykształcenia mieszkańców w porównaniu z rokiem 1988 znacznie się poprawiła, w 2002 roku dyplomami ukończenia studiów wyższych legitymowało się 10,4% ludności powyżej 15. roku życia, co plasuje województwo na 4. miejscu w kraju po województwach: mazowieckim, pomorskim i małopolskim.

Wykształceniem średnim i policealnym legitymowało się 32,8% ludności, zasadniczym zawodowym 22,8%, podstawowym 28,5%, 5,5% ludności nie posiadało wykształcenia.

W zakresie wykształcenia wyższego nastąpił wzrost poziomu wykształcenia ludności o 3,7%, średniego i policealnego o 7%, odnotowano spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym i bez wykształcenia, co świadczy o wzroście dobrze wykształconej i przygotowanej kadry pracowniczej.

Od wielu lat utrzymuje się zróżnicowanie w wykształceniu mieszkańców miast i wsi. Połowa mieszkańców wsi ma jedynie wykształcenie podstawowe, lub nie ma żadnego wykształcenia i tylko 4,1% legitymuje się wykształceniem wyższym.

Utrzymują się także różnice w kierunkach uzyskiwanego wykształcenia między zbiorowością mężczyzn i kobiet. Kobiety nieznacznie częściej niż mężczyźni kończą studia (10,7% kobiet i 10,0% mężczyzn), szkoły policealne (odpowiednio 4,5% i 1,6%) oraz licea ogólnokształcące (13,4% i 6,9%). Mężczyźni zdecydowanie częściej kończą zasadnicze szkoły zawodowe (29,8% mężczyzn i 16,2% kobiet), technika i licea zawodowe.

Jeżeli wziąć pod uwagę jedynie osoby aktywne na rynku pracy, to okaże się, że wykształcenie wyższe ma 14,0% z nich, średnie 42,1%, zasadnicze zawodowe 30,7%, a podstawowe lub brak jakiegokolwiek wykształcenia 13,2%. Poziom wykształcenia będzie się zwiększał wraz z wchodzeniem w wiek produkcyjny osób z grup wiekowych obecnie uczących się.

Na zmiany zachodzące w oświacie i wychowaniu wpływ miały procesy demograficzne. Odpowiednio do tych trendów zmniejszyła się liczba szkół podstawowych, zasadniczych zawodowych, średnich ogólnokształcących i techników, zwiększyła się natomiast liczba gimnazjów.

Wychowaniem przedszkolnym objęto 16,6 tys. dzieci w wieku 6 lat w 618 placówkach. W szkolnictwie podstawowym w roku szkolnym 2004/2005 do 539 szkół

uczęszczało ogółem 122,4 tys. uczniów. W szkolnictwie gimnazjalnym w 309 gimnazjach naukę pobierało 73,8 tys. uczniów.

Szkolnictwo ogólnokształcące umożliwiło naukę ponad 43 tys. uczniów (młodzież i dorośli) w 259 liceach. W 108 zasadniczych szkołach zawodowych naukę pobierało 10,9 tys. uczniów, a w 351 średnich szkołach technicznych i zawodowych 37,9 tys. uczniów. Wiedzę w szkolnictwie policealnym zdobywało 13,3 tys. uczniów w 149 szkołach.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego występuje deficyt infrastruktury sportowej (boiska, baseny, korty tenisowe itp.). Pomimo funkcjonowania ponad 1 400 jednostek i organizacji kultury fizycznej, efekty ich działań są niewystarczające w stosunku do potrzeb i stanu zdrowia mieszkańców.

W roku akademickim 2004/2005 w województwie zachodniopomorskim kształcenie na poziomie wyższym zapewniało 19 szkół wyższych (łącznie z filiami, wydziałami i instytutami zamiejscowymi oraz punktami konsultacyjnymi), gdzie studiowało 90,1 tys. studentów, w tym 40 tys. na studiach magisterskich. Ośrodkami szkolnictwa wyższego są Szczecin i Koszalin oraz ostatnio do grona ośrodków akademickich dołączył Wałcz. Ponadto w kilku miastach województwa funkcjonują ośrodki zamiejscowe szkół wyższych. Największymi uczelniami regionu są: Uniwersytet Szczeciński oraz Politechnika Szczecińska i Koszalińska.

Poprawie ulega dostęp do szkolnictwa wyższego poprzez tworzenie przez rodzime uczelnie zamiejscowych ośrodków dydaktycznych (w Stargardzie Szczecińskim, Świnoujściu, Gryficach, Kołobrzegu, Wałczu).

Potrzeby w zakresie infrastruktury dla instytucji kształcenia ustawicznego i zawodowego są określane przez specyfikę danego zawodu oraz profil, w którym dana instytucja kształci, i obejmują sprzęt, który bezpośrednio umożliwia naukę danego zawodu (urządzenia, maszyny, sprzęt IT etc.). W latach 2004-2006 służyły ku temu środki z Sektorowego Programu Operacyjnego Rozwój Zasobów Ludzkich, w szczególności Działanie 2.2 – Podniesienie jakości edukacji w odniesieniu do potrzeb rynku pracy. Realizacja projektów w ramach działań: wyposażenie w sprzęt komputerowy, studia podyplomowe i szkolenia dla nauczycieli oraz wyposażenie wybranych szkół zawodowych w specjalistyczne stanowiska do przeprowadzania egzaminów zawodowych stanowi ważny element przygotowania beneficjentów ostatecznych do funkcjonowania na rynku pracy, poprzez zapewnienie im właściwej edukacji informatycznej.

Kierunki działań w Polsce w dziedzinie oświaty wyznacza „Strategia Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013". Ponadto w regionie realizowany jest program „Kształcenie ustawiczne nauczycieli w województwie zachodniopomorskim".

d) Ochrona zdrowia

Szczególne zagrożenie zdrowotne wśród mieszkańców województwa stanowią: choroby układu krążenia, nowotwory złośliwe, choroby wieku podeszłego, umieralność niemowląt i urodzenia noworodków z niską masą urodzeniową, zakażenia HIV i zachorowania na AIDS oraz zaburzenia psychiczne.

Podstawowa opieka zdrowotna jest oddzielona od struktur szpitalnych i zarządzana przez samorządy gminne. Liczba podmiotów publicznych i niepublicznych w podstawowej opiece zdrowotnej w latach 1999-2005 zwiększyła się ze 174 do 411 (źródło: NFZ).

Ambulatoryjna specjalistyczna opieka zdrowotna funkcjonuje w publicznych i niepublicznych zakładach opieki zdrowotnej oraz jako indywidualne i grupowe praktyki lekarskie. Liczba podmiotów w ramach ambulatoryjnej opieki wyraźnie zwiększa się. W roku 1999 funkcjonowały 122, a w 2005 roku 262 podmioty, w tym 226 finansowanych i 36 współfinansowanych przez NFZ (źródło: NFZ).

Wskaźnik liczby łóżek w opiece stacjonarnej według GUS wynosi średnio 48 łóżek na 10 tys. mieszkańców (kraj – 48, UE – 63,9). Średnie wykorzystanie łóżek w ogólnych szpitalach publicznych wynosi 75% (kraj – 74,8, UE – 79), a powinno być co najmniej 85%. Rozmieszczenie łóżek jest proporcjonalne w stosunku do ilości mieszkańców. Nie ma znaczących różnic w ilości łóżek między podregionami (NUTS 3) koszalińskim i szczecińskim. Wszystkie najważniejsze specjalności szpitalne znajdują się w obu podregionach. Z powodu lokalizacji Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie, podregion szczeciński posiada dodatkowe łóżka wysokospecjalistyczne jak neurochirurgia, kardiochirurgia czy transplantologia. Na poziomie NUTS 4 znajdują się szpitale powiatowe świadczące usługi w podstawowych zakresach opieki medycznej. Dodatkowo w 4 powiatach funkcjonuje 5 szpitali resortowych.

Z uwagi na postępujące zmiany demograficzne i epidemiologiczne oraz zagrożenia zdrowotne, wymagana jest dalsza redukcja liczby łóżek opieki krótkoterminowej na rzecz opieki długoterminowej i psychiatrycznej oraz tworzenie alternatywnej dziennej opieki stacjonarnej. Niedostateczną alokację wraz z proponowanymi lokalizacjami oddziałów szpitalnych i aparatury medycznej ilustrują poniższe mapy województwa. Dodatkowo pod

mapami, dla porównania do wartości krajowych, zostały przedstawione stosowne wskaźniki w tym zakresie.

Mapa 1.

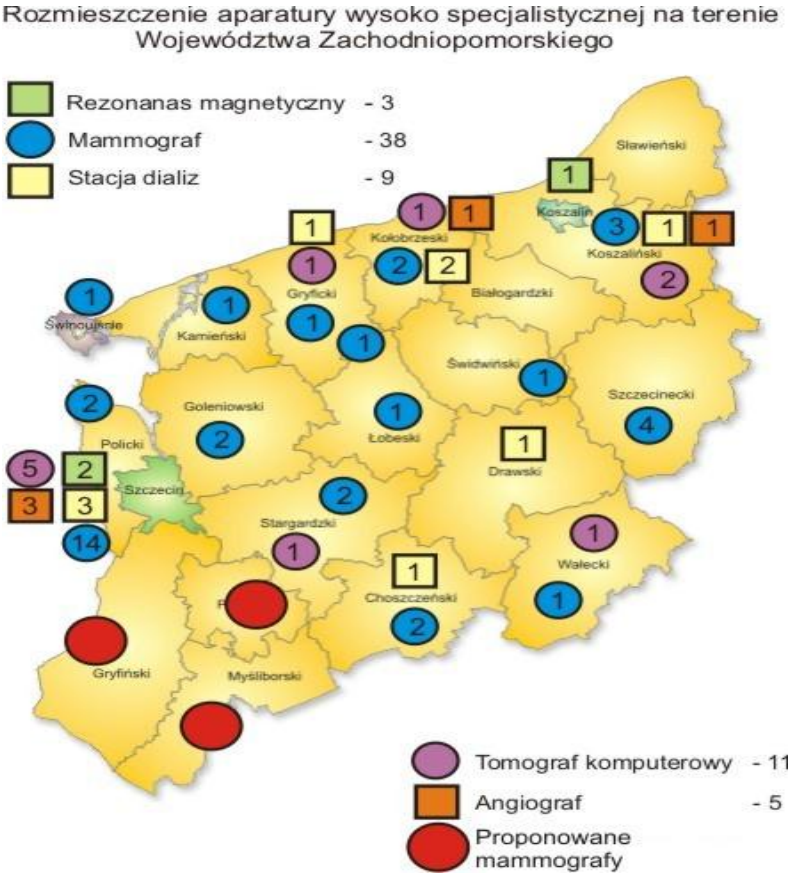

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 7. Wskaźnik dostępności aparatury medycznej na 100 tys. ludności

Rodzaj	Zachodniopomorskie	Polska
Aparaty RTG	3,13	2,34
Tomograf komputerowy	0,65	0,55
Rezonans magnetyczny	0,18	0,14
Pracownie echokardiografii	1,7	1,8
Pracownie elektroencefalografii	0,7	0,8
Pracownie elektromiografii	0,1	0,2
Pracownie ultrasonografii	1,88	1,75

Źródło: Biuletyn Statystyczny Ministerstwa Zdrowia, 2005

Mapa 2.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 8. Wskaźnik liczby łóżek na 10 000 mieszkańców w opiece psychiatrycznej

Województwo	Polska	Kierunkowy Ministerstwa Zdrowia
6,3	**5,5**	**7,0**

Źródło: Biuletyn Statystyczny Ministerstwa Zdrowia, 2005

Mapa 3.

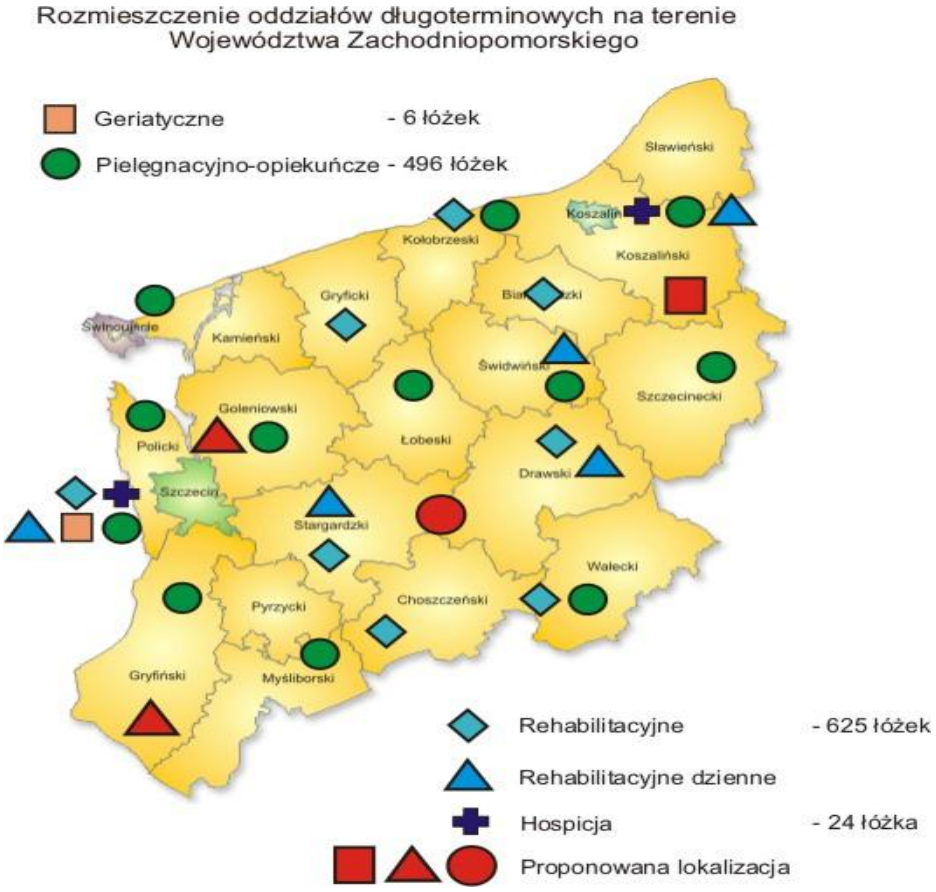

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 9. Wskaźnik liczby łóżek na 10 000 mieszkańców w opiece długoterminowej

Województwo	Polska	Kierunkowy Ministerstwa Zdrowia
5,6	**4,6**	**12,0**

Źródło: Biuletyn Statystyczny Ministerstwa Zdrowia, 2005

Zintegrowane Ratownictwo Medyczne obejmuje 7 (na 14) uruchomionych szpitalnych oddziałów ratunkowych i 4 (na 7) centra powiadamiania ratunkowego, a 78 zespołów ratownictwa medycznego ma do dyspozycji 41 ambulansów typu R i 37 ambulansów typu W.

Programy w zakresie prewencji zdrowotnej na terenie województwa nie mają charakteru systemowego i ciągle są niedostatecznie finansowane.

Do podstawowych obszarów restrukturyzacji w ochronie zdrowia należą: modernizacje, inwestycje, doposażenie w sprzęt i aparaturę medyczną, przekształcenia organizacyjne oraz likwidacje albo integracje części lub całości zakładów opieki zdrowotnej.

Warunkiem podniesienia jakości świadczonych usług medycznych jest doposażenie jednostek w sprzęt i aparaturę medyczną oraz dostosowanie pomieszczeń do standardów medycznych. Potrzeby w tym zakresie przewyższają możliwości budżetowe samorządów i jednostek.

e) Kultura i środowisko kulturowe

Centrami kulturalnymi województwa zachodniopomorskiego są Szczecin i Koszalin, skupiające największą liczbę instytucji kultury i rozrywki (opera, biblioteki, domy i ośrodki kultury, muzea, teatry, filharmonie, kina, książnice).

Na terenie województwa obserwuje się wzrost liczby bibliotek (w 2002 roku funkcjonowało 281 bibliotek publicznych, a na koniec roku 2004 – 387) oraz 122 punkty biblioteczne (29 w miastach oraz 93 na wsi).

Stan bazy muzealnej to 22 muzea i oddziały muzealne. Do najbardziej znanych należą Muzeum Narodowe w Szczecinie z oddziałami Muzeum Sztuki Współczesnej i Muzeum Historii Szczecina, Muzeum Zamku Książąt Pomorskich w Szczecinie, Muzeum Oręża Polskiego w Kołobrzegu. Nastąpił znaczny spadek odwiedzających muzea z 550 tys. w 2000 roku, do 380 tys. zwiedzających w 2004 roku.

Wśród działających w województwie 12 teatrów, 7 to teatry dramatyczne (w tym 1 lalkowy), 1 teatr muzyczny, 2 filharmonie. Do najbardziej znanych teatrów należą: Współczesny, Polski, Kana, Teatr Lalek Pleciuga, Opera na Zamku w Szczecinie, Bałtycki Teatr Dramatyczny i Dialog w Koszalinie. Na 1 000 osób w województwie zanotowano 255 widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych. Na przestrzeni kilku ostatnich lat systematycznie spada ilość przedstawień oraz widzów i słuchaczy.

Kina województwa to 35 placówek z 10 971 miejscami na widowni, z czego w miastach działały 32 kina z 9,2 tys. miejscami na widowni. W latach 2003-2004 zanotowano prawie dwukrotny wzrost widzów w kinach na 1 000 ludności.

Na terenie województwa organizowane są imprezy kulturalne o zasięgu regionalnym, ponadregionalnym, krajowym i międzynarodowym. Do najbardziej znanych należą m.in.: *Ińskie Lato Filmowe* w Ińsku, *Międzynarodowe Spotkania Młodego Teatru OKNO, Ogólnopolski Przegląd Teatrów Małych Form Kontrapunkt, Turniej Tenorów, Requiem na*

Cmentarzu Centralnym w Szczecinie, Festiwal Artystów Ulicy, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Eksperymentalnej i Improwizowanej Musica Genera, Euro Dance Festiwal, Ogólnopolski Konkurs Baletowy oraz Dni Morza w Szczecinie, *FAMA* w Świnoujściu, *Międzynarodowy Festiwal Pieśni Chóralnej* w Międzyzdrojach, *Światowy Festiwal Chórów Polonijnych* w Koszalinie, *Na kupieckim Szlaku* w Reczu oraz *Festiwal Wikingów* w Wolinie. Jednakże jest to ilość bardzo skromna w porównaniu z potencjałem i wynika z możliwości technicznych, np. brak dużych koncertów jako wynik braku odpowiedniego zaplecza w postaci hal widowiskowo-sportowych.

Szczecin i Koszalin, jako dwa główne ośrodki miejskie, nie posiadają odpowiedniej infrastruktury umożliwiającej organizacje dużych imprez kulturalnych i sportowych w regionie, co przekłada się na niedostateczną ilość imprez kulturalnych o charakterze masowym oraz wydarzeń sportowych o charakterze i randze ogólnopolskiej lub międzynarodowej.

Krajobraz kulturowy województwa zachodniopomorskiego jest materialnym świadectwem bogatej historii tych terenów, wynikiem ścierania się wpływów zachodnioeuropejskich, polskich, skandynawskich. Zachowane elementy krajobrazu, takie jak układy staromiejskie z gotyckimi kościołami farnymi, otoczone pierścieniem murów obronnych, liczne wsie o zachowanym średniowiecznym układzie, wiejskie XIII-wieczne kościoły granitowe i XVII-, XVIII-wieczne kościoły stawiane w konstrukcji ryglowej, zabudowania poklasztorne, zespoły pałacowo-parkowe stanowią charakterystyczne rysy krajobrazu województwa i podkreślają odrębność kulturową regionu. W połączeniu z walorami krajobrazowymi posiadają potencjalną wartość, która odpowiednio promowana, może być atrakcyjnym produktem przyciągającym turystów.

f) Bezpieczeństwo publiczne

Województwo zachodniopomorskie znajduje się w ścisłej czołówce województw o wysokim poziomie przestępczości. W 2004 roku na terenie województwa odnotowano 67,1 tys. przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (396 przestępstw na 10 tys. ludności). Dodatkowo region cechuje niska wykrywalność przestępstw, która kształtuje się na poziomie 50,4%, i plasuje województwo zachodniopomorskie na 13. miejscu w kraju. Zmniejszył się co prawda poziom przestępczości granicznej, jednakże nadal jest on wysoki. Zmalała także liczba wypadków i kolizji drogowych z 2 057 w roku 2003 do 2 034 w roku 2004, przy jednoczesnym wzroście liczby pojazdów o ponad 34,5 tys.

Kolejnym istotnym obszarem zagrożeń bezpieczeństwa jest zagrożenie pożarowe. Występuje ono zwłaszcza na terenach zurbanizowanych z wyeksploatowaną strukturą komunalną, na uprawach i w rolnictwie oraz w lasach. Największe zagrożenie pożarowe występuje w m. Szczecinie, ze względu na wielkość obszaru historycznego centrum miasta oraz ze względu na ilość komunalnych budynków mieszkalnych. W dolnym biegu rzek, na wybrzeżu morskim oraz w sąsiedztwie jezior, występuje zagrożenie powodziowe. Obejmuje ono miejscowości w otoczeniu następujących zbiorników wodnych: rzek: Iny, Wieprzy, Moszczenicy, Regi, Odry, Myślej, Świny, Regalicy, Parsęty, Strugi Malechowskiej, Czerwonej, Strzeżenicy, Unieść, Radew, Strażniczki; jezior: Dąbie, Jamno, Liwiej Łużej, Dąbskiego; Zalewu Szczecińskiego, Kanału Sadleńskiego, Kanału Łądkowskiego, Kanału Piastowskiego, kanału jeziora Resko i Morza Bałtyckiego. Ilość osób przewidziana do ewakuacji na wypadek zalania obejmuje 9 111 osób, z czego 5 921 osób to mieszkańcy 22 miejscowości w otoczeniu rzeki Odry.

Stan zabezpieczenia przeciwpowodziowego jest niedostateczny, modernizacji i przebudowy wymaga większość obwałowań. Najbardziej zagrożone wały przeciwpowodziowe to: Odra Wschodnia (OSiR–Gryfino), Tywa Gryfino–ujście Tywy, Odra (Osinów–Bielinek), Łarpia–Cieśnica Wał Mścięcino–Skolwin, Karpina, Wał Trzebież–rz. Karpina. Zdecydowanych działań wymaga też ochrona brzegu morskiego i plaż z uwagi na rokrocznie zabierane przez morze fragmenty wybrzeża.

W zakresie zapobiegania ryzykom niezbędne jest wykonanie nowych dróg dojazdowych do wałów przeciwpowodziowych oraz modernizacja już istniejących, doposażenie jednostek ratowniczych, gaśniczych i przeciwpowodziowych, m.in. w kontenery logistyczne oraz utrzymywanie należytej sprawności urządzeń hydrotechnicznych, sprzętu informatycznego i łączności.

Potrzeby województwa związane z zapobieganiem ryzykom obejmują budowę teleinformatycznego systemu wspomagania dowodzenia akcjami ratowniczymi, zakup ciężkich samochodów gaśniczych, ratowniczego kutra desantowego do działań w warunkach powodzi i likwidacji skażeń ropopochodnych oraz sprzętu ratowniczego, stworzenie stanowisk dydaktycznych do symulacji zagrożeń, rozbudowa bazy sprzętu specjalnego do zwalczania pożarów leśnych oraz tworzenie stanowisk do garażowania pojazdów ratowniczych.

3) Gospodarka

W latach 1999-2004 gospodarka województwa zachodniopomorskiego przeżywała okres dekoniunktury i spadku aktywności. Systematycznie malało znaczenie gospodarki morskiej, od której uzależnione jest wiele przedsiębiorstw, a także dużych przedsiębiorstw z sektorów tradycyjnych, na korzyść sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Malał również udział województwa zachodniopomorskiego w strukturze PKB Polski. Pod względem PKB ogółem, wynoszącym 34 300 mln zł, na koniec 2002 r. zajmowało ono dopiero 9. miejsce wśród województw.

Wartość dodana brutto na 1 pracującego wyniosła 59 721 zł. (Polska – 54 741 zł). Wartość brutto środków trwałych wyniosła 76 848,0 mln zł (bieżące ceny ewidencyjne w 2004 roku), a na jednego mieszkańca wyniosła 45 342 zł. Nakłady inwestycyjne ogółem wyniosły 4 922,5 mln zł (na 1 mieszkańca wyniosły 2 903 zł).

Wewnątrz regionu występują znaczne zróżnicowania sytuacji gospodarczej. W podregionie szczecińskim PKB ogółem znacznie przekracza dochód osiągnięty w podregionie koszalińskim (odpowiednio 21 947 zł i 16 946 zł). O ile szczeciński NUTS 3 przekracza krajowy wskaźnik PKB *per capita* o 7,4%, o tyle koszaliński osiąga zaledwie 82,9% średniej krajowej. Zróżnicowania te pozostają na niezmienionym poziomie od szeregu lat i są pochodną niskiego uprzemysłowienia powiatów ściany wschodniej i południowej województwa.

Od roku 1999 w województwie przybyło 33,8 tys. podmiotów gospodarczych (wzrost o 20,3%). Na koniec 2004 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 200,6 tys. osób prawnych, jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, z tego szacuje się, że aktywnych pozostaje około 60 tys. firm. Dominują podmioty działające w sekcji „handel i naprawy oraz obsługa nieruchomości", co wskazuje na duży udział sektora usług w ogólnej liczbie przedsiębiorstw zarejestrowanych w rejestrze REGON.

Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji (%)

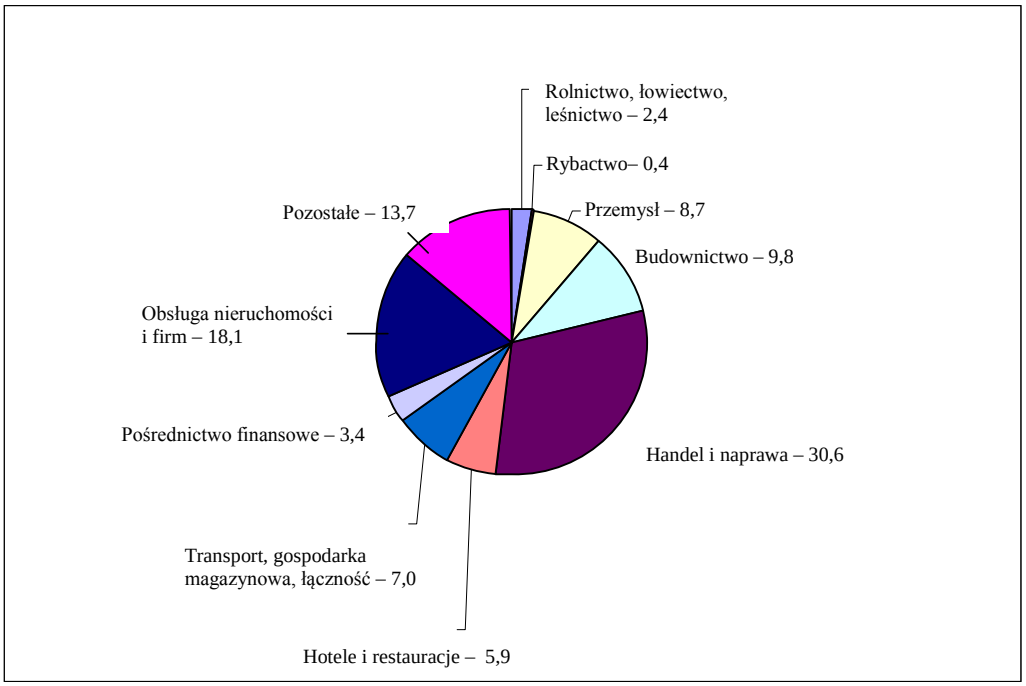

Źródło: Opracowanie własne

Bardzo poważną rolę w rozwoju województwa odgrywa sektor małych i średnich przedsiębiorstw, które stanowią ponad 99% podmiotów gospodarczych w regionie. Województwo zachodniopomorskie jest więc obszarem o najlepiej rozwiniętym sektorze MSP w ujęciu ilościowym, ale, niestety, słabym pod względem innowacyjności i efektywności. W latach 2002-2004 bardzo mało było średnich przedsiębiorstw innowacyjnych, jak też niewielki był odsetek innowatorów wśród firm zatrudniających poniżej 50 pracowników. Ponadto, szczególnie średnie firmy innowacyjne województwa bardzo sporadycznie posiadają porozumienia o współpracy, co decyduje o słabości regionalnego systemu innowacji.

Ilość lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ) w regionie w 2004 roku wyniosła 101, co stanowi zaledwie 3,2% inwestycji w skali kraju (10. miejsce w Polsce). Największe bezpośrednie inwestycje zagraniczne (ponad 1 mln USD) dotyczą branży spożywczej, chemicznej, elektromaszynowej, drzewnej, papierniczej, meblarskiej i gospodarki komunalnej.

Liczba instytucji zapewniających firmom dostęp do wiedzy, kapitału, innowacji i nowych technologii jest ograniczona i nie odpowiada potrzebom. Najważniejsze instytucje

wspierające sektor MSP to przede wszystkim: ośrodki wspierania przedsiębiorczości (w większości o zasięgu lokalnym), sieć ośrodków KSU, dwa parki technologiczne oraz dość prężnie rozwijające się pozabankowe instytucje finansowe.

Poważnym deficytem wszystkich rodzajów instytucji wsparcia dla sektora MSP w województwie jest jego zróżnicowanie przestrzenne, dostępność oraz brak struktury sieciowej.

Do zidentyfikowanych czynników powodujących niską pozycję konkurencyjną regionalnej gospodarki można zaliczyć między innymi:

- zbyt duże rozdrobnienie przedsiębiorstw w warunkach niedostatku kapitałów własnych i nadal bardzo drogiego i trudno dostępnego kredytu, co powoduje brak możliwości finansowania inwestycji i innowacji, co ogranicza wzrost ich konkurencyjności,
- malejący poziom rentowności przedsiębiorstw, ograniczający zdolność firm do inwestowania,
- brak trwałej współpracy pomiędzy ośrodkami badawczo-rozwojowymi a sektorem prywatnym,
- bardzo niski poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw,
- spadek nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach i wysoki stopień zużycia majątku produkcyjnego,
- niedostatecznie rozwiniętą regionalną sieć instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw oraz brak mechanizmów umożliwiających wzrost przedsiębiorczości,
- słaby lobbing na rzecz zachodniopomorskiego sektora MSP na szczeblu krajowym.

a) Nauka i potencjał badawczo-rozwojowy

W regionie funkcjonuje 17 instytucji naukowo-badawczych i rozwojowych, co stanowi 2% takich placówek w kraju. W tej liczbie, 10 stanowią jednostki rozwojowe i jednostki obsługi nauki, a 7 państwowe uczelnie wyższe. Brak jest placówek naukowych Polskiej Akademii Nauk i jednostek badawczo-rozwojowych (JBR).

Praktycznie wszystkie prace i usługi badawcze, mogące być źródłem rozwiązań innowacyjnych w regionie, wykonują uczelnie wyższe zlokalizowane w Szczecinie (5 jednostek) i Koszalinie (1 uczelnia). Większość ofert technologicznych (56%) i 40% badaczy

pochodzi z sektora nauk technicznych. Powstające zasoby innowacyjne są niewielkie, a ich rozkład nierównomierny. Skupienie prac badawczych w dwóch ośrodkach regionu ogranicza możliwości innowacyjne firm działających na pozostałym obszarze. Oznacza to potrzebę i celowość kreowania różnych form wsparcia dla lokalnych inicjatyw proinnowacyjnych.

Poziom innowacyjności gospodarki województwa, w porównaniu z najlepiej rozwiniętymi regionami Polski, jak Mazowsze, Wielkopolska, Śląsk, Dolny Śląsk, jest bardzo niski. Udział nakładów na prace badawczo-rozwojowe (B+R) w PKB w 2004 r. wyniósł tylko 0,17% (11. pozycja w kraju), przy średniej krajowej 0,58% i 1,9% w Unii Europejskiej. Na 11. miejscu w kraju lokują województwo także pozostałe wskaźniki innowacyjności: liczba zatrudnionych przy działalności B+R – 3 440 osób, nakłady na działalność B+R na 1 mieszkańca – 53 zł (średnia krajowa 135 zł) czy liczba wynalazków zgłoszonych do Urzędu Patentowego.

W regionie brakuje jednostek i organizacji, których głównym zadaniem jest tworzenie i transfer technologii, w tym JBR oraz firm komercyjnych. W efekcie województwo zachodniopomorskie zajmuje ostatnie miejsce w kraju pod względem udziału prac rozwojowych w wydatkach na B+R. Równie niekorzystny jest udział środków przedsiębiorstw w finansowaniu nauki, wynoszący 0,6%, przy średniej krajowej 22,6% i 60% dla UE.

W rezultacie nie zachodzi obecnie transfer technologii i rozwiązań innowacyjnych z sektora badawczo-rozwojowego do sektora MSP, a firmy będące liderami gospodarki regionu nie wymuszają dostosowania prowadzonych w ośrodkach akademickich badań do ich potrzeb.

Przedsiębiorstwa najczęściej korzystają ze sprawdzonych na Zachodzie lub w innych regionach kraju rozwiązań transferowanych przez zakup maszyn i urządzeń oraz gotowych technologii. Na przeszkodzie w szerszej współpracy jednostek B+R z firmami regionu stoi wąski profil ich aktywności badawczo-rozwojowej oraz mała elastyczność w dostosowywaniu się do oczekiwań potencjalnych partnerów gospodarczych, a także słaba zdolność komercjalizacji osiągnięć naukowych. Z drugiej strony, przedsiębiorstwa charakteryzują się niskim poziomem świadomości innowacyjnej.

Niski poziom innowacyjności gospodarki należy uznać za zagrożenie przyszłej pozycji ekonomicznej regionu. Bez podniesienia zdolności innowacyjnej, przedsiębiorstwa nie będą w stanie w przyszłości uczestniczyć w gospodarce opartej na wiedzy.

W lutym 2005 roku Sejmik Województwa przyjął Regionalną Strategię Innowacyjności. Powstanie tego dokumentu przyczyniło się zarówno do podniesienia

świadomości innowacyjnej w regionie, jak też stworzyło formalne i programowe podstawy kompleksowego wdrażania procesów proinnowacyjnych z wykorzystaniem krajowych i europejskich narzędzi pomocowych.

b) Przemysł

Produkcja sprzedana przemysłu rosła w ostatnich latach i wyniosła w 2004 r. – 20 114,4 mln zł natomiast w 2003 r. – 17 682,3 mln. zł, co daje dynamikę 113,7%.

Spada przeciętne zatrudnienie w przemyśle. W 2004 roku wyniosło 83,2 tys. osób (w 2000 roku zatrudnienie wyniosło 102,4 tys.).

Podstawowy potencjał przemysłowy województwa stanowi przemysł chemiczny, produkcja energii elektrycznej, przemysł drzewny, przetwórstwo rolno-spożywcze oraz budownictwo. Główne gałęzie przemysłu skoncentrowane są w aglomeracji szczecińskiej oraz koszalińskiej. Pozostałe branże związane są z bazą surowcową o lokalizacji rozproszonej na terenie całego województwa.

Udział regionu w produkcji niektórych wyrobów jest znaczący w skali kraju i wynosi: nawozy fosforowe 65,3%, płyty pilśniowe 36,8%, tarcica iglasta 20,6% (1. miejsce w kraju), nawozy azotowe 18,2%.

c) Budownictwo

Budownictwo pełni ważną rolę w strukturze gospodarki regionu, 10% podmiotów gospodarczych województwa stanowią przedsiębiorstwa branży budowlanej. Mimo tak ważnej roli, w sektorze budowlanym województwa nadal utrzymuje się niższe niż w całym kraju tempo rozwoju, czego wynikiem jest:

- spadek wartości produkcji budowlano-montażowej (w roku 2004 wyniosła – 2 955,6 mln zł, natomiast w 2003 r. – 3 128,3 mln zł),
- zmniejszenie się liczby przedsiębiorstw, w tym szczególnie państwowych,
- spadek przeciętnego zatrudnienia z 18,5 tys. osób w 2000 r., do 10,7 tys. w 2004 r.

Budownictwo regionu charakteryzuje się znacznym rozproszeniem wykonawców i słabą pozycją kapitałową firm. Zdecydowanie dominują firmy sektora prywatnego (zakłady osób fizycznych i spółki) oraz coraz silniej w regionie rozwijający się segment budownictwa społecznego. W roku 2004 oddano do użytku 3 260 budynków.

d) Obszary wiejskie

Obszary wiejskie województwa zamieszkuje 520,7 tys. osób, tj. 30,7% ogółu ludności województwa, co stawia je na 12. miejscu w kraju. Gęstość zaludnienia obszarów wiejskich (przeciętnie 24 osoby/km^2) jest jedną z najniższych w kraju i charakteryzuje się przestrzennym zróżnicowaniem. Jest to wynik wysokiej urbanizacji regionu, wysokiej lesistości oraz rozdrobnionej wiejskiej sieci osadniczej.

Tereny wiejskie województwa są bardzo zróżnicowane pod względem poziomu rozwoju ekonomicznego, m.in. ze względu na występowanie stref przyrodniczych i funkcjonalnych – nadmorskiej, pojeziernej, przygranicznej – gdzie występują dogodne warunki rozwoju pozarolniczych dziedzin gospodarki. Przeważają jednak obszary recesji gospodarczej, wysokiego bezrobocia i znacznego zubożenia ludności. Poza obszarem nadmorskim i obszarem aglomeracji szczecińskiej i koszalińskiej, tereny te charakteryzują się niskim rozwojem ekonomicznym, wysokim bezrobociem, stagnacją produkcji rolnej, brakami w wyposażeniu w infrastrukturę techniczną, społeczną i usługi. Dużym problemem jest zły stan techniczny znacznie dekapitalizowanych sieci dystrybucyjnych energii elektrycznej i gazowej. Sieci te na terenach wiejskich wymagają pilnej modernizacji i rozbudowy w celu zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego na szczeblach lokalnych oraz możliwości rozwoju tych terenów.

Szacuje się, iż około 40% ludności terenów wiejskich województwa żyje na granicy minimum socjalnego, a 15% na granicy ubóstwa.

W ostatnich latach w strukturze agrarnej województwa zaszły dość istotne zmiany ilościowe i jakościowe – zwiększyła się liczba gospodarstw małych o powierzchni 1-5 ha oraz dużych powyżej 50 ha. Wraz z wykształceniem się coraz silniejszych ekonomicznie dużych gospodarstw rolnych o dominującym polowym kierunku produkcji, powstają także gospodarstwa specjalistyczne: drobiarskie, warzywnicze, ogrodnicze, szkółkarskie, rybackie oraz zajmujące się przetwórstwem rolno-spożywczym.

Przeciętna powierzchnia użytków rolnych przypadających na jedno gospodarstwo indywidualne jest jedną z najwyższych w kraju (po województwie warmińsko-mazurskim) i wynosi 16,8 ha, tzn. jest ponad dwukrotnie większa niż średnio w Polsce. Chociaż wśród indywidualnych gospodarstw rolnych dominują bardzo małe (o powierzchni do 7 ha), stanowiące 49% gospodarstw w regionie, to udział gospodarstw dużych (tj. o powierzchni od 15 do 50 ha) wynosi 22%, tzn. jest blisko trzykrotnie większy niż średnio w kraju, natomiast gospodarstw bardzo dużych – najwyższy w kraju i wynosi aż 3,4%.

Przekształcenia strukturalne w gospodarce wielkotowarowej, szczególnie likwidacja Państwowych Gospodarstw Rolnych, przyczyniły się na początku lat 90. do gwałtownego wzrostu liczby osób pozostających bez stałego źródła dochodu. W grupie tej największy udział mieli właśnie pracownicy byłych PGR. Już w początkowym okresie restrukturyzacji podjęto wobec tej grupy szereg działań osłonowych, których celem generalnym była aktywizacja zawodowa mieszkańców osiedli popegeerowskich. Proces aktywizacji i reorientacji zawodowej przebiega o wiele wolniej niż przewidywano. Jedną z przyczyn takiego stanu było i jest jednostronne przygotowanie zawodowe i ogólnie niski poziom wykształcenia w tej grupie pracowniczej.

Generalnie obszary wiejskie województwa zachodniopomorskiego charakteryzują się:

- brakiem perspektyw zarówno zatrudnienia, jak i rozwoju dla większości mieszkańców osiedli popegeerowskich, spowodowanym niskim poziomem wykształcenia ogólnego mieszkańców, niskimi kwalifikacjami zawodowymi oraz zlokalizowaniem osiedli popegeerowskich w znacznej odległości od miast,
- utrzymującym się długotrwałym bezrobociem, niskimi dochodami, w których znaczny udział stanowi pomoc socjalna.

W województwie zachodniopomorskim rolnictwo znamionuje się dużym udziałem wydzierżawionej użytkownikom prywatnym ziemi popegeerowskiej (358 219 ha – stan na 31 grudnia 2006). Region charakteryzuje się skupiskami dawnych pracowników PGR, obecnie w dużej części bezrobotnych. Obniżone przez bezrobocie dochody rodzin zmniejszają popyt, utrudniają powstawanie i działalność lokalnych firm.

Województwo zachodniopomorskie charakteryzuje najmniejsze w kraju zatrudnienie w przeliczeniu na 100 ha użytków rolnych. Wynosi ono jedynie 7,6 osób, tj. ponad trzykrotnie mniej niż średnio w Polsce.

Przetwórstwo rolno-spożywcze, po okresie dekoniunktury, ma coraz istotniejsze znaczenie dla całej gospodarki i rolnictwa oraz rozwoju terenów wiejskich. W dalszym ciągu jednak potencjał przetwórczy przemysłu rolno-spożywczego województwa nie jest w pełni wykorzystany. Istnieją możliwości przerobu znacznie większej ilości surowca, niski jest także udział wysoko przetworzonej produkcji rolnej.

Odsetek gospodarstw podłączonych do sieci gazu ziemnego jest o około 15 punktów procentowych niższy niż średnio w Polsce. 12% gospodarstw nie jest podłączonych do żadnego typu kanalizacji, a wodę ze studni czerpie 7,5% gospodarstw. Większość ścieków z gospodarstw domowych (61 %) odprowadzanych jest do szamba (bez oczyszczania).

Poprawa konkurencyjności województwa zachodniopomorskiego jest jednym z celów „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020". Pośrednio do jej realizacji przyczynia się „Strategia rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich województwa zachodniopomorskiego w latach 2002-2015", promująca aktywizację obszarów wiejskich w kierunku ich wielofunkcyjnego rozwoju oraz wzrostu efektywności rolnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów popegeerowskich.

e) Turystyka

Ważnym działem gospodarki województwa zachodniopomorskiego, o dużych potencjalnych możliwościach rozwoju, jest turystyka. Jej rozwój oparty jest na unikatowych walorach przyrodniczo-kulturowych związanych z nadmorskim i pojeziernym położeniem, jak również na przygranicznym położeniu województwa, które stymuluje rozwój transgranicznych produktów turystycznych. Charakterystyczna dla województwa jest różnorodność krajobrazu, walory naturalne, bogactwo folkloru i tradycji regionalnych, umożliwiających rozwój zróżnicowanych form turystyki.

Zdecydowanym atutem regionu są jego walory lecznicze i uzdrowiskowe, będące podstawą funkcjonowania zachodniopomorskich uzdrowisk. Działalność uzdrowiskową prowadzą 4 gminy posiadające status uzdrowiska (Kołobrzeg, Połczyn-Zdrój, Kamień Pomorski, Świnoujście). Liczba miejsc w sanatoriach i szpitalach uzdrowiskowych wynosi ok. 6 tys., zaś łącznie z bazą prywatnych obiektów sanatoryjnych i wczasowo-rehabilitacyjnych jest ich ok. 20 tys. Do tego dochodzi dynamicznie rosnący segment hoteli – ośrodków z zapleczem typu SPA. Na terenie województwa stwierdzono również występowanie wód geotermalnych (Pyrzyce oraz rejon Stargardu Szczecińskiego), które z uwagi na skuteczność zabiegów leczniczych z ich zastosowaniem głównie w zakresie chorób układu krążenia i reumatologicznych mogą być w przyszłości wykorzystane w turystyce uzdrowiskowej.

Sprzyjające ukształtowanie terenu oraz warunki przyrodniczo-klimatyczne wpływają na rozwój turystyki aktywnej, m.in. rowerowej, wodnej, golfowej, konnej.

Również zasoby wodne regionu, w tym Zalew Szczeciński, Wybrzeże Bałtyku, liczne rzeki oraz pojezierza są podstawą do kształtowania bogatej oferty wypoczynku wodnego: kajakarstwa, turystyki morskiej, żeglarstwa morskiego, śródlądowego itp.

Czynnikiem mającym zdecydowanie negatywny wpływ na turystyczny rozwój województwa są uwarunkowania klimatyczne, które sprawiają, iż nawet ww. atuty regionu

nie są w stanie zlikwidować charakterystycznej dla województwa sezonowości usług turystycznych. W przeciwieństwie do południowych województw Polski, których walory naturalne i ukształtowanie terenu pozwalają oferować całoroczny wypoczynek, województwo zachodniopomorskie jest kojarzone przede wszystkim jako region nadmorski, dostępny głównie w lecie, a więc pod względem oferty typowo wypoczynkowej. W konsekwencji wpływa to zarówno na koncentrację bazy noclegowej w pasie wybrzeża, jak również na kształtowanie się wysokich cen za usługi turystyczno-wypoczynkowe. Jedynie wypoczynek dzieci i młodzieży w ramach tzw. zielonych szkół oraz wymieniona wcześniej działalność uzdrowiskowa wpływają na ograniczenie sezonowości wypoczynku w regionie.

Barierą hamującą przełamanie sezonowości wypoczynku w województwie jest przede wszystkim: brak dostatecznie rozwiniętej infrastruktury turystycznej i towarzyszącej, zapewniającej alternatywną dla typowej turystyki wypoczynkowej ofertę regionu, jak również niewystarczająca polityka promocyjno-marketingowa, zwłaszcza w zakresie kreowania markowych produktów turystycznych. W województwie występują braki w zakresie kompleksowego i o wysokim standardzie zagospodarowania zasobów wodnych, tj. infrastruktury obiektów wodnych typu przystanie, mariny, centra turystyki wodnej zarówno w obszarze Zalewu Szczecińskiego, w pasie wybrzeża i pojezierzy, oraz na rzekach, szczególnie w subregionie koszalińskim. Mimo bogactwa walorów leczniczych, baza uzdrowiskowa i jej otoczenie – poza powstającymi prywatnymi ośrodkami – jest w dużym stopniu zdekapitalizowana i wymaga unowocześnienia. Brak jest na terenie województwa infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki: pieszej, rowerowej, konnej oraz zagospodarowania regionalnych i ponadregionalnych szlaków turystycznych. Niewystarczająca jest ilość obiektów o charakterze centrum kongresowego.

W województwie, mimo istniejących ku temu warunków, nie ma dotychczas żadnego centrum wypoczynku zimowego. Na potrzeby kompleksowego zagospodarowania regionu, warunkującego rozwój produktów turystycznych województwa, powinna pracować zintegrowana sieć centrów informacji turystycznej, której proces tworzenia trwa od 2004 roku. Ponadto występuje deficyt w zakresie przystosowania obiektów kultury i dziedzictwa kulturowego na potrzeby turystyki. Niezależnie od powyższego, dla rozwoju turystyki zasadnicze znaczenie ma dostępność komunikacyjna regionu, zwłaszcza w zakresie dróg dojazdowych, których stan jest bardzo słaby.

Na terenie województwa znajduje się 17,4% ogółu miejsc noclegowych w kraju. Liczba miejsc noclegowych w roku 2004 wynosiła 108,3 tys. (w 914 obiektach), w tym całorocznych 39,6 tys., co oznacza 10% spadek liczby miejsc noclegowych w porównaniu do

roku 2003 (1 011 obiektów z 121,3 tys. miejsc noclegowych, w tym 42,9 tys. całorocznych). Zauważalna tendencja spadkowa spowodowana jest koniecznością dostosowania obiektów noclegowych do obowiązujących przepisów oraz rosnących wymagań potencjalnych klientów. Wiąże się to z wysokimi kosztami modernizacji istniejącego stanu obiektów noclegowych. W powyższych danych zawiera się liczba obiektów skategoryzowanych, posiadających prawo do używania nazw rodzajowych i kategorii. W 2004 roku na terenie województwa funkcjonowało 125 skategoryzowanych obiektów hotelarskich, w tym: 63 hotele, 6 moteli, 24 pensjonaty, 19 kempingów, 11 schronisk młodzieżowych, 2 domy wycieczkowe. W porównaniu z rokiem 2003, pomimo spadku liczby wszystkich obiektów noclegowych, nastąpił wzrost liczby obiektów hotelarskich (115 obiektów hotelarskich w roku 2003, w tym: 57 hoteli, 5 moteli, 21 pensjonatów, 19 kempingów, 11 schronisk młodzieżowych, 2 domy wycieczkowe). W związku z sezonowością województwa baza noclegowa skoncentrowana jest głównie w pasie wybrzeża. Rozmieszczenie i strukturę turystycznej bazy noclegowej przedstawia poniższa mapa.

Mapa 4.

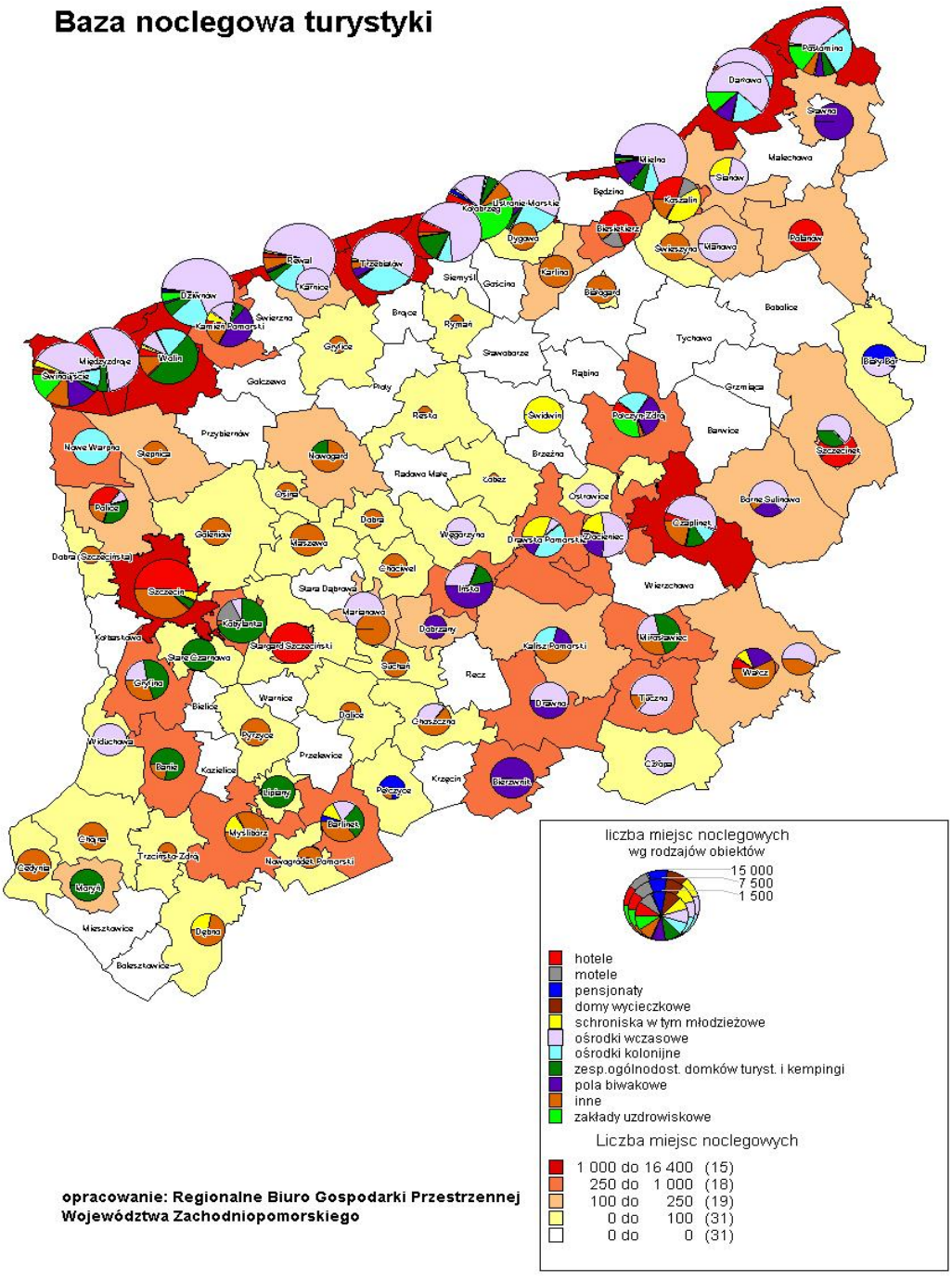
Baza noclegowa turystyki
liczba miejsc noclegowych
wg rodzajów obiektów
15 000
7 500
1 500
hotele
motele
pensjonaty
domy wycieczkowe
schroniska w tym młodzieżowe
ośrodki wczasowe
ośrodki kolonijne
zesp.ogólnodost. domków turyst. i kempingi
pola biwakowe
inne
zakłady uzdrowiskowe
Liczba miejsc noclegowych
1 000 do 16 400 (15)
250 do 1 000 (18)
100 do 250 (19)
0 do 100 (31)
0 do 0 (31)
opracowanie: Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej
Województwa Zachodniopomorskiego

Zmniejszająca się w skali kraju w latach 2000-2004 aktywność turystyczna Polaków powoduje ogólny spadek liczby turystów krajowych przybywających do poszczególnych województw. W porównaniu z natężeniem ruchu turystycznego ogółem, województwo zachodniopomorskie przyjęło w 2004 r. 2,6 mln turystów krajowych, podczas gdy w roku 2000 – 3,9 mln[5]. Według rozmieszczenia terytorialnego zagranicznego ruchu turystycznego w Polsce, województwo zachodniopomorskie w okresie 2001-2004 wykazuje nieznaczną, lecz stałą tendencję wzrostową. W 2001 r. województwo przyjęło 0,7 mln turystów, podczas gdy w roku 2004 – 0,9 mln. Wśród odwiedzających region turystów zagranicznych, tradycyjnie większość stanowią Niemcy (ok. 70%), zaś głównym celem podróży deklarowanym przez przyjeżdżających z zagranicy były spotkania biznesowe[6].

Liczba funkcjonujących na terenie województwa zachodniopomorskiego przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą organizatora i/lub pośrednika turystycznego (biura podróży bez agentów turystycznych) wykazuje tendencje spadkowe. W roku 2002 działalność gospodarczą w tym zakresie prowadziło 185 przedsiębiorców, podczas gdy w roku 2004 – 139 (stan na dzień 31.12.2004 r.).

Wykres 7. Liczba organizatorów i pośredników turystycznych (przedsiębiorcy) w województwie zachodniopomorskim wpisanych do Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników Turystycznych

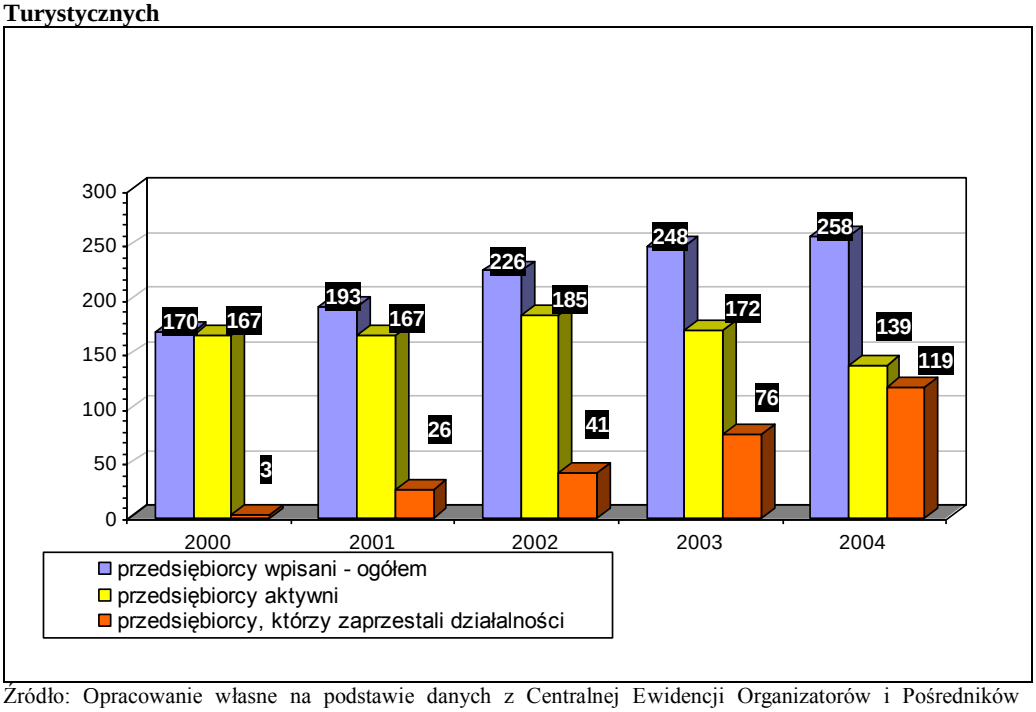

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników Turystycznych

[5] Uczestnictwo Polaków w wyjazdach turystycznych, Instytut Turystyki, Warszawa 2001 i 2005.
[6] Zagraniczna turystyka przyjazdowa do Polski, Instytut Turystyki, Warszawa 2002 i 2005.

Spadek liczby przedsiębiorstw prowadzących turystyczną działalność gospodarczą w zakresie organizatora/pośrednika turystycznego wynika m.in. z sytuacji prawnej i ekonomicznej. Przedsiębiorcy mają obowiązek posiadania zabezpieczenia finansowego (umowa gwarancji bankowej lub ubezpieczeniowej, umowa ubezpieczeniowa). W latach 2003-2004 kilkakrotnie wzrosły, w porównaniu z latami poprzednimi, koszty uzyskania zabezpieczenia finansowego. Zmianie uległy także zasady udzielania tych zabezpieczeń przez firmy ubezpieczeniowe (długotrwała procedura, szczegółowe „badanie" przedsiębiorcy), co natychmiast poskutkowało spadkiem liczby działających organizatorów/pośredników turystycznych. Zdecydowany spadek, w tym czasie, liczby działających organizatorów/pośredników turystycznych odnotowano w skali całego kraju.

Wykres 8. Organizatorzy i pośrednicy turystyczni wpisani do Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników Turystycznych w wybranych województwach

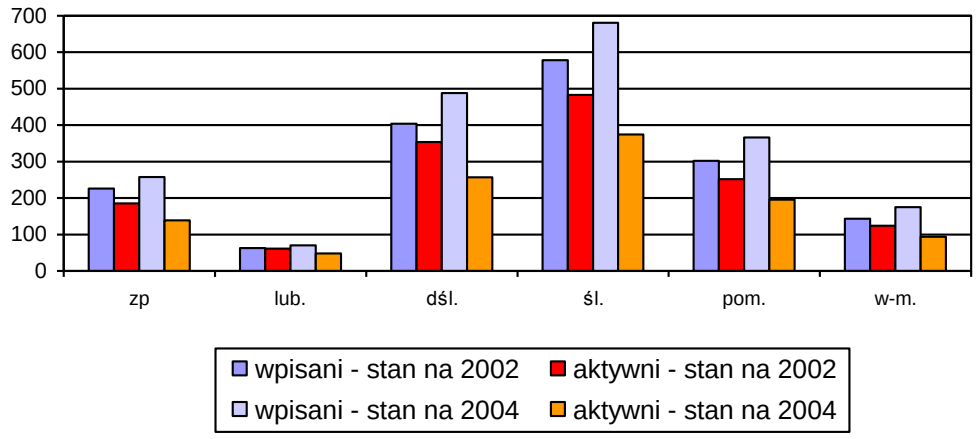

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników Turystycznych

Opis użytych skrótów: zp. – woj. zachodniopomorskie, lub. – woj. lubuskie, dlś. – woj. dolnośląskie. pom. – woj. pomorskie, w-m. – woj. warmińsko-mazurskie.

Obecnie obowiązujące uregulowania prawne i zasady udzielania zabezpieczeń finansowych nie sprzyjają powstawaniu biur podróży specjalizujących się w organizowaniu krajowych imprez turystycznych (np.: wysokość składki ubezpieczeniowej podobna jak w przypadku organizatorów, których dotyczy obowiązek posiadania zabezpieczenia finansowego w zakresie pokrycia kosztów powrotu klienta do kraju – w wypadku, gdy organizator/pośrednik turystyczny wbrew obowiązkowi nie zapewni tego powrotu). Z tego powodu zdecydowana większość organizatorów turystyki specjalizuje się w organizowaniu

turystyki wyjazdowej poza granice Polski, a to nie jest korzystne dla rozwoju turystyki w kraju, w tym w województwie zachodniopomorskim.

4) Infrastruktura transportowa, teleinformatyczna i techniczna

a) Infrastruktura transportowa

Na terenie województwa zachodniopomorskiego przecinają się międzynarodowe i krajowe szlaki transportowe w układzie północ – południe i wschód – zachód. Tutaj następuje tranzyt towarów z południa Europy (Włochy, Chorwacja, Czechy, Słowacja) do krajów basenu Morza Bałtyckiego. Województwo jest ważnym łącznikiem w sieci transportowej wokół Morza Bałtyckiego.

Niezadowalająca jakość dostępności przestrzeni województwa zachodniopomorskiego jest następstwem bardzo poważnych braków występujących w infrastrukturze transportowej. Dotyczy to przede wszystkim niewystarczających połączeń dróg szybkiego ruchu z ponadregionalnymi aglomeracjami oraz sieci osadniczej wewnątrz województwa.

Wieloletnie zaniedbania w zakresie modernizacji ciągów drogowych, brak obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań na trasach o dużym natężeniu ruchu to podstawowe tzw. wąskie gardła sieci drogowej, co ma wpływ również na dostępność i atrakcyjność centrów turystycznych w regionie.

Sieć dróg publicznych o twardej nawierzchni jest zdecydowanie uboższa w porównaniu z resztą kraju i wynosi 56,6 km/100km^2 powierzchni ogólnej (w Polsce 80,7 km/km2), lokując pod tym względem województwo na 14. miejscu. Region dysponuje 12 966 km dróg publicznych o twardej nawierzchni (10. miejsce w kraju), w tym jedynie 168 km dwujezdniowych. Znaczny deficyt ilościowy i jakościowy występuje w sieci dróg gminnych, w przypadku których długość dróg o twardej nawierzchni wynosi jedynie 2 320 km.

Podstawowy układ dróg krajowych w województwie zachodniopomorskim obejmuje drogi nr: 3, 6, 10, 11, 13, 20, 22, 23, 25, 26, 31, 37 i 93. Do dróg ekspresowych na terenie województwa zalicza się drogi nr S-3, S-6, S-10 i S-11. Do dróg wojewódzkich mających istotne znaczenie dla obsługi ruchu towarowego i pasażerskiego (w tym turystycznego) oraz usprawnienia dostępności do drogowych przejść granicznych należy zaliczyć drogi nr: 102, 103, 106, 107, 108, 110, 113, 115, 120, 122, 124, 152, 162, 163, 165, 203 i 205. Do dróg powiatowych o istotnym znaczeniu dla pełnienia funkcji dostępności do obiektów turystycznych i spójności układu sieci można zaliczyć natomiast następujące drogi nr: 11-154, 11-216, 17-101, 17-137, 17-362, 17-339, 17-408, 17-451, 39-162, 39-163, 39-102, 39-

106, 39-117, 41-101, 41-103, 41-106, 41-112, 41-201, 41-135, 41-155, 41-176, 41-210, 41-307, 41-413, 41-619, 41-704, 41-706.

Poważnym problemem wynikającym z braku odpowiedniej ilości oraz jakości infrastruktury drogowej jest ruch tranzytowy przebiegający przez centra miast. Zakłóca to ich funkcjonowanie i wpływa na pogorszenie poziomu życia mieszkańców. Stąd, podstawowym zadaniem rozwoju infrastruktury drogowej ujętym w Strategii Rozwoju Sektora Transportu Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2015 jest także budowa zachodniego i wschodniego drogowego obejścia Szczecina.

Najważniejsze zadania w sieci dróg krajowych to realizacja drogi S-3 po nowym śladzie, zakończenie przebudowy drogi A-6, przebudowa do parametrów klasy S dróg krajowych o numerach: 3, 6, 10, 11, 20. Drogi wojewódzkie nr: 102, 103, 106, 107, 108, 110, 113, 120, 122, 124, 125, 162, 163, 203 i 205, w zasadzie w całości, wymagają przebudowy, jakość dróg powiatowych, w tym przede wszystkim dróg nr: 11-102, 11-216, 17-101, 17-136, 17-137, 17-164, 17-168, 17-169, 17-190, 17-362, 17-408, 17-410, 17-435, 17-451, 17-630, 29-141, 39-102, 39-106, 39-117, 39-162, 39-163, 41-103, 41-106, 41-110, 41-112, 41-124, 41-135, 41-155, 41-176, 41-181, 41-201, 41-316, 41-362, 41-409, 41-413, 41-422, 41-433, 41-619, 41-632, 41-639, 41-704, 41-706 (łącznie z budową niezbędnych obejść drogowych i remontów mostów) jest bardzo zła pod względem parametrów i stanu nawierzchni. Niezadowalający jest również stan obiektów inżynierskich (mostów, wiaduktów, tuneli, przepustów). Do podstawowych elementów uzasadniających priorytetowe przedsięwzięcia w zakresie rozwoju infrastruktury drogowej województwa zachodniopomorskiego należy zaliczyć:

1) prawidłowe funkcjonowanie i rozwój portów ujścia Odry, ekspansja przewozów tranzytowych w relacji północ – południe, współkreowanie transeuropejskich korytarzy transportowych, natężenie ruchu i wreszcie względy społeczno-gospodarcze jednoznacznie potwierdzają szczególne znaczenie dla województwa drogi nr 3 jako części drogi międzynarodowej E-65,
2) przewozy regionalne, krajowe i tranzytowe na kierunku wschód – zachód oraz aspekty społeczno-gospodarcze potwierdzają istotne znaczenie pozostałych dróg krajowych, w tym przede wszystkim drogi nr 6 (E-28), nr 10 i nr 11,
3) rosnące potrzeby w zakresie obsługi przewozów pasażerskich i towarowych, jak również zapewnienie efektywnego dostępu do drogowych przejść granicznych (istniejących i planowanych) w pełni uzasadniają modernizację i rozbudowę sieci dróg

wojewódzkich (łącznie z budową obejść drogowych), w tym przede wszystkim dróg nr: 102, 103, 106, 107, 108, 110, 113, 115, 120, 122, 124, 125, 162, 163, 203 i 205,

4) potrzeby rozwojowe miejscowości o istotnych funkcjach znaczenia regionalnego i krajowego w zakresie turystyki, lecznictwa uzdrowiskowego oraz wybranych dziedzin przemysłu i usług – tworzących ośrodki regionalnego równoważenia rozwoju oraz ośrodki o znaczeniu subregionalnym – w pełni uzasadniają modernizację podstawowego układu sieci dróg powiatowych. Do ważniejszych przedsięwzięć drogowych należy zaliczyć m.in.: północno-wschodnią obwodnicę Goleniowa, drogę Chociwel–Drawsko (DK), obejścia Sławna i Melechowa (DK), drogę Bartoszewo–Rzepnica, obwodnicę w ciągu drogi 173 (Połczyn-Zdrój), obwodnicę Żabowa, Mielęcina i Pyrzyc (DK), droga Lubiatowo–Obryta (powiat Pyrzyce), obwodnicę Trzebiatowa (DW), drogową obwodnicę południową Kołobrzegu, II etap budowy obejścia miasta Szczecinek oraz modernizację pozostałych dróg uznanych jako priorytetowe dla sieci drogowej województwa. Podstawowe drogi powiatowe poprzez połączenia z drogami gminnymi oraz między drogami wojewódzkimi i drogami wojewódzkimi a niektórymi krajowymi zapewniają spójność całego układu sieci drogowej województwa oraz zapewniają dostęp do atrakcyjnych pod względem turystycznym i wypoczynkowym terenów i miejscowości. Modernizacja tych dróg będzie stymulowała rozwój regionów dotkniętych strukturalnym bezrobociem.

Przez województwo zachodniopomorskie nie przebiega żaden z europejskich korytarzy transportowych zaliczanych do transeuropejskiej sieci TEN-T, dlatego województwo usilnie stara się o ujęcie w powyższej sieci korytarza transportowego łączącego Skandynawię przez porty Świnoujście – Szczecin z Grecją poprzez Czechy, Słowację, Węgry i Chorwację (Środkowoeuropejski Korytarz Transportowy – CETC), zawierającego na terenie województwa zachodniopomorskiego międzynarodową drogę E-65 (droga ekspresowa S-3), magistrale kolejowe sieci AGC i AGTC (E-59 i CE-59), drogę wodną Odry oraz oba porty w Świnoujściu i w Szczecinie.

W najbliższym czasie zostanie także podjęta inicjatywa powstania korytarza przebiegającego wzdłuż drogi ekspresowej S-6 (Szczecin – Gdańsk – Kaliningrad) w ramach tzw. Łuku Południowego Bałtyku. Wskutek powyższego RPO WZ nie jest powiązany z obecną siecią europejskich korytarzy transportowych TEN-T. Niemniej jednak zakłada on w większości przeprowadzenie inwestycji na głównych ciągach komunikacyjnych prowadzących nad morze, a także realizację poprawy połączeń drogowych do przejść granicznych występujących wzdłuż rzeki Odry.

W zakresie infrastruktury kolejowej ważnym zadaniem jest modernizacja linii kolejowych będących w sieci europejskiej AGC i AGTC, takich jak:

– Świnoujście – Szczecin – Poznań,

– Świnoujście – Szczecin – Zielona Góra.

Drugim ważnym etapem jest także modernizacja linii niezbędnych dla regionalnego kolejowego transportu publicznego, w tym m.in. połączenie Szczecina z zachodnią granicą państwa.

W zakresie regionalnego transportu publicznego brak jest zorganizowanego i zintegrowanego systemu transportu publicznego. Nie istnieje również koordynacja między podsystemami transportu (kolej – transport drogowy).

W systemie transportu lotniczego województwa podstawową funkcję pełni lotnisko w Goleniowie. Rolę komplementarną dla lotniska w Goleniowie pełnią lotniska o znaczeniu lokalnym, takie jak m.in. Zegrze Pomorskie i Szczecin Dąbie. Prognozy wzrostu przewozów w transporcie lotniczym wskazują na potrzebę uruchomienia drugiego lotniska na terenie województwa, obsługującego Pomorze Środkowe. Ponowne uruchomienie lotniska cywilnego w Zegrzu Pomorskim udrożni komunikację miasta i całego regionu, umożliwi rozwój funkcji lotniska jako lotniska użytku publicznego o znaczeniu regionalnym oraz decydująco wpłynie na rozwój gospodarczy regionu.

Obszarem integrującym różne systemy transportowe (morski, drogowy, kolejowy, śródlądowy) jest zespół portów morskich w Szczecinie i w Świnoujściu. Dla poprawy konkurencyjności portów podstawowe znaczenie ma poprawa dostępności komunikacyjnej od strony morza (tor wodny) i lądu (głównie poprawa połączeń kolejowych), a także rozbudowa i modernizacja infrastruktury wewnątrzportowej.

Region ma dogodny układ śródlądowych dróg wodnych łączących porty ujścia Odry z krajami Unii Europejskiej. Lepsze wykorzystanie możliwości transportowych Odry wymaga realizacji zadań ujętych w Programie dla Odry 2006.

Uwarunkowania wynikające z deficytu i jakości sieci transportowej ograniczają w zasadniczy sposób rolę województwa zachodniopomorskiego jako partnera w zakresie rozwoju terenów przygranicznych, obsługi aglomeracji Berlina, jako ”pomostu” do państw rejonu Morza Bałtyckiego, Rosji oraz połączeń z południem Polski dla współpracy gospodarczej i przyjazdu turystów.

b) Infrastruktura teleinformatyczna

Poziom rozwoju telekomunikacji w zakresie telefonii przewodowej w województwie

jest zadowalający. W 2004 r. liczba telefonicznych łączy głównych (abonenci telefonii przewodowej + łącza ISDN) wynosiła 581,7 tys. (wzrost o 58,4 tys. od roku 2000), co daje wskaźnik gęstości abonenckiej 33,4 abonenta na 100 mieszkańców (wskaźnik krajowy 32,2).

Na bazie infrastruktury telefonicznej możliwe jest zwiększanie dostępu do Internetu W 2004 r. w komputer wyposażonych było 32% gospodarstw domowych, w tym z dostępem do Internetu 16,2-%.

Stopień rozwoju e-usług publicznych w województwie zachodniopomorskim oceniany jest jako 34%[7], zaś dostępność witryn www jednostek administracji publicznej w województwie zachodniopomorskim w lipcu 2004 r. wyniosła 93% (średnia dla Polski – 95%). Dostęp do Internetu na poziomie województwa realizowany jest za pośrednictwem wysoko wydajnych łączy szerokopasmowych (100%). W miastach na prawach powiatu przeważają łącza szerokopasmowe o niższej przepustowości (75%) i jako dodatkowe łącza ISDN/SDI (62,5%) oraz łącza modemowe (62,5%). Na poziomie gmin na ogół są łącza modemowe (50%), łącza szerokopasmowe o niższej przepustowości (44,8%) i sporadycznie ISDN/SDI (27,6%). Do rzadkości należą łącza bezprzewodowe i dostęp za pośrednictwem na przykład telewizji kablowej.

Witryny internetowe (portalowe) administracji publicznej wszystkich szczebli są głównym kanałem świadczenia usług obywatelom i podmiotom gospodarczym w formie elektronicznej. Portal daje administracji możliwość zlokalizowania e-usług publicznych w jednym miejscu i zorganizowania dostępu do nich w sposób logiczny i intuicyjny, dostosowany do oczekiwań użytkowników.

Badanie witryn w administracji publicznej województwa zachodniopomorskiego, wykonane i opracowane przez Wyższą Szkołę Administracji Publicznej w Szczecinie, obejmowało wszystkie jednostki samorządowe szczebla powiatowego i gminnego. Wynika z nich, że witryny promocyjne ma 88% (116) zachodniopomorskich jednostek samorządu terytorialnego (JST), w tym 100% powiatów i miast na prawach powiatu, 78% gmin, 93% gmin miejsko-wiejskich, 94% miast. Odsetek gmin, które mają własne witryny internetowe, wzrósł w ciągu roku o 24%. W tym samym okresie strony Biuletynu Informacji Publicznej (BIP) miało 65% jednostek samorządu terytorialnego (86), w tym 2 z trzech miast na prawach powiatu, 17 na 18 urzędów powiatowych, 29 na 54 urzędy gminne, 9 na 16 miast i 29 na 41 gmin miejsko-wiejskich.

[7] Rozwój e-Government w Polsce 3 edycja badań eEurope, Capgemini Polska, Warszawa 2004.

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman

W województwie zachodniopomorskim istotnym problemem jest to, że jednostki samorządu terytorialnego nie angażują się w budowanie innego zasobu informacyjnego niż ten, który bezpośrednio wynika z ich obowiązków i zadań (witryna www urzędu, informacje o urzędzie). Nie są podejmowane działania w budowanie (lub współudział w kreowaniu) portali lokalnych z informacjami i usługami (e–Administracja, interaktywne mapy, gospodarcze bazy danych) z zakresu lokalnej gospodarki, turystyki, edukacji itp. Brakuje zatem zasobów informacyjnych, które korzystnie wpływają na rozwój gospodarczy i społeczny. Należy stwierdzić również, że największe braki i zaniedbania występują nie w infrastrukturze, sprzęcie, oprogramowaniu i dostępie do ogólnoświatowych i ogólnopolskich treści, ale lokalnych informacjach i usługach, lokalnych, czyli na poziomie województwa, powiatu, gmin i miejscowości. Obecnie niemal niedostępne są cyfrowe informacje lokalne o osiedlach, miastach i wsiach, miejscach pracy i odpowiadającym im usługach publicznych z zakresu oświaty, medycyny, administracji czy innych dziedzin.

c) Infrastruktura techniczna

Długość czynnej sieci gazowej na obszarze województwa w 2004 r. wynosiła 5 074,1 km. Z gazu sieciowego korzystało 58,7 % ogółu ludności województwa; w rozbiciu na miasta i wsie jest to odpowiednio: 80,4 % ludności miejskiej i 9,8 % ludności wiejskiej. Wskazuje to na deficyt w zakresie infrastruktury przesyłu gazu na obszarach wiejskich województwa zachodniopomorskiego.

Region zachodniopomorski należy do ważnych producentów energii elektrycznej. Dobrze rozwinięta jest również infrastruktura przesyłania energii elektrycznej, szczególnie w zakresie powiązania liniami przesyłowymi 400 kV i 220 kV.

Zapotrzebowanie na energię elektryczną odbiorców indywidualnych i przemysłowych jest zaspokajane w całości, jakkolwiek w niektórych rejonach województwa występują lokalne deficyty mocy, problemy z dotrzymaniem właściwych parametrów energii elektrycznej oraz pewnością jej dostaw. Dotyczy to w m.in. rejonów Choszczna, Recza, Myśliborza, Dębna, Barlinka, Krzęcina, Świnoujścia, Niechorza, Stepnicy, Reska oraz obszarów wiejskich.

W województwie zachodniopomorskim w roku 2004 energię elektryczną odbierało 559,5 tys. odbiorców (w gospodarstwach domowych), zużywając 1 012,1 GWh energii elektrycznej, czyli średnio 1 785,1 kWh na jednego odbiorcę. Deficytem jest jednak bardzo często zasilane jednostronne (położenie nadgraniczne), które stanowi zagrożenie

bezpieczeństwa energetycznego regionu.

Województwo zachodniopomorskie należy do największych odbiorców gazu – ponad 8,2% krajowego zużycia. W 2004 r. zużycie gazu wyniosło około 1,1 mld m^3. Należy założyć, że w perspektywie najbliższych 10 lat zużycie gazu w województwie zachodniopomorskim wyniesie około 2 mld m^3 rocznie. Największymi odbiorcami gazu są: Zakłady Chemiczne Police SA, Zespół Elektrowni Dolna Odra.

Wzrasta wykorzystanie odnawialnych źródeł energii. Największy potencjał w województwie oferuje biomasa, energia wodna i wiatrowa. Województwo zachodniopomorskie położone jest na strukturach geologicznych umożliwiających, przy stosunkowo wysokich nakładach, wykorzystanie energii ziemi (przykład: Geotermia Pyrzyce i Geotermia Stargard Szczeciński). Szczególnie dobre warunki wykorzystania energii geotermalnej do celów grzewczych występują w miastach posiadających dużą liczbę odbiorców ciepła oraz sieć ciepłowniczą (Szczecin, Stargard Szczeciński, Świnoujście, Kamień Pomorski).

Rejon województwa ma dobre warunki do rozwoju energetyki wiatrowej – zwłaszcza wokół Zalewu Szczecińskiego i w pasie nadmorskim. Funkcjonują farmy i pojedyncze elektrownie wiatrowe, mające podpisane umowy z energetyką. Największe w Zagórzu gm. Wolin, Cisowie gm. Darłowo oraz Tymieniu gm. Będzino. Dla celów energetyki wiatrowej wykorzystać można część obszaru morza w polskiej strefie ekonomicznej (w odległości powyżej 12 Mm od brzegu).

W województwie eksploatowanych jest szereg elektrowni wodnych, głównie w zlewniach rzek Regi i Parsęty. Potencjalne możliwości rozwoju energetyki wodnej są ograniczone. Poniżej przedstawiono wykorzystanie najważniejszych źródeł energii odnawialnej.

Rozwój energetyki odnawialnej oraz produkcja biogazu z odpadów w województwie odbywa się w oparciu o programy realizujące założenia strategii województwa – „Program Ochrony Środowiska Województwa Zachodniopomorskiego" jako dokument długookresowy do roku 2015 oraz „Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Zachodniopomorskiego", zakresem obejmujący lata 2003-2015.

Tabela 10. Wykorzystanie i produkcja OZE w województwie zachodniopomorskim w 2006 roku

Lp.	Energia	ha	Moc (w MW)
1	Słoneczna	-	11,97
2	Wodna	-	160,51
3	Wiatrowa	-	103,47
4	Biogaz	-	2,39
5	Geotermalna	-	68,00
6	Biomasa (wykorzystanie)	-	158,90
7	Wierzba energetyczna	893	-
8	Rzepak	86,8	-
9	Róża wielokwiatowa	12,54	-
10	Malwa pensylwańska	91	-
11	Pszenica	250	-
12	Kukurydza	100	-
13	Żyto	550	-
14	Owies	4	-
15	Trawa na siano energetyczne	200	-
16	Pszenżyto	16	-
17	Razem: biomasa (produkcja)	2 203	-

Źródło: Opracowanie własne

Zużycie wody w gospodarstwach domowych wyniosło 66,2 hm^3 (49,1 hm^3 w miastach i 17,2 hm^3 na wsi). Długość sieci wodociągowej w województwie zachodniopomorskim w 2004 r. wyniosła 7 936,3 km, a kanalizacyjnej 4 104,7 km (92,9% ludności korzystało z sieci wodociągowej, a 73% z sieci kanalizacyjnej).

Planowane kierunki działań w dziedzinie energetyki są zgodne z „Polityką Energetyczną Polski do roku 2025". Należy zwrócić uwagę, że wsparcie jest ukierunkowane na inwestycje sprzyjające oszczędności surowców i energii oraz ograniczaniu ilości substancji szkodliwych odprowadzanych do środowiska.

5) Stan i infrastruktura ochrony środowiska

Ocena stanu środowiska na terenie województwa zachodniopomorskiego potwierdza wnioski z poprzednich lat o postępującej poprawie jego jakości. Niewątpliwie jest to wynikiem obserwowanej tendencji coraz bardziej racjonalnego korzystania ze środowiska, działań naprawczych realizowanych zarówno przez użytkowników środowiska, jak i samorządy, zwiększonej świadomości ekologicznej społeczeństwa, dostępności środków unijnych wspomagających „programy naprawcze", a także priorytetów finansowania przez Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz fundusze powiatowe i gminne.

Na niektórych obszarach mają miejsce zmiany jakościowe z symptomami degradacji lub stanowiące takie zagrożenie. Największe przekształcenia w kierunku zmian negatywnych w środowisku województwa wynikają przede wszystkim z nie rozwiązanych problemów dotyczących gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

Ocena tendencji zmian jakości wód w ostatnich latach w ujściowych przekrojach (reperowych) głównych rzek województwa: Odry, Regi, Iny, Parsęty, Wieprzy i Grabowej wskazuje na spadek poziomu zanieczyszczeń organicznych, związków fosforu i azotu oraz poprawę stanu sanitarnego. Obserwowana poprawa jest jednak powolna i nie zawsze prowadzi do zmiany klasyfikacji. Badania jakości wód 149 jezior wykazały, iż kryteria dla najczystszych wód (I klasa) spełniły wody 5 jezior, II klasy 68 i III klasy 58 jezior.

Zaopatrzenie w wodę, zwłaszcza pasa nadmorskiego, obszarów wiejskich oraz stan sieci wodociągowej większości miast stanowi poważny problem. Wg stanu na koniec 2004 r. od 1999 r. długość sieci wodociągowej w województwie zachodniopomorskim wzrosła o 28%.

W 2004 r. w województwie zachodniopomorskim wytworzono ponad 112,6 hm^3 ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia. 18% ogółu ścieków pozostaje nieoczyszczonych. Pod względem udziału oczyszczanych ścieków w ogólnej ich ilości region znajduje się na piętnastym miejscu w Polsce.

Na koniec 2004 r. na terenie województwa działało 157 oczyszczalni ścieków przemysłowych oraz 290 komunalnych. Oczyszczalnie ścieków obsługiwały 59,4% ludności, co wskazuje na deficyt w tym zakresie.

Stan gospodarki odpadami komunalnymi jest nadal niezadowalający. Zdecydowana większość odpadów trafia na składowiska. Spośród 113 składowisk, 49 nie jest czynnych. W 2004 r. wytworzono w województwie zachodniopomorskim ok. 5,2 mln ton odpadów,

w tym 31,7% poddano odzyskowi, 64% unieszkodliwiono (34% przez składowanie). Do największych wytwórców odpadów należą Zakłady Chemiczne Police oraz Zespół Elektrowni Dolna Odra. W 2005 r. w 40 składowiskach z możliwością odgazowywania odzyskano z odpadów energię elektryczną na poziomie 4 889 304 kWh.[8]

Poprawie ulega stan powietrza. W porównaniu z rokiem 2000 wielkość emisji zanieczyszczeń pyłowych zmniejszyła się o prawie 26%, a gazowych (bez dwutlenku węgla) o 50%. W wyniku emisji zanieczyszczeń stan jakościowy i stopień zagrożenia poszczególnych sfer środowiska województwa zachodniopomorskiego jest zróżnicowany przestrzennie. Warunki ekologiczne obszaru kształtowane są zarówno przez czynniki lokalne, jak i na skutek transmisji zanieczyszczeń z dużych odległości, zwłaszcza w środowisku wodnym (dopływ zanieczyszczeń z obszarów zlewniowych środkowego i górnego biegu rzek, mających źródła poza województwem) i w powietrzu atmosferycznym (dominuje północny i północno-zachodni kierunek wiatrów).

Ocena jakości powietrza wykazała, że na przeważającym obszarze województwa, poza aglomeracją szczecińską, nie są przekraczane dopuszczalne wartości stężeń dla wszystkich objętych oceną zanieczyszczeń. Wyraźną tendencję spadkową stężeń w powietrzu w ostatnich latach obserwuje się jedynie dla dwutlenku siarki.

Ważnym problemem województwa, wymagającym pilnego rozwiązania, jest kwestia zanieczyszczeń pochodzących z sektora komunalnego, a także z transportu samochodowego. W wielu powiatach rolniczych i atrakcyjnych pod względem turystycznym, z niewielką produkcją przemysłową, udział emisji liniowej i powierzchniowej w emisji całkowitej znacznie przekracza 50% (powiaty: koszaliński, sławieński, świdwiński, gryficki, wałecki i szczecinecki). O istotnym wpływie sektora komunalno-bytowego na wysokość stężeń dwutlenku siarki i pyłu zawieszonego w powietrzu świadczą 2-krotnie wyższe stężenia rejestrowane w okresie grzewczym niż w okresie letnim.

Województwo zachodniopomorskie należy do najbogatszych pod względem przyrodniczym województw w Polsce. Na system powierzchniowych form ochrony przyrody składają się: 2 parki narodowe, 7 parków krajobrazowych, 87 rezerwatów przyrody, liczne wielkopowierzchniowe obszary chronionego krajobrazu, użytki ekologiczne oraz zespoły przyrodniczo-krajobrazowe.

Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 21 lipca 2004 w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków NATURA 2000 (DzU nr 229, poz. 2313) utworzony został obszar

[8] Dane GUS: „Ochrona środowiska 2006"

specjalnej ochrony ptaków w ramach europejskiej sieci obszarów ochronnych NATURA 2000. Największy stopień pokrycia siedliskami w ramach sieci NATURA 2000 obejmuje: Zalew Szczeciński oraz nadmorską ostoję Wolin i Uznam. Ponadto, obszar NATURA 2000 obejmuje następujące tereny: Bagna Rozwadowskie, Deltę Świny, Dolinę Dolnej Odry, Jeziora Wełtyńskie, jezioro Miedwie i jego okolice, jezioro Świdwie, Łąki Skoroszewskie, Ostoję Ińską, Zatokę Pomorską oraz przybrzeżne wody Bałtyku. Szeroko zakreślona strefa NATURY 2000 powoduje, iż w wielu gminach województwa utrudnione będzie prowadzenie przedsięwzięć gospodarczych.

6) Obszar metropolitalny i rewitalizacja obszarów miejskich

W skład Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego[9] (SOM) wchodzą miasta Szczecin i Stargard Szczeciński oraz 9 gmin *(*Goleniów, Gryfino, Stare Czarnowo, Police, Dobra, Kołbaskowo, Kobylanka, Stargard Szczeciński oraz Nowe Warpno), które zajmują obszar 1 788 km^2 i jest on zamieszkiwany przez 615,7 tys. mieszkańców. Podstawowe dane dotyczące Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego prezentuje poniższa tabela.

Tabela 11. Podstawowe dane dotyczące Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego

<table>
<tr><th colspan="9">Ludność</th></tr>
<tr><td colspan="3">wiek</td><td colspan="6">ilość</td></tr>
<tr><td colspan="2">Przedprodukcyjny
0-14</td><td>Produkcyjny
15-64</td><td>Poprodukcyjny
65+</td><td colspan="2">Mężczyźni</td><td>Kobiety</td><td colspan="2">Ogółem</td></tr>
<tr><td colspan="2">116 751</td><td>409 418</td><td>89 581</td><td colspan="2">295 751</td><td>319 999</td><td colspan="2">615 50</td></tr>
<tr><th colspan="9">Zasoby mieszkaniowe</th></tr>
<tr><td colspan="4">Mieszkania</td><td colspan="5">Przeciętna liczba osób na mieszkanie</td></tr>
<tr><td colspan="4">216 532</td><td colspan="5">2,94</td></tr>
<tr><th colspan="9">Edukacja i wychowanie</th></tr>
<tr><td colspan="3">Szkoły podst.</td><td>Gimnazja</td><td colspan="2">Wych. przedszk.</td><td colspan="3">Ucz. wyższe</td></tr>
<tr><td colspan="3">113</td><td>78</td><td colspan="2">185</td><td colspan="3">7</td></tr>
<tr><th colspan="9">Pracujący w podziale na sektor</th></tr>
<tr><td rowspan="2">Ogółem</td><td colspan="2">Sektor</td><td colspan="2" rowspan="2">Rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo, ryboł. i rybactwo</td><td rowspan="2">Przemysł i bud.</td><td colspan="3" rowspan="2">Usługi</td></tr>
<tr><td>Publ.</td><td>Pryw.</td></tr>
<tr><td>132 153</td><td>68 660</td><td>63 493</td><td colspan="2">1 896</td><td>44 051</td><td colspan="3">87 566</td></tr>
</table>

Źródło: Opracowanie własne.

[9] Szczeciński Obszar Metropolitalny został powołany decyzją Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego nr XXVIII/332/06 z dnia 27 marca 2006 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa zachodniopomorskiego.

Gminy podmiejskie Szczecina wykazują cechy zurbanizowania przestrzennego i społecznego. Wśród nich znajdują się prężnie rozwijające się miasta średniej wielkości.

Szczecin jest ośrodkiem unikatowo położonym w Polsce. Jako jedyna aglomeracja polska ma szansę na ukształtowanie regionalnej strefy oddziaływania miasta wychodzącej poza granice kraju. Uwzględniając wielkość ośrodków miejskich położonych w regionach przygranicznych Niemiec istnieją realne szanse na rozszerzenie wpływu obszaru metropolitalnego Szczecina na gminy przygraniczne niemieckie (tj. Prenzlau, Schwedt, Pasewalk). Żaden inny ośrodek miejski nie posiada tak szerokiej możliwości rozwinięcia różnorodnych relacji współpracy i współdziałania z Berlinem, co może się przyczynić do stworzenia funkcji metropolitalnych Szczecina.

Mapa 5. Strefa oddziaływania na Szczecin dużych ośrodków miejskich

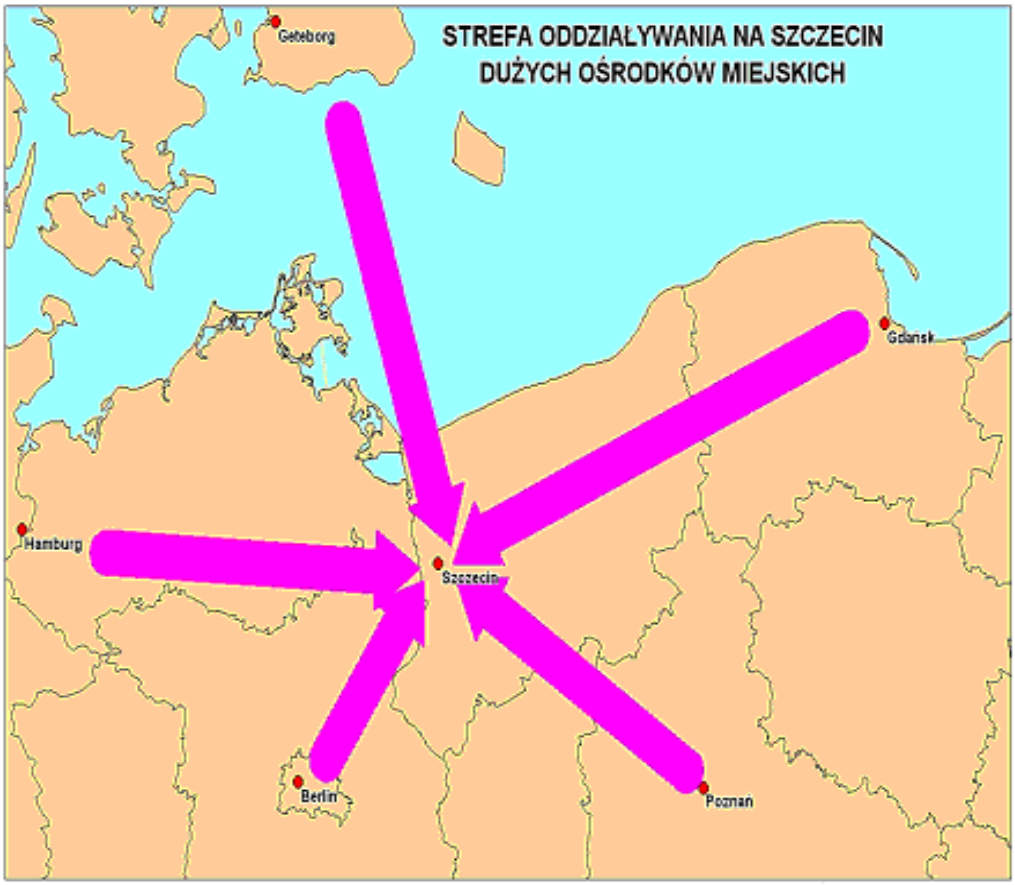

Źródło: Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego

Uwarunkowania przestrzenno-gospodarcze jednoznacznie wskazują, iż miasto Szczecin znajduje i będzie się znajdować także w strefie oddziaływania dużych ośrodków miejskich oraz na szlaku korytarzy komunikacyjnych Hamburg–Lubecka–Kaliningrad i Ystad–Południe Europy (Morze Adriatyckie).

Szczeciński Obszar Metropolitalny jest obszarem koncentracji potencjału społeczno-gospodarczego regionu. Największym problemem tej części województwa jest brak zintegrowanego systemu transportu zbiorowego oraz koordynacji planowania przestrzennego, słaba dostępność do portów od strony lądu, nie w pełni wykorzystywany potencjał portu lotniczego, słabe zaplecze infrastrukturalne dla organizacji wielkich wydarzeń kulturalnych i sportowych, mimo obecności ważnych instytucji kultury wyższej, zjawisko wzmożonego wyludniania się centrum miasta i rozwoju strefy podmiejskiej.

Jakość przestrzeni miejskiej regionu pozostaje w dalszym ciągu wysoce niedofinansowana. Nakładów finansowych wymagają działania związane z rewitalizacją zdegradowanych obszarów miejskich. Na terenie metropolii i przyległych do nich gmin występuje duży udział zdekapitalizowanej zabudowy mieszkaniowej o niskim standardzie oraz przestrzeni publicznej o niskiej jakości. Obecny stan przestrzeni miejskiej wpływa negatywnie na standard życia mieszkańców oraz nie zachęca potencjalnych przedsiębiorców do inwestowania.

7) Współpraca transgraniczna

Województwo bierze udział w międzynarodowych projektach współpracy w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III, zwłaszcza w regionie Morza Bałtyckiego (Baltic+, Projekt Łuk Południowego Bałtyku, Most Kobiet, Bałtycki Szlak Forteczny).

Szczególne znaczenie we współpracy transgranicznej odgrywa partnerstwo w ramach Euroregionu Pomerania, a także Porozumienie międzyregionalne na rzecz utworzenia Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC), inicjatywa województw zachodniopomorskiego, lubuskiego i dolnośląskiego oraz regionów Skania (Szwecja), Hradec Kralove (Czechy) i Bratysława (Słowacja), mająca na celu podejmowanie i koordynację działań na rzecz utworzenia ww. korytarza transportowego północ–południe, obejmującego drogę wodną Odry, szlak kolejowy E-59 i drogowy E-65.

Samorząd województwa współpracuje głównie z regionami krajów Unii Europejskiej: Skania w Szwecji, Departamenty Loire–Atlantique oraz Gironde we Francji, Kraje Związkowe Meklemburgia – Pomorze Przednie oraz Brandenburgia w Niemczech. Podpisano

także umowy o współpracy z władzami Obwodu Mikołajewskiego na Ukrainie, władzami Obwodu Kaliningradzkiego oraz Prowincji Guangdong w Chinach.

Dnia 9 listopada 2004 r. województwo zachodniopomorskie otworzyło w Brukseli Biuro Regionalne.

1.2. Analiza SWOT województwa

Społeczeństwo

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Dobra struktura demograficzna zasobów ludzkich • Korzystniejsza niż w kraju struktura pracujących według sektorów gospodarki • Dobrze wykształcone i przygotowane kadry pracowników • Różnorodność kulturowa społeczeństwa • Znaczna liczba ośrodków kultury na obszarach wiejskich • Dodatni wskaźnik przyrostu naturalnego • Duży odsetek uczących się i studiujących.	• Głęboko niezrównoważony rynek pracy – region charakteryzuje się trwałym i strukturalnym bezrobociem • Ujemne saldo migracji • Niski współczynnik aktywności zawodowej • Mała mobilność zawodowa ludności wolna adaptacja systemu kształcenia na potrzeby rynku pracy • Niedopasowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy do wymagań pracodawców • Duży udział zdekapitalizowanej zabudowy mieszkaniowej o niskim standardzie oraz przestrzeni publicznej o niskiej jakości • Zastój w zakresie rozwoju kultury • Niski poziom opieki zdrowotnej • Niewystarczająca dostępność specjalistycznych usług medycznych • Nierównomierne rozmieszczenie i wykorzystanie łóżek szpitalnych na terenie województwa, zbyt mała liczba łóżek w opiece długoterminowej i psychiatrycznej

	• Niski poziom bezpieczeństwa publicznego • Niewystarczające działania w sferze kultury fizycznej, wynikające z braku odpowiedniej infrastruktury sportowej.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Wzrost świadomości mieszkańców w zakresie konieczności pogłębiania wiedzy i podnoszenia kwalifikacji zawodowych • Dywersyfikacja działalności gospodarczej na obszarach wiejskich • Nowe źródła i instrumenty wsparcia rozwoju społecznego ze środków Unii Europejskiej • Doświadczenie w pozyskiwaniu pomocy finansowej UE wykorzystywanej dla rozwoju regionu • Upowszechnianie zasady równości szans na rynku pracy • Rozwój instytucji pozarządowych i demokracji lokalnej • Duża ilość i wysoka jakość pracy organizacji pozarządowych.	• Starzenie się społeczeństwa • Postępująca migracja kadr (w tym absolwentów) z regionu do innych części Polski i za granicę • Pogłębiające się dysproporcje w poziomach dochodów ludności w podregionach • Nasilanie się zjawiska wykluczenia społecznego spowodowanego m.in. wzrostem bezrobocia długotrwałego oraz brakiem właściwych działań prewencyjnych • Brak stabilnej polityki zdrowotnej w Polsce oraz sposobu finansowania świadczeń zdrowotnych • Pogarszająca się dostępność do infrastruktury społecznej, szczególnie na obszarach wiejskich.

Konkurencyjność gospodarki

MOCNE STRONY	**SŁABE STRONY**
• Rosnący udział usług w strukturze sektorowej gospodarki • Duży odsetek spółek z udziałem kapitału zagranicznego • Dobra struktura sektorowa gospodarki • Istnienie silnego węzła transportowego zespołu portów morskich, regionalnego	• Niski poziom wykorzystania wiedzy w rozwoju gospodarczym • Niedrożność układów komunikacyjnych • Niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową • Brak siedzib instytucji finansowych, • Duży wpływ koniunktury w gospodarce

portu lotniczego, węzła kolejowo-drogowego • Wysokie tempo przyrostu podmiotów gospodarczych • Duża aktywność gospodarcza mierzona liczbą spółek prawa handlowego oraz małych i średnich przedsiębiorstw • Duże zaplecze surowcowe dla przemysłu przetwórczego • Zmodernizowany sektor przetwórczy • Korzystne warunki rozwoju turystyki zarówno w sensie przestrzennym jak i jakościowym • Duży potencjał bazy uzdrowiskowo-sanatoryjnej • Duża powierzchnia obszarów rolnych (do zalesień) i leśnych o znacznym potencjale gospodarczym w dziedzinie przetwórstwa drewna • Dostępność różnorodnych nośników energii, ze szczególnym uwzględnieniem energii odnawialnych • Otwartość regionu na przyjmowanie inwestycji zagranicznych • Korzystna struktura zatrudnienia, zbliżona do struktury nowoczesnych gospodarek państw Unii Europejskiej.	morskiej na gospodarkę regionu, • Niskie nakłady na inwestycje, • Niedostatecznie rozwinięta struktura otoczenia biznesu, • Brak sieciowej współpracy jednostek otoczenia biznesu, • Niski poziom konkurencyjności firm, • Przewaga firm jednoosobowych, • Kryzys tradycyjnych przemysłów stanowiących dotychczas przewagę konkurencyjną regionu • Niewielki udział (wartościowo) bezpośrednich inwestycji zagranicznych • Zła struktura przestrzenna ośrodków wzrostu • Słabo rozwinięty system informacji na temat rynku pracy i gospodarki • Duże dysproporcje w rozwoju gospodarczym podregionów • Niewielka liczba markowych produktów regionalnych • Brak skutecznych środków i mechanizmów wsparcia rewitalizacji i restrukturyzacji zabudowy mieszkaniowej, poprzemysłowej • Niewystarczająca promocja gospodarcza regionu • Niewykorzystane możliwości rozwoju turystyki aktywnej • Sezonowość usług turystycznych.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Poprawa koniunktury gospodarczej w	• Utrzymujące się wysokie koszty pracy i

ramach Unii Europejskiej • Wzrastający napływ kapitału zagranicznego i inwestycji bezpośrednich • Rozwój pozarolniczej działalności na obszarach wiejskich • Rozwój rolnictwa ekologicznego zorientowanego na rynek unijny • Profesjonalna i efektywna promocja regionu w kraju i za granicą • Możliwość pozyskania kapitałów i technologii oraz rozwoju zasobów ludzkich w ramach współpracy międzynarodowej (w tym euroregionalnej) • Budowa systemu wsparcia dla MSP ze szczególnym uwzględnieniem technologii innowacyjnych • Wspieranie ponadregionalnych produktów turystycznych • Rozwój współpracy gospodarczej społecznej i politycznej państw i regionów w obszarze Morza Bałtyckiego • Wsparcie przedsiębiorczości i innowacji ze środków Unii Europejskiej • Rewolucja informatyczna, w tym wykorzystanie łączy szerokopasmowych.	kapitału oraz mało elastyczne reguły zatrudnienia pracowników • Zagrożenie marginalizacją powodowane większym potencjałem gospodarczym sąsiadujących regionów • Bezzatrudnieniowy wzrost gospodarczy • Słaba dostępność do atrakcyjnych źródeł finansowania inwestycji dla przedsiębiorstw • Przewaga potencjału techniczno-ekonomicznego, innowacyjności i zdolności dostosowawczych europejskich MSP w stosunku do podmiotów działających w regionie • Bariery w rozwoju sektora MSP w związku z dostępem do nowoczesnych technologii, kapitału i wysokiej klasy specjalistów • Wzmacnianie tendencji do centralizacji państwa • Upadek tradycyjnych gałęzi przemysłu • Problemy zdolności instytucjonalnej absorpcji Funduszy Strukturalnych UE na poziomie krajowym i regionalnym • Rosnąca rola ograniczeń związanych z ochroną środowiska • Zagrożenie marginalizacją regionu będące skutkiem zbyt małych nakładów na realizację zadań państwa w regionie.

Zróżnicowanie przestrzeni oraz środowisko

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
• Dobre położenie i skomunikowanie z	• Brak zewnętrznych powiązań

Europą Zachodnią i Skandynawią • Zasoby wartościowych kompleksów przyrodniczych i ich dostępność • Przygraniczne i nadmorskie położenie • Położenie na skrzyżowaniu ważnych szlaków transportowych o znaczeniu międzynarodowym w układzie północ–południe i wschód–zachód • Korzystne warunki agroprzyrodnicze, w tym korzystny agroklimat • Duża powierzchnia obszarów wiejskich i leśnych o znacznym potencjale gospodarczym • Korzystna struktura obszarowa gospodarstw rolnych • Wysoka jakość oraz bogactwo walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz bogate dziedzictwo i środowisko kulturowe • Korzystne warunki rozwoju turystyki, zarówno w sensie przestrzennym jak i jakościowym • Dobre warunki rozwoju energetyki opartej na odnawialnych źródłach energii (geotermia, woda, wiatr, biopaliwa) • Duże możliwości przestrzenne lokalizacji nowych obiektów przemysłowych i usługowych.	autostradowych, dróg szybkiego ruchu oraz obwodnic wokół większości miast województwa • Słaba jakość dróg • Słaba jakość połączeń transportowych wewnątrz województwa • Rozproszona wiejska sieć osadnicza generująca koszty infrastrukturalne • Występowanie obszarów zdegradowanych (miejskich, poprzemysłowych powojskowych) wymagających rewitalizacji • Występowanie deficytów w wyposażeniu w infrastrukturę informatyczno-telekomunikacyjną i techniczną, szczególnie na obszarach wiejskich • Niedostateczna liczba nowoczesnych zakładów utylizacyjnych; niski poziom wdrożenia systemu odzysku odpadów, głównie komunalnych • Niedostateczne połączenie Szczecina i Koszalina z resztą kraju • Deficyt wody szczególnie na terenach nadmorskich • Mała dostępność komunikacyjna części wschodniej województwa • Uciążliwość ruchu tranzytowego przebiegającego przez centra miast • Nierozwiązane problemy dotyczące gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami • Niski stopień czystości wód • Degradacja terenów zielonych

	• Zły stan sieci gazowych i elektrycznych w województwie.
SZANSE	**ZAGROŻENIA**
• Utworzenie Środkowoeuropejskiego Korytarza Transportowego (CETC) z wykorzystaniem Odrzańskiej Drogi Wodnej, linii kolejowej E-59 i drogi S-3 • Możliwość wykorzystania szlaku wodnego Odry oraz połączenia z systemem śródlądowych dróg wodnych Berlina i Europy Zachodniej • Inwestycje kolejowe (modernizacje) i w żegludze śródlądowej, komplementarne wobec transportu drogowego • Wzrost ruchu i połączeń międzynarodowych lotniska w Goleniowie • Upowszechnienie i zwiększenie wsparcia programów rewitalizacyjnych zabudowy historycznej • Przygotowanie i wdrożenie projektów kreujących powiązania transportowe w południowej części Morza Bałtyckiego • Zakwalifikowanie Szczecina do miast metropolitalnych • Poprawiający się stan środowiska naturalnego • Rozwój współpracy międzynarodowej, transgranicznej i międzyregionalnej • Uznanie podregionu koszalińskiego w „Koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju" za jeden z trzech problemowych obszarów Polski	• Opóźnienia w realizacji inwestycji transportowych • Zawieszanie i likwidacja regionalnych i lokalnych połączeń kolejowych • Dalsze pogorszenie stanu technicznego infrastruktury kolejowej • Nierozwiązany problem gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, w tym portowymi • Nieharmonijne zagospodarowanie atrakcyjnych przyrodniczo-turystycznie terenów województwa • Bariery prawne i infrastrukturalne w rozwoju energetyki odnawialnej • Peryferyjne położenie województwa w stosunku do reszty kraju.

(możliwość uzyskania dotacji krajowych i unijnych).	

1.3. Ocena efektywności dotychczasowej pomocy przedakcesyjnej dla województwa

Ocena efektów wykorzystania wsparcia z Unii Europejskiej jest trudna, głównie ze względu na niezadowalający system monitorowania realizacji programów. Jest ona możliwa w ograniczonym zakresie w aspekcie ich oddziaływania na poziomie krajowym, a nie regionalnym. Z uwagi na ograniczoną dostępność danych bez podziału na regiony nie uwzględniono kwot przyznanych środków dla województwa m.in. ze środków przejściowych.

W latach 2000-2004 województwo zachodniopomorskie korzystało z następujących programów przedakcesyjnych oraz innych zagranicznych środków pomocowych:

1. Programu Współpracy Przygranicznej (PHARE CBC),
2. Programu PHARE Spójność Społeczna i Gospodarcza (PHARE SSG),
3. Programu SAPARD,
4. Programu ISPA,
5. Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW) finansowany z pożyczki Banku Światowego,
6. Środków przejściowych tzw. Transition Facility,
7. Banku Światowego, Europejskiego Funduszu Odbudowy i Rozwoju, Europejskiego Banku Inwestycyjnego.

Program funkcjonujący od roku 1994 PHARE CBC (Współpracy Przygranicznej), który dzielił się na PHAREe CBC-BSR (Polska–Region Morza Bałtyckiego), PHARE CBC Polska–Niemcy oraz PHARE SSG (Spójność Społeczna i Gospodarcza), Program SAPARD oraz Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich. Największy udział finansowy ma jednak Program ISPA, którego udział, poprzez finansowanie tylko jednego projektu w województwie – Kompleksowej gospodarki wodno-ściekowej na terenie Miasta Szczecina – wynosił 19% ogółu środków. Ogólna wartość projektu wynosiła 46,397 MEUR, w tym dofinansowanie funduszu ISPA – 30,622 MEUR.

Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich – PAOW (finansowany z pożyczki Banku Światowego) – to program, którego głównym celem był rozwój gospodarczy obszarów wiejskich, w tym:

- zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich,

- wsparcie procesu decentralizacji samorządów i rozwoju regionalnego,
- zapewnienie Polsce pomocy w budowaniu potencjału instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy Unii Europejskiej.

Alokacja środków na realizację poszczególnych komponentów w województwie zachodniopomorskim wynosiła około 9,253 MEUR, 10 029 tys. zł; i objęła:

- Komponent A: Mikrokredyty – 1,61 MEUR
- Komponent B1: Przekwalifikowanie siły roboczej – 2,258 MEUR oraz 10 029 tys. zł z rezerwy celowej
- Komponent B2: Edukacja – 1,558 MEUR
- Komponent B3: Program Rozwoju Instytucjonalnego – ok. 1,7 MEUR
- Komponent C: Infrastruktura – 2 ,127 MEUR

Program SAPARD obejmował inwestycje w gospodarstwach rolnych, rozwój i poprawę infrastruktury wiejskiej, zróżnicowanie działalności gospodarczej zapewniające alternatywne źródła dochodu mieszkańcom wsi oraz poprawę przetwórstwa i marketingu produktów rolnych. Budżet SAPARD dla województwa zachodniopomorskiego w latach 2000-2003 wynosił około 42,25 MEUR.

Alokacja środków na realizację Programu PHARE CBC na lata 2000-2003 wyniosła 59,730 MEUR. W latach 2000-2002 Wspólny Komitet Regionalny (polsko-niemiecki) zakwalifikował do realizacji w ramach Programu PHARE Polska–Niemcy 21 projektów infrastrukturalnych (o wartości dofinansowania z UE co najmniej 2 MEUR) na łączną kwotę 41,82 MEUR.

Wybrane zadania objęły inwestycje w zakresie modernizacji i rozbudowy infrastruktury drogowej na drogach krajowych i wojewódzkich (10 projektów o łącznej kwocie dofinansowania ze środków PHARE CBC 20,83 MEUR w latach 2000-2002) oraz inwestycje w zakresie rozbudowy i modernizacji infrastruktury ochrony środowiska – 9 projektów o wartości dofinansowania 18,3 MEUR, a także 2 projekty dotyczące rozwoju gospodarczego, w których dofinansowanie programu wynosi 2,81 MEUR.

W 2001 r. rozdysponowano również kwotę 200 tys. EUR w ramach Funduszu Małych Projektów Infrastrukturalnych PHARE CBC Polska–Niemcy 1999 (SIPF). W programie tym głównymi priorytetami były: infrastruktura komunalna, ochrona środowiska i turystyka. Wsparcie uzyskały projekty dotyczące rozbudowy infrastruktury turystycznej poprzez budowę ścieżek rowerowych oraz rozbudowy infrastruktury ochrony środowiska.

W latach 2000-2001 Biuro Stowarzyszenia Gmin Polskich Euroregionu Pomerania prowadziło nabór wniosków do Funduszu Małych Projektów Euroregionalnych Programów

PHARE CBC Polska–Niemcy 1998 i 1999 oraz Polska–Region Morza Bałtyckiego 1999. Głównymi priorytetami w tych programach były: rozwój gospodarczy, demokracja lokalna, szkolenia i zatrudnienie, wymiana kulturalna, studia w zakresie planowania i rozwoju, ochrona środowiska, turystyka, ochrona zdrowia, sprawy społeczne, informacja i komunikacja.

W ramach Programu Polska–Niemcy 1998 rozdysponowano ponad 510 tys. EUR. W Programie Polska–Niemcy 1999 było to 475 tys. EUR. W ramach Funduszu Małych Projektów Euroregionalnych Programu Współpracy Przygranicznej PHARE Polska–Region Morza Bałtyckiego 1999 beneficjenci otrzymali 285 tys. EUR.

Istotne znaczenie dla rozwoju gospodarczego miało również zaangażowanie innych środków pochodzących ze źródeł zagranicznych, do których należy zaliczyć środki Europejskiego Banku Inwestycyjnego, Banku Światowego uruchamiane poza PAOW czy pierwsze środki z Funduszy Strukturalnych. Udział tych źródeł w latach 2000-2004 wyniósł 425,5 mln PLN i stanowił ponad 9% ogółu alokacji. Udział przyznanych środków obrazuje tabela zamieszczona poniżej.

Tabela 12. Udział poszczególnych źródeł środków wydatkowanych przez województwo w latach 2000-2004 (tys. PLN)

Źródło finansowania	Wydatkowanie w okresie 2000-2004	% udział środków publicznych wg źródeł finansowania	% udział źródeł finansowania w kwocie ogółem
Publiczne środki krajowe	**2 771 997,1**	**64,0%**	**60,29**
Budżet państwa	969 386,7		21,07
Budżet województwa	132 567,4		2,87
Budżet gmin i powiatów	756 347,7		16,44
Inne środki publiczne	917 832,2		19,95
Zagraniczne środki publiczne	**1 556 393,8**	**36,0%**	**33,85**
PHARE	187 937,4		4,08
SAPARD	36 026,7		0,77
ISPA	874 735,8		19,02
PAOW	32 146,0		0,70
Inne środki zagraniczne	425 547,9		9,25
OGÓŁEM ŚRODKI PUBLICZNE	**4 328 390,9**	**100,0%**	**94,14**
Środki prywatne	269 345,7	-	5,85
OGÓŁEM ŚRODKI	**4 597 736,6**	**-**	**100,0**

Źródło: Opracowanie własne

W naszym regionie od 2001 roku (w ramach trzech edycji: 2001, 2002, 2003) wdrażany był Program PHARE Spójność Społeczna i Gospodarcza (PHARE SSG), mający na

celu zmniejszanie opóźnień i nierównomierności rozwoju regionów poprzez promowanie aktywności gospodarczej, rozwiązywanie problemów rynku pracy, restrukturyzację oraz rozwój infrastruktury.

W pierwszej edycji programu PHARE, która odbyła się na początku roku 2002, na województwo zachodniopomorskie przypadło 8 MEUR. Środki dostępne w ramach programu skierowano na wschodnią część województwa (podregion koszaliński), która nie jest objęta działaniem PHARE CBC Polska–Niemcy (poza pasem dwóch powiatów przygranicznych), co zostało zaaprobowane przez Komisję Europejską. Beneficjentami programu w województwie zachodniopomorskim były:

- Miasto Koszalin
- Miasto Białogard
- Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Pojezierza Drawskiego
- Region Szczecinecki (Gmina Miejska, Gmina Wiejska oraz Powiat Szczecinecki)
- Wojewódzki Urząd Pracy
- Zachodniopomorska Agencja Rozwoju Regionalnego.

Podział środków PHARE wg powiatów obrazuje poniższy rysunek.

Wykres 9. Podział środków PHARE SSG wg powiatów (w euro)

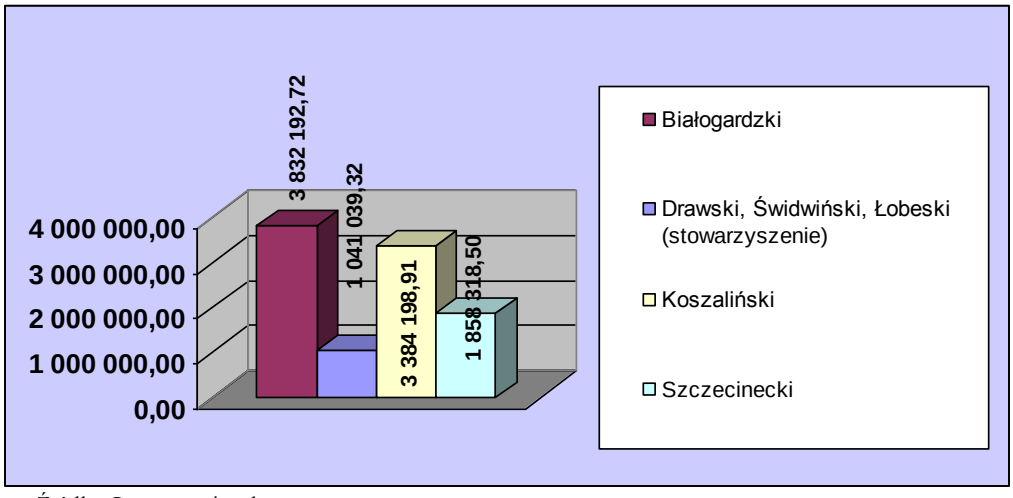

Źródło: Opracowanie własne

W ramach programu podejmowane były działania: modernizacja i rozbudowa dróg, w tym zwłaszcza poprawiających dostęp do transeuropejskich korytarzy transportowych,

tworzenie i rozbudowa infrastruktury (w tym ochrony środowiska) polepszającej klimat inwestycyjny na danym obszarze, wsparcie budowy infrastruktury służącej rozwojowi innowacji i technologii dla przedsiębiorczości, dokształcanie i proces kształcenia (rozwój zasobów ludzkich).

W ramach „Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego PHARE 2002-2003 Spójność Społeczna i Gospodarcza" priorytety Programu Operacyjnego, które zostały wybrane przez Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego, miały za zadanie przyczynić się do realizacji celu głównego programu, tj. wzmocnienia spójności społecznej i gospodarczej województwa zachodniopomorskiego. Dla zrealizowania przyjętego w Programie Operacyjnym celu głównego przyjęto następujące priorytety rozwoju województwa:

1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności województwa.

2. Rozwój zasobów ludzkich.

3. Restrukturyzacja bazy ekonomicznej województwa i tworzenie warunków jej dywersyfikacji.

W ramach PHARE 2001 budżet programu w województwie zachodniopomorskim wynosił ogółem 4,287 MEUR (w tym udział UE – 3,215 MEUR, dofinansowanie z budżetu państwa – 1,072 MEUR). Na komponent wsparcia MSP przeznaczono 2,552 MEUR (w tym finansowanie ze środków PHARE 1,914 MEUR, finansowanie krajowe – 0,638 MEUR), natomiast na finansowanie działań z zakresu rozwoju zasobów ludzkich przeznaczono 1,735 MEUR, z tego środki PHARE to 1,301 MEUR, zaś współfinansowanie strony polskiej to 0,434 MEUR.

Na realizację rozbudowy i modernizacji infrastruktury przeznaczono łącznie 10 MEUR (6 MEUR w 2002 r. i 4 MEUR w 2003 r.), rozwój zasobów ludzkich został wsparty kwotą 1,53 MEUR (2002 r. – 0,9 MEUR, 2003 r. – 0,63 MEUR), natomiast alokacja dla priorytetu wsparcia sektora małych i średnich przedsiębiorstw wyniosła 2,29 MEUR (w tym w 2002 r. – 1,26 MEUR, w 2003 r. – 1,030 MEUR).

W ujęciu ogólnym, Program PHARE SSG, realizowany jako program horyzontalny, korespondował ze strategią regionalną województwa zachodniopomorskiego, poprzez odpowiadający celom ogólnym komponentów (komponent infrastrukturalny, rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw i rozwój zasobów ludzkich). Priorytety Programu Operacyjnego wynikają z celów zawartych w „Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do

roku 2020", pozostają również w zgodzie z priorytetami i kierunkami działań określonymi w 6. Osi rozwojowej „Wstępnego Narodowego Planu Rozwoju 2002-2003", tj. „Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów" oraz priorytetami „Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2001-2006" i priorytetami określonymi w „Kontrakcie wojewódzkim na lata 2001-2002".

Konstrukcja każdej edycji PHARE SSG, realizowanych w województwie zachodniopomorskim, spełnia kryterium wewnętrznej spójności, jeśli chodzi o zakres tematyczny i przewidziane formy wsparcia. Diagnoza ta może być na obecnym etapie zweryfikowana w oparciu o wiedzę odnośnie zakończonych już projektów. W obrębie komponentu infrastrukturalnego były realizowane także projekty zakładające budowę sieci i wodociągów i kanalizacji, dróg dojazdowych i innej infrastruktury technicznej, służącej rozwojowi terenów inwestycyjnych dla przemysłu i MSP, a także mające na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej regionu. W ramach komponentu wspierania małych i średnich przedsiębiorstw były realizowane między innymi programy dla MSP przyczyniające się do ich rozwoju technologicznego i poprawy konkurencyjności „Przedsiębiorczość w Polsce: Regionalny Program Wsparcia MSP – Województwo Zachodniopomorskie" „Regionalny Program Wsparcia MSP". Realizowane też były następujące komponenty Programu PHARE SSG dla MSP:

– Fundusz Dotacji Inwestycyjnych.

– Program Rozwoju Przedsiębiorstw.

Zdecydowanie najbardziej popularnym wśród beneficjentów był Fundusz Dotacji Inwestycyjnych.

Ze środków komponentu RZL edycji PHARE 2003 SSG były finansowane projekty o charakterze ogólnopolskim, uzupełniające działania podejmowane w ramach ZPORR i SPO RZL. Nie przewidziano podziału środków dla poszczególnych regionów. „Promocja zatrudnienia i rozwój zasobów ludzkich – Województwo Zachodniopomorskie".

Fundusze Strukturalne

Z uwagi na ostateczną datę rozliczenia budżetu UE za okres 2004-2006 do końca 2008 r. ocena efektywności wykorzystania środków pomocowych przez województwo jest niemożliwa. Dostępne dane dotyczą kwot przyznanych dla regionu.

Tabela 13. Udział województwa zachodniopomorskiego w środkach pomocowych pochodzących z UE w latach 2004-2006 (mln EUR)

Program	Program ogółem (UE+krajowe)	Program (wkład UE)	Województwo zachodniopomorskie (UE+krajowe)	Wkład UE	Wkład krajowy
ZPORR	3 996,3	2 869,5	183,1	135,4	47,7
SPO Zasoby ludzkie	1 755,8	1 270,4	94,6	68,6	26,0
SPO Konkurencyjność gospodarki	1 836,7	1 300,0	138,2	97,8	40,4
SPO Rolnictwo	1 318,9	1 055,0	79,8	63,8	16,0
SPO Transport i gosp. morska	892,3	627,2	68,9	48,4	20,5
SPO Rybołówstwo	249,5	178,6	94,6	67,3	27,3
PO Pomoc techniczna	27,0	20,0	-	-	-
RAZEM CSF	**10 076,7**	**7 320,7**	**659,2**	**481,3**	**177,9**
Fundusz Spójności	4 871,6	3 731,2	223,3	168,4	54,9
Część transportowa	2 197,5	1 866,7	72,5	61,6	10,9
Część środowiskowa	2 674,08	1 864,48	150,8	106,8	44,0
OGÓŁEM CSF + FS	**17 539,1**	**11 051,9**	**882,5**	**649,8**	**232,7**

Źródło: Opracowanie własne

Reasumując, środki wsparcia przedakcesyjnego jakie wpłynęły do województwa w latach 2000-2004 były bardzo skromne w stosunku do potrzeb, zatem nie wpłynęły w sposób znaczący na wzrost gospodarczy. Pomimo wsparcia MSP z funduszy przedakcesyjnych w zakresie: kapitału, szkoleń, usług doradczych konieczne jest dalsze wsparcie przedsiębiorców, szczególnie w zakresie inwestycji innowacyjnych w powiązaniu z przedsięwzięciami szkoleniowymi (PO KL). Środki przeznaczone na rozwój zasobów ludzkich rozwiązywały bardziej problemy w aspekcie socjalnym aniżeli problemy równoważenia lokalnych rynków pracy. Dla poprawy efektywności wsparcia z funduszy strukturalnych w latach 2007-2013 konieczna jest lepsza koordynacja zarządzania pomiędzy programami regionalnymi i sektorowymi oraz monitoring regionalny programów sektorowych. Środki przyznane na lata 2004-2006 znacznie przewyższały wpływy do budżetu województwa z UE w latach wcześniejszych. Największe wsparcie przeznaczono na rozwój infrastruktury drogowej, infrastruktury ochrony środowiska, turystyki i kultury oraz obszarów wiejskich. Prace nad oceną oddziaływania funduszy strukturalnych w perspektywie 2004-2006 na rozwój regionów nie zostały zakończone, w związku z czym nie jest możliwe udzielenie szczegółowych informacji nt. skonsolidowanych rezultatów wdrażania funduszy w województwie zachodniopomorskim. Rzetelna ocena ich wykorzystania będzie możliwa w 2009 r.

2. Strategia Programu

Wykres 10. Cele RPO WZ

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie Oś priorytetowa 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego	Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej Oś priorytetowa 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja Oś priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitalnych	Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska Oś priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia

Źródło: Opracowanie własne

2.1 Cel główny

Rozwój województwa zmierzający do zwiększenia konkurencyjności gospodarki, spójności przestrzennej, społecznej oraz wzrostu poziomu życia mieszkańców.

Realizacja celu głównego Regionalnego Programu Operacyjnego przyczyniać się będzie do osiągania założeń odnowionej Strategii Lizbońskiej, a także realizacji priorytetów polityki regionalnej Unii Europejskiej, ustanowionych dla celu Konwergencja.

Cel główny programu jest spójny z celem strategicznym Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, określonym jako tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Ambicją województwa

zachodniopomorskiego jest osiągnięcie w roku 2015, m.in. dzięki interwencji funduszy strukturalnych w latach 2007-2013, poziomu PKB na jednego mieszkańca w wysokości 70% średniej dla 27 krajów Wspólnoty.

Cel główny Programu wpisuje się w cel główny sformułowany dla Strategii Rozwoju Kraju – podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców Polski, poszczególnych obywateli i rodzin. Osiąganie celu głównego należy rozumieć jako uzyskanie wzrostu poziomu Produktu Krajowego Brutto na mieszkańca mierzonego na poziomie województwa, w porównaniu do średniej Unii Europejskiej, a także uzyskanie poprawy wartości podstawowych wskaźników społeczno-gospodarczych.

Dynamiczny rozwój województwa założony w programie operacyjnym na lata 2007-2013 będzie możliwy dzięki wprowadzeniu gospodarki regionu na ścieżkę intensywnego wzrostu w kierunku innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy. Wyzwaniem będzie doprowadzenie do równomiernego wzrostu gospodarczego województwa, zmierzającego do pokonania różnic w rozwoju podregionów. Należy przezwyciężyć bariery w postaci niskiej jakości i niedrożności istniejącego systemu transportowego, poprawy stanu środowiska naturalnego. Poprawa jakości życia mieszkańców oparta będzie między innymi na zwiększeniu dostępności infrastruktury technicznej i umiejętnym wykorzystaniu potencjału turystycznego i kulturalnego regionu.

Działania powinny iść w kierunku stworzenia jednolitego (sieciowego) systemu wsparcia, którego jednym z elementów będzie rozbudowany system wsparcia finansowego wychodzący naprzeciw oczekiwaniom stawianym przez sektor MSP.

Rozwój społeczno-gospodarczy w dłuższej perspektywie wyrazi się m.in. poprzez wzrost PKB na 1 mieszkańca oraz zmniejszenie stopy bezrobocia.

2.2 Cele szczegółowe

Cel szczegółowy: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania

Cel ten jest spójny z następującymi celami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020:

⇒ Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania.

⇒ Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego.

⇒ Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.

Strategia Lizbońska zakłada, że Unia Europejska stanie się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie, zdolną do systematycznego wzrostu gospodarczego, zapewniającą większą liczbę lepszych stanowisk pracy w warunkach większej spójności społecznej. Realizując ten postulat, należy dążyć do poprawienia stanu gospodarki regionu generującej nowe miejsca pracy, a w konsekwencji ograniczenia bezrobocia.

Oczekuje się, że głównym czynnikiem dynamizującym rozwój będą procesy inwestycyjne, w tym bezpośrednie inwestycje zagraniczne oraz aktywność rozwijającego się sektora prywatnego. Wysokie tempo inwestowania jest nieodzownym warunkiem rozwoju gospodarczego. Rozwój regionu można zdynamizować poprzez pobudzenie przedsiębiorczości i podniesienie innowacyjności gospodarki, które przyczynią się do podniesienia jej konkurencyjności.

Należy doprowadzić do powstrzymania nasilających się od szeregu już lat negatywnych zjawisk, takich jak: spadek udziału nakładów na działalność badawczo-rozwojową w PKB, niska innowacyjność przedsiębiorstw, brak zachęt dla przedsiębiorstw do ponoszenia zwiększonych wydatków na innowacje. Niezmiernie ważny dla województwa jest wzrost konkurencyjności i innowacyjności gospodarki poprzez wzrost nakładów na badania i rozwój oraz poprawę efektywności gospodarowania środkami publicznymi przeznaczonymi na B+R.

W celu podnoszenia konkurencyjności produktowej i technologicznej regionu, niezbędne jest podjęcie działań na rzecz przygotowania terenów pod lokalizację inwestycji, objętych regionalnym programem promocji gospodarczej.

Cel szczegółowy: Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej województwa

Cel ten jest spójny z następującymi celami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020:

⇒ Zwiększanie przestrzennej konkurencyjności regionu.

⇒ Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami.

⇒ Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Zwiększenie ilości inwestycji możliwe jest między innymi dzięki poprawie spójności terytorialnej województwa. Dotychczasowe zaniedbania, wynikające z braku odpowiednich funduszy na modernizację ciągów drogowych, budowę obwodnic i bezkolizyjnych

skrzyżowań na trasach o dużym natężeniu ruchu, to podstawowe deficyty w sieci drogowej. Należy je eliminować, gdyż mają wpływ na dostępność i atrakcyjność centrów gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz portów morskich w regionie. Przedsięwzięcia w ww. zakresie jak również rozbudowy infrastruktury technicznej, powinny być także kierowane na potrzeby lokalne. W celu osiągnięcia spójności terytorialnej województwa oraz ze względu na istniejące dysproporcje w rozwoju podregionów, szczególną uwagę należy zwrócić na potrzeby inwestycyjne obszarów (NUTS 4) o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej.

Stworzenie możliwości szerokiego dostępu do Internetu wymaga budowy nowej infrastruktury telekomunikacyjnej, w tym podstawowej, tj. kanalizacji teletechnicznej, rurociągów kablowych między miastami, masztów itp. Budowana infrastruktura powinna uzupełniać już istniejącą, szczególnie w obszarach o niższym stopniu jej nasycenia (tereny wiejskie, małe miejscowości i miasta). Dotyczy to przede wszystkim kanalizacji teletechnicznej, która powinna być budowana nadmiarowo, by możliwe było wydzierżawianie jej samej, bądź prowadzonych w niej linii światłowodowych podmiotom zajmującym się dostarczaniem szerokopasmowego dostępu do Internetu i innych usług telekomunikacyjnych.

System energetyczny na obszarze województwa, m.in. z uwagi na konieczność współpracy z partnerami z UE, wymaga dostosowania sieci przesyłowej i dystrybucyjnej do potrzeb krajowego i europejskiego rynku energii elektrycznej, dostosowania istniejących obiektów sieciowych do aktualnych wymagań ochrony środowiska, rozbudowy w zakresie linii przesyłowych 220 i 400 kV i dystrybucyjnych 110 kV. Istniejące linie wysokiego napięcia należy modernizować; w aglomeracji szczecińskiej, w pasie nadmorskim oraz w południowo-wschodniej części województwa występuje konieczność znacznej rozbudowy i modernizacji sieci 110 kV głównie ze względu na poprawę pewności zasilania oraz planowany rozwój energetyki wiatrowej dużych mocy (m.in. rejony Choszczna, Recza, Myśliborza, Dębna, Barlinka, Krzęcina, Świnoujścia, Niechorza, Stepnicy, Reska).

Ważnym zadaniem jest przygotowanie i wdrożenie rozwiązań w zakresie składowania i utylizacji odpadów portowych oraz osadów z pogłębianych torów wodnych i basenów portowych, a także unieszkodliwianie odpadów poubojowych. Natomiast w zakresie odpadów komunalnych, wprowadzenie selektywnej zbiórki i minimalizacja unieszkodliwiania przez składowanie ze szczególnym uwzględnieniem odpadów ulegających biodegradacji.

Podejmowane próby rozwiązania obecnych i przyszłych problemów w rejonie przygranicznym miasta Szczecina w zakresie dostępności komunikacyjnej centrum miasta dla

osób przyjezdnych, transportu tranzytowego, jak i obsługi portu, terenów przemysłowych, dużych sklepów, hurtowni itp. jednoznacznie wskazują, że najbardziej efektywnym rozwiązaniem w zakresie komunikacyjnym będzie budowa drogowego obejścia zachodniego miasta (dużej obwodnicy miasta) wraz ze stałą przeprawą przez rzekę Odrę**.**

Cel szczegółowy: Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa

Cel ten jest spójny z następującymi celami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020:

⇒ Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami.

⇒ Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności.

⇒ Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu.

Dla przyszłego rozwoju regionu będą miały znaczenie działania warunkujące spójność i równowagę społeczną, obejmującą m.in. przedłużanie aktywności osób w wieku poprodukcyjnym, podniesienie jakości kształcenia i wskaźników kontynuacji kształcenia w szkołach wyższych, zwiększenia dostępności i poprawy jakości usług medycznych. W sferze ochrony zdrowia należy dążyć do poprawy dostępności usług medycznych, przede wszystkim specjalistycznych i wysoko specjalistycznych. Warunki udzielania świadczeń i przyjęte standardy medyczne powinny odpowiadać normami wymogom unijnym. Istotne jest także wspieranie funkcjonowania i rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego.

Wyzwaniem dla regionu jest doprowadzenie do znacznej poprawy wskaźnika kontynuacji kształcenia dzieci z terenów wiejskich oraz poprawa infrastruktury edukacyjnej. Należy także rozbudować bazę, na której opierałby się rozwój kultury fizycznej i sportu.

Zwiększeniu liczby miejsc pracy ma służyć aktywizacja terenów wiejskich i małych miast, których wszechstronny rozwój zapewni wzrost zatrudnienia we wszystkich działach gospodarki. Możliwy jest także wzrost zatrudnienia w miastach, zwłaszcza w sektorze usług, budownictwie, drobnym przemyśle, a także z tytułu pełnienia roli ośrodków obsługi i produkcji dla otaczających je terenów.

Infrastruktura ochrony środowiska, jej dostępność i stan techniczny oraz zachowanie, odpowiednie i racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych przekłada się bezpośrednio na jakość życia mieszkańców. Wpływa także na decyzje potencjalnych inwestorów związane z lokalizowaniem inwestycji. Optymalna infrastruktura ochrony środowiska uwzględnia monitoring jego stanu, a także dbałość o walory przyrodnicze województwa. Stanowi jedno z głównych uwarunkowań zrównoważonego rozwoju regionu, a zachowanie, odpowiednie i

racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych w dużym stopniu wpłynie na wzmocnienie konkurencyjności regionu, zwłaszcza, że potencjał przyrodniczy ma decydujące znaczenie w rozwoju funkcji turystycznej województwa.

Wszystkie powyższe założenia wpisują się w politykę zrównoważonego rozwoju regionu i mają na celu racjonalne korzystanie z zasobów środowiska, zapobieganie jego degradacji i dewastacji, ponadto przyczynią się do wzrostu bezpieczeństwa w regionie dzięki szybkiemu ostrzeganiu, reagowaniu, zapobieganiu i likwidacji skutków potencjalnych zagrożeń. Poniższa tabela przedstawia wskaźniki dla celu głównego oraz celów szczegółowych.

Tabela 14. Wskaźniki celu głównego i celów szczegółowych

Poziom wskaźnika	Cel	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w 2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Rezultat	Cel główny	Liczba nowo utworzonych miejsc pracy brutto[10],	szt.	0	542	1 782	2 700	~~Raz na 2 lata~~Raz w roku	Beneficjent
		w tym:							
		- kobiety		0	271	891	1 350		
		- mężczyźni		0	271	891	1 350		
		~~Liczba nowo utworzonych miejsc pracy netto[11]~~	~~szt.~~	~~0~~	~~1 766~~	~~4 554~~	~~12~~	~~Raz na 2 lata~~	~~Model Hermin~~
	Cel szczegółowy: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania	~~Udział przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną w przemyśle~~	~~(%)~~	~~(2005) 25,6~~	~~26,4~~	~~28,24~~	~~29,6~~	~~Raz na 2 lata~~	~~Beneficjent~~
		Powierzchnia uzbrojonych terenów pod inwestycje	ha	0	70	231	350	Raz na 2 lata	Beneficjent

[10] Liczba nowo utworzonych miejsc pracy (brutto) – oznacza liczbę miejsc pracy ogółem powstałych w wyniku realizacji projektów u beneficjentów, którzy otrzymali wsparcie finansowe w ramach RPO WZ

~~[11] Utworzone miejsca pracy (netto) – oznaczają liczbę dodatkowo pracujących ogółem w efekcie wdrożenia RPO – różnica pomiędzy scenariuszami "z RPO" i "bez RPO". Oszacowane na podstawie modelu HERMIN wartości docelowe pokazują stan na koniec 2013 roku (i ewentualnie 2015) – nie są to wielkości skumulowane.~~
~~Oszacowania modelu HERMIN bazują na założeniu określonego rozkładu płatności w RPO, według którego największe płatności są realizowane w roku 2013, natomiast w latach 2014-2015 następuje ich znaczący spadek.~~

Komentarz [DDal3]: Zmiana merytoryczna nr 8

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Czcionka: 9 pkt, Wyróżnienie

	Cel szczegółowy: Poprawa atrakcyjności inwestycyjnej i spójności terytorialnej województwa	Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji	ha	0	1,32	3,46	6,28	Raz na 2 lata	Beneficjent
	~~Cel szczegółowy: Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa~~	~~Wzrost dostępności aparatury medycznej na 100 000 ludności: - Tomograf komputerowy - Rezonans magnetyczny - Aparaty RTG~~	~~%~~	~~(2004) Tomograf komputerowy 0,65 Rezonans magnetyczny 0,18 Aparaty RTG 3,13~~	~~Tomograf komputerowy 0,68 Rezonans magnetyczny 0,18 Aparaty RTG 3,2~~	~~Tomograf komputerowy 0,75 Rezonans magnetyczny 0,19 Aparaty RTG 3,37~~	~~Tomograf komputerowy 0,8 Rezonans magnetyczny 0,2 Aparaty RTG 3,5~~	~~Raz na 2 lata~~	~~Beneficjent~~
Oddziaływanie	Cel główny	Wpływ realizacji programu na zmianę PKB[12]	%	0	0,61	1,77	1,05	Raz na 2 lata	Model Hermin
		Liczba nowo utworzonych miejsc pracy netto[13]	szt.	0	5814	8596	4294	Raz na 2 lata	Model Hermin

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

[12] Wpływ realizacji programu na zmianę PKB - oznacza zmianę w poziomie PKB liczonego w cenach rynkowych stałych (w %) - różnica pomiędzy scenariuszami "z RPO" i "bez RPO". Oszacowane na podstawie modelu HERMIN wartości docelowe pokazują skumulowany wpływ RPO w 2013 ~~(~~i ~~ewentualnie~~ 2015~~)~~. Oszacowania modelu HERMIN bazują na założeniu określonego rozkładu płatności w RPO, według którego największe płatności są realizowane w roku 2013, natomiast w latach 2014-2015 następuje ich znaczący spadek.

[13] Utworzone miejsca pracy (netto) - oznaczają liczbę dodatkowo pracujących ogółem w efekcie wdrożenia RPO - różnica pomiędzy scenariuszami "z RPO" i "bez RPO". Oszacowane na podstawie modelu HERMIN wartości docelowe pokazują stan na koniec 2013 roku ~~(~~i ~~ewentualnie~~ 2015~~)~~ - nie są to wielkości skumulowane.
Oszacowania modelu HERMIN bazują na założeniu określonego rozkładu płatności w RPO, według którego największe płatności są realizowane w roku 2013, natomiast w latach 2014-2015 następuje ich znaczący spadek.

Sformatowano: Normalny, Wyjustowany, Nie dopasowuj odstępu między łacińskim i azjatyckim tekstem, Nie dopasowuj odstępu między azjatyckim tekstem i liczbami

Sformatowano: Wyróżnienie

		Cel szczegółowy: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania	Wielkość nakładów na działalność innowacyjną[14]	PLN	303 950,00	484 431,00	655 651,00	802 233,00	Raz na 2 lata	GUS
		Cel szczegółowy: Poprawa warunków życia poprzez zachowanie i ochronę środowiska naturalnego oraz zwiększenie bazy społecznej województwa	Przeciętne trwanie życia: - kobiety - mężczyźni	rok 	 79,08 70,52	 79,98 70,93	 80,10 71,05	 80,25 71,19	Raz na 2 lata	GUS

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Do lewej, Interlinia: 1,5 wiersza, Bez punktorów lub numeracji

Sformatowano: Do lewej

Sformatowano: Wyrównany do środka

Źródło: Opracowanie własne

~~Wyżej wskazane wartości obrazują zmiany w gospodarce regionu spowodowane wyłącznie realizacją RPO WZ.~~

Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

[14] Wielkość nakładów na działalność innowacyjną to budżet innowacji wyrażony w tys. złotych obejmujący wszelkie wydatki, bieżące i inwestycyjne, niezależnie od źródeł finansowania, poniesione w roku sprawozdawczym na wszystkie rodzaje działalności innowacyjnej, na prace zakończone wdrożeniem innowacji, kontynuowane i przerwane. Obserwacji podlegają: prace badawcze i rozwojowe związane z opracowywaniem nowych i istotnie ulepszonych produktów (innowacji produktowych) i procesów (innowacji procesowych), wykonane przez własne zaplecze rozwojowe lub nabyte od innych jednostek; zakup wiedzy ze źródeł zewnętrznych (licencji, praw patentowych, ujawnień know-how); zakup oprogramowania; zakup i montaż maszyn i urządzeń oraz budowę, rozbudowę i modernizację budynków służących wdrażaniu innowacji produktowych i procesowych; marketing dotyczący nowych lub istotnie ulepszonych produktów; pozostałe przygotowania do wprowadzania innowacji produktowych lub procesowych.

Sformatowano: Wyróżnienie

2.3 Zasady realizacji Programu

Projekt programu opracowano, uwzględniając zasady programowania operacyjnego przyjętego przez kraje członkowskie Wspólnoty, dla okresu 2007-2013. Zasadami, na których oparto prace nad projektem programu, były: programowanie, komplementarność i spójność, koncentracja, partnerstwo, traktowane jako podstawowe dla wsparcia rozwoju regionu środkami strukturalnymi (Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006) oraz konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju i powiązana z nią zasada ładu przestrzennego.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 jest programem wieloletnim, zamierzonym, z jednej strony, jako narzędzie realizacji postulatów Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, z drugiej, jako narzędzie realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia i Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla okresu 2007-2013. Z uwagi na położenie województwa zachodniopomorskiego, Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 jest ważnym narzędziem realizacji Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego. Konstrukcja programu zakłada spójność jego celów z celami wymienionych programów strategicznych, uwzględnia komplementarność działań zamierzonych dla ich realizacji, zwłaszcza w relacji do priorytetów programów operacyjnych NSRO.

~~Projekt programu opracowano, uwzględniając zasady programowania operacyjnego przyjętego przez kraje członkowskie Wspólnoty, dla okresu 2007-2013. Zasadami, na których oparto prace nad projektem programu, były: programowanie, komplementarność i spójność, koncentracja, partnerstwo, traktowane jako podstawowe dla wsparcia rozwoju regionu środkami strukturalnymi (Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006) oraz konstytucyjna zasada zrównoważonego rozwoju i powiązana z nią zasada ładu przestrzennego.~~

~~Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 jest programem wieloletnim, zamierzonym, z jednej strony, jako narzędzie realizacji postulatów Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, z drugiej, jako narzędzie realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia i Strategicznych Wytycznych Wspólnoty dla okresu 2007-2013. Konstrukcja programu zakłada spójność jego celów z celami wymienionych programów strategicznych, uwzględnia komplementarność działań zamierzonych dla ich realizacji, zwłaszcza w relacji do priorytetów programów operacyjnych NSRO.~~

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wcięcie: Pierwszy wiersz: 1,25 cm

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal4]: Zmiana merytoryczna nr 9

Kolejną zasadą realizacji programu jest zasada partnerstwa, wdrażana zgodnie z art. 11 rozporządzenia 1083/2006. Zapisy programu są rezultatem uzgodnień z partnerami społecznymi. Projekt programu był prezentowany na licznych spotkaniach konsultacyjnych z przedstawicielami samorządów (gminnych, powiatowych, województwa), przedstawicielami reprezentującymi organy rządu, przedstawicielami środowisk gospodarczych, naukowych i kulturalnych regionu, z partnerami reprezentującymi organizacje pozarządowe, w tym zajmujące się środowiskiem przyrodniczym. Przez cały okres prac nad projektem programu był on udostępniony do publicznej oceny na stronie internetowej Urzędu Marszałkowskiego. Liczne uwagi i wnioski zgłoszone w ramach publicznych prezentacji i konsultacji kolejnych projektów programu są w nim ujęte. Jednym z ważniejszych przejawów zasady partnerstwa, w trakcie realizacji programu i poszczególnych projektów, jest uczestnictwo członków Komitetu Monitorującego RPO w akceptacji kryteriów wyboru operacji do współfinansowania oraz w bieżącej ocenie postępów we wdrażaniu programu i projektów. Ponadto zasada partnerstwa znajduje zastosowanie poprzez możliwość uczestnictwa ekspertów, wyłanianych spośród partnerów lokalnych, środowiskowych i gospodarczych, w procesie wyboru projektów.

Zasady zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego, odnoszone zwłaszcza do środowiska przyrodniczego ale również obszarów miast, znajdują odzwierciedlenie bezpośrednio w treści programu i są wytycznymi dla jego wdrażania, co oznacza ich powszechne zastosowanie do wszystkich osi priorytetowych. W szczególności tam, gdzie to ma zastosowanie, przy przygotowywaniu / wyborze/ wdrażaniu projektów należy wziąć pod uwagę racjonalne i efektywne wykorzystanie energii oraz źródła energii odnawialnej (np. użycie biogazu z oczyszczalni ścieków, składowisk odpadów; spalanie odpadów komunalnych w elektrociepłowniach). Zasada ta będzie zastosowana horyzontalnie we wszystkich odpowiednich priorytetach RPO WZ.

Instytucja Zarządzająca przy wykorzystaniu środków przeznaczonych na pomoc techniczną zaangażuje się w działania związane z promowaniem idei zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska wśród projektodawców. Będą to głównie szkolenia i akcje promocyjne nt. zasad zrównoważonego rozwoju ze szczególnym uwzględnieniem jego środowiskowego wymiaru. Opisane zadania znajdą się w gestii wyznaczonej komórki funkcjonującej w ramach Instytucji Zarządzającej. Ponadto na każdym etapie selekcji projektów, tzn. podczas oceny formalnej i merytoryczno-technicznej będzie szczegółowo analizowany wpływ każdego projektu na realizację zasady zrównoważonego rozwoju oraz wpływ przedsięwzięć na obszary NATURA 2000, a także równości szans i przeciwdziałania

wszelkim formom dyskryminacji. W celu odpowiedniego przygotowania wnioskodawców z terenu Instytucja Zarządzająca przy wykorzystaniu środków pomocy technicznej w ramach RPO WZ przygotuje podręcznik dla beneficjentów programu prezentujący dobre praktyki w zakresie nowoczesnego zarządzania opartego na innowacyjności i efektywności z położeniem szczególnego nacisku na jego środowiskowe aspekty.

Projekty współfinansowane w ramach programu operacyjnego będą w pełni zgodne z postanowieniami dyrektyw ooś, siedliskowej i ptasiej. W fazie wyboru projektów zostaną zastosowane odpowiednie kryteria kwalifikacyjne celem zagwarantowania, że projekty spełniają wymagania nakreślone przez powyżej wymienione dyrektywy. Współfinansowanie projektów, które negatywnie oddziaływają na potencjalne obszary NATURA 2000 (tzn. te obszary, które w opinii Komisji Europejskiej powinny zostać wyznaczone 1 maja 2004 roku, ale nie zostały wyznaczone przez Polskę), nie będzie dozwolone.

Jednocześnie w trakcie realizacji Programu w miarę formułowania poszczególnych zadań, na poziomie projektów, będą rozważane i oceniane rozwiązania alternatywne, jak wymaga tego Dyrektywa Rady 85/337/EWG zmieniona przez Dyrektywę 97/11/WE i przez Dyrektywę 2003/35/WE oraz ustawa z dn. 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.

Realizacja programu zakłada w toku wdrażania stosowanie zasad dodatkowości oraz zapewnienia równości płci i zapobiegania wszelkiej dyskryminacji (Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006). Ich stosowanie będzie weryfikowane na etapie analizy konkretnych projektów wnioskowanych do wsparcia przez program. Wnioskodawcy w składanych przez siebie wnioskach o dofinansowanie projektów z EFRR w ramach RPO będą zobowiązani do wskazania zgodności zgłaszanego projektu z polityką równości szans i niedyskryminacji. Stosowanie zasady równości płci oraz niedyskryminacji będzie polegało na zapobieganiu wszelkim przejawom dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub przynależność etniczną, wyznanie lub przekonania, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną oraz zapewnieniu równego dostępu do korzystania z efektów realizacji projektów.

Ważna dla realizacji programu jest zasada monitorowania. Zakłada ona systematyczną ocenę wdrażania programu przy użyciu zbioru wskaźników monitoringu. Informacje dostarczane z bieżącej analizy wartości wskaźników winny być podstawą dla weryfikacji jego zapisów i wprowadzania zmian zgodnie z celami programu. W celu przestrzegania zasady stosowania reguły elastyczności, proces monitorowania obejmować będzie również finansowanie z RPO WZ działań objętych zakresem pomocy z Europejskiego Funduszu Społecznego. Za weryfikację mechanizmu cross-financing będzie odpowiedzialna Instytucja Zarządzająca.

W trakcie realizacji programu zostanie zapewnione, że parametry projektów wdrożonych w ramach programu, tj. zakres fizyczny, rozmiar finansowy, harmonogram wdrożenia, struktura zamówień będą wynikiem „wyboru najlepszej opcji" przeprowadzonego w trakcie oceny wykonalności projektu, i będą miały na celu zabezpieczenie maksymalnego poziomu konkurencyjności w fazie kontraktowania, by zapobiec sztucznej fragmentacji projektu. Instytucja Zarządzająca zapewni, że zamówienia publiczne, w tym udzielone koncesje, związane z projektami finansowanymi z pomocy funduszy strukturalnych są zgodne z Dyrektywą 2004/17WE, 2004/18/WE, Rozporządzeniem WE numer 1564/2005 lub stosownymi postanowieniami Traktatu.

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 w programie zakłada się stosowanie zasady terytorialnego różnicowania polityki rozwoju, stosownie do uwarunkowań lokalnych, zakładającej łączenie efektywności działań z niwelowaniem dysproporcji w rozwoju, stosowanie właściwych dla poszczególnych obszarów instrumentów zgodnie z przypisanymi kompetencjami w zakresie kreowania rozwoju i odpowiedzialności za tę kreację. W strategii rozwoju największe kompetencje i zarazem odpowiedzialność za rozwój regionu, za wzmacnianie jego konkurencyjności, przypisuje się stolicom podregionów – Szczecinowi i Koszalinowi. Odpowiednio mniejszą odpowiedzialność ponoszą jego ośrodki subregionalne. Podstawową kompetencją i odpowiedzialnością miast powiatowych jest polityka spójności, i to zarówno w relacjach do ośrodków wzrostu wyższych poziomów, jak i swego bezpośredniego zaplecza. Zasada znajdzie odzwierciedlenie m.in. w strukturze interwencji kierowanych na poszczególne obszary, w tym na obszary wiejskie.

Instytucja Zarządzająca zapewnia, że projekty generujące dochód będą zgodne z art. 55 Rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006, a także, że wszelka pomoc publiczna udzielana w ramach Programu Operacyjnego będzie zgodna z przepisami proceduralnymi i merytorycznymi dotyczącymi pomocy państwa i obowiązującymi w momencie jej przyznania.

Instytucja Zarządzająca nie wyklucza wsparcia projektów współpracy międzynarodowej w zakresie tworzenia sieci współpracy międzyregionalnej, wymiany doświadczeń, prowadzenie wspólnych kampanii informacyjnych i promocyjnych, w tym tworzenie wspólnych baz danych, portali, platform cyfrowych, w tym działania przewidziane w ramach Inicjatywy Komisji „Regiony na rzecz zmian gospodarczych" przyjętej Komunikatem Komisji Wspólnot Europejskich nr KOM (2006) 675 w dniu 8 listopada 2006 roku.

2.4 Komplementarność i demarkacja

Dla zapewnienia maksymalnej efektywności wykorzystania środków w ramach polityki spójności UE, wspólnej polityki rolnej oraz wspólnej polityki rybołówstwa, zapewnione zostanie komplementarne wsparcie w ramach wszystkich instrumentów ww. polityk, a także określone zostaną wyraźne mechanizmy koordynacji i zasady zapobiegające podwójnemu finansowaniu.

2.4.1 Komplementarność i synergia działań w ramach NSRO

Wzajemna komplementarność wszystkich programów operacyjnych w ramach NSRO została zaprojektowana w ten sposób, że programy krajowe (PO IŚ, PO IG i PO KL – komponent centralny) wspierają przedsięwzięcia o zasięgu i znaczeniu ponadregionalnym, krajowym lub międzynarodowym, natomiast działania w ramach RPO i regionalnego komponentu PO KL będą miały zasięg regionalny, subregionalny i lokalny. Dodatkowo, na obszarach przygranicznych, będą realizowane działania transgraniczne w ramach programów europejskiej współpracy terytorialnej (EWT).

Wszystkie ww. działania są projektowane w sposób spójny i synergiczny, tak aby zmaksymalizować efekty wydatkowania środków Wspólnoty.

Działania w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych są komplementarne do:

- Działań w ramach PO IG – w szczególności w zakresie: inwestycji w innowacje, badań i rozwoju nowoczesnych technologii, przedsiębiorczości, społeczeństwa informacyjnego.
- Działań w ramach PO IŚ – w szczególności w zakresie: transportu, środowiska, energetyki, infrastruktury społecznej.
- Działań w ramach PO RPW – w szczególności w zakresie: infrastruktury drogowej, instytucji otoczenia biznesu, szkolnictwa wyższego oraz infrastruktury społeczeństwa informacyjnego.
- Działań transgranicznych i międzynarodowych w ramach programów EWT.

Przedsięwzięcia realizowane ze środków EFRR i Funduszu Spójności przyczyniać się będą do sprawnej i efektywnej realizacji celów PO KL, finansowanego z EFS. Różnorodne wparcie w zakresie zasobów ludzkich w ramach PO KL, w połączeniu z efektami inwestycji infrastrukturalnych, umożliwią szybsze osiągnięcie celów spójności społecznej, gospodarczej i terytorialnej.

2.4.2 Komplementarność z działaniami finansowanymi z EFRROW i EFR

Regionalne Programy Operacyjne będą, w synergiczny sposób z programami współfinansowanymi z EFRROW i EFR, wspierały wspólne obszary interwencji skierowane na rozwój obszarów wiejskich i zależnych od rybactwa, takie jak np.:

- rozwój infrastruktury ochrony środowiska,
- rozwój infrastruktury społecznej,
- wspieranie przedsiębiorczości.

2.4.3 Demarkacja

W celu wyeliminowania ewentualnego nakładania się interwencji poszczególnych programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych, Funduszu Spójności, EFRROW i EFR, Instytucja Zarządzająca będzie stosować się do zapisów „Linii demarkacyjnej pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej" – dokumentu akceptowanego przez Komitet Koordynacyjny NSRO.

Ww. dokument szczegółowo określa kryteria rozgraniczające (demarkację), które opierają się głównie na: zasięgu terytorialnym działań, wartości projektów, rodzaju beneficjenta itd. Dokument ten jest efektem uzgodnień wszystkich instytucji zaangażowanych w programowanie rozwoju na lata 2007-2013.

2.4.4 Mechanizmy koordynacji

Dla zapewnienia przestrzegania demarkacji między RPO a pozostałymi programami operacyjnymi na etapie ich realizacji, zapewnione zostaną następujące narzędzia koordynacji:

1. Komitet Koordynacyjny NSRO (w którym uczestniczyć będą również przedstawiciele IZ PROW oraz IZ Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich).
2. Komitety Monitorujące RPO oraz Podkomitety Monitorujące PO KL.
3. Cross-checking projektów.
4. Oświadczenia beneficjentów.

Ponadto, koncentracja instytucji zaangażowanych we wdrażanie RPO, komponentu regionalnego PO KL, EWT oraz niektórych działań PROW w Urzędzie Marszałkowskim,

sprzyjać będzie zapobieganiu podwójnemu finansowaniu oraz optymalizacji wdrażania wszystkich programów.

2.5 Powiązanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty i Narodową Strategią Spójności

Tabela 15. Powiązanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, Krajowym Programem Reform 2005-2008, Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty i Narodową Strategią Spójności

Priorytety/ Typy projektów Regionalnego Programu Operacyjnego2007-2013	**Dokumenty**			
	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020	Krajowy Program Reform	Narodowa Strategia Spójności	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty
Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie				
Cel główny: podniesienie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionu Cele szczegółowe: - wzrost poziomu inwestycji w sektorze MSP, - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu, - rozwój sieci powiązań kooperacyjnych sektora przedsiębiorstw, edukacji i nauki, badań i rozwoju	Cel strategiczny: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania Cel strategiczny: Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego	2. Rozwój przedsiębiorczości 2.6. Wzmocnienie finansowe funduszy pożyczkowych, doręczeniowych i kapitałowych 2.8 . Wsparcie systemu promocji gospodarki Polski oraz systemu obsługi eksporterów 3. Wzrost innowacyjności przedsiębiorstw 3.1. Rozwój rynku innowacji oraz otoczenia instytucjonalnego służącego współpracy między sferą B+R a gospodarką 3.2. Wspieranie sfery badawczo-rozwojowej 3.4. Ułatwienie wykorzystania eko-technologii, wspieranie efektywności energetycznej oraz kogeneracji	Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Wyrównanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	4.2.1. Wzrost i poprawa inwestycji w BRT 4.2.2. Wspieranie innowacji i promowanie przedsiębiorczości 4.2 Rozwój wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu gospodarczego 4.2.4. Poprawa dostępu do finansowania 12 ZWP Rozszerzenie i pogłębienie rynku wewnętrznego
Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej				
Cel główny: poprawa stanu infrastruktury transportowej i technicznej sprzyjającej rozwojowi społeczno-gospodarczemu Cele szczegółowe: - wzrost dostępności komunikacyjnej regionu; - rozwój i podniesienie jakości transportu publicznego; - wzrost dostępności do infrastruktury elektrycznej i gazowej na obszarach deficytowych	Cel strategiczny: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu Cel strategiczny: Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami	3.4. Ułatwienie wykorzystania eko-technologii, wspieranie efektywności energetycznej oraz kogeneracji 4.1. Tworzenie nowoczesnej sieci transportowej (drogi, lokalny transport publiczny, koleje, porty lotnicze, porty morskie) 4.3. Wsparcie budowy i modernizacji infrastruktury energetycznej 4.4. Wspomaganie rozwoju odnawialnych źródeł energii 4.7. Wprowadzenie konkurencyjnego rynku energii i gazu ziemnego 4.8. Liberalizacja transportu kolejowego	Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski Wyrównanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	4.1.1. Rozszerzenie i poprawa infrastruktury transportowej 4.1.3. Ograniczenie wykorzystania przez Europę tradycyjnych źródeł energii

Priorytety/ Typy projektów Regionalnego Programu Operacyjnego2007-2013	**Dokumenty**			
	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020	Krajowy Program Reform	Narodowa Strategia Spójności	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty
Oś priorytetowa 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego				
Cel główny: rozwój regionalnej i lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego Cele szczegółowe: - budowa i rozbudowa infrastruktury sieciowej warunkująca prawidłowy rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez powszechność oraz dostępność do jego usług, - stworzenie dostępu do usług informacyjnych oraz rozwój infrastruktury komunikacji elektronicznej, - rozwój e-usług publicznych spełniających potrzeby obywateli	Cel strategiczny: Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności	3.3. Rozwój technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce i administracji	Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług Wyrównanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	4.2.3. Promowanie społeczeństwa informacyjnego dla wszystkich
Oś priorytetowa 4 Infrastruktura ochrony środowiska				
Cel główny: poprawa stanu środowiska naturalnego w województwie zachodniopomorskim Cele szczegółowe: - ograniczenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, wód i gleby; - poprawa jakości wody pitnej dostarczanej mieszkańcom; - usprawnienie systemu gospodarki odpadami; - czynna ochrona przyrody; - wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych; - poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego i ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska	Cel strategiczny: Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami	3.4. Ułatwienie wykorzystania eko-technologii, wspieranie efektywności energetycznej oraz kogeneracji 4.4. Wspomaganie rozwoju odnawialnych źródeł energii 4.7. Wprowadzenie konkurencyjnego rynku energii i gazu ziemnego	Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów Wyrównanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	4.1.2. Wzmocnienie synergii pomiędzy ochroną środowiska a wzrostem gospodarczym

Priorytety/ Typy projektów Regionalnego Programu Operacyjnego2007-2013	**Dokumenty**			
	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020	Krajowy Program Reform	Narodowa Strategia Spójności	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty
Oś priorytetowa 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja				
Cel główny: podniesienie atrakcyjności województwa poprzez rozwój turystyki, kultury oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych Cele szczegółowe: - stworzenie i rozwój regionalnych i ponadregionalnych produktów turystycznych wpływających na wydłużenie sezonu turystycznego - wzrost atrakcyjności turystycznej i kulturalnej regionu - rewitalizacja i pobudzenie gospodarcze obszarów problemowych	Cel strategiczny: Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania Cel strategiczny: Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego Cel strategiczny: Wzmacnianie mechanizmów rynkowych i otoczenia gospodarczego Cel strategiczny: Zachowanie i ochrona wartości przyrodniczych, racjonalna gospodarka zasobami	4.5. Poprawa dostępności mieszkań dla obywateli oraz budowa i modernizacja infrastruktury sanitacji	Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług Wyrównanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Wyrównanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	4.2. Rozwój wiedzy i innowacyjności na rzecz wzrostu gospodarczego
Oś priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitarnych				
Cel główny: budowanie potencjału rozwojowego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego Cele szczegółowe: - rozwijanie efektywnego, atrakcyjnego i przyjaznego dla środowiska transportu publicznego, - rewitalizacja i racjonalne zagospodarowanie obiektów i obszarów o znaczeniu metropolitalnym, - wzrost atrakcyjności turystycznej i kulturalnej Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego	Cel strategiczny: Zwiększenie przestrzennej konkurencyjności regionu	4.1 Tworzenie nowoczesnej sieci transportowej (drogi, lokalny transport publiczny, koleje, porty lotnicze, porty morskie)	Wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów	5.2. Wkład miast w rozwój gospodarczy i tworzenie miejsc pracy 4.1.1. Rozszerzenie i poprawa infrastruktury drogowej

Priorytety/ Typy projektów Regionalnego Programu Operacyjnego2007-2013	**Dokumenty**			
	Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020	Krajowy Program Reform	Narodowa Strategia Spójności	Strategiczne Wytyczne Wspólnoty
Oś priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia				
Cel główny: poprawa jakości i dostępności do infrastruktury edukacyjnej, sportowej oraz ochrony zdrowia Cele szczegółowe: - podniesienie jakości infrastruktury edukacji, - podniesienie jakości i rozwój bazy sportowej, - poprawa jakości i dostępności placówek ochrony zdrowia	Cel strategiczny: Budowanie otwartej i konkurencyjnej społeczności Cel strategiczny: Wzrost tożsamości i spójności społecznej regionu	1.4. Kontynuacja reformy organizacji ochrony zdrowia	Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej, mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski i jej regionów Wyrównanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich	4.3.5. Pomoc w utrzymaniu zdrowej siły roboczej 4.3.3. Zwiększenie inwestycji w kapitał ludzki poprzez lepszą edukację i zdobywanie kwalifikacji

~~Źródło~~Źródło: Opracowanie własne

3. Opis osi priorytetowych i operacji

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Analiza i ocena stanu innowacyjności gospodarki województwa zachodniopomorskiego spowodowała, iż polityka innowacyjna Unii Europejskiej, zawarta w Strategicznych Wytycznych Wspólnoty oraz Narodowej Strategii Spójności, stała się jednym z niezbędnych czynników kształtujących warunki uzyskania korzystnej pozycji naszego regionu w procesie integracji z gospodarką Unii Europejskiej.

Konieczne jest objęcie wsparciem całego systemu zwiększania innowacyjności, a także wsparcie procesów restrukturyzacji i konsolidacji, szczególnie sektora MSP, w dużej mierze decydującego o strukturze regionalnej gospodarki.

Duże znaczenie dla podniesienia poziomu innowacyjności gospodarki i proinnowacyjnej mentalności ma również integracja, dotychczas rozproszonego, potencjału badawczego województwa zachodniopomorskiego, m.in. poprzez projekty umożliwiające budowę zaplecza koncepcyjno-badawczego dla wsparcia przedsiębiorstw.

Jednym ze strategicznych czynników rozwoju gospodarczego województwa jest również potrzeba zwiększenia dostępności terenów inwestycyjnych w regionie. Wsparcie procesów tworzenia obszarów intensywnego inwestowania i lokowania nowych inwestycji ma duże znaczenie dla ograniczania dysproporcji rozwojowych wewnątrz województwa i generowania nowych, stałych, a przede wszystkim nowoczesnych miejsc pracy. Niezmiernie istotnym atutem tych rozwiązań, szczególnie w długiej perspektywie czasowej, jest wpływ tych działań na rozwój wymiany handlowej i jej struktury. Zgodnie ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 najważniejsze są inwestycje prorozwojowe, m.in. związane z uruchamianiem (uzbrojeniem) nowych terenów inwestycyjnych. To właśnie te inwestycje służą poprawie funkcjonowania gospodarki i będą decydowały o tempie rozwoju i konkurencyjności regionu.

Cele osi priorytetowej

Celem głównym jest podniesienie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki regionu.

Cele szczegółowe:

- wzrost poziomu inwestycji w sektorze MSP,

- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej regionu,
- rozwój sieci powiązań kooperacyjnych sektora przedsiębiorstw, edukacji i nauki, badań i rozwoju.

Opis osi priorytetowej

W ramach osi priorytetowej wspierane będą działania nakierowane na rozwój przedsiębiorstw sektora MSP, m.in. poprzez inwestycje i doradztwo oraz finansowanie wydatków związanych ze wsparciem instrumentów inżynierii finansowej. Realizowane będą projekty podnoszące konkurencyjność oraz zdolność inwestycyjną mikroprzedsiębiorstw. Wsparcie dla małych i średnich przedsiębiorstw udzielane będzie na wdrożenie projektów związanych z wprowadzeniem innowacji produktowej lub procesowej. W ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskają także projekty w zakresie przygotowania dokumentacji inwestycyjnej przedsięwzięć zgodnych z celami osi priorytetowej.

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal5]: Zmiana merytoryczna nr 7.

Sformatowano: Wyróżnienie

W ramach wsparcia bezpośrednich inwestycji przedsiębiorstw, innowacyjność będzie jednym z kryteriów merytorycznych, branych pod uwagę podczas oceny projektów. W zależności od poziomu innowacyjności, dla kryteriów przypisana zostanie odpowiednia waga punktowa.

Realizowane będą działania wspierające proces internacjonalizacji przedsiębiorstw poprzez granty na uczestnictwo w targach i wystawach międzynarodowych.

W celu zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu podjęte zostaną przedsięwzięcia ukierunkowane na tworzenie stref inwestycyjnych.

W ramach osi priorytetowej wdrażane będą operacje związane z podnoszeniem jakości i dostępności instrumentów wsparcia oferowanych przez instytucje otoczenia biznesu, włącznie ze wzmocnieniem zasobów przedmiotowych instytucji oraz stworzeniem warunków do włączania się tych instytucji w regionalne, krajowe oraz międzynarodowe sieci i projekty.

Podjęte będą także działania z zakresu zwiększenia dostępu do poręczeń i kapitału dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

W celu stworzenia regionalnego systemu transferu technologii przewiduje się tworzenie centrów transferu technologii i rozbudowę sieciowych systemów informatycznych. Wspierane będą procesy związane z rozwojem i powstawaniem innowacyjnych klastrów oraz powiązań kooperacyjnych, a także nastawione na wzmocnienie zasobów własnych instytucji wspierających sektor MSP w zakresie innowacji. W ramach wsparcia rozwiązań innowacyjnych realizowane będą projekty z zakresu podnoszenia jakości infrastruktury związanej z badaniami i rozwojem technologicznym.

Wspierane będą projekty zgodne z Regionalną Strategią Innowacyjności, m.in. z następujących branż: ICT, przemysł chemiczny, przemysł drzewno-meblarski, budownictwo, elektronika, elektrotechnika.

Wsparcie biznesu w ramach RPO WZ powinno skupiać się na sektorze MSP. Należy unikać wsparcia dla dużych przedsiębiorstw. Jedynie w absolutnie wyjątkowych przypadkach dopuszczalne jest wsparcie dla dużych przedsiębiorstw po spełnieniu następujących warunków:

- wyjątek,
- ~~rozmiary inwestycji poniżej 2 mln euro,~~
- wyraźna, zasadnicza korzyść dla regionu (np. wkład na rzecz utworzenia klastra).

Istnieje konieczność zachowania maksymalnego proponowanego progu 10% bezpośredniego wsparcia dla dużych przedsiębiorstw.

Dla wzmocnienia finansowego wsparcia przedsiębiorczości zakłada się wykorzystanie możliwości tworzenia i rozwoju instrumentów finansowania, jakie oferuje inicjatywa wspólnotowa JEREMIE, która obejmie wsparcie przedsiębiorstw, innowacje w przedsiębiorstwach, ulepszony dostęp do finansowania dla MŚP, a także operacje finansowe w skali mikro wspierane w ramach Osi priorytetowej nr 1. W tym kontekście Instytucja Zarządzająca zamierza wykorzystać inicjatywę JEREMIE, która przekaże zarządzanie operacjami w tym obszarze funduszowi Holding Fund. Zgodnie z art. 44 Rozporządzenia Rady 1083/2006 Instytucja Zarządzająca wybierze odpowiednio kompetentną instytucję finansową do działania jako fundusz Holding Fund inicjatywy JEREMIE lub Instytucja Zarządzająca podejmie decyzję o przekazaniu roli funduszu Holding Fund inicjatywy JEREMIE Europejskiemu Funduszowi Inwestycyjnemu, przekazując dotację zgodnie z art. 44 (b) Rozporządzenia Rady 1083/2006/WE.

Struktura wsparcia według rodzajów instrumentów finansowych (podział na pożyczki, poręczenia itd.) określona zostanie na etapie wdrożenia inicjatywy JEREMIE.

Zgodnie z celem horyzontalnym nr 6 NSS, priorytetowo traktowane będą projekty oddziałujące na obszary o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej[15].

Główne kategorie beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- jednostki naukowe,

[15] Wykaz gmin oraz kryteria podziału określa Załącznik 6.

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman

Komentarz [DDal6]: Zmiana merytoryczna nr 2.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

- szkoły wyższe,
- organizacje pozarządowe,
- instytucje otoczenia biznesu,
- jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe),
- przedsiębiorcy.

Finansowanie krzyżowe

W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego uwzględnia się finansowanie operacji, które należą do obszaru interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego na zasadach komplementarności. Możliwość ta jest ograniczona maksymalnie do 10% kosztów kwalifikujących się do pomocy i jedynie do operacji, które są zarówno niezbędne do pomyślnej realizacji projektu, jak i bezpośrednio powiązane z projektem. Dotyczy to przede wszystkim pakietów szkoleniowych związanych z realizowanymi inwestycjami.

Demarkacja i komplementarność

Oś priorytetowa 1. jest komplementarna do:

– *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* [PROW 2007-2013], finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [EFRROW],
– *Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013,* finansowanego z Europejskiego Funduszu Rybackiego [EFR],
– programów operacyjnych finansowanych w ramach NSRO 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego lub Funduszu Spójności,
– innych osi priorytetowych RPO WZ 2007-2013 w sposób zapobiegający pokrywaniu się operacji finansowanych w ramach tych programów, w zakresie przedstawionych niżej obszarów.

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi przez EFRROW i EFR

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Oś 1. *Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego*

Działanie *Działania informacyjne i promocyjne*
– informacja i promocja wysokojakościowych produktów rolnych (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta).

- Oś 3. *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej*
  Działanie *Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej*
  – podejmowanie lub rozwijanie przez rolników, domowników i małżonków rolników, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem w celu tworzenia pozarolniczych źródeł dochodów i promocji zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich (kryterium demarkacji: rodzaj działalności, lokalizacja przedsiębiorcy, wysokość pomocy; rodzaj beneficjenta).

  Działanie *Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw*
  – inwestycje w istniejących i nowo powstających mikroprzedsiębiorstwach (kryterium demarkacji: rodzaj działalności, lokalizacja działalności, wysokość pomocy).

- Oś 4. *Leader*
  Działanie *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*
  – podejmowanie lub rozwijanie przez rolników, domowników i małżonków rolników, działalności nierolniczej lub związanej z rolnictwem w celu tworzenia pozarolniczych źródeł dochodów i promocji zatrudnienia poza rolnictwem na obszarach wiejskich (kryterium demarkacji: rodzaj działalności, lokalizacja przedsiębiorcy, wysokość pomocy; rodzaj beneficjenta).

  Działanie *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*
  – inwestycje w istniejących i nowo powstających mikroprzedsiębiorstwach
  (kryterium demarkacji: rodzaj działalności, lokalizacja przedsiębiorcy, wysokość pomocy; rodzaj beneficjenta).

Program Operacyjny Zrównoważony Rozwój Sektora Rybołówstwa i Przybrzeżnych Obszarów Rybackich na lata 2007-2013:

- Oś 2. *Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i rynek rybny produktów rybołówstwa i akwakultury*, w zakresie:

– projektów obejmujących budowę, rozbudowę, wyposażenie i modernizację przedsiębiorstw sektora rybołówstwa (kryterium demarkacji: rodzaj działalności).

- Oś 3. *Działania służące wspólnemu interesowi*, w zakresie:
  – zastosowania nowych technologii, opracowania innowacyjnych metod produkcji (kryterium demarkacji: rodzaj projektu, rodzaj beneficjenta).

- Oś 4. *Zrównoważony rozwój obszarów zależnych od rybactwa*, w zakresie:
  – restrukturyzacji i reorientacji działalności gospodarczej (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu, rodzaj projektu, rodzaj beneficjenta).

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi w ramach NSRO 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko:

- Oś 4. *Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska*, w zakresie:
  – inwestycji prośrodowiskowych i ekoinnowacyjnych przedsiębiorstw (kryterium demarkacji: wielkość przedsiębiorstwa).

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka:

- Oś 1. *Badania i Rozwój Nowoczesnych Technologii oraz* Oś 2. *Infrastruktura sfery B+R*, w zakresie:
  – infrastruktury sfery badawczo-rozwojowej (kryterium demarkacji: wartość projektu).
- Oś 3. *Kapitał dla Innowacji*, w zakresie:
  – odnawialnych instrumentów finansowych (kryterium demarkacji: rodzaj projektu/instrumentu finansowego).
- Oś 4. *Inwestycje w innowacyjne przedsiębiorstwa,* w zakresie:
  – innowacji w przedsiębiorstwach (kryterium demarkacji: wartość projektu).
- Oś 5. *Dyfuzja Innowacji*, w zakresie:
  – wsparcia powiązań kooperacyjnych (kryterium demarkacji: zasięg regionalny/ponadregionalny oraz rodzaj projektu),
  – wsparcia instytucji otoczenia biznesu (kryterium demarkacji: zasięg regionalny/ponadregionalny oraz rodzaj projektu).

- Oś 6. *Polska gospodarka na rynku międzynarodowym*, w zakresie:
  – usług turystyczno-rekreacyjnych (kryterium demarkacji: zasięg regionalny/ponadregionalny oraz rodzaj projektu).

Program Operacyjny Kapitał Ludzki:

- Oś 2. *Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących*, w zakresie:
  – usług doradczych (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów),
  – wspierania innowacyjności i przedsiębiorczości (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów),
  – działań sprzyjających rozwojowi i poprawie funkcjonowania systemowego wsparcia adaptacyjności pracowników i przedsiębiorstw (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów),
  – wspierania idei tworzenia i rozwijania sieci współpracy pomiędzy sferą B+R a przedsiębiorcami (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).
- Oś 8. *Regionalne kadry gospodarki*, w zakresie:
  – projektów szkoleniowych przyczyniających się do rozwoju wykwalifikowanej i zdolnej do adaptacji siły roboczej (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).

Ponadto przedsięwzięcia realizowane w ramach Osi priorytetowej 1. są komplementarne z **7. Programem Ramowym UE** w zakresie powiązania działalności firm i sektora B+R w celu transferu nowych technologii i innowacji.

Komplementarność i demarkacja z pozostałymi osiami priorytetowymi RPO WZ 2007-2013

- Oś 4. *Infrastruktura ochrony środowiska*, w zakresie:
  – inwestycji prośrodowiskowych i ekoinnowacyjnych przedsiębiorstw (kryterium demarkacji: rodzaj projektu i rodzaj beneficjenta).
- Oś 5. *Turystyka, kultura i rewitalizacja*, w zakresie:
  – bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw (kryterium demarkacji: wielkość przedsiębiorstwa).
- Oś 8. *Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia*, w zakresie wsparcia na rzecz zakładów opieki zdrowotnej (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta).

Szczegółowe informacje dotyczące kryteriów finansowania poszczególnych operacji przez Programy Operacyjne oraz mechanizmy koordynacji wykluczające możliwość finansowania tych samych operacji w ramach różnych Programów Operacyjnych określa *„Linia demarkacyjna dla programów w ramach Wspólnej Polityki Rolnej, Wspólnej Polityki Rybackiej i Polityki Spójności”*.

Kategorie interwencji

Nr kategorii	Opis
2	Infrastruktura związana z badaniami i rozwojem technologicznym (w tym instalacje, oprzyrządowanie i szybkie sieci komputerowe łączące ośrodki badawcze) oraz ośrodki kompetencji w zakresie konkretnych technologii
3	Transfer technologii i udoskonalanie sieci współpracy między MSP, między MSP a innymi przedsiębiorstwami, uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami na poziomie szkolnictwa pomaturalnego, władzami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami naukowymi i technologicznymi (parkami naukowymi i technologicznymi, technopoliami itd.)
5	Usługi w zakresie zaawansowanego wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw
7	Inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki B+RT i przedsiębiorstwa itp.)
8	Inne inwestycje w przedsiębiorstwa

Tabela 16. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 1.

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w ~~roku docelowym (2015)~~2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Produkt	Liczba projektów z zakresu B&RT w tym: w MSP	szt. szt.	0 0	2 0	5 4	7 5	Raz w roku Raz w roku	~~Beneficjent~~IZ RPO WZ IZ RPO WZ
	Liczba projektów ukierunkowanych na współprac~~yc~~ pomiędzy instytucjami produkcyjnymi a badawczymi	szt.	0	2	3	4	Raz w roku	~~Beneficjent~~IZ RPO WZ
	Liczba projektów z zakresu bezpośredniej pomocy inwestycyjnej dla sektora MSP ~~w tym: przez 2 pierwsze lata po rozpoczęciu działalności~~	szt. ~~0~~	0 ~~0~~	80 ~~20~~	264 ~~80~~	~~400~~440 ~~160~~	Raz w roku	~~Beneficjent~~IZ RPO WZ
	Liczba wspartych przedsiębiorstw w tym:	szt.	0	30	96	150	Raz w roku	Beneficjent
	-mikroprzedsiębiorstw	szt.	0	20	66	100	Raz w roku	Beneficjent
	- małych przedsiębiorstw	szt.	0	8	26	40	Raz w roku	Beneficjent
	- średnich przedsiębiorstw	szt.	0	2	6	10	Raz w roku	Beneficjent
	- w tym przez 2 pierwsze lata po rozpoczęciu działalności	szt.	0	20	50	90	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba projektów z zakresu ~~bezpośredniej pomocy inwestycyjnej dla MSP w zakresie:~~wsparcia na rzecz MSP z zakresu ~~-~~promocji produktów o procesów przyjaznych dla środowiska Liczba projektów ~~-~~promujących atrakcyjność	szt. szt.	0 0	10 20	30 60	40 80	Raz w roku Raz w roku	~~Beneficjent~~IZ RPO WZ IZ RPO WZ

Komentarz [DDal7]: Zmiana merytoryczna nr 8.

Komentarz [DDal8]: Zmiana techniczna nr 3 i 8.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Odstęp Po: 0 pkt

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

	regionu/wspierających międzynarodową aktywność przedsiębiorców							
	Liczba utworzonych lub wspartych funduszy pożyczkowych i poręczeniowych	szt.	0	1	3	3	Raz w roku	Beneficjent
Rezultat	Liczba utworzonych miejsc pracy w zakresie B&RT	szt.	0	4	10	14	Raz w roku	Beneficjent
	~~Liczba wspartych przedsiębiorstw w tym:~~ ~~- mikroprzedsiębiorstw~~ ~~- małych przedsiębiorstw~~ ~~- średnich przedsiębiorstw~~	~~szt.~~	~~0~~ ~~0~~ ~~0~~ ~~0~~	~~30~~ ~~20~~ ~~8~~ ~~2~~	~~99~~ ~~66~~ ~~26~~ ~~6~~	~~150~~ ~~100~~ ~~40~~ ~~10~~	~~Raz w roku~~	~~Beneficjent~~
	Liczba utworzonych miejsc pracy w sektorze przedsiębiorstw, w tym: kobiety mężczyźni	szt.	0 0 0	400 200 200	1 320 660 660	~~2 000~~2 100 ~~1 000~~1 050 ~~1 000~~1 050	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba utworzonych miejsc pracy na obszarach wiejskich	szt.	0	80	260	400	Raz w roku	Beneficjent
	Dodatkowe inwestycje, wykreowane dzięki wsparciu	mln euro	0	11	36	55	~~Raz na 2 lata~~Raz w roku	Beneficjent
	Liczba udzielonych pożyczek i poręczeń	szt.	0	65	175	250	~~Raz na 2 lata~~Raz w roku	Beneficjent

Sformatowano: Do lewej, Tabulatory: 0,67 cm, Wyśrodkowany

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Źródło: Opracowanie własne
Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Dobrze rozwinięta infrastruktura transportowa i techniczna jest fundamentem wzrostu społeczno-gospodarczego. Wpływa na konkurencyjność województwa na poziomie krajowym i międzynarodowym. Jest istotnym elementem analizowanym przez potencjalnych

inwestorów.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego przecinają się krajowe i międzynarodowe szlaki transportowe w układzie północ–południe i wschód–zachód. Funkcjonująca sieć dróg wojewódzkich łączy ze sobą ośrodki gospodarcze oraz administracyjne w regionie.

Coraz więcej odcinków dróg, zwłaszcza w pasie nadmorskim, jest obciążonych ruchem turystycznym, w szczególności na przełomie lipca i sierpnia (wzrost o 50% w stosunku do pozostałych miesięcy) oraz podczas weekendów. Drogi wojewódzkie, powiatowe oraz gminne wymagają przebudowy zarówno ze względu na zły stan nawierzchni. jak i parametry techniczne.

Realizacja osi priorytetowej ma również na celu rozwój i podniesienie jakości transportu miejskiego, a także regionalnych kolejowych przewozów pasażerskich.

Rozwój systemu transportu miejskiego powinien zachęcić mieszkańców regionu do korzystania przede wszystkim z różnych form transportu zbiorowego. Powinien on być atrakcyjny, to znaczy sprawnie działający i bezpieczny.

Znaczna część sieci linii kolejowych charakteryzuje się niskimi parametrami technicznymi, co jest jedną z przyczyn zawieszenia oraz likwidowania części połączeń kolejowych. Problemem jest także przestarzały pasażerski tabor kolejowy oraz uciążliwy dla podróżnych niski standard dworców.

Szereg odcinków wymaga poprawy elektryfikacji i dostosowania tras kolejowych do większej prędkości. Ponadto parametry techniczne tych połączeń nie pozwalają na obsługę dużych mas ładunkowych. Modernizacja linii kolejowych przyczyni się do zwiększenia efektywności przewozów kolejowych, co zmniejszy obciążenie dróg.

Jednym z czynników decydujących o poziomie konkurencyjności gospodarki regionu jest skomunikowanie go za pomocą połączeń lotniczych. W chwili obecnej dynamicznie wzrasta zapotrzebowanie na usługi lotnicze w szczególności w portach lokalnych i regionalnych. W związku z prognozowanym dalszym wzrostem zapotrzebowania na usługi transportu lotniczego, istotna stanie się rozbudowa sieci portów lotniczych szczególnie w oparciu o istniejącą infrastrukturę lotniskową, w tym lotniska powojskowe i sportowo-usługowe-.

Podregion koszaliński jest jednym z najgorzej skomunikowanych podregionów w kraju. Ponadto działania na poziomie krajowym w perspektywie 2007-2015 nie przewidują znaczącego wsparcia dla transportu drogowego i kolejowego w tym regionie. Obszar ten ma bardzo utrudniony dostęp do komunikacji lotniczej, jedyne lotnisko komunikacyjne w

województwie, znajdujące się w Goleniowie, oddalone jest o ponad sto kilometrów od aglomeracji koszalińskiej, ponadto skomunikowane jest tylko drogą krajową o małej przepustowości. Obiektem, który potencjalnie może zostać przekształcony na lokalny port lotniczy, jest istniejąca infrastruktura lotniskowa w postaci pełnowymiarowego pasa startowego w Zegrzu Pomorskim, gdzie do połowy lat ’90 funkcjonowało tam już lotnisko komunikacyjne obsługujące regularny ruch lotniczy związany z turystyką.

Z racji uwarunkowań przestrzennych i gospodarczych na terenie województwa zachodniopomorskiego zlokalizowanych jest szereg lokalnych portów morskich i rzecznych, oddziałujących na rozwój lokalnych społeczności. Poprawa dostępu do portów pozwoli na zwiększenie ich znaczenia gospodarczego oraz przyczyni się do dywersyfikacji ich funkcji (np. turystycznej).

Wsparcie rozbudowy i modernizacji regionalnej infrastruktury technicznej ma decydujące znaczenie dla włączenia województwa zachodniopomorskiego w procesy rozwojowe kraju. Jej obecny stan jest niewystarczający i wykazuje znaczne dysproporcje w przestrzennym rozmieszczeniu. Wpływa to bezpośrednio na zahamowanie rozwoju gospodarczego i społecznego województwa oraz obniża atrakcyjność inwestycyjną regionu.

Dostęp do infrastruktury przesyłu energii elektrycznej oraz gazu (głównie na terenach małych miast i obszarach wiejskich) jest ciągle niewystarczający i wymaga inwestycji w celu wyrównania jego poziomu w całym województwie. Niezbędne jest wsparcie rozwoju i modernizacji systemów wytwarzania i dystrybucji energii, a ponadto preferowane są rozwiązania w zakresie wytwarzania energii w układzie skojarzonym oraz zmiana struktury zużywanych paliw.

System energetyczny na obszarze województwa wymaga dostosowania sieci przesyłowej i dystrybucyjnej do potrzeb krajowego i europejskiego rynku energii elektrycznej, dostosowania istniejących obiektów sieciowych do aktualnych wymagań ochrony środowiska, przede wszystkim rozbudowy w zakresie linii dystrybucyjnych 110 kV. Istniejące linie wysokiego napięcia na obszarze aglomeracji szczecińskiej, w pasie nadmorskim oraz w południowo-wschodniej części województwa wymagają znacznej rozbudowy i modernizacji sieci 110 kV, przede wszystkim ze względu na poprawę pewności zasilania oraz planowany rozwój energetyki wiatrowej dużych mocy (m.in. w okolicach Choszczna, Recza, Myśliborza, Dębna, Barlinka, Krzęcina, Świnoujścia, Niechorza, Stepnicy, Reska).

Dostęp do infrastruktury przesyłu gazu (głównie na terenach małych miast i obszarach wiejskich) jest ciągle niewystarczający i wymaga inwestycji w celu wyrównania jego poziomu w całym województwie.

Zgodnie z zapisami Strategii Rozwoju Sektora Transportu do roku 2015, do grupy priorytetowych połączeń drogowych w województwie zachodniopomorskim zalicza się poprawę dostępności komunikacyjnej pasa wybrzeża Morza Bałtyckiego (ze szczególnym uwzględnieniem dróg wojewódzkich nr 19 na odcinku Płoty–Lędzin, nr 102 na odcinku Międzyzdroje–Dziwnówek–Pobierowo–Kołobrzeg, nr 107 na odcinku Dziwnówek–Kamień Pomorski–Parłówko, nr 203 na odcinku Koszalin–Darłowo–Postomino). Wymienione połączenia drogowe, umiejscowiono na mapie poniżej pod numerami od 1 do 4. Równie istotne dla rozwoju sieci drogowej województwa są przebiegające przez województwo w osi północ–południe drogi wojewódzkie nr 163, łącząca Kołobrzeg z Wałczem oraz nr 178, która stanowi jej kontynuację do granicy województwa (przedstawione pod numerami 5 i 6 na mapie poniżej). Dotyczy to również dróg wojewódzkich nr 162 (odcinek od Rościęcina do Świdwina), 151 prowadząca ze Świdwina do Barlinka i następnie do granicy województwa oraz 156 łącząca Lipiany–Barlinek, które na zaprezentowanej poniżej mapie oznaczone zostały numerami od 7 do 9. Ostatnim z priorytetowych zadań związanych z przebudową sieci drogowej województwa jest likwidacja komunikacyjnych barier rozwoju poprzez budowę obejść i przejść przez miejscowości w ciągu dróg wojewódzkich nr 113, 205 i 206. Planowane do wykonania zadania inwestycyjne w tym zakresie zlokalizowano na mapie pod numerem 10.

Mapa 6. Priorytetowe połączenia drogowe w województwie zachodniopomorskim zgodnie ze Strategią Rozwoju Sektora Transportu do roku 2015

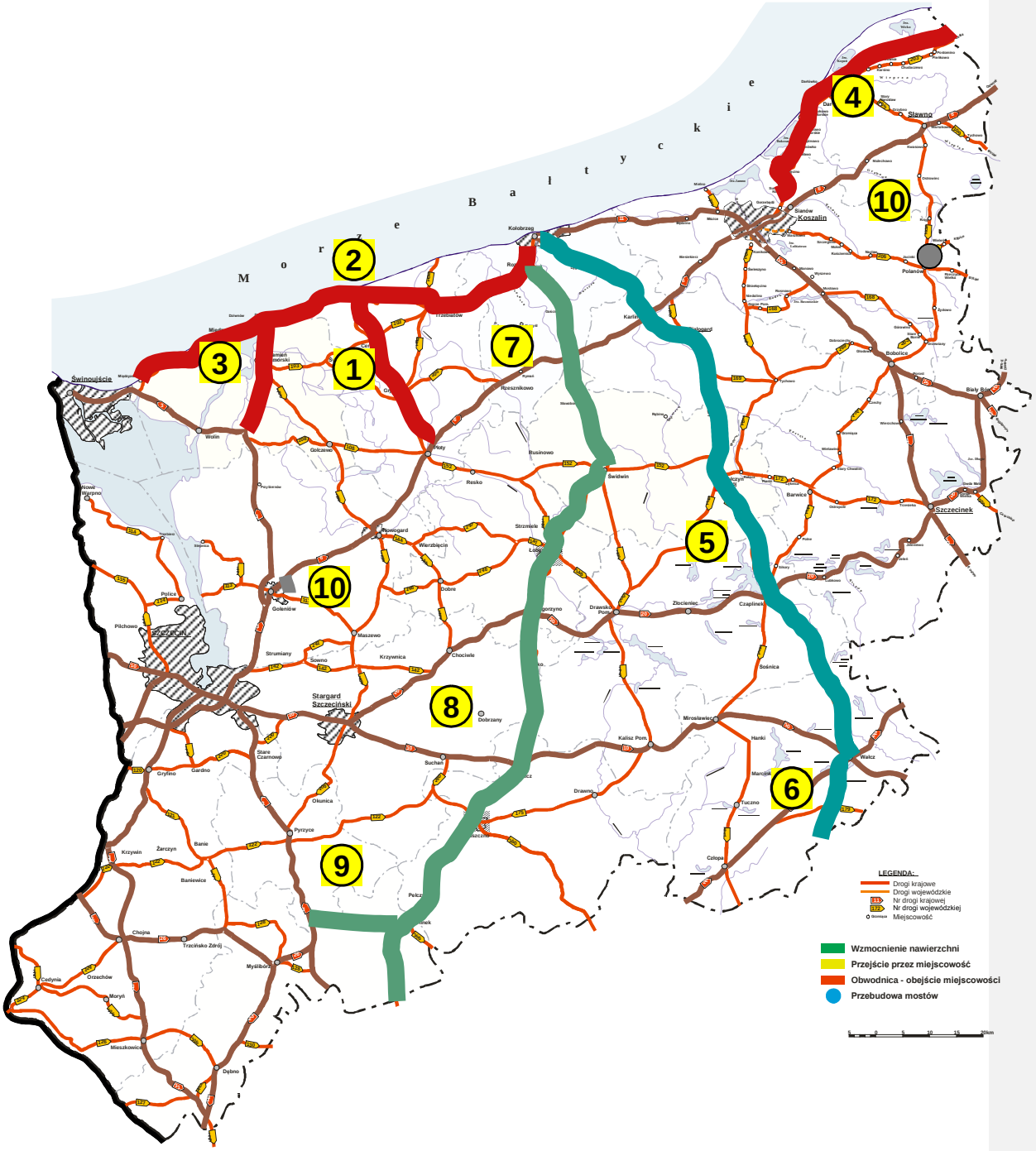

Źródło: Opracowanie własne

Cele osi priorytetowej

Celem głównym osi priorytetowej jest rozwój społeczno-gospodarczy poprzez poprawę stanu infrastruktury transportowej i technicznej.

Cele szczegółowe:

- wzrost dostępności komunikacyjnej regionu,
- rozwój i podniesienie jakości transportu publicznego,
- wzrost dostępności do infrastruktury elektrycznej i gazowej na obszarach deficytowych.

Opis osi priorytetowej

W ramach osi priorytetowej wsparcie otrzymają projekty związane z budową, przebudową i remontem dróg wojewódzkich, zgodnie z „Programem zadań inwestycyjnych na drogach wojewódzkich w latach 2007-2013”[16], powiatowych i gminnych (w tym budowa obwodnic i obiektów inżynieryjnych, takich jak mosty i wiadukty), a także poprawą infrastruktury towarzyszącej w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego. Priorytetowe połączenia drogowe w województwie zachodniopomorskim przedstawione są na Mapie nr ~~w Załączniku 6~~7. W ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskają także projekty w zakresie przygotowania dokumentacji inwestycyjnej przedsięwzięć zgodnych z celami osi priorytetowej.

Inwestycje ułatwią dostęp do sieci dróg krajowych i międzynarodowych, a także do istniejących lub planowanych obszarów inwestycyjnych, lotnisk, portów morskich i rzecznych, obiektów transportu publicznego, infrastruktury turystycznej.

W ramach poprawy jakości transportu miejskiego realizowane będą projekty związane m.in. z zakupem taboru, budową i przebudową infrastruktury niezbędnej do uruchomienia nowych linii oraz infrastruktury towarzyszącej (na obszarach znajdujących się poza Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym).

Przewiduje się także modernizację regionalnych linii kolejowych poprzez nabycie lub modernizację taboru kolejowego służącego do regionalnych przewozów pasażerskich oraz wspieranie robót i wyposażenia w zakresie linii kolejowych i pozostałej infrastruktury kolejowej. Pozwoli to na skrócenie czasu przejazdu i zwiększenie częstotliwości połączeń kolejowych, a przez to zwiększenie udziału przewozów kolejowych w regionalnym transporcie publicznym.

Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Komentarz [DDal9]: Zmiana techniczna nr 4.
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Komentarz [DDal10]: Zmiana merytoryczna nr 7.
Sformatowano: Wyróżnienie

[16] „Program zadań inwestycyjnych na drogach wojewódzkich w latach 2007-2013”, Uchwała Sejmiku. XXXII/376/06 z dnia 18.09.2006.

W ramach rozwoju infrastruktury lotnisk planuje się wdrożenie projektu przystosowania infrastruktury, istniejącej na dawnym powojskowym lotnisku w Zegrzu Pomorskim, dla potrzeb budowy regionalnego portu lotniczego. W wyniku realizacji przedmiotowej inwestycji, w ramach pierwszego etapu, powstanie lotnisko publiczne z ograniczoną certyfikacją, które stanowić będzie podstawę dla rozwoju regionalnego portu lotniczego do roku 2020. Projekt zostanie objęty wsparciem po spełnieniu przez Beneficjenta następujących warunków, w celu zagwarantowania pełnej realizacji projektu w kolejnej perspektywie finansowej:

- wykazanie zdolności do współfinansowania projektu, biorąc również pod uwagę konieczność finansowego wspierania portu lotniczego w fazie operacyjnej oraz ewentualny brak możliwości otrzymania wsparcia w kolejnej perspektywie finansowej (wszelkie zobowiązania finansowe powinny zostać potwierdzone dokumentami prawnie wiążącymi – np. wieloletnimi prognozami finansowymi),
- przedstawienie projektu porozumienia z liniami lotniczymi w sprawie świadczenia usług publicznych,
- przedstawienie umowy regulującej pokrywanie kosztów operacyjnych spółki zarządzającej portem lotniczym.

Realizacja przedmiotowej inwestycji uwarunkowana jest wcześniejszym przygotowaniem niezależnej analizy, która w sposób jednoznaczny potwierdzi ekonomiczną zasadność tego przedsięwzięcia, w tym zachowanie jego stabilności finansowej w trakcie eksploatacji.

~~W ramach rozwoju infrastruktury lotnisk planuje się wdrożenie projektu przystosowania, istniejącej na dawnym powojskowym lotnisku w Zegrzu Pomorskim, infrastruktury dla potrzeb budowy w przyszłości regionalnego portu lotniczego. W wyniku realizacji powyższej inwestycji powstanie dobrze wyposażone, całodobowe lądowisko dla potrzeb cywilnego lotnictwa nieregularnego – tzw. „general aviation" oraz potencjał dla budowy lotniska regionalnego mogącego w przyszłości obsługiwać regularny i czarterowy ruch lotniczy realizowany za pomocą pasażerskich samolotów odrzutowych.~~

~~portu lotniczego w Zegrzu Pomorskim koło Koszalina. Realizacja przedmiotowej inwestycji uwarunkowana jest wcześniejszym przygotowaniem niezależnej analizy, która w sposób jednoznaczny potwierdzi ekonomiczną zasadność tego przedsięwzięcia, w tym zachowanie jego stabilności finansowej w trakcie eksploatacji. Jednocześnie, inwestycja ta będzie musiała być zweryfikowana i oceniona na poziomie krajowym, wykraczającym poza aspekt regionalny, m.in. pod katem planowanego rozwoju infrastruktury transportowej.~~

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wcięcie: Pierwszy wiersz: 1,25 cm

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, 12 pkt, Wyróżnienie

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, 12 pkt

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal11]: Zmiana merytoryczna nr 3.

~~Wszelkie działania podejmowane w kierunku realizacji projektu pn. „Uruchomienie lotniska w Zegrzu Pomorskim k. Koszalina" będą musiały uwzględniać obowiązujące prawodawstwo krajowe i unijne. W szczególności odnosi się to do opracowywania dokumentów planistycznych, analitycznych itp. Ponadto zostaną rozważone możliwości związane z włączeniem w przygotowanie i finansowanie projektu Europejskiego Banku Inwestycyjnego oraz wsparcia technicznego w ramach inicjatywy JASPERS.~~

~~W przypadku spełnienia wyżej wymienionych wymagań odnośnie dopuszczenia do realizacji projektu pn. „Uruchomienie lotniska w Zegrzu Pomorskim k. Koszalina" w ramach RPO WZ, oczekiwanymi rezultatami są otwarcie tej części regionu między innymi na partnerów zagranicznych, zwiększenie mobilności mieszkańców. W wymiarze gospodarczym do spodziewanych korzyści można zaliczyć między innymi przyciąganie i lokalizację nowych inwestycji, utworzenie nowych miejsc pracy oraz polepszenie dostępu do rynków zarówno krajowych, jak i międzynarodowych.~~

Biorąc pod uwagę specyfikę tej części województwa zachodniopomorskiego, w wymiarze społecznym uruchomienie lotniska w przyszłości powinno przyczynić się do zmniejszenia negatywnego wpływu czasowej migracji zarobkowej oraz wielkości migracji stałych. Lepsze skomunikowanie tej części województwa zachodniopomorskiego, tj. możliwość szybkiego i sprawnego przemieszczania się mieszkańców regionu, może mieć również pozytywny wpływ na stworzenie przyjaznych warunków dla podtrzymywania więzi i kontaktów rodzinnych. Przedmiotem wsparcia osi priorytetowej będą także inwestycje w wyposażenie infrastruktury portowej, służącej rozwojowi usług transportowych oraz rozszerzeniu oferty turystycznej województwa oraz poprawiające dostęp do portów. Podejmowane działania w ramach osi winny tworzyć warunki dla utrzymania i stopniowego rozwoju żeglugi. Podejmowane działania w ramach osi winny tworzyć warunki dla utrzymania i stopniowego rozwoju żeglugi śródlądowej oraz wykorzystania potencjału energetycznego wód do produkcji energii odnawialnej. Kompleksowa ochrona przeciwpowodziowa winna uwzględniać działania na rzecz zachowania i odtworzenia ekosystemów rzek i ich dolin, a także utrzymanie w dobrym stanie technicznym i ekologicznym wód płynących i urządzeń wodnych istotnych dla rolniczego wykorzystania. W ramach infrastruktury drogowej możliwa będzie również realizacja projektów integrujących transport drogowy z transportem kolejowym oraz z transportem śródlądowym.

Wsparcie w ramach Osi priorytetowej 2. otrzymają także inwestycje z zakresu rozbudowy i modernizacji lokalnych sieci dystrybucyjnych energetycznych i gazowych,

Sformatowano: Wyróżnienie

zwiększających dostęp do energii mieszkańcom obszarów o niskim wskaźniku gazyfikacji i elektryfikacji.

W ramach wsparcia tradycyjnych źródeł energii, w trakcie przeprowadzania studiów wykonalności projektu, należy wskazać zawodność mechanizmu rynkowego, jednocześnie zapewniając, że takie projekty nie będą skierowane przeciwko liberalizacji rynku.

Zgodnie z celem horyzontalnym nr 6 NSS, priorytetowo traktowane będą projekty oddziałujące na obszary o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej[17].

Główne kategorie beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe),
- przedsiębiorcy.

Demarkacja i komplementarność

Oś priorytetowa 2. jest komplementarna do:

– programów operacyjnych finansowanych w ramach NSRO 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności,

– *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* [PROW 2007-2013], finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [EFRROW],

– *Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013,* finansowanego z Europejskiego Funduszu Rybackiego [EFR],

– innych osi priorytetowych RPO WZ 2007-2013 w sposób zapobiegający pokrywaniu się operacji finansowanych w ramach tych programów, w zakresie przedstawionych niżej obszarów.

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi w ramach NSRO 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko:

- Oś 6. *Drogowa i lotnicza sieć TEN-T,* w zakresie:

  – infrastruktury drogowej (kryterium demarkacji: klasyfikacja dróg),

[17] Wykaz gmin oraz kryteria podziału określa Załącznik 6.

– infrastruktury lotniskowej (kryterium demarkacji: lokalizacja lotnisk).

- Oś 7. *Transport przyjazny środowisku,* w zakresie:
  – transportu kolejowego i transportu miejskiego (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu),
  – portów morskich (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).
- Oś 8. *Bezpieczeństwo transportu i krajowe sieci transportowe*, w zakresie:
  – ratownictwa drogowego i infrastruktury drogowej (kryterium demarkacji: klasyfikacja dróg).
- Oś 10. *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku,* w zakresie:
  – sieci dystrybucji energii elektrycznej i gazu ziemnego (kryterium demarkacji: wartość projektu).
- Oś 11. *Bezpieczeństwo energetyczne,* w zakresie:
  – przesyłu energii (kryterium demarkacji: wartość projektu),
  – dystrybucji (kryterium demarkacji: wartość projektu),
  – magazynowania (kryterium demarkacji: wartość projektu).

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi przez EFROW, EFR

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Oś 1. *Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,* w zakresie dróg gminnych i dojazdowych do gruntów rolnych wydzielonych w ramach projektów scaleniowych (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).

Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013:

- Oś 3. *Środki służące wspólnemu interesowi,* w zakresie:
  – dróg na terenie portów rybackich, miejsc wyładunku i przystani lub dróg, jeżeli stanowią jedyną drogę dojazdową do portu rybackiego (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).

Komplementarność i demarkacja z pozostałymi osiami priorytetowymi RPO WZ 2007-2013

- Oś 6. *Rozwój funkcji metropolitalnych*, w zakresie:
  – transportu miejskiego (kryterium demarkacji: obszar realizacji).

Szczegółowe informacje dotyczące kryteriów finansowania poszczególnych operacji przez Programy Operacyjne oraz mechanizmy koordynacji wykluczające możliwość finansowania tych samych operacji w ramach różnych Programów Operacyjnych określa *„Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”.*

Kategorie interwencji

Nr kategorii	Opis
16	Kolej
18	Tabor kolejowy
23	Drogi regionalne/lokalne
25	Transport miejski
29	Porty lotnicze
30	Porty
33	Energia elektryczna
35	Gaz ziemny

Tabela 17. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 2.

Komentarz [DDal12]: Zmiana merytoryczna nr 8.

Komentarz [DDal13]: Zmiana techniczna nr 5, 7, 8.

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w 2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Produkt	Liczba projektów z zakresu infrastruktury transportowej	szt.	0	6	18	24	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Liczba projektów z zakresu infrastruktury energetycznej	szt.	0	2	6	9	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	~~Liczba kilometrów nowych~~Długość wybudowanych dróg - gminnych - powiatowych - wojewódzkich	km	0	5 3 2 0	18 5 7 6	27 8 8 11	Raz na 2 lata	Beneficjent
	~~Liczba kilometrów zrekonstruowanych~~Długość przebudowanych dróg - gminnych - powiatowych - wojewódzkich	km	0	24 4 10 10	~~30~~100 20 30 ~~30~~50	~~122~~156 30 46 ~~46~~80	Raz na 2 lata	Beneficjent

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

	~~Liczba kilometrów nowych/ zrekonstruowanych~~Długość wybudowanych/przebudowanych dróg na obszarach wiejskich	km	0	0/3	3/25	5/40	Raz na 2 lata	Beneficjent
	~~Liczba kilometrów zrekonstruowanych~~Długość przebudowanych linii kolejowych	km	0	40	133	202	Raz na 2 lata	Beneficjent
	Liczba zakupionego taboru komunikacji miejskiej	szt.	0	5	7	10	Raz w roku	Beneficjent
	Pojemność zakupionego taboru komunikacji miejskiej	miejsca	0	250	350	500	Raz w roku	Beneficjent
Rezultat	Oszczędność czasu (na zmodernizowanych liniach kolejowych) w przewozach pasażerskich i towarowych	euro	0	~~1 000 0000~~	~~14 000~~ ~~000,~~320 000	~~20 000~~ ~~000~~1 000 000	Raz na 3 lata	Beneficjent
	Oszczędność czasu (na nowych i zmodernizowanych drogach) w przewozach pasażerskich i towarowych	euro	0	~~1 000 0000~~	~~320~~ ~~000,~~14 000 000	~~2 500~~ ~~0000~~20 000 000	Raz na 3 lata	Beneficjent
	Przyrost ludności korzystającej z transportu miejskiego	osoba	0	~~15 000~~	~~30 000~~	~~45 000~~	Raz na 2 lata	Beneficjent
	Liczba nowych odbiorców energii elektrycznej	osoba	0	~~2000~~	~~2000~~300	~~2800~~450	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba nowych odbiorców gazu z sieci	osoba	0	~~500~~	1500	~~62~~200	Raz w roku	Beneficjent

Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie

Źródło: Opracowanie własne
Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

Oś priorytetowa 3. Rozwój społeczeństwa informacyjnego

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Rola i znaczenie informacji jako czynnika decydującego o efektach podejmowanych działań we wszystkich prawie dziedzinach życia wciąż wzrasta, a działalność informacyjna staje się kluczowym czynnikiem warunkującym tempo i poziom rozwoju społecznego i gospodarczego.

Województwo zachodniopomorskie jest regionem, w którym występują znaczne opóźnienia w zakresie budowy społeczeństwa informacyjnego i duże zróżnicowanie rozwojowe w tym zakresie w układzie przestrzennym.

Należy podjąć działania niwelujące dysproporcje w zakresie dostępu i wykorzystania infrastruktury teleinformatycznej oraz upowszechnienie wykorzystania technologii społeczeństwa informacyjnego w pracy instytucji publicznych i rozwój e-usług dla ludności i biznesu.

Funkcjonowanie administracji publicznej w sieci Internet jest jednym z zasadniczych elementów przyczyniających się do budowy społeczeństwa informacyjnego i rozwoju gospodarki elektronicznej. Jest to szczególnie istotne na poziomie powiatów i gmin. Według badań e-Government Polska z lipca 2004 r., przeprowadzonych na zlecenie Ministerstwa Nauki i Informatyzacji, dostępność witryn www jednostek administracji publicznej w województwie zachodniopomorskim wyniosła 93% (średnia dla Polski – 95%).

W miastach na prawach powiatu przeważają łącza szerokopasmowe o niższej przepustowości (75%) i jako dodatkowe łącza ISDN/SDI (62,5%) oraz łącza modemowe (62,5%). Na poziomie gmin na ogół są to łącza modemowe (50%), łącza szerokopasmowe o niższej przepustowości (44,8%) i sporadycznie ISDN/SDI (27,6%). Do rzadkości należą łącza bezprzewodowe i dostęp za pośrednictwem na przykład telewizji kablowej.

Dynamika rozwoju usług elektronicznych wyniosła w województwie zachodniopomorskim jedynie 5%, przy średniej krajowej 11%. Do przyczyn takiego stanu rzeczy można z pewnością zaliczyć następujące czynniki:

– informatyzacja nie należy do budżetowych priorytetów polskich urzędów – w 3/4 z nich w budżecie na 2003 rok na informatyzację przeznaczono mniej niż 1%, w tym 17,3% placówek w ogóle nie poniosło wydatków na ten cel;

– 14% wszystkich urzędów przeszkoliło swoich pracowników w zakresie ICT, czyli technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych;

– niewiele ponad 1/3 wszystkich urzędów ma w swoich strukturach komórkę odpowiedzialną za informatyzację (w działach informatycznych polskich urzędów zatrudnionych jest średnio 1,28 pracownika);

– Internet jest już powszechnie stosowanym narzędziem komunikacji w polskich urzędach – korzysta z niego 99,4% badanych instytucji, lecz nadal niezwykle popularne jest połączenie z Internetem przez modem analogowy, choć w większości przypadków jest on technologią uzupełniającą, tylko urzędy gminne (w tym w 80% urzędów gmin wiejskich) stosuje to rozwiązanie jako jedyny sposób połączenia z Internetem;

– czynnikiem, który najbardziej utrudnia rozwój elektronicznej administracji, okazał się brak środków przeznaczonych na ten cel (ograniczony dostęp do Internetu oraz wysoki koszt korzystania z niego także znacznie ogranicza jej rozwój).

W województwie zachodniopomorskim, poza ośrodkami miejskimi, występują problemy z dostępem do łączy szerokopasmowych. W części gmin nie ma możliwości założenia stałego łącza, co w praktyce uniemożliwia świadczenie jakichkolwiek usług elektronicznych. Dotyczy to głównie obszarów wiejskich, na których inwestycje w infrastrukturę telekomunikacyjną nie są opłacalne dla operatorów telekomunikacyjnych.

Odsetek gospodarstw wyposażonych w komputer w województwie zachodniopomorskim to 24,41%, a podłączonych do Internetu 10,65%. Z połączeń modemowych korzysta 60,00%, a ze stałego łącza 40% gospodarstw.

Jednym ze sposobów przełamania barier technicznych i ekonomicznych związanych z korzystaniem z technologii społeczeństwa informacyjnego oraz zmniejszenia różnic w poziomie rozwoju międzyregionalnego jest uruchamianie publicznych punktów dostępowych do Internetu (tak zwanego PIAP, ang. public internet access points). Jest to istotne dla osób, które nie mają dostępu do komputera i Internetu. Liczba punktów dostępowych PIAP w Polsce, a w szczególności w województwie zachodniopomorskim, jest zdecydowanie za mała. Aż 74% gmin województwa nie ma żadnego PIAP-u.

Cele osi priorytetowej

Celem głównym osi priorytetowej jest rozwój regionalnej i lokalnej infrastruktury społeczeństwa informacyjnego.

Cele szczegółowe:

- budowa i rozbudowa infrastruktury sieciowej warunkująca prawidłowy rozwój społeczeństwa informacyjnego poprzez powszechność oraz dostępność do jego usług,
- stworzenie dostępu do usług informacyjnych oraz rozwój infrastruktury komunikacji elektronicznej,
- rozwój e-usług.

Opis osi priorytetowej

Zgodnie ze przyjętą „Strategią Budowy Społeczeństwa Informacyjnego w Województwie Zachodniopomorskim na lata 2006-2015", w ramach osi priorytetowej finansowane będą przedsięwzięcia związane z rozwojem infrastruktury teleinformatycznej, mającej wesprzeć oraz zintensyfikować rozwój społeczny i gospodarczy województwa

zachodniopomorskiego. Wsparcie uzyskają także projekty w zakresie przygotowania dokumentacji inwestycyjnej przedsięwzięć zgodnych z celami osi priorytetowej.

Kompleksowa rozbudowa oraz przebudowa infrastruktury sieci szkieletowych, lokalnych sieci dostępowych oraz kanałów alternatywnych zapewniających publiczny, szerokopasmowy dostęp do usług elektronicznych oraz Internetu, powinna uzupełniać już istniejącą, szczególnie na obszarach o niższym stopniu jej nasycenia. Inwestycje zapewnią szerszej grupie odbiorców dostęp do Internetu, przyczynią się do wzrostu konkurencyjności na rynku teleinformatycznym województwa zachodniopomorskiego oraz będą przeciwdziałać marginalizacji obszarów pozbawionych infrastruktury.

Wsparte zostaną również działania, które umożliwią budowę, rozbudowę oraz wdrożenie publicznych usług elektronicznych wraz z niezbędną infrastrukturą oraz rozwój zasobów informacyjnych.

Zgodnie z celem horyzontalnym nr 6 NSS, priorytetowo traktowane będą projekty oddziałujące na obszary o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej[18].

Główne kategorie beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- szkoły wyższe,
- jednostki naukowe,
- organizacje pozarządowe,
- jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe),
- przedsiębiorstwa.

Finansowanie krzyżowe

W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego uwzględnia się finansowanie operacji, które należą do obszaru interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego na zasadach komplementarności. Możliwość ta jest ograniczona maksymalnie do 10% kosztów kwalifikujących się do pomocy i jedynie do operacji, które są zarówno niezbędne do pomyślnej realizacji projektu, jak i bezpośrednio powiązane z projektem. Dotyczy to przede wszystkim pakietów szkoleniowych związanych z realizowanymi inwestycjami.

[18] Wykaz gmin oraz kryteria podziału określa Załącznik 6.

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal14]: Zmiana merytoryczna nr 7.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal15]: Zmiana merytoryczna nr 4.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Demarkacja i komplementarność

Oś priorytetowa 3. jest komplementarna do:

– programów operacyjnych finansowanych w ramach NSRO 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego lub Funduszu Spójności,

– innych osi priorytetowych RPO WZ 2007-2013 w sposób zapobiegający pokrywaniu się operacji finansowanych w ramach tych programów, w zakresie przedstawionych niżej obszarów.

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi w ramach NSRO 2007-2013

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka:

- Oś 7. *Budowa i rozwój społeczeństwa informacyjnego*, w zakresie następujących obszarów:
  – budowa elektronicznej administracji (kryterium demarkacji: obszar oddziaływania i rodzaj beneficjenta),
  – wspieranie działalności gospodarczej w dziedzinie gospodarki elektronicznej,
  – wsparcie wdrażania rozwiązań elektronicznego biznesu typu B2B,
  – elektroniczna integracja *e-inclusion*.

Program Operacyjny Kapitał Ludzki:

- Oś 2. *Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących*, w zakresie:
  – usług szkoleniowych z zakresu IT świadczonych na rzecz przedsiębiorców (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).
- Oś 3. *Wysoka jakość systemu oświaty*, w zakresie:
  – doskonalenia podstaw programowych i programów nauczania
  (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).
- Oś 5. *Dobre rządzenie*, w zakresie:
  – wsparcia administracji samorządowej w stosowaniu ICT (kryterium demarkacji: rodzaj projektu).
- Oś 8. *Regionalne kadry gospodarki*, w zakresie:
  – usług szkoleniowych świadczonych na rzecz przedsiębiorców, szkoleń IT, e-learningu (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).

- Oś 9. *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*, w zakresie:
  – upowszechniania kształcenia ustawicznego, e-learningu (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).

Komplementarność i demarkacja z pozostałymi osiami priorytetowymi RPO WZ 2007-2013

- Oś 1. *Gospodarka – Innowacje – Technologie*, w zakresie:
  – infrastruktury związanej z badaniami i rozwojem technologicznym oraz ośrodki kompetencji w zakresie konkretnych technologii (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta i rodzaj projektu),
  – szybkich sieci komputerowych łączących ośrodki badawcze (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – transferu technologii i udoskonalania sieci współpracy między MSP (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta i rodzaj projektu).

Szczegółowe informacje dotyczące kryteriów finansowania poszczególnych operacji przez Programy Operacyjne oraz mechanizmy koordynacji wykluczające możliwość finansowania tych samych operacji w ramach różnych Programów Operacyjnych określa *„Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”.*

Kategorie interwencji

Nr kategorii	Opis
10	Infrastruktura telekomunikacyjna (*w tym sieci szerokopasmowe*)
11	Technologie informacyjne i komunikacyjne (*dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.*)
13	Usługi i aplikacje dla obywateli (*e-zdrowie, e-rząd, e-kształcenie, e-integracja itp.*)

Tabela 18. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 3.

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w 2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych

Komentarz [DDal16]: Zmiana merytoryczna nr 8.

Komentarz [DDal17]: Zmiana techniczna nr 8.

Produkt	Liczba projektów z zakresu rozwoju społeczeństwa informacyjnego	szt.	0	2	6	8	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Długość wybudowanej sieci Internetu szerokopasmowego	km	0	20	60	100	Raz w roku	Beneficjent
	~~Ilość~~ Liczba instytucji, które wdrożyły usługi on-line	szt.	0	2	5	10	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba powstałych usług on-line	~~szt.~~	0	8	30	60	Raz w roku	Beneficjent
Rezultat	~~Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego Internetu~~	~~szt.~~ ~~szt.~~	~~0~~ ~~0~~	~~20 000~~	~~60 000~~	~~100 000~~	~~Raz w roku~~	~~Beneficjent~~
	Liczba podłączeń do Internetu szerokopasmowego w tym: ~~- gospodarstwa domowe~~ ~~- MŚP~~ - szkoły - podmioty administracji publicznej	szt.	0	1 000200 ~~700~~ ~~100~~ 50 150	2 500600 ~~1 300~~ ~~500~~ 200 400	4 0001250 ~~1800~~ ~~950~~ 500 750	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób korzystających zbudowanych/zmodernizowanych Publicznych Punktów Dostępu do Internetu PIAP	osoba	0	15 000	60 000	100 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób korzystających z usług on-line~~Liczba powstałych usług on-line~~	osoba~~szt.~~	00	08	100 00030	200 00060	Raz w roku~~Raz w roku~~	Beneficjent ~~Beneficjent~~

Źródło: Opracowanie własne
Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Infrastruktura ochrony środowiska, jej dostępność, stan techniczny, nowoczesność zastosowanych materiałów i technologii przekłada się bezpośrednio na stan środowiska i jakość życia mieszkańców. Optymalna infrastruktura ochrony środowiska uwzględnia monitoring jego stanu, a także dbałość o walory przyrodnicze województwa. Stanowi jedno z głównych uwarunkowań zrównoważonego rozwoju regionu, a zachowanie, odpowiednie i

Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Czcionka: 8 pkt, Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie

racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych w dużym stopniu wpłynie na wzmocnienie konkurencyjności regionu, zwłaszcza że potencjał przyrodniczy ma decydujące znaczenie w rozwoju funkcji turystycznej województwa.

Nadmorskie położenie województwa, znaczny udział śródlądowych wód powierzchniowych oraz obszarów prawnie chronionych w wysokim stopniu decydują o potencjale rozwojowym regionu, szczególnie w sferze turystyki. Wykorzystanie tego potencjału dla rozwoju przedsiębiorczości i turystyki wymaga odpowiedniej jakości infrastruktury, szczególnie wodno-kanalizacyjnej oraz systemu utylizacji i zagospodarowania odpadów komunalnych i przemysłowych, a także narzuca konieczność prowadzenia działań ochronnych na obszarach przyrodniczo cennych i działań monitorujących stan środowiska.

Istotną kwestią zarządzania środowiskiem w obliczu założeń polityk unijnych jest również wsparcie inwestycji związanych z pozyskiwaniem energii ze źródeł odnawialnych. W Polsce jedynie od 2% do 4% wytwarzanej energii pochodzi ze źródeł odnawialnych. Województwo zachodniopomorskie jest bezsprzecznym liderem w tej dziedzinie, wytwarzając prawie 90% krajowej produkcji z OZE. Dzieje się tak dzięki dobrym warunkom wiatrowym wzdłuż całego pasa wybrzeża oraz dużemu nasłonecznieniu. Pomimo osiągania wysokich wskaźników w skali kraju, nadal są to wartości niewystarczające do spełnienia limitów wspólnotowych. Ponadto, w województwie pozyskuje się energię geotermalną dzięki istnieniu ponad 80 odwiertów o głębokości od 3 000 do 5 000 m wzdłuż wybrzeża Morza Bałtyckiego. Według szacunków specjalistów w tej dziedzinie w ciągu jednego roku możliwa do pozyskania jest wartość energii wynosząca ok. 431 600 – 1 896 400 GJ.

Bogactwem regionu zachodniopomorskiego są również lasy. Zachodniopomorskie jest jednym z najbardziej zalesionych obszarów Polski (4. miejsce w kraju). Ogólna powierzchnia lasów wynosi 785,5 tys. ha, stanowiąc 34,6% powierzchni województwa, co przekracza średnią krajową wynoszącą 28,4%. Znaczny procent tego obszaru stanowią rezerwaty, torfowiska oraz enklawy przyrodnicze o bezcennym znaczeniu dla środowiska naturalnego. Podkreślić należy, że ze względu na szczególne walory przyrodnicze w województwie zachodniopomorskim wyznaczono wiele obszarów NATURA 2000.

Zmiany klimatyczne ostatnich lat powodują spadek wilgotności ściółki, co przekłada się na większe zagrożenie pożarem. W 2006 roku na terenie województwa spaleniu uległo 391,2 ha lasów, odnotowano 518 pożarów na terenach leśnych, w tym 480 na terenach Lasów Państwowych.

Cele osi priorytetowej

Celem głównym osi priorytetowej jest poprawa stanu środowiska naturalnego w województwie zachodniopomorskim.

Cele szczegółowe:

- ograniczenie ilości zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, wód i gleby,
- poprawa jakości wody pitnej dostarczanej mieszkańcom,
- usprawnienie systemu gospodarki odpadami,
- czynna ochrona przyrody,
- wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych,
- poprawa stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego i ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska.

Opis osi priorytetowej

W ramach osi priorytetowej realizowane będą inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej oraz gospodarki odpadami. Inwestycje te zgodne będą z założeniami Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami, Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych oraz rozporządzenia Wojewody Zachodniopomorskiego w sprawie granic aglomeracji. Wsparcie uzyskają także projekty w zakresie przygotowania dokumentacji inwestycyjnej przedsięwzięć zgodnych z celami osi priorytetowej.

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal18]: Zmiana merytoryczna nr 7.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Działania z zakresu infrastruktury wodno-ściekowej będą wspierane w zakresie budowy, rozbudowy lub przebudowy sieci kanalizacji zbiorczych, przepompowni, zbiorników oraz oczyszczalni ścieków. Będą one służyć poprawie jakości wód powierzchniowych i zapobieganiu odprowadzaniu zanieczyszczeń do wody i gruntów. Realizowane projekty powinny wiązać się z dążeniem do efektywnego wykorzystania potencjału już istniejącej infrastruktury (np. oczyszczalnie ścieków).

Co do zasady przedsięwzięcia z zakresu gospodarki ściekowej będą realizowane w aglomeracjach wskazanych w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych, zgodnie z linią demarkacyjną.

W ramach zagospodarowania odpadów priorytetem będzie organizowanie i wdrażanie systemów selektywnej zbiórki odpadów i recyklingu oraz modernizacja i rekultywacja istniejących nieczynnych składowisk odpadów. Preferowane będą kompleksowe projekty gospodarki odpadami komunalnymi obejmujące m.in. selektywną zbiórkę odpadów, sortownie, zakłady recyklingu i odzysku odpadów, biologiczno-mechaniczne

unieszkodliwianie odpadów oraz kampanie informacyjne i edukacyjne na temat gospodarki odpadami przyjaznej środowisku. Ponadto, wsparcie uzyskają projekty dotyczące spalania odpadów, które nie mogą być poddane recyclingowi i odzyskowi oraz składowiska odpadów, jako opcja najmniej preferowana.

Realizowane będą również operacje mające na celu poprawę jakości powietrza, obejmujące swym zakresem roboty i wyposażenie w środki w zakresie systemów, infrastruktury, urządzeń i technologii służących do ograniczania zanieczyszczeń gazowych i pyłowych.

Wsparcie uzyskają także inwestycje mające na celu poprawę stanu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego, przeciwpożarowego oraz ochrony przed skutkami nadzwyczajnych zagrożeń środowiska, m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury monitoringu stanu środowiska. Jeśli chodzi o bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, priorytetem będą projekty, które mają na celu naturalne zwolnienie szybkości odpływu wód opadowych oraz zwiększenie naturalnej retencyjności zlewni (np. odtworzenie zdolności retencyjnych naturalnych terenów zalewowych i podmokłych; przywrócenie naturalnego koryta rzecznego, w tym cofnięcie regulacji koryta rzecznego czy rozbiórka wałów przeciwpowodziowych i innych urządzeń przeciwpowodziowych, które stanowią przeszkodę dla swobodnego przepływu wód powodziowych; rozwój suchych polderów przeciwpowodziowych). Ponadto, wspierana będzie rehabilitacja istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej, tam gdzie to konieczne. Nowe środki ochrony przeciwpowodziowej będą realizowane jedynie wtedy, gdy wyżej wymienione działania były niewystarczające do zmniejszenia ryzyka powodziowego oraz pod warunkiem, że spełnione są wymagania dyrektyw unijnych, w szczególności Artykułu 4(7) Ramowej Dyrektywy Wodnej. Ponadto w sytuacjach, gdy zagrożenie przeciwpowodziowe istnieje i będzie musiało być zarządzane, wsparcie uzyska przygotowanie i utrzymanie w stanie gotowości operacyjnej, regionalnych i lokalnych planów postępowania w sytuacjach zagrożenia przeciwpowodziowego.

W ramach wsparcia inwestycji z zakresu odnawialnych źródeł energii realizowane będą przedsięwzięcia polegające na budowie, przebudowie, modernizacji i instalacji infrastruktury służącej do produkcji i przesyłu energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności kolektorów słonecznych, ogniw fotowoltaicznych, elektrowni wiatrowych, pomp ciepła, małych elektrowni wodnych, geotermii, jak również urządzeń do spalania biomasy. Istotna będzie również budowa i modernizacja sieci elektroenergetycznych umożliwiających przyłączanie jednostek wytwarzania energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych.

Przewiduje się także realizację projektów mających na celu zwiększenie efektywności wytwarzania, zarządzania, przesyłania, dystrybucji i wykorzystania energii, w tym także wytwarzania energii w skojarzeniu (kogeneracja).

Zwiększenie czynnej ochrony przyrody będzie możliwe m.in. poprzez działania związane z ochroną siedlisk oraz zachowaniem różnorodności gatunkowej.

Wszystkie działania przewidziane w realizacji muszą być zgodne z obowiązującymi dokumentami programowymi i planistycznymi, przyjętymi przez Sejmik Województwa Zachodniopomorskiego, tj.: „Programem ochrony środowiska województwa zachodniopomorskiego" i „Planem gospodarki odpadami dla województwa zachodniopomorskiego".

Zgodnie z celem horyzontalnym nr 6 NSS, priorytetowo traktowane będą projekty oddziałujące na obszary o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej[19].

Główne kategorie beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst,
- administracja rządowa,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- parki narodowe i krajobrazowe,
- organizacje pozarządowe,
- spółki wodne,
- jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe),
- przedsiębiorcy.

Demarkacja i komplementarność

Oś priorytetowa 4. jest komplementarna do:

– *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* [PROW 2007-2013], finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [EFRROW],

– *Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013,* finansowanego z Europejskiego Funduszu Rybackiego [EFR],

[19] Wykaz gmin oraz kryteria podziału określa Załącznik 6.

Sformatowano: Wyjustowany

– programów operacyjnych finansowanych w ramach NSRO 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności,
– innych osi priorytetowych RPO WZ 2007-2013 w sposób zapobiegający pokrywaniu się operacji finansowanych w ramach tych programów, w zakresie przedstawionych niżej obszarów.

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi przez EFROW, EFR
Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Oś 1. *Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego,* w zakresie:
  Działanie *Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa*
  – inwestycje w zakresie gospodarowania zasobami wodnymi, w tym urządzenia melioracji wodnych, w związku z poprawą korzystania z wód dla potrzeb rolnictwa i ochroną przeciwpowodziową użytków rolnych (kryterium demarkacji: obszar oddziaływania i rodzaj beneficjenta).

  Działanie *Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej*)
  – inwestycji w przedsiębiorstwach, niezależnie od miejsca lokalizacji, których działalność jest związana z produkcją, przetwarzaniem i wprowadzaniem do obrotu produktów wymienionych w załączniku I do Traktatu Ustanawiającego WE (DzUrz WE C 235 z 24.12.2002), polegających na modernizacji zakładów przetwórstwa produktów rolnych oraz infrastruktury handlu hurtowego produktami rolnymi, między innymi w celu poprawy warunków ochrony środowiska (kryterium demarkacji: rodzaj działalności, wysokość pomocy; rodzaj beneficjenta).

- Oś 3. *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej*, w zakresie następujących obszarów:
  Działanie *Podstawowe usługi dla gospodarki ludności wiejskiej*
  – gospodarka wodno-ściekowej (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu, wartość projektu i rodzaj beneficjenta),
  – gospodarka odpadami w gminach wiejskich, gminach wiejsko-miejskich (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu, wartość projektu i rodzaj beneficjenta),
  – energia odnawialna (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu, wartość projektu i rodzaj beneficjenta).

Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nabrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013:

- Oś 2. *Akwakultura, rybołówstwo śródlądowe, przetwórstwo i rynek rybny*, w zakresie:
  – ochrony i poprawy stanu środowiska i zasobów naturalnych (kryterium demarkacji: rodzaj działalności beneficjenta).
- Oś 3. *Działania służące wspólnemu interesowi*, w zakresie:
  – ochrony fauny i flory wodnej (kryterium demarkacji: rodzaj działalności beneficjenta).

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi w ramach NSRO 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

- Oś 1. *Gospodarka wodno-ściekowa*, w zakresie:
  – gospodarki wodno-ściekowej (kryterium demarkacji: wielkość aglomeracji).
- Oś 2. *Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi*, w zakresie:
  – gospodarki odpadami (kryterium demarkacji: liczba mieszkańców obsługiwanych przez systemy i instalacje).
- Oś 3. *Zarządzania zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska*, w zakresie:
  – zabezpieczeń przeciwpowodziowych (kryterium demarkacji: pojemność zbiorników i wartość projektów),
  – zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom (kryterium demarkacji: wartość projektów),
  – monitorowania stanu środowiska (kryterium demarkacji: wartość projektów).
- Oś 5. *Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych*, w zakresie:
  – ochrony bioróżnorodności (kryterium demarkacji: wartość projektów).
- Oś 10. *Infrastruktura energetyczna przyjazna środowisku*, w zakresie następujących obszarów:
  – efektywność energetyczna (kryterium demarkacji: wartość projektów),
  – odnawialne źródła energii (kryterium demarkacji: wartość projektów).

Komplementarność i demarkacja z pozostałymi osiami priorytetowymi RPO WZ 2007-2013

- Oś priorytetowa 1. *Gospodarka – Innowacje – Technologie*, w zakresie:

– pomocy udzielanej na cele promocji produktów i procesów produkcyjnych przyjaznych dla środowiska (kryterium demarkacji: rodzaj projektów).

Szczegółowe informacje dotyczące kryteriów finansowania poszczególnych operacji przez Programy Operacyjne oraz mechanizmy koordynacji wykluczające możliwość finansowania tych samych operacji w ramach różnych Programów Operacyjnych określa *„Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”.*

Kategorie interwencji

Nr kategorii	Opis
39	Energia odnawialna: wiatrowa
40	Energia odnawialna: słoneczna
41	Energia odnawialna: biomasa
42	Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe
43	Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią
44	Gospodarka odpadami komunalnymi i przemysłowymi
45	Gospodarka i zaopatrzenie w wodę pitną
46	Oczyszczanie ścieków
47	Jakość powietrza
51	Promowanie bioróżnorodności i ochrona przyrody (w tym NATURA 2000)
53	Zapobieganie zagrożeniom (*w tym opracowanie i wdrażanie planów i instrumentów zapobiegania i zarządzania zagrożeniami naturalnym i technologicznym)*

Tabela 19. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 4.

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w 2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Produkt	Liczba projektów z zakresu gospodarki wodno-ściekowej	szt.	0	3	10	15	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Długość sieci kanalizacyjnej	km	0	9	30	45	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba projektów z zakresu gospodarki odpadami	szt.	0	2	6	10	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ

Komentarz [DDal19]: Zmiana merytoryczna nr 8.

Komentarz [DDal20]: Zmiana techniczna nr 6 i 8.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

	Liczba projektów mających na celu poprawę jakości powietrza	szt.	0	1	4	6	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Liczba projektów z zakresu prewencji zagrożeń	szt.	0	2	6	10	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Liczba projektów z zakresu energii odnawialnej	szt.	0	2	8	12	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
Rezultat	Liczba osób przyłączonych do sieci wodociągowej~~u~~	osoba	0	750	2500	3750	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób przyłączonych do sieci kanalizacyjnych	osoba	0	450	1500	2250	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób objętych selektywną zbiórką odpadów	osoba	0	20 000	66 000	100 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób zabezpieczonych przed powodzią	osoba	0	1366	2277	3644	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób zabezpieczonych przed pożarami lasów i innymi zagrożeniami	~~szt.~~osoba	0	10 000	33 000	50 000	Raz w roku	Beneficjent
	~~Potencjalna wytworzona moc zainstalowana~~Ilość wytworzonej energii	MWh	0	~~4~~0	~~10~~0	17 000~~16~~	Raz w roku	Beneficjent

Sformatowano: Wyróżnienie

Źródło: Opracowanie własne

Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

Oś priorytetowa 5. Turystyka, kultura i rewitalizacja

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Województwo zachodniopomorskie odznacza się wyjątkowo korzystnymi uwarunkowaniami dla rozwoju turystyki. Przygraniczne i nadmorskie położenie województwa, lasy, pojezierza, rzeki i ich rozlewiska oraz inne walory przyrodnicze stanowią turystyczny potencjał regionu. Bogactwo jezior umożliwia uprawianie aktywnej turystyki kwalifikowanej, m.in. żeglarstwo, spływy kajakowe, wędkarstwo.

Rozbudowa infrastruktury o wysokim standardzie będzie podstawą stworzenia całorocznej oferty turystycznej regionu, wpływając tym samym na ograniczenie sezonowości wypoczynku w województwie oraz poprawę jakości obsługi ruchu turystycznego.

Posiadanie wysokiej jakości infrastruktury turystycznej pozwoli na budowanie kompleksowych produktów turystycznych regionu, które zagwarantują podniesienie poziomu atrakcyjności oferty turystycznej.

Istotnym elementem wpływającym na rozwój turystyki w regionie jest bogata oferta kulturalna. Kultura jest świadectwem rozwoju społeczności, należy więc zadbać o jej możliwie jak najszerszy rozwój w skali lokalnej i regionalnej poprzez stworzenie odpowiedniej bazy materialnej. Rozwój kultury w województwie przyczyni się do podkreślenia dorobku ostatnich dziesięcioleci i wzbogacenia regionu oraz podniesienia jego znaczenia w skali krajowej. Zachowane elementy krajobrazu, z charakterystycznymi formami zabudowy podkreślają odrębność regionu i nadają charakterystyczne rysy krajobrazowi województwa.

Wiele obiektów zabytkowych na terenie województwa, w tym pełniących funkcje kulturalne i społeczne, jest w złym stanie i wymagają one renowacji i przebudowy, tak aby dalej mogły spełniać swoją doniosłą rolę.

Niszczeniu ulega także tkanka urbanistyczno-architektoniczna, przede wszystkim nie remontowana od lat zabudowa (często zabytkowa) oraz towarzysząca jej infrastruktura. Szczególnie widoczna jest degradacja substancji miejskiej na terenach poprzemysłowych i powojskowych. Degradacja tych obszarów stwarza niejednokrotnie zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego. Często na tych terenach występuje kumulacja negatywnych zjawisk ekonomiczno-społecznych, np. wysokie bezrobocie, niski poziom aktywności gospodarczej, natężenie występowania zjawisk patologicznych, wysoki stopień przestępczości.

Istniejące obszary zdegradowane społecznie i gospodarczo wymagają realizacji programów rewitalizacyjnych prowadzących do poprawy stanu przestrzeni zurbanizowanych oraz zwiększenia ich atrakcyjności inwestycyjnej. Wsparcia wymagają szczególnie programy rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich w tym: starej zabudowy mieszkaniowej, poprzemysłowej i powojskowej.

Cele osi priorytetowej

Celem głównym osi priorytetowej jest podniesienie atrakcyjności województwa poprzez rozwój turystyki, kultury oraz rewitalizację obszarów zdegradowanych.

Cele szczegółowe:

- stworzenie i rozwój regionalnych i ponadregionalnych produktów turystycznych wpływających na wydłużenie sezonu turystycznego,

- wzrost atrakcyjności turystycznej i kulturalnej regionu,
- rewitalizacja i pobudzenie gospodarcze obszarów problemowych.

Opis osi priorytetowej

W ramach osi priorytetowej wspierane będą projekty związane z budową oraz rozbudową infrastruktury turystycznej, m.in. w zakresie: turystyki wodnej, golfowej, biznesowej oraz infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki, turystycznej bazy uzupełniającej oraz bazy noclegowej. Wsparcie uzyskają także projekty w zakresie przygotowania dokumentacji inwestycyjnej przedsięwzięć zgodnych z celami osi priorytetowej.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal21]: Zmiana merytoryczna nr 7.

Sformatowano: Wyróżnienie

Działania realizowane w ramach osi priorytetowej pozwolą na dywersyfikację oraz poprawę jakości oferty turystycznej oraz przyczynią się do wzrostu roli turystyki, jako czynnika sprzyjającego rozwojowi społeczno-gospodarczemu regionu.

Tworzone będą, traktowane priorytetowo, programy budowy markowych produktów turystycznych regionu, z uwzględnieniem produktów już istniejących, jak również sieci sprzedaży takich produktów (m.in. wodne szlaki turystyczne, uzdrowiska, pola golfowe, sporty konne). Szczególnie istotne znaczenie ma ukierunkowanie działań na zaspokajanie określonych potrzeb turystów oraz działania dynamizujące popyt w obszarze produktów markowych. Prowadzone będą także badania marketingowe rynku usług i produktów turystycznych.

Projekty turystyczne, które będą wspierane w ramach tej osi priorytetowej, muszą wykazać ewidentny, ekonomiczny efekt; należy udzielić priorytetu tym projektom, które przyciągną nade wszystko turystów spoza regionu i które powinny wpisać się w szersze ramy planów rozwoju turystyki dla rozważanego regionu.

Planowany jest rozwój sieci punktów informacji turystycznej i kulturalnej, funkcjonujących w zintegrowanym dla całego województwa systemie regionalnej informacji, jak również tworzenie i rozwój spójnego systemu promocji turystycznej i kulturalnej regionu w kraju i za granicą.

Biorąc pod uwagę przyrodnicze walory regionu decydujące o jakości życia mieszkańców i o jego potencjale turystycznym i kulturowym, podjęte działania ukierunkowane będą na zachowanie i racjonalne wykorzystanie tych zasobów zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Rozwój kultury i zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym realizowany będzie m.in. poprzez działania w zakresie przebudowy i budowy placówek kulturalnych w

regionie (m.in. muzeów, filharmonii, oper, teatrów), przedsięwzięcia zmierzające do poprawy stanu przedmiotowych nieruchomości oraz obiektów ruchomych (np. wyposażenie kościołów, dzieła sztuki itp.) wpisanych do rejestru wojewódzkiego konserwatora zabytków dotyczące: konserwacji, renowacji, ochrony, jak również adaptacji do pełnienia funkcji kulturalnych. Istotne znaczenie będzie miało również dofinansowanie organizacji wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadregionalnym, gwarantujących zwiększenie udziału lokalnych społeczności w życiu kulturalnym.

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal22]: Zmiana merytoryczna nr 5.

Rewitalizacja obszarów traktowana będzie jako kompleksowy program remontów, przebudowy przestrzeni publicznych, rewaloryzacji i zabezpieczenia zabytków, a także rewitalizacji zabytkowych obiektów poprzemysłowych oraz powojskowych wraz z ich otoczeniem na wybranym obszarze w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym.

Do wsparcia, w ramach rewitalizacji oraz infrastruktury mieszkalnictwa, kwalifikowane będą tylko i wyłącznie operacje wynikające z Lokalnych Programów Rewitalizacji, przygotowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego[20].

Podniesienie jakości życia mieszkańców to również walka z przestępczością. Realizowane będą projekty mające na celu poprawę bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez systemy poprawy bezpieczeństwa publicznego (w tym m.in. budowę lub remont oświetlenia, zakup i instalację zintegrowanych systemów monitoringu)

Wsparcie w ramach osi priorytetowej, z wyłączeniem projektów z zakresu promowania walorów przyrodniczych oraz ochrony i waloryzacji dziedzictwa przyrodniczego, może być udzielone na realizację projektów zlokalizowanych wyłącznie poza Szczecińskim Obszarem Metropolitalnym.

Zgodnie z celem horyzontalnym nr 6 NSS, priorytetowo traktowane będą projekty oddziałujące na obszary o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej[21].

Główne kategorie beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- organizacje pozarządowe,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,

[20] Inwestycje w zakresie mieszkalnictwa będą prowadzone w zgodzie z Art. 7 pkt.2 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r., op.cit. oraz art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 roku ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/20006.

[21] Wykaz gmin oraz kryteria podziału określa Załącznik 6.

Sformatowano: Wyjustowany

- jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe),
- parki narodowe i krajobrazowe,
- instytucje kultury,
- kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- przedsiębiorcy.

Finansowanie krzyżowe

W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego uwzględnia się finansowanie operacji, które należą do obszaru interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego na zasadach komplementarności. Możliwość ta jest ograniczona maksymalnie do 10% kosztów kwalifikujących się do pomocy i jedynie do operacji, które są zarówno niezbędne do pomyślnej realizacji projektu, jak i bezpośrednio powiązane z projektem. Dotyczy to przede wszystkim pakietów szkoleniowych związanych z realizowanymi inwestycjami.

Demarkacja i komplementarność

Oś priorytetowa 5. jest komplementarna do:

– *Programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013* [PROW 2007-2013], finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [EFRROW],

– *Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013,* finansowanego z Europejskiego Funduszu Rybackiego [EFR],

– programów operacyjnych finansowanych w ramach NSRO 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności,

– innych osi priorytetowych RPO WZ 2007-2013 w sposób zapobiegający pokrywaniu się operacji finansowanych w ramach tych programów, w zakresie przedstawionych niżej obszarów.

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi przez EFROW, EFR

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Oś 3. *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej*, w zakresie następujących obszarów:
  Działanie *Odnowa i rozwój wsi*
  – zachowanie dziedzictwa kulturowego, infrastruktury kultury (kryterium demarkacji: charakter projektu lokalny/ponadregionalny),
  – kształtowanie przestrzeni publicznej (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu),
  – infrastruktura turystyczna i rekreacyjno-sportowa (kryterium demarkacji: charakter projektu lokalny/ponadregionalny).

- Oś 4. *Leader*
  Działanie *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*
  – infrastruktura turystyczna i rekreacyjno-sportowa (kryterium demarkacji: charakter projektu lokalny/ponadregionalny),
  – kształtowanie przestrzeni publicznej (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).

Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013:

- Oś 4. *Trwały rozwój obszarów rybołówstwa*, w zakresie:
  – turystyki ekologicznej, infrastruktury turystycznej, zachowania dziedzictwa architektonicznego (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi przez programy operacyjne realizowane w ramach NSRO 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko:

- Oś 12. *Kultura i dziedzictwo kulturowe*, w zakresie infrastruktury instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego (kryterium demarkacji: zasięg regionalny /ponadregionalny, wartość projektu, zakres pomocy).

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka:

- Oś 6. *Polska gospodarka na rynku międzynarodowym*, w zakresie:
  – promocji turystycznej (kryterium demarkacji: zasięg regionalny /ponadregionalny),
  – inwestycji w produkty turystyczne (kryterium demarkacji: zasięg regionalny /ponadregionalny).

Komplementarność i demarkacja z pozostałymi osiami priorytetowymi RPO WZ 2007-2013

- Oś 1. *Gospodarka – Innowacje – Technologie*, w zakresie:
  – bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw (kryterium demarkacji: wielkość przedsiębiorstwa).
- Oś. 6. *Rozwój funkcji metropolitalnych*, w zakresie:
  – ścieżek rowerowych (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu),
  – innego wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu),
  – ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu),
  – rozwoju infrastruktury kulturalnej (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu),
  – zintegrowane projekty dla odnowienia obszarów miejskich/wiejskich (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu).

Kategorie interwencji

Nr kategorii	Opis
24	Ścieżki rowerowe
55	Promowanie walorów przyrodniczych
56	Ochrona i waloryzacja dziedzictwa przyrodniczego
57	Inne typy wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
58	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego
59	Rozwój infrastruktury kulturalnej
61	Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich
78	Infrastruktura mieszkalnictwa

Tabela 20. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 5.

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w 2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Produkt	Liczba projektów z zakresu turystyki	szt.	0	2	6	10	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Liczba	szt.	0	3	4	6	Raz w roku	Beneficjent

Komentarz [DDal23]: Zmiana merytoryczna nr 8.

Komentarz [DDal24]: Zmiana techniczna nr 7 i 8.

Sformatowano: Wyróżnienie

	nowych/zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej							
	Liczba projektów z zakresu kultury	szt.	0	1	3	4	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Liczba nowych/ zmodernizowanych obiektów kulturalnych	szt.	0	2	5	7	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba projektów z zakresu rewitalizacji	szt.	0	2	6	8	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
Rezultat	Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.	0	12	24	38	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób korzystających z systemu informacji turystycznej	osoba	0	36 000	108 000	180 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób korzystających z efektów projektów z zakresu kultury	osoba	0	10 000	30~~20~~ 000	540 000	Raz w roku	Beneficjent
	Powierzchnia obszarów poddanych rewitalizacji	ha	0	0,32	0,96	1,28	Raz w roku	Beneficjent

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Źródło: Opracowanie własne

Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

Oś priorytetowa 6. Rozwój funkcji metropolitalnych

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Budowanie potencjału rozwojowego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego (SOM) to jeden z najważniejszych czynników służących podnoszeniu rangi i konkurencyjności regionu na arenie krajowej i międzynarodowej.

W realizacji strategii rozwoju województwa, Szczeciński Obszar Metropolitalny odgrywa szczególną rolę, gdyż jako centrum skupiające instytucje biznesowe i edukacyjne stanowi o rozwoju gospodarczym i wzroście zatrudnienia oraz dysponuje potencjałem do pobudzania innowacji. Szczeciński Obszar Metropolitalny (SOM) obejmuje swym zasięgiem jednostki samorządu terytorialnego, będące stronami porozumienia partnerskiego w sprawie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego, które zostało zawarte 30 października 2006 r. Są to: Gmina Miasto Szczecin, Miasto Stargard Szczeciński oraz ~~11~~ 9 gmin ościennych[22].

Sformatowano: Wyróżnienie

[22] Są to gminy: Police, Goleniów, Gryfino, Stargard Szczeciński, Kołbaskowo, Dobra, Kobylanka, Stare Czarnowo, Nowe Warpno.

Łącznie na terenie SOM mieszka 36,5% mieszkańców województwa zachodniopomorskiego. Ludność zamieszkała w Szczecinie stanowi 66 % ogółu mieszkańców SOM.

Komentarz [DDal25]: Zmiana techniczna nr 9.

Należy doprowadzić do stanu, w którym SOM uzyska pozycję konkurencyjną względem innych krajowych obszarów metropolitalnych i zaistnieje w europejskiej sieci metropolii. Jest to proces długofalowy, podzielony na kilka etapów. W pierwszej fazie konieczne jest podjęcie działań prowadzących do wzrostu potencjału aglomeracji m.in. poprzez zwiększenie krajowej i międzynarodowej dostępności komunikacyjnej, budowę metropolitalnych produktów turystycznych i kulturalnych oraz rewitalizację zdegradowanych przestrzeni miejskich.

Tworzenie zintegrowanego systemu transportu publicznego ma na celu szeroko rozumiany rozwój komunikacji na terenie obszaru metropolitalnego, uwzględniający rozwój infrastruktury i właściwe nią zarządzanie. Rozwój ten powinien zachęcić mieszkańców regionu do korzystania przede wszystkim z różnych form transportu zbiorowego. Powinien on być atrakcyjny, to znaczy sprawnie działający i bezpieczny.

Specyfika regionu stanowi o priorytetowym znaczeniu działań ze sfery turystyki i kultury. Deficyt produktów turystycznych i kulturalnych o znaczącym oddziaływaniu, utożsamianych z województwem, uniemożliwia pełny rozwój Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego. Dla zwiększenia atrakcyjności obszaru metropolitalnego niezbędne są działania w przedmiotowym zakresie.

Negatywny wpływ na atrakcyjność Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego ma niszczejąca od lat tkanka architektoniczna. Szczególnie widoczna jest degradacja substancji miejskiej na terenach poprzemysłowych i powojskowych. Degradacja tych obszarów stwarza niejednokrotnie zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska naturalnego. Często na tych terenach występuje kumulacja negatywnych zjawisk ekonomiczno-społecznych, takich jak np. wysokie bezrobocie, niski poziom aktywności gospodarczej, natężenie występowania zjawisk patologicznych, wysoki stopień przestępczości.

Istniejące obszary zdegradowane społecznie i gospodarczo wymagają realizacji programów rewitalizacyjnych prowadzących do poprawy stanu przestrzeni zurbanizowanych oraz zwiększenia ich atrakcyjności inwestycyjnej. Wsparcia wymagają szczególnie programy rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich, w tym: starej zabudowy mieszkaniowej, poprzemysłowej i powojskowej.

Dla współczesnych obszarów metropolitalnych istotne jest również kreowanie ich dobrego wizerunku, jako miejsc przyjaznych mieszkańcom, turystom i inwestorom.

Cele osi priorytetowej

Celem głównym osi priorytetowej jest budowanie potencjału rozwojowego Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Cele szczegółowe:

- rozwijanie efektywnego, atrakcyjnego i przyjaznego dla środowiska transportu publicznego,
- rewitalizacja i racjonalne zagospodarowanie obiektów i obszarów o znaczeniu metropolitalnym,
- wzrost atrakcyjności turystycznej i kulturalnej Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Opis osi priorytetowej

W celu właściwego rozwoju funkcji metropolitalnych wspierana będzie budowa sprawnego systemu transportu publicznego, zapewniającego skomunikowanie metropolii z ośrodkami podmiejskimi oraz z innymi metropoliami europejskimi. W ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskają także projekty w zakresie przygotowania dokumentacji inwestycyjnej przedsięwzięć zgodnych z celami osi priorytetowej.

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal26]: Zmiana merytoryczna nr 7.

Sformatowano: Wyróżnienie

Realizowane przedsięwzięcia ukierunkowane będą na kompleksową modernizację istniejących i budowę nowych elementów infrastruktury liniowej i punktowej (m.in. torowiska, trakcje, pasy dla autobusów, przystanki, centra przesiadkowe, terminale, systemy parkingowe typu park & ride itp.) oraz podnoszenie efektywności jego wykorzystania, a także na zwiększenie bezpieczeństwa pasażerów. Działania zmierzać będą do poprawy spójności przestrzennej Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Wspierane będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wynikające z lokalnych programów rewitalizacji, obejmujące kompleksową rewitalizację zdegradowanych obszarów (m.in. poprzemysłowych i powojskowych). Wiąże się to także z tworzeniem wysokiej jakości stref publicznych w miastach.

W ramach osi realizowane będą działania w zakresie infrastruktury związanej z rozwojem funkcji kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych o charakterze metropolitalnym, jak również działania z zakresu promocji regionu, jako atrakcyjnego turystycznie. Jednocześnie przewiduje się dofinansowanie organizacji wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadregionalnym, gwarantujących zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym.

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal27]: Zmiana merytoryczna nr 6.

Projekty turystyczne, które będą wspierane w ramach tej osi priorytetowej, muszą wykazać ewidentny, ekonomiczny efekt. Należy udzielić priorytetu tym projektom, które

przyciągną nade wszystko turystów spoza regionu, i które powinny wpisać się w szersze ramy planów rozwoju turystyki dla rozważanego regionu.

Kolejnym obszarem interwencji będą projekty polegające na uzupełnieniu infrastruktury usług publicznych o znaczeniu metropolitalnym, w tym w szczególności infrastruktury kulturalnej, kongresowej i wystawienniczej, realizowane przez podmioty prowadzące działalność na terenie SOM.

Rewitalizacja i rozwój infrastruktury terenów zdegradowanych (poprzemysłowych i powojskowych), a także rewitalizacja terenów śródmiejskich sprzyjać będzie tworzeniu stref administracyjno-biznesowych oraz gospodarczych. Do wsparcia, w ramach rewitalizacji oraz infrastruktury mieszkalnictwa, kwalifikowane będą tylko i wyłącznie operacje wynikające z Lokalnych Programów Rewitalizacji, przygotowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Szczególny nacisk IZ będzie kładła na stosowanie rozwiązań o charakterze kompleksowym (projekty zintegrowane odnoszące się m.in. do sfer: gospodarczej, społecznej, kulturalnej, turystycznej) i jednocześnie skoncentrowanych na jasno zdefiniowanym obszarze określonym uprzednio w Lokalnym Programie Rewitalizacji. Przedmiotowe kwestie będą jednym z elementów oceny projektów[23].

Poprawa dostępności do najważniejszych ośrodków miejskich oraz wewnątrz nich, wzrost bezpieczeństwa oraz lepsza jakość przestrzeni miejskiej, to istotne elementy kształtowania tożsamości mieszkańców oraz źródła kreowania pozytywnych postaw społecznych, wpływających bezpośrednio na poziom aktywności społecznej i gospodarczej mieszkańców. Podniesienie jakości życia mieszkańców to również walka z przestępczością. Realizowane będą projekty mające na celu poprawę bezpieczeństwa publicznego, m.in.. poprzez systemy monitorowania na obszarach objętych rewitalizacją.

Dla wzmocnienia absorpcji środków z UE w ramach RPO WZ w latach 2007-2013, Instytucja Zarządzająca nie wyklucza możliwości skorzystania ze wspólnej inicjatywy Komisji Europejskiej i Europejskiego Banku Inwestycyjnego – inicjatywy JESSICA, wspierającej inwestycje w zakresie zrównoważonego rozwoju na obszarach miejskich w UE.

Wsparcie w ramach osi priorytetowej może być udzielone na realizację projektów zlokalizowanych wyłącznie na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.

Główne kategorie beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,

[23] Inwestycje w zakresie mieszkalnictwa będą prowadzone w zgodzie z Art. 7 pkt.2 Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r., op.cit oraz art. 47 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 roku ustanawiającego szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/20006.

- jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
- administracja rządowa,
- organizacje pozarządowe,
- PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
- jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe),
- parki narodowe i krajobrazowe,
- instytucje kultury,
- kościoły i inne związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i innych związków wyznaniowych,
- spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
- przedsiębiorcy.

Demarkacja i komplementarność

Oś priorytetowa 6. jest komplementarna do:

– *Programu rozwoju obszarów wiejskich na lata 2007-2013* [PROW 2007-2013], finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [EFRROW],

– *Programu Operacyjnego Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013*, finansowanego z Europejskiego Funduszu Rybackiego [EFR],

– programów operacyjnych finansowanych w ramach NSRO 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego lub Funduszu Spójności,

– innych osi priorytetowych RPO WZ 2007-2013 w sposób zapobiegający pokrywaniu się operacji finansowanych w ramach tych programów, w zakresie przedstawionych niżej obszarów.

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi przez EFROW, EFR

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Oś 3. *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej*, w zakresie następujących obszarów:

  Działanie *Odnowa i rozwój wsi*

  – zachowanie dziedzictwa kulturowego, infrastruktury kultury (kryterium demarkacji: charakter projektu lokalny/ponadregionalny),

– kształtowanie przestrzeni publicznej (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu),
– infrastruktura turystyczna i rekreacyjno-sportowa (kryterium demarkacji: charakter projektu lokalny/ponadregionalny).

- Oś 4. *Leader*
  Działanie *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*
  – infrastruktura turystyczna i rekreacyjno-sportowa (kryterium demarkacji: charakter projektu lokalny/ponadregionalny),
  – kształtowanie przestrzeni publicznej (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).

Program Operacyjny Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007-2013:

- Oś 4. *Trwały rozwój obszarów rybołówstwa*, w zakresie:
  – turystyki ekologicznej, infrastruktury turystycznej, zachowania dziedzictwa architektonicznego (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi przez programy operacyjne realizowane w ramach NSRO 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko:

- Oś 12. *Kultura i dziedzictwo kulturowe*, w zakresie infrastruktury instytucji kultury i dziedzictwa kulturowego (kryterium demarkacji: zasięg regionalny /ponadregionalny, wartość projektu, zakres pomocy).

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka:

- Oś 6. *Polska gospodarka na rynku międzynarodowym*, w zakresie:
  – promocji turystycznej (kryterium demarkacji: zasięg regionalny /ponadregionalny),
  – inwestycji w produkty turystyczne (kryterium demarkacji: zasięg regionalny /ponadregionalny).

Komplementarność i demarkacja z pozostałymi osiami priorytetowymi RPO WZ 2007-2013

- Oś 1. *Gospodarka – Innowacje – Technologie*, w zakresie:
  – bezpośredniego wsparcia przedsiębiorstw (kryterium demarkacji: wielkość przedsiębiorstwa).
- Oś. 5. *Turystyka, kultura i rewitalizacja*, w zakresie:
  – ścieżek rowerowych (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu),
  – transportu miejskiego (kryterium demarkacji: obszar realizacji),
  – innego wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu),
  – ochrony i zachowania dziedzictwa kulturowego (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu),
  – rozwoju infrastruktury kulturalnej (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu),
  – zintegrowane projekty dla odnowienia obszarów miejskich/wiejskich (kryterium demarkacji: lokalizacja projektu).

Kategorie interwencji

Nr kategorii	Opis
24	Ścieżki rowerowe
25	Transport miejski
28	Inteligentne systemy transportu
57	Inne typy wsparcia na rzecz wzmocnienia usług turystycznych
58	Ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego
59	Rozwój infrastruktury kulturalnej
61	Zintegrowane projekty na rzecz rewitalizacji obszarów miejskich i wiejskich
78	Infrastruktura mieszkalnictwa

Tabela 21. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 6.

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w 2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Produkt	Liczba projektów z zakresu rozwoju infrastruktury transportowej	szt.	0	2	4	5	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ

Komentarz [DDal28]: Zmiana merytoryczna nr 8.

Komentarz [DDal29]: Zmiana techniczna nr 8.

Sformatowano: Wyróżnienie

	Pojemność zakupionego taboru komunikacji miejskiej	miejsca	0	1 000	2 000	3 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba projektów zapewniających zrównoważony rozwój oraz poprawiających atrakcyjność miast w tym: - z zakresu turystyki - z zakresu kultury - z zakresu rewitalizacji	szt.	0 0 0 0	4 2 1 1	13 7 3 3	18 9 4 5	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Liczba nowych/ zmodernizowanych obiektów kulturalnych	szt.	0	1	3	4	Raz w roku	Beneficjent
Rezultat	Przyrost ludności korzystającej z transportu miejskiego	osoba	0	50 000	75 000	100 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba utworzonych miejsc pracy	szt.	0	15	37	48	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób korzystających z systemu informacji turystycznej	osoba	0	50 000	100 00	150 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób korzystających z efektów projektów z zakresu kultury	osoba	0	100 000	~~500~~ 300 000	~~1 0~~500 000	Raz w roku	Beneficjent
	Powierzchnia Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego poddana rewitalizacji	ha	0	1	2,5	5	Raz w roku	Beneficjent

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Źródło: Opracowanie własne

Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

Oś priorytetowa 7. Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

Jednym z czynników wzmacniających konkurencyjność województwa jest promowanie modelu społeczeństwa rozwijającego swój potencjał intelektualny. Podstawowym problemem w kwestii nauczania jest zbyt mały udział szkolnictwa zawodowego oraz technicznego, a także niedostosowanie istniejących kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Kluczowe znaczenie ma systematyczne podnoszenie jakości i standardów kształcenia w przedmiotowym zakresie, jak również stworzenie uczelniom wyższym warunków do prowadzenia działalności naukowo-badawczej powiązanej z dydaktyką. Poprawa infrastruktury edukacyjnej przyczyni się do podniesienia poziomu

wykształcenia i przyniesie wymierne korzyści w postaci zwiększenia konkurencyjności województwa. Będzie to miało wpływ m.in. na zmniejszenie dysproporcji pomiędzy dużymi ośrodkami miejskimi a pozostałymi obszarami regionu, zapobieganie wykluczeniu społecznemu (dotyczy to przede wszystkim terenów małych miast i wsi), zapewni również wykwalifikowaną siłę roboczą niezbędną przy napływie nowych inwestycji do regionu.

Na terenie województwa zachodniopomorskiego występuje deficyt infrastruktury sportowej. Mała liczba i zły stan istniejących obiektów sportowych, niewystarczające zasoby kadry szkoleniowej, a także niski poziom świadomości społecznej wpływają na niewielki odsetek osób uprawiających sport i rekreację.

Konieczna jest realizacja działań ukierunkowanych na zapewnienie odpowiedniego poziomu bazy sportowej. Rozwój tejże infrastruktury przyczyni się nie tylko do rozpowszechniania sportu wśród dzieci i młodzieży, ale także poszerzy ofertę zajęć pozalekcyjnych, wzmocni integrację wśród społeczności województwa oraz przyczyni się do poprawy stanu zdrowia dzieci i młodzieży.

Promocja zdrowego stylu życia oraz kultury fizycznej uznane zostały za jedne z ważniejszych zadań władz województwa. Priorytetowo traktowana jest kwestia poszerzenia istniejącej bazy dydaktycznej i sportowej, tak aby umożliwić rehabilitację, rekreację dzieci i młodzieży, jak również osób w wieku poprodukcyjnym. Wynika to z jednej strony ze spadku aktywności i zdrowotności młodzieży, a z drugiej strony ze wzrostu przeciętnej długości życia.

Istotnym problemem regionu jest jakość i dostępność usług medycznych. Wzrost powszechności świadczeń zdrowotnych wraz z rosnącą jakością opieki są niezbędnymi elementami rozwoju społeczno-gospodarczego i decydują w dużej mierze o poczuciu bezpieczeństwa społecznego. Redukcja chorób, w tym cywilizacyjnych, powinna odbywać się poprzez dobrze rozwinięty, łatwo dostępny system lecznictwa oparty w pierwszej kolejności na podstawowej opiece zdrowotnej, gdyż jest to najkrótsza droga zapewniająca profilaktykę, ułatwienie leczenia chorób we wczesnym, często odwracalnym stadium, a w dalszej kolejności system szpitalny i rehabilitacja medyczna.

Infrastruktura opieki zdrowotnej w województwie zachodniopomorskim jest zróżnicowana pod względem przestrzennym zarówno pod względem placówek poziomu podstawowego, jak i wysoko specjalistycznej opieki medycznej. Szczególnie ograniczony jest dostęp do opieki medycznej mieszkańców wsi i małych miast. Wsparcia potrzebują szpitale, nie tylko w zakresie opieki podstawowej, ale także specjalistycznej. Unowocześnienia wymaga infrastruktura wysoko specjalistycznych placówek medycznych o zasięgu

wojewódzkim. Słabszy dostęp do odpowiedniej opieki medycznej skutkuje mniejszą wykrywalnością chorób.

Realizacja priorytetu ma podnieść standard usług, zwłaszcza specjalistycznych, a także zwiększyć dostępność do usług zdrowotnych mieszkańców obszarów wiejskich i małych miast.

Ochrona zdrowia województwa zachodniopomorskiego składa się z podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistycznej ambulatoryjnej opieki zdrowotnej i opieki stacjonarnej. Systematycznie prowadzone są działania zmierzające do zwiększenia dostępu do diagnostyki i usług specjalistycznych. Należy zwrócić uwagę na fakt, iż w ostatnich latach obserwuje się znaczący wzrost liczby podmiotów zakontraktowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia w ramach opieki ambulatoryjnej.

Podstawowy problem stanowi kwestia jakości i dostępności infrastruktury lecznictwa zamkniętego, która pozostaje nadal niewystarczająca w stosunku do istniejących potrzeb. Konieczna jest zarówno budowa, rozbudowa, odnowa placówek, jak i lepsze wyposażenie ich w aparaturę i urządzenia diagnostyczne oraz służące terapii, ochronie życia i zdrowia pacjentów.

Ze względu na ograniczenia dostępności podstawowych usług z zakresu ochrony zdrowia konieczna jest kompleksowa poprawa systemu leczenia ambulatoryjnego.

Na obszarze województwa zachodniopomorskiego obserwuje się poważne braki w infrastrukturze rynku pracy dla osób niepełnosprawnych. Konieczne jest podjęcie działań, które umożliwią osobom niepełnosprawnym równe uczestnictwo w życiu społecznym i zawodowym, przede wszystkim gwarantujących podjęcie przez nie pracy.

Cele osi priorytetowej

Celem głównym jest poprawa jakości i dostępności do infrastruktury edukacyjnej, sportowej, ochrony zdrowia oraz infrastruktury rynku pracy dla osób niepełnosprawnych.

Cele szczegółowe:

- podniesienie jakości infrastruktury edukacji,
- podniesienie jakości i rozwój bazy sportowej,
- poprawa jakości i dostępności placówek ochrony zdrowia,
- poprawa jakości i dostępności infrastruktury rynku pracy osób niepełnosprawnych.

Opis osi priorytetowej

W ramach Osi priorytetowej nr 7. „Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia" realizowane będą projekty poprawiające warunki kształcenia, ze szczególnym uwzględnieniem szkolnictwa zawodowego i technicznego, związanych również z kształceniem ustawicznym. W ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskają także projekty w zakresie przygotowania dokumentacji inwestycyjnej przedsięwzięć, zgodnych z celami osi priorytetowej.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal30]: Zmiana merytoryczna nr 7.

Sformatowano: Wyróżnienie

Projekty z tego zakresu obejmować będą m.in. budowę, rozbudowę i modernizację obiektów dydaktycznych, naukowo-dydaktycznych, a także rozbudowę i przebudowę budynków szkół ponadgimnazjalnych, technicznych, sal do praktycznej nauki zawodu oraz zakup wyposażenia tych obiektów.

Realizowane inwestycje powinny przyczyniać się do umożliwienia doskonalenia i rozwijania kwalifikacji ogólnych i zawodowych przez całe życie.

Realizowane będą przedsięwzięcia o charakterze regionalnym, obejmujące budowę, rozbudowę oraz wyposażenie obiektów infrastruktury edukacyjnej uczelni wyższych. Realizowane inwestycje powinny przyczyniać się do umożliwienia doskonalenia i rozwijania kwalifikacji ogólnych i zawodowych poszczególnych jednostek przez całe życie.

Przewidziane jest także wsparcie działań poprawiających stan infrastruktury sportowej na terenie całego województwa, poprzez budowę nowych obiektów, a także rozbudowę i podniesienie jakości istniejącej bazy sportowej.

Wspierane będą m.in. następujące typy infrastruktury sportowej: boiska o sztucznej nawierzchni, centra sportu oraz hale sportowe rozlokowane na terenach gmin województwa zachodniopomorskiego wraz z zapleczem socjalno-technicznym, głównie z przeznaczeniem na upowszechnianie kultury fizycznej wśród dzieci i młodzieży. Podstawowym kryterium przy wyborze lokalizacji przedmiotowych inwestycji będzie rzeczywiste zapotrzebowanie lokalnej społeczności mierzone niewystępowaniem w bliskim otoczeniu ogólnodostępnych obiektów infrastruktury sportowej i rekreacyjnej.

W ramach realizacji celu szczegółowego „Poprawa jakości i dostępności placówek ochrony zdrowia" realizowane będą przedsięwzięcia obejmujące swym zakresem m.in.: budowę i przebudowę obiektów infrastruktury ochrony zdrowia, dostosowywanie obiektów do potrzeb pacjentów, w szczególności osób niepełnosprawnych, jak również zakup urządzeń medycznych.

Działania w sektorze zdrowia ukierunkowane będą na poprawę jakości oraz dostępu do ośrodków medycznych bez zwiększania ich wielkości, liczonej liczbą łóżek, poza przypadkami szczególnie uzasadnionymi. Beneficjenci projektów dotyczących opieki

zdrowotnej, którzy otrzymują dofinansowanie do świadczonych usług, będą musieli wykazać, że są podmiotem dostarczającym świadczenia gwarantowane w ramach kontraktu z Instytucją Finansującą Publiczne Świadczenia Zdrowotne (np. NFZ). Projekty w ramach RPO WZ nie będą się pokrywać z projektami dofinansowywanymi w ramach PO IŚ.

Zakres realizowanych inwestycji musi być zgodny z założeniami Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku, Strategii sektorowej w zakresie ochrony zdrowia Województwa Zachodniopomorskiego, przyjętej uchwałą nr XXIV/226/2001 Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 28 września 2001 r., jak również z zapisami Strategii Województwa Zachodniopomorskiego w zakresie polityki społecznej do 2015 roku oraz programem Kształcenie Ustawiczne Nauczycieli Województwa Zachodniopomorskiego.

W ramach osi priorytetowej podjęte zostaną działania związane z rozbudową infrastruktury rynku pracy osób niepełnosprawnych, umożliwiające ich integrację oraz pozwalające im na czynne funkcjonowanie w życiu zawodowym i społecznym.

Główne kategorie beneficjentów

- jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
- zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe,
- szkoły wyższe,
- osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły lub placówki oświatowe,
- jednostki sektora finansów publicznych (pozostałe),
- zakłady aktywizacji zawodowej.

Demarkacja i komplementarność

Oś priorytetowa 7. jest komplementarna do:

– *Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013* [PROW 2007-2013], finansowanego z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich [EFRROW],

– programów operacyjnych finansowanych w ramach NSRO 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego lub Funduszu Spójności,

– innych osi priorytetowych RPO WZ 2007-2013 w sposób zapobiegający pokrywaniu się operacji finansowanych w ramach tych programów, w zakresie przedstawionych niżej obszarów.

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi przez EFRROW

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013:

- Oś 3. *Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej,* w zakresie następujących obszarów:
  Działanie *Odnowa i rozwój wsi*
  – działania związane z rozwojem funkcji społecznych (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).

- Oś 4. *Leader*
  Działanie *Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju*
  – działania związane z rozwojem funkcji społecznych (kryterium demarkacji: obszar realizacji projektu).

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi w ramach NSRO 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013:

- Oś 13. *Bezpieczeństwo zdrowotne i poprawa efektywności systemu ochrony zdrowia,* w zakresie:
  – poprawy stanu infrastruktury ochrony zdrowia zapewniającej specjalistyczne i wysoko specjalistyczne świadczenia zdrowotne, (kryterium demarkacji: wartość projektu, zasięg regionalny/ponadregionalny oraz rodzaj beneficjenta).
- Oś 14. *Infrastruktura szkolnictwa wyższego,* w zakresie:
  – kompleksowych projektów infrastrukturalnych związanych z rozwojem technologii informacyjnych i komunikacyjnych, które wykorzystywane będą do celów dydaktycznych w szkolnictwie wyższym (kryterium demarkacji: wartość projektu),
  – rozszerzenie dostępu studentów do nowoczesnych narzędzi i technik informacyjnych, w tym zwłaszcza Internetu szerokopasmowego (kryterium demarkacji: wartość projektu),
  – podniesienie jakości kształcenia w zakresie nowoczesnych technologii (kryterium demarkacji: wartość projektu).

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka:

- Oś 1. *Badania i Rozwój Nowoczesnych Technologii* oraz Oś 2. *Infrastruktura sfery B+R*, w zakresie*:*
  – infrastruktury sfery badawczo-rozwojowej (kryterium demarkacji: rodzaj projektu).

Program Operacyjny Kapitał Ludzki:

- Oś 2 *Rozwój zasobów ludzkich i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących*, w zakresie:
  – podnoszenia kwalifikacji i umiejętności personelu medycznego (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów),
  – podniesienie jakości w jednostkach służby zdrowia (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).
- Oś 3. *Wysoka jakość systemu oświaty*, w zakresie:
  – poprawa kształcenia i szkolenia z potrzebami rynku pracy (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).
- Oś 4. *Szkolnictwo wyższe i nauka*, w zakresie:
  – poprawy jakości oferty edukacyjnej szkół wyższych (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów),
  – podnoszenie atrakcyjności kształcenia w obszarze nauk matematyczno-przyrodniczych i technicznych na poziomie wyższym (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).
- Oś 7. *Promocja integracji społecznej*, w zakresie:
  – aktywizacja zawodowa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
  – wsparcie ekonomii społecznej.
- Oś 9. *Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach*, w zakresie:
  – zmniejszanie nierówności w dostępie do edukacji (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów),
  – poprawa kwalifikacji nauczycieli (kryterium demarkacji: typy realizowanych projektów).

Ponadto przedsięwzięcia realizowane w ramach Osi 7. są komplementarne z **7. Programem Ramowym UE** w zakresie badań naukowych i rozwoju technologicznego w Europie.

Komplementarność i demarkacja z pozostałymi osiami priorytetowymi RPO WZ 2007-2013

- Oś 1. *Gospodarka – Innowacje – Technologie*, w zakresie:
  – wsparcia na rzecz zakładów opieki zdrowotnej (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta).

Szczegółowe informacje dotyczące kryteriów finansowania poszczególnych operacji przez Programy Operacyjne oraz mechanizmy koordynacji wykluczające możliwość finansowania tych samych operacji w ramach różnych Programów Operacyjnych określa *„Linia demarkacyjna pomiędzy Programami Operacyjnymi Polityki Spójności, w ramach Wspólnej Polityki Rolnej i Wspólnej Polityki Rybackiej”.*

Kategorie interwencji

Nr kategorii	Opis
75	Infrastruktura systemu oświaty
76	Infrastruktura ochrony zdrowia
79	Pozostała infrastruktura społeczna

Tabela 22. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 7.

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w 2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Produkt	Liczba projektów z zakresu infrastruktury oświaty	szt.	0	2	6	10	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Liczba zmodernizowanych szpitali	szt.	0	2	3	5	Raz w roku	Beneficjent
	~~Ilość~~ Liczba zakupionego sprzętu medycznego	szt.	0	2	4	6	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba projektów z zakresu ochrony zdrowia	szt.	0	2	4	6	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
	Liczba projektów z zakresu infrastruktury sportowej	szt.	0	2	6	10	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ

Komentarz [DDal31]: Zmiana merytoryczna nr 8.

Komentarz [DDal32]: Zmiana techniczna nr 8 i 10.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

	Liczba projektów z zakresu rozbudowy infrastruktury rynku pracy osób niepełnosprawnych.	~~szt.~~	0	1	~~0~~	~~1~~	Raz w roku	~~Beneficjent~~ IZ RPO WZ
Rezultat	Liczba studentów korzystających z efektów projektów	osoba	0	2 000	13 200	20 000	Raz w roku	Beneficjent
	Potencjalna liczba badań medycznych przeprowadzonych sprzętem zakupionym w wyniku realizacji projektów	szt.	0	2 200	7 200	11 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej pozostałej powstałej w wyniku realizacji projektów	osoba	0	5 000	10 000	20 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba osób korzystających z rozbudowanej infrastruktury rynku pracy osób niepełnosprawnych	osoba	0	0	70	100	Raz w roku	Beneficjent

Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie

Źródło: Opracowanie własne
Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

Oś priorytetowa 8. Pomoc techniczna

Uzasadnienie wyboru osi priorytetowej

W związku ze zmianą funkcji samorządu województwa, który po raz pierwszy będzie pełnił rolę Instytucji Zarządzającej, kluczowe znaczenie ma zapewnienie odpowiedniego potencjału administracyjnego instytucji zaangażowanych, a także osób zaangażowanych w proces wdrażania funduszy strukturalnych.

Niezbędne jest wsparcie Instytucji Zarządzającej i instytucji zaangażowanych w proces wdrażania RPO w zakresie zatrudnienia wysoko wykwalifikowanych pracowników, ciągłego podnoszenia ich umiejętności i kwalifikacji poprzez m.in. warsztaty, szkolenia, studia podyplomowe itp. oraz wyposażenia w niezbędny sprzęt techniczny. W celu osiągnięcia wysokiej sprawności obsługi beneficjentów konieczna jest specjalizacja pracowników związanych z realizacją poszczególnych etapów wdrażania Programu, przy jednoczesnym stworzeniu im możliwości rozwoju zawodowego, co znacząco przyczyni się nie tylko do usprawnienia i podniesienia jakości funkcjonowania całego systemu

instytucjonalnego, ale również do ograniczenia rotacji kadry w instytucjach zaangażowanych we wszystkie procesy wdrażania i zarządzania RPO. Aby zwiększyć potencjał administracyjny, konieczne jest stworzenie odpowiedniego systemu motywacyjnego polegającego na wsparciu finansowym zatrudnienia, szkoleń, seminariów, warsztatów, kursów językowych, studiów podyplomowych, stażów, praktyk i wizyt studyjnych.

Prawidłowe zarządzanie RPO wiąże się również z zapewnieniem systemu monitorowania, oceny, kontroli oraz ewaluacji Programu. Niezbędne jest stałe, niezależne analizowanie postępów w realizacji osi priorytetowych i działań, przeprowadzanie kontroli projektów na miejscu i pomoc ekspercka w zakresie badania oddziaływania RPO na strukturę społeczno-gospodarczą województwa i osiągania założonych celów.

Efektywne wykorzystanie udostępnionych środków uwarunkowane jest skuteczną realizacją działań promocyjnych i informacyjnych, ukierunkowanych na zapewnienie ciągłego procesu informowania potencjalnych beneficjentów o możliwościach uzyskania wsparcia, a społeczności regionu o wpływie funduszy strukturalnych na region.

Odpowiednie przygotowanie beneficjentów do opracowywania i wdrażania projektów oraz dostęp do wysokiej jakości informacji przełożą się w efekcie na liczbę prawidłowo przygotowanych i wdrożonych projektów.

Cele osi priorytetowej

Celem głównym jest stworzenie sprawnego systemu wdrażania i zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013.

Cele szczegółowe:

- zapewnienie efektywności działania administracji zaangażowanej we wdrażanie funduszy strukturalnych w ramach RPO oraz zwiększenie potencjału administracyjnego poprzez realizację „Planu działań na rzecz zwiększenia potencjału administracji samorządowej zmierzającego do zapewnienia właściwej realizacji RPO 2007-2013”,
- stworzenie efektywnego systemu promocji i informacji.

Opis osi priorytetowej

W ramach osi priorytetowej podejmowane będą działania ukierunkowane na właściwą organizację i funkcjonowanie systemu wdrażania i zarządzania RPO, w tym m.in. koordynację procesu przygotowania i wdrażania Programu, nabór i ocenę projektów, zarządzanie finansowe, monitoring i ewaluację oraz kontrolę zarówno w Instytucji Zarządzającej, jak i instytucjach zaangażowanych we wdrażanie RPO. Prawidłowe

zarządzanie RPO wiąże się z systematyczną oceną działań związanych z realizacją Programu, analizą postępu jego realizacji, oceną przydatności podejmowanych działań oraz oceną oddziaływania zaangażowanych środków na rozwój społeczno-gospodarczy województwa. Instytucja Zarządzająca RPO deklaruje pełne uczestnictwo w krajowym, jednolitym systemie komputerowym monitoringu.

Dofinansowaniem zostanie objęty również rozwój stałej bazy danych o projektach gotowych do realizacji. Należy zapewnić sprawny system informatyczny służący obsłudze procesu realizacji RPO i jego monitorowania.

Wspierane będzie podnoszenie umiejętności i kwalifikacji pracowników, m.in. poprzez warsztaty, szkolenia, studia podyplomowe oraz wyposażenie ich w niezbędny sprzęt techniczny.

Działania promocyjne i informacyjne będą koordynowane na poziomie krajowym z działaniami finansowanymi ze środków POPT. Działania te będą zgodne z Planem Komunikacji funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce.

Wsparcie skierowane będzie również na działania promocyjne i informacyjne służące upowszechnianiu informacji na temat możliwości ubiegania się o dofinansowanie w ramach RPO wśród potencjalnych beneficjentów oraz służące informowaniu opinii publicznej o zaangażowaniu środków Unii Europejskiej w rozwój województwa. Finansowane będą przedsięwzięcia związane z realizacją Planu Komunikacji. Wsparciem objęte zostaną wszelkie akcje mające na celu podnoszenie świadomości i pomoc potencjalnym beneficjentom – poprzez organizację konferencji, szkoleń, wymianę dobrych praktyk i doświadczeń, propagowanie innowacyjności etc. – w zakresie prawidłowego zarządzania, rozliczania i monitorowania projektów a także z zakresu Prawa Zamówień Publicznych.

W ramach Pomocy Technicznej podjęte zostaną operacje zmierzające do opracowania dokumentów strategicznych związanych z kolejnym okresem programowania.

Finansowanie krzyżowe

W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego uwzględnia się finansowanie operacji, które należą do obszaru interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego na zasadach komplementarności. Możliwość ta jest ograniczona maksymalnie do 10% kosztów kwalifikujących się do pomocy i jedynie do operacji, które są zarówno niezbędne do pomyślnej realizacji projektu, jak i bezpośrednio powiązane z projektem. Dotyczy to przede wszystkim pakietów szkoleniowych związanych z realizowanymi inwestycjami.

Główne kategorie beneficjentów

- Instytucja Zarządzająca

Demarkacja i komplementarność

Oś priorytetowa 8. jest komplementarna do:

– programów operacyjnych finansowanych w ramach NSRO 2007-2013 z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, w sposób zapobiegający pokrywaniu się operacji finansowanych w ramach tych programów, w zakresie przedstawionych niżej obszarów.

Komplementarność i demarkacja z działaniami finansowanymi w ramach NSRO 2007-2013

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2007-2013:

- Oś 16. *Pomoc techniczna – Fundusz Spójności,* w zakresie następujących obszarów:
  – wsparcie techniczne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – wsparcie organizacyjne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – przygotowanie kadr (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – działania promocyjne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta).

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013:

- Oś 8. *Pomoc techniczna,* w zakresie następujących obszarów:
  – wsparcie techniczne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – wsparcie organizacyjne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – przygotowanie kadr (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – działania promocyjne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta).

Program Operacyjny Pomoc Techniczna 2007-2013:

- Oś 1. *Wsparcie zasobów ludzkich*
- Oś 2. *Wsparcie informatyczne realizacji NSRO,* w zakresie następujących obszarów:
  – wsparcie techniczne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – wsparcie organizacyjne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – przygotowanie kadr (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta).

- Oś 3. *Wsparcie realizacji operacji funduszy strukturalnych,* w zakresie następujących obszarów:
  – wsparcie techniczne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – wsparcie organizacyjne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta),
  – przygotowanie kadr (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta).
- Oś 4. *Komunikacja i promocja,* w zakresie:
  – działania promocyjne (kryterium demarkacji: rodzaj beneficjenta).

Kategorie interwencji

Nr kategorii	Opis
85	Przygotowanie, realizacja, monitorowanie i kontrola
86	Ocena, badania/ ekspertyzy, informacja i komunikacja

Tabela 23. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 8.

Komentarz [DDal33]: Zmiana merytoryczna nr 8.

Poziom wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka	Wartość w roku bazowym (2006)	Wartość w 2010 r.	Wartość w 2013 r.	Wartość w roku docelowym (2015)	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Produkt	Liczba utworzonych miejsc pracy finansowanych ze środków programu (wyłącznie umowy o pracę)	szt.	0	68	68	68	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba przeprowadzonych szkoleń, warsztatów, treningów, wizyt studyjnych itp.	szt.	0	300	700	1 000	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba zakupionych zestawów komputerowych (laptopy, serwery, komputery)[24]	szt.	0	80	120	150	Raz w roku	Beneficjent
	Liczba ocen, ekspertyz, analiz, studiów, opracowań i koncepcji wykonanych przez ewaluatorów zewnętrznych	Szt.	0	30	50	70	Raz w roku	Beneficjent
Rezultat	Liczba przeszkolonych potencjalnych beneficjentów	osoba	0	1 000	2 200	3 000	Raz w roku	Beneficjent
	~~Średni czas oczekiwania na płatność od momentu złożenia wniosku o płatność~~	~~dni~~	~~0~~	~~60~~	~~40~~	~~30~~	~~Raz w roku~~	~~Beneficjent~~

Źródło: Opracowanie własne

Dane mają charakter szacunkowy i zostaną zaktualizowane.

[24] bez drukarek i faksów (zaliczone do sprzętu biurowego).

4. System realizacji i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013

Wprowadzenie

Przedstawiony opis wdrażania oraz zarządzania Programem został oparty na następujących dokumentach:

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999,
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1783/1999,
- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności) przyjęte przez Radę Ministrów w dniu 29 listopada 2006 r.,
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Ustawa z dn. 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- Projekt dokumentu „Wytyczne dla opracowania systemu realizacji Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 i wynikających z nich Programów Operacyjnych" z dnia 13 kwietnia 2006 roku.

Rozwiązania systemowe zostały opracowane na podstawie doświadczenia z wdrażania Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego 2004-2006 oraz na innych Programach Pomocowych, w których zaangażowane były środki unijne, a które realizowane były przez Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego.

Nadrzędnym celem opracowywania systemu realizacji i wdrażania jest zapewnienie wysokiej funkcjonalności systemu, jego przejrzystości oraz realizacji programu zgodnie z obowiązującym stanem prawnym. Ma się to przejawiać sprawnym osiąganiem celów zgodnie z założonymi osiami priorytetowymi i grupami operacji określonymi w RPOWZ. Instytucją

odpowiedzialną za skuteczność i prawidłowość zarządzania i wdrażania Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego jest Instytucja Zarządzająca RPO, której funkcję pełni Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego poprzez wyznaczoną do tego celu komórkę w Urzędzie Marszałkowskim Województwa Zachodniopomorskiego.

Zamieszczone w niniejszym rozdziale opisy mają charakter ogólny, a bardziej precyzyjne wytyczne zawiera „Szczegółowy opis osi priorytetowych RPO WZ".

4.1 Kompetencje instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie

4.1.1 Koordynacja na poziomie NSRO – Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego prowadzi nadzór nad prawidłowym funkcjonowaniem systemu realizacji NSRO, a także odpowiada za prowadzenie badań ewaluacyjnych na poziomie NSRO, w tym badań horyzontalnych oraz badań uzupełniających i badań *ad hoc*, wynikających z monitorowania realizacji NSRO.

Komitet Koordynujący NSRO powoła grupę roboczą, złożoną z przedstawicieli wszystkich instytucji zarządzających programami finansowanych ze środków EFRR, EFS, EFRROW i EFR. Zadaniem powyższej grupy roboczej będzie opracowanie propozycji mechanizmów kontroli krzyżowej dla inwestycji wspieranych w ramach poszczególnych programów (np. odpowiednie pytania we wnioskach o dofinansowanie, kontrole na próbie projektów, wspólny dostęp do baz danych). Celem ww. działań będzie unikanie podwójnego finansowania projektów i zagwarantowanie przestrzegania ustalonej linii demarkacyjnej.

4.1.2 Instytucja Koordynująca Regionalne Programy Operacyjne

Funkcję Instytucji Koordynującej Regionalne Programy Operacyjne pełnić będzie Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego poprzez wyznaczoną do tego celu komórkę w MRR – Departament Koordynacji Programów Regionalnych (DPR). Do głównych zadań Instytucji Koordynującej należy:

- weryfikacja regionalnych programów operacyjnych pod względem ich zgodności z NSRO,

- negocjowanie regionalnych programów operacyjnych z KE we współpracy z instytucjami zarządzającymi RPO,
- zapewnienie spójności stosowanych wytycznych,
- monitorowanie efektów wdrażania RPO w regionach (analizy porównawcze).

Wzajemne relacje oraz szczegółowy zakres obowiązków i podział zadań między Instytucją Koordynującą RPO a Instytucją Zarządzającą RPO Województwa Zachodniopomorskiego określa porozumienie zawarte między tymi instytucjami.

4.1.3 Instytucja Zarządzająca RPO WZ

Funkcję Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013, zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, pełni Zarząd Województwa Zachodniopomorskiego. Zgodnie z regulaminem wewnętrznym przyjętym uchwałą nr 326/07 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 25 kwietnia 2007 r. w sprawie uchwalenia Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, obowiązki IZ pełni obecnie Wydział Zarządzania Regionalnym Programem Operacyjnym oraz Wydział Wdrażania Regionalnym Programem Operacyjnym. Instytucja Zarządzająca, zgodnie z art. 60 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006, jest odpowiedzialna za zarządzanie regionalnym programem operacyjnym i jego realizację zgodnie z zasadą należytego zarządzania finansami, a w szczególności za:

1. zapewnienie, że operacje są wybierane do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do RPO WZ oraz że spełniają one mające zastosowanie zasady wspólnotowe i krajowe przez cały okres ich realizacji,
2. weryfikację, że współfinansowane towary i usługi są dostarczone, oraz że wydatki zadeklarowane przez beneficjentów na operacje zostały rzeczywiście poniesione i są zgodne z zasadami wspólnotowymi i krajowymi,
3. zapewnienie istnienia informatycznego systemu rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach RPO WZ oraz zapewnienie, że dane realizacji, niezbędne do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny są gromadzone,
4. zapewnienie utrzymywania przez beneficjentów i inne podmioty uczestniczące w realizacji operacji odrębnego systemu księgowego albo odpowiedniego kodu

księgowego dla wszystkich transakcji związanych z operacją, bez uszczerbku dla krajowych zasad księgowych,

5. zapewnienie, że ocena regionalnych programów operacyjnych, o której mowa w art. 48 ust. 3 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006 jest prowadzona zgodnie z art. 47 ww. rozporządzenia,
6. ustanowienie procedur dla zapewnienia, że wszystkie dokumenty dotyczące wydatków i audytów, wymagane do zapewnienia właściwej ścieżki audytu, są przechowywane zgodnie z wymogami art. 90 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006,
7. zapewnienie otrzymywania przez Instytucję Certyfikującą wszystkich niezbędnych informacji o procedurach i weryfikacjach prowadzonych w odniesieniu do wydatków na potrzeby poświadczania,
8. kierowanie pracą i zapewnienie wymaganych dokumentów, powołanemu w drodze Zarządzenia Wojewody Zachodniopomorskiego (zgodnie z art. 36 ust. 2 ustawy z dn. 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju), Zachodniopomorskiego Komitetu Monitorującego (ZKM), umożliwiające monitorowanie jakościowe wdrażania RPO w świetle jego szczegółowych celów,
9. opracowanie i przedkładanie Komisji Europejskiej rocznych i końcowych sprawozdań na temat postępów realizacji programu, po ich uprzednim zatwierdzeniu przez Zachodniopomorski Komitet Monitorujący,
10. zapewnienie przestrzegania wymogów w zakresie informacji i promocji, ustanowionych w art. 69 Rozporządzenia Rady nr 1083/2006,
11. dostarczanie Komisji Europejskiej informacji umożliwiających jej dokonanie oceny dużych projektów.

4.1.4 Instytucja Pośrednicząca

Zarząd Województwa, jako Instytucja Zarządzająca RPO, może oddelegować część swoich zadań o charakterze zarządczym lub operacyjnym Instytucji Pośredniczącej lub Instytucji Pośredniczącej II stopnia. W ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego nie planuje się powoływania Instytucji Pośredniczących.

4.1.5 Instytucja Certyfikująca

Komentarz [DDal34]: Zmiana merytoryczna nr 10.

Sformatowano: Wyróżnienie

Zgodnie z art. 35 ust. 2 pkt z *ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*, Minister właściwy ds. rozwoju regionalnego certyfikuje Komisji Europejskiej prawidłowość poniesienia wydatków w ramach programów operacyjnych. Instytucja Certyfikująca, to komórka organizacyjna utworzona zarządzeniem Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, odpowiedzialna za certyfikację wydatków ponoszonych w ramach EFRR,/ EFS,/ FS, ~~która~~ IC w zakresie realizowanych zadań jest komórką niezależną od komórek wykonujących funkcje instytucji zarządzających poszczególnymi programami operacyjnymi, wchodzących w skład odrębnych pionów podległych innym Członkom Kierownictwa Ministerstwa. Członek Kierownictwa MRR nadzorujący Instytucję Certyfikującą podlega bezpośrednio Ministrowi Rozwoju Regionalnego i podejmuje w sposób niezależny decyzje w zakresie dokonywania oraz wstrzymywania procesu poświadczania deklaracji wydatków oraz wniosków o płatność do Komisji Europejskiej. ~~Obecnie funkcje~~Obsługę Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie zadań Instytucji Certyfikującej ~~pełni~~ zapewnia Departament Instytucji Certyfikującej.

Instytucja Certyfikująca ~~programu operacyjnego~~ odpowiada w szczególności za:

- opracowanie i przedłożenie Komisji Europejskiej poświadczonych deklaracji wydatków i wniosków o płatność;~~,~~
- poświadczanie, że deklaracja wydatków jest dokładna, ~~oraz~~ wynika z wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;~~,~~
- poświadczenie, że zadeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi~~, oraz że zostały poniesione w związku z operacjami wybranymi do finansowania zgodnie z kryteriami mającymi zastosowanie do programu, i spełniają zasady wspólnotowe i krajowe~~;~~,~~
- zapewnienie, do celów poświadczenia wydatków, że otrzymała od ~~i~~Instytucji ~~z~~Zarządzającej odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji prowadzonych w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach wydatków;~~,~~

- uwzględnianie, do celów poświadczenia wydatków, wyników ~~wszystkich~~ kontroli/audytów wykorzystania środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz krajowego współfinansowania, ~~przeprowadzanych~~ prowadzonych przez uprawnione instytucję ~~audytową lub na jej odpowiedzialność~~;~~,~~
- utrzymywanie w formie elektronicznej zapisów księgowych dotyczących wydatków zadeklarowanych Komisji Europejskiej;~~,~~
- prowadzenie ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla operacji oraz przesyłanie do Komisji Europejskiej rocznej deklaracji w tym zakresie;~~. Kwoty odzyskane są zwracane do budżetu ogólnego Unii Europejskiej przed zamknięciem programu operacyjnego poprzez potrącenie ich z następnej deklaracji wydatków,~~
- uwzględnianie, do celów poświadczenia wydatków, informacji o wykrytych nieprawidłowościach w programie operacyjnym;~~,~~
- analizowanie, do celów poświadczania wydatków, procedur Instytucji Zarządzających;
- przeprowadzanie kontroli w Instytucjach Zarządzających lub instytucji do których IZ delegowała swoje zadania oraz w szczególnych przypadkach przeprowadzanie czynności kontrolnych u beneficjentów;
- monitorowanie zasady n+3/n+2 na podstawie danych otrzymywanych od Instytucji Zarządzającej.
- ~~uwzględnianie do celów poświadczenia wyników prowadzonych przez instytucje zarządzające kontroli systemowych oraz kontroli wydatków,~~
- ~~opiniowanie do celów poświadczenia wydatków instrukcji wykonawczych instytucji zarządzających programami operacyjnymi,~~
- ~~przeprowadzanie w Instytucji Zarządzającej oraz instytucjach podległych Instytucji Zarządzającej lub ewentualnie u beneficjenta w zakresie realizacji programu systemowych wizyt sprawdzających oraz wizyt sprawdzających polegających na kontroli wydatków na podstawie otrzymywanych wniosków o refundację od instytucji zarządzających,~~
- ~~dokonywanie wizyt sprawdzających w Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji w zakresie zgodności z wymogami systemu certyfikacji RPO.~~

Zgodnie z art. 35 ust. 9 *ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju* zadania ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego, wynikające z art. 35 ust. 2 pkt 7 ww. ustawy, mogą zostać przekazane Wojewodzie, w zakresie i na zasadach określonych w odrębnym porozumieniu. Instytucja Certyfikująca w MRR deleguje Wojewodom część swoich zadań w zakresie certyfikacji, przy zachowaniu odpowiedzialności za delegowane zadania zgodnie z art. 59 ust. 2 *rozporządzenia nr 1083/2006*. Powierzenie Wojewodom wykonywania części zadań Instytucji Certyfikującej następuje, zgodnie z art. 12 *rozporządzenia nr 1828/2006* oraz art. 35 ust. 9 *ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju*, poprzez zawarcie przez Ministra Rozwoju Regionalnego porozumień z poszczególnymi Wojewodami. Wojewodowie, do których delegowane są zadania Instytucji Certyfikującej, pełnią funkcję Instytucji Pośredniczących w Certyfikacji. Komórki organizacyjne w urzędach wojewódzkich, które obsługują Wojewodę w zakresie delegowanych zadań, są funkcjonalnie niezależne od komórek, które wykonują zadania delegowane przez Instytucję Zarządzającą. ~~W ramach Regionalnych Programów Operacyjnych Instytucja Certyfikująca deleguje część swoich zadań w zakresie certyfikacji do Urzędów Wojewódzkich pełniących rolę Instytucji Pośredniczących w Certyfikacji, przy zachowaniu przez Instytucję Certyfikującą w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego odpowiedzialności za delegowane zadania, zgodnie z art. 59 ust 2 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006. Powierzenie wykonywania części zadań Instytucji Certyfikującej następuje, zgodnie z art. 12 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006, poprzez zawarcie przez Instytucję Certyfikującą w Ministerstwie Rozwoju Regionalnego z poszczególnymi wojewodami pisemnych porozumień, które określają zakres powierzanych zadań oraz obowiązki instytucji, do których zadania są delegowane. Komórki w Urzędach Wojewódzkich, które obsługują wojewodę w zakresie delegowanych zadań, są funkcjonalnie niezależne od komórek organizacyjnych, wykonujących zadania delegowane z Instytucji Zarządzających programami operacyjnymi. Do delegowanych zadań należy w szczególności:~~

Instytucja Certyfikująca deleguje Wojewodzie jako Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji w szczególności następujące zadania:

- ~~otrzymywanie oraz~~ weryfikacj~~a~~ pod względem formalnym i rachunkowym otrzymywanego od Instytucji Zarządzającej poświadczenia wydatków oraz wniosku o płatność ~~okresową/końcową~~ dla Regionalnego Programu Operacyjnego;
-

Sformatowano: Wcięcie: Pierwszy wiersz: 0 cm

Sformatowano: Punktowane + Poziom: 1 + Wyrównanie: 0,63 cm + Wcięcie: 1,27 cm

– ~~—~~poświadczanie przed ~~Instytucją Certyfikującą~~IC, że deklaracja wydatków ~~dla Regionalnego Programu Operacyjnego~~jest dokładna, wynika z wiarygodnych systemów księgowych i jest oparta na weryfikowalnej dokumentacji uzupełniającej;

– ~~wykazanych przez Instytucję Zarządzającą w poświadczonym przez nią wniosku o płatność okresową/końcową,~~poświadczenie przed IC, że zdeklarowane wydatki są zgodne z mającymi zastosowanie zasadami wspólnotowymi i krajowymi;

– zapewnianie, do celów poświadczania wydatków, że otrzymała od Instytucji Zarządzającej RPO odpowiednie informacje na temat procedur i weryfikacji prowadzonych w związku z wydatkami zawartymi w deklaracjach wydatków;

– uwzględnianie, do celów poświadczania wydatków, wyników kontroli/audytów wykorzystania środków z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności oraz krajowego współfinansowania, prowadzonych przez uprawnione instytucje;

– przeprowadzanie kontroli w Instytucji Zarządzającej RPO lub w instytucjach do których IZ delegowała swoje zadania oraz w szczególnych przypadkach przeprowadzanie czynności kontrolnych u beneficjentów;

– analizowanie, do celów poświadczania wydatków, procedur Instytucji Zarządzającej RPO;

– uwzględnianie, do celów poświadczania wydatków, informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w ramach RPO;

– analizowanie elektronicznej ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla danego projektu, prowadzonej przez Instytucję Zarządzającą lub instytucje, do których IZ delegowała swoje zadania.

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, 12 pkt, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, 12 pkt, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, 12 pkt, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, 12 pkt, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, 12 pkt, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Bez punktorów lub numeracji

~~– przeprowadzanie, w imieniu Instytucji Certyfikującej w Instytucji Zarządzającej oraz instytucjach podległych Instytucji Zarządzającej lub u beneficjenta w zakresie realizacji programu systemowych wizyt sprawdzających oraz wizyt sprawdzających polegających na kontroli wydatków na podstawie otrzymywanych wniosków o refundację od Instytucji Zarządzających,~~

~~– gromadzenie, do celów poświadczenia wydatków, instrukcji wykonawczych Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym,~~

~~– analizowanie, do celów poświadczenia wydatków, otrzymywanych od Instytucji Zarządzającej oraz w przypadku delegowania przez Instytucję Zarządzającą zadań w tym zakresie do instytucji jej podległych, danych zawierających informacje o przeprowadzonych przez te instytucje kontrolach systemowych oraz kontrolach wydatków dotyczących Regionalnego Programu Operacyjnego,~~

~~– gromadzenie od Instytucji Zarządzającej i uwzględnianie do celów poświadczenia wydatków informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach w zakresie realizacji wydatków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego,~~

~~– prowadzenie, na podstawie danych otrzymywanych od Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym, elektronicznej ewidencji kwot podlegających procedurze odzyskiwania i kwot wycofanych po anulowaniu całości lub części wkładu dla danej operacji,~~

~~– monitorowanie zasady n+3/n+2 dla danego Regionalnego Programu Operacyjnego na podstawie danych otrzymywanych od Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym.~~

4.1.6 Instytucja Audytowa

Określone w Rozporządzeniu Rady nr 1083/2006 zadania Instytucji Audytowej wykonuje Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej, którego funkcję pełni sekretarz lub podsekretarz stanu w Ministerstwie Finansów, w oparciu o przepisy ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej[25]. Instytucja Audytowa jest niezależna od Instytucji Zarządzającej PO, Instytucji Pośredniczących, Instytucji Pośredniczących II stopnia oraz Instytucji Certyfikującej.

Zadania Instytucji Audytowej wykonywane są za pośrednictwem jednostek organizacyjnych kontroli skarbowej podległych Generalnemu Inspektorowi Kontroli Skarbowej, tj. wyodrębnionej komórki organizacyjnej w Ministerstwie Finansów (obecnie Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z UE) oraz Urzędu Kontroli Skarbowej w Szczecinie. W każdym z urzędów kontroli skarbowej zostały utworzone wyodrębnione komórki organizacyjne, odpowiedzialne za kontrolę środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Instytucja Audytowa odpowiedzialna jest za ogół prac związanych z wydaniem zapewnienia, że system zarządzania i kontroli RPO spełnia wymogi Rozporządzenia Rady

[25] Dz.U. z 2004 r., nr 8, poz. 65 ze zmianami.

Sformatowano: Wyjustowany

(WE) nr 1083/2006, w tym za przygotowanie – przed złożeniem pierwszego wniosku o płatność okresową, lub nie później niż w terminie 12 miesięcy od zatwierdzenia RPO – sprawozdania zawierającego wyniki oceny utworzenia systemów i opinii na temat zgodności systemu zarządzania i kontroli RPO z art. 58–62 rozporządzenia. Prace w ramach audytu zgodności przeprowadzane są przez Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z Unii Europejskiej oraz Urząd Kontroli Skarbowej w Szczecinie, a opinię podpisuje Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej.

Instytucja Audytowa zapewnia, iż czynności audytowe uwzględniają uznane w skali międzynarodowej standardy audytu. Do głównych zadań IA należy w szczególności:

1. zapewnienie prowadzenia audytów w celu weryfikacji skutecznego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli RPO,

2. zapewnienie prowadzenia audytów operacji na podstawie stosownej próby w celu weryfikacji zadeklarowanych wydatków,

3. przedstawianie KE, w terminie dziewięciu miesięcy od zatwierdzenia RPO, strategii audytu obejmującej podmioty, które będą przeprowadzać audyty, o których mowa w p. 1. i 2., metodologię, która zostanie zastosowana, metody doboru próbek danych dla potrzeb audytu operacji oraz indykatywne rozplanowanie audytów w celu zapewnienia przeprowadzenia audytu głównych podmiotów oraz równomiernego rozkładu audytów w całym okresie programowania,

4. do dnia 31 grudnia każdego roku w latach 2008-2015:

   a) przedłożenie KE rocznego sprawozdania audytowego, przedstawiającego wyniki audytów przeprowadzonych w okresie poprzednich 12 miesięcy, zakończonym dnia 30 czerwca danego roku, zgodnie ze strategią audytu dla RPO oraz informującego o wszelkich brakach wykrytych w systemie zarządzania i kontroli Programu. Pierwsze sprawozdanie, które należy złożyć do dnia 31 grudnia 2008 r., obejmuje okres od dnia 1 stycznia 2007 r. do dnia 30 czerwca 2008 r. Informacje dotyczące audytów przeprowadzonych po dniu 1 lipca 2015 r. zostają włączone do końcowego sprawozdania audytowego, stanowiącego uzupełnienie deklaracji zamknięcia, o której mowa w p. 5,

   b) wydawanie opinii, na podstawie kontroli i audytów przeprowadzonych na jej odpowiedzialność, w kwestii tego, czy system zarządzania i kontroli funkcjonuje skutecznie, tak aby dawać racjonalne zapewnienie, że deklaracje wydatków

przedstawione Komisji są prawidłowe, oraz aby dawać tym samym racjonalne zapewnienie, że transakcje będące ich podstawą są zgodne z prawem i prawidłowe,

c) przedkładanie częściowego zamknięcia RPO, deklaracji częściowego zamknięcia zawierającej ocenę zgodności z prawem i prawidłowości danych wydatków,

d) przedłożenie Komisji, nie później niż dnia 31 marca 2017 r. deklaracji zamknięcia, zawierającej ocenę zasadności wniosku o wypłatę salda końcowego oraz zgodności z prawem i prawidłowości transakcji będących podstawą wydatków objętych końcową deklaracją wydatków, do której dołącza się końcowe sprawozdanie audytowe.

W ramach wyżej opisanych prac Departament Certyfikacji i Poświadczeń Środków z Unii Europejskiej nadzoruje, koordynuje i zapewnia odpowiednią jakość pracy urzędu kontroli skarbowej.

Celem zapewnienia jakości prac wykonywanych przez urzędy kontroli skarbowej, Departament ten zapewnia stosowanie odpowiednich mechanizmów kontroli. Polegają one w szczególności na:

- wprowadzeniu systemu zarządzania dokumentacją (w tym określenie kryteriów jej sporządzania, weryfikacji i akceptacji, standaryzacja oraz informatyzacja dokumentacji),
- nadzorze nad wykonywaniem prac (przypisanie pracownikom odpowiedzialności za wykonanie zadania i weryfikacja jego wykonania),
- przeprowadzaniu corocznie kontroli mających na celu sprawdzenie jakości wykonanych prac (w ramach tzw. *re-performance audits* oraz audytów mających na celu weryfikację poprawności stosowania przez urzędy kontroli skarbowej metodologii).

4.1.7 Instytucja właściwa dla otrzymywania płatności pochodzących z Komisji Europejskiej

Instytucją odpowiedzialną za otrzymywanie płatności dokonywanych przez KE jest Ministerstwo Finansów. Zgodnie z regulaminem pracy Ministerstwa Finansów obsługą rachunków bankowych, na które będą dokonywane płatności ze środków wspólnotowych zajmuje się obecnie Departament Instytucji Płatniczej.

Środki przekazywane przez Komisję Europejską jako zaliczki oraz płatności okresowe i płatność końcowa zostaną włączone do budżetu państwa jako jego dochody.

4.1.8 Zachodniopomorski Komitet Monitorujący (ZKM)

Monitoring realizacji i wdrażania RPO WZ sprawuje Zachodniopomorski Komitet Monitorujący (ZKM), powoływany przez Instytucję Zarządzającą, w ciągu trzech miesięcy od daty zatwierdzenia przez Komisję Europejską RPO WZ. Zgodnie z art. 11 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006, w skład Komitetu wejdą przedstawiciele m.in. Instytucji Zarządzającej RPO, Instytucji Pośredniczącej PO KL w województwie zachodniopomorskim, Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego jako koordynatora RPO, samorządów terytorialnych oraz partnerów społecznych i gospodarczych, a także inne odpowiednie podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, w tym organizacje pozarządowe. W roli obserwatora w posiedzeniach Komitetu Monitorującego będzie mógł uczestniczyć przedstawiciel Instytucji Zarządzającej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Programem Operacyjnym - Zrównoważony rozwój sektora rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów rybackich 2007 – 2013.

Tryb pracy ZKM określa Regulamin przyjęty większością głosów na pierwszym posiedzeniu ZKM. Obsługę Komitetu zapewnia Sekretariat ZKM, powołany przez Instytucję Zarządzającą RPO WZ. Posiedzenia ZKM odbywają się nie rzadziej niż raz na pół roku, po czym każdorazowo sporządza się protokół.

Decyzje Komitetu Monitorującego podejmowane są w formie uchwał, zwykłą większością głosów. Każdy członek ZKM dysponuje jednym głosem. W przypadku jednakowej liczby głosów za i przeciw decydującym głosem jest głos przewodniczącego. W uzasadnionych przypadkach możliwe jest podejmowanie uchwał w trybie obiegowym.

Komitet Monitorujący będzie funkcjonował w oparciu o zasadę partnerstwa, zapewniając w ten sposób równą reprezentację stronie samorządowej, rządowej oraz partnerom gospodarczym, w tym zajmującym się zagadnieniami środowiska naturalnego oraz wspierania równości szans kobiet i mężczyzn.

Schemat instytucjonalny RPO Województwa Zachodniopomorskiego

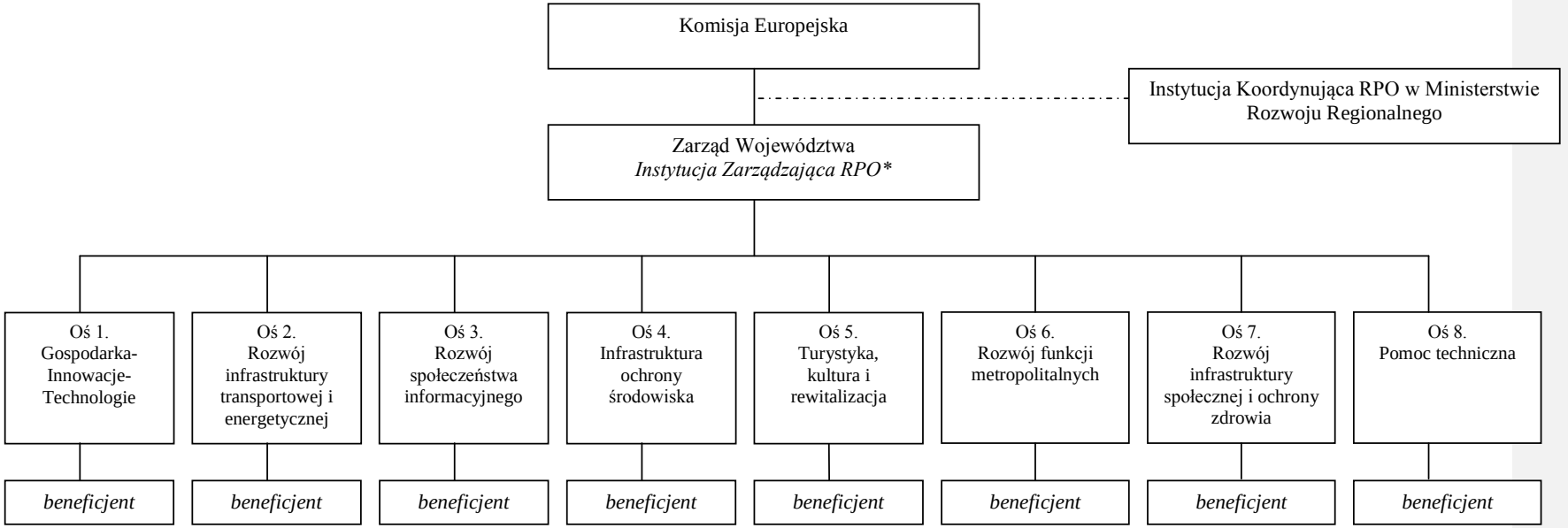

* departament, wydział lub inna komórka – zgodnie z regulaminem organizacyjnym UM

Schemat organizacyjny wskazujący rozmieszczenie Instytucji Zarządzających RPO, Instytucji Koordynującej RPO, Instytucji Certyfikującej i Instytucji Audytowej oraz instytucji odpowiedzialnej za otrzymywanie płatności z KE

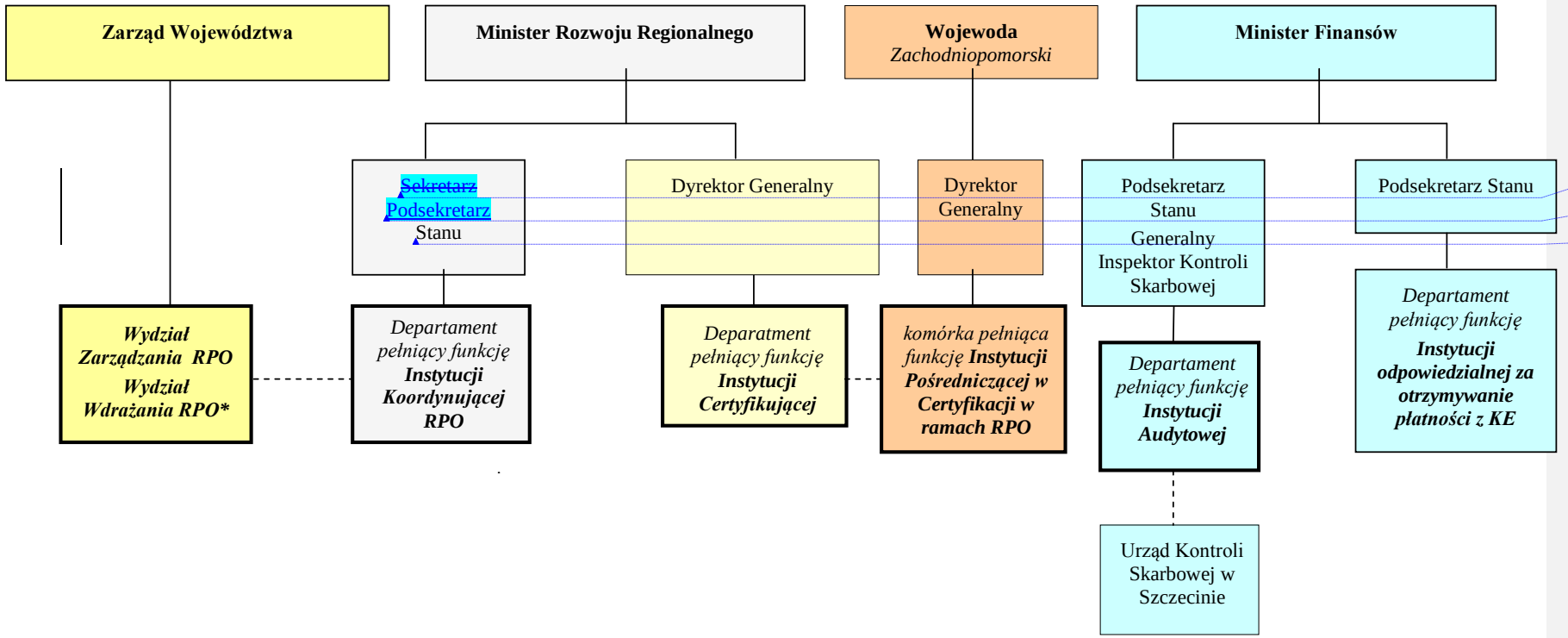

* departament, wydział lub inna komórka – zgodnie z regulaminem organizacyjnym UM.

Komentarz [DDal35]: Zmiana merytoryczna nr 11.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Polski, Wyróżnienie

Sformatowano: Polski

4.2 Krajowy System Informatyczny na okres 2007-2013 (SIMIK 07-13)

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego obsługiwany przez Departament Koordynacji i Zarządzania Podstawami Wsparcia Wspólnoty w MRR prowadzi nadzór nad przygotowaniem nowego systemu informatycznego i określa standardy w zakresie gromadzenia danych przez wszystkich uczestników systemu realizacji NSRO. Minister właściwy do spraw finansów publicznych obsługiwany przez Departament Rozwoju Systemów Informatycznych w MF odpowiada za budowę i rozwój systemu informatycznego na podstawie standardów w zakresie gromadzenia danych określonych przez Ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Poszczególne moduły Krajowego Systemu Informatycznego będą gotowe do użytku od lipca br. Pełną zdolność operacyjną w zakresie wszystkich komponentów system osiągnie pod koniec 2007 r.

Zgodnie z artykułem 58 d) oraz artykułem 60 c) Rozporządzenia 1083/2006 system zarządzania i kontroli będzie posiadać wiarygodne, skomputeryzowane systemy rachunkowości i księgowości, monitorowania i sprawozdawczości finansowej mające na celu zapewnienie rejestracji i przechowywania zapisów księgowych dla każdej operacji w ramach programu operacyjnego oraz zapewniać gromadzenie danych na temat realizacji każdej operacji niezbędnych do celów zarządzania finansowego, monitorowania, weryfikacji, audytu i oceny.

Dla celów zarządzania i sprawozdawczości w Instytucji Zarządzającej, instytucjach pośredniczących, instytucjach pośredniczących II stopnia oraz Instytucji Certyfikującej będą wykorzystywane dwa podstawowe systemy informatyczne, tj.:

- system finansowo-księgowy spełniający wymogi ustawy o rachunkowości,
- Krajowy System Informatyczny monitoringu i sprawozdawczości

oraz opcjonalnie lokalny system monitoringu i sprawozdawczości na poziomie instytucji odpowiedzialnej za wdrażanie programu operacyjnego.

Krajowy System Informatyczny jest zgodny i kompatybilny z systemem sprawozdawczości i monitorowania ustanowionym dla programu operacyjnego.

Dostęp do danych gromadzonych w Krajowym Systemie Informatycznym będą miały wszystkie podmioty uczestniczące w procesie wdrażania, tj. Instytucja Zarządzająca, instytucje pośredniczące, instytucje pośredniczące II stopnia, Instytucja Certyfikująca oraz Instytucja Audytowa, w zakresie niezbędnym dla prawidłowego realizowania zadań.

Krajowy System Informatyczny (system scentralizowany) udostępniony dla potrzeb monitoringu i sprawozdawczości będzie gromadził na poziomie kraju dane niezbędne dla systemu zarządzania i kontroli ustanowionego dla programu operacyjnego.

Charakterystyka Krajowego Systemu Informatycznego

Zgodnie z przyjętymi założeniami, Krajowy System Informatyczny będzie przede wszystkim systemem rejestracyjnym, tzn. będzie gromadził dane, wprowadzane do centralnej bazy danych po wystąpieniu zdarzeń. W szczególności system będzie umożliwiał gromadzenie informacji w następującym zakresie:

- ewidencja danych dotyczących programów operacyjnych,
- obsługa cyklu życia projektu, w tym:
  - ewidencjonowanie wniosków aplikacyjnych spełniających wymogi formalne,
  - ewidencjonowanie dużych projektów w zakresie określonym przez Rozporządzenie KE (WE) nr 1828/2006,
  - ewidencjonowanie umów o dofinansowanie,
  - ewidencjonowanie wniosków o płatność,
  - ewidencjonowanie danych dotyczących kontroli poszczególnych projektów,
  - ewidencja wskaźników postępu rzeczowego, w tym prowadzenie jednolitego słownika wskaźników,
- ewidencja danych dotyczących nieprawidłowości,
- prowadzenie rejestru kwot odzyskanych (w tym rejestru dłużników).

Ponadto Krajowy System Informatyczny będzie umożliwiał tworzenie określonych raportów, w szczególności:

- zestawień wydatków z poziomu instytucji pośredniczącej oraz zestawień wydatków i wniosków o płatność przygotowywanych na wyższych poziomach,
- prognozy wydatków.

System będzie obejmował i dostarczał dane określone w Załączniku 3 Rozporządzenia implementacyjnego 1828/2006.

Architektura Krajowego Systemu Informatycznego

Krajowy System Informatyczny zbudowany jest w oparciu o technologię webową, tzn. dostęp do danych gromadzonych w centralnej bazie danych realizowany jest za pośrednictwem przeglądarki internetowej uruchamianej na komputerze z dostępem do publicznej sieci Internet.

W ramach RPO wdrożony zostanie krajowy system informatyczny wspierający realizację NSRO, finansowany ze środków Osi priorytetowej 2. Wsparcie informatyczne realizacji NSRO w ramach PO PT 2007-2013.

Jednocześnie dopuszcza się możliwość budowy odrębnego systemu informatycznego na potrzeby zarządzania i wdrażania RPO. System będzie w pełni kompatybilny z krajowym systemem informatycznym, a zakres gromadzonych i przetwarzanych w nim danych będzie zgodny z zakresem danych określonym w Załączniku 3 do Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.

Schemat architektury Krajowego Systemu Informatycznego został przedstawiony poniżej.

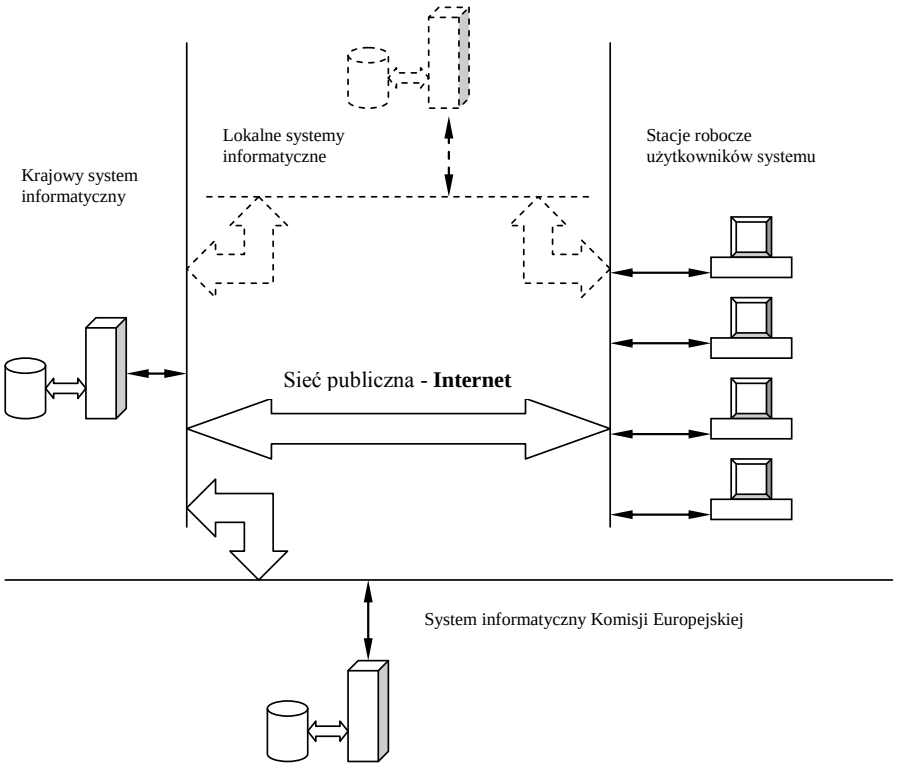

Opis procedur przewidzianych dla zapewnienia niezawodności komputerowych systemów raportowania księgowego, monitoringu i finansowego

Polityka bezpieczeństwa Krajowego Systemu Informatycznego realizowana jest na wielu płaszczyznach. Wykorzystanie bezpiecznego protokołu https wraz z odpowiednią architekturą dostępowych urządzeń sieciowych w siedzibie operatora systemu (Ministerstwo Finansów) minimalizuje ryzyko włamania oraz dostępu, a co za tym idzie i modyfikacji danych w systemie przez osoby nieupoważnione. Ponadto uniemożliwia zmianę danych w trakcie transmisji danych na serwer.

Rozbudowana funkcjonalność nadawania uprawnień dla użytkowników (trójwymiarowy model uprawnień: funkcja systemu, poziom wdrażania, region) powoduje, że mają oni dostęp tylko do tych danych, które są niezbędne do realizowania zadań.

Odpowiednia polityka wykonywania kopii bezpieczeństwa gwarantuje, że w przypadku poważnej awarii systemu, której skutkiem jest zniszczenie bazy danych, możliwość odtworzenia danych gromadzonych w systemie maksymalnie na jeden dzień przed wystąpieniem awarii.

Informacje dotyczące wewnętrznego obiegu informacji pomiędzy „podmiotem centralnym (MS Liaison)" oraz podmiotami zgłaszającymi zapotrzebowanie na dostęp/modyfikację praw dostępu do SFC2007

Elektroniczna wymiana danych z Komisją Europejską zgodnie z art. 39 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r.

Zasady dostępu do systemu elektronicznej wymiany danych z Komisją Europejską (SFC2007) zostały uregulowane w *Procedurze przyznawania dostępu użytkownikom do systemu elektronicznej wymiany danych z Komisją Europejską SFC2007*, opracowanej przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego.

Zgodnie z niniejszą procedurą funkcja MS Liaison dla Europejskiego Funduszu Społecznego, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności, wynikająca z obowiązku nałożonego przepisami z art. 41 *Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006,* zgodnie z którymi Państwa Członkowskie występują o prawa dostępu do systemu SFC2007 w sposób scentralizowany, została przypisana jednostce organizacyjnej w ramach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Zgodnie z zasadami ustanowionymi przez Komisję,

funkcje MS Liaison oraz MS Liaison Deputy pełni dwóch wyznaczonych i zatwierdzonych przez służby Komisji pracowników ww. jednostki organizacyjnej.

W celu zapewnienia bezpieczeństwa dostępu do systemu SFC2007 ww. *Procedura* określa zasady na jakich użytkownicy ubiegają się o dostęp. Zgodnie z przyjętym na poziomie krajowym założeniem i strukturą *Node Hierarchy*, dostęp do systemu uzyskują (jako tzw. *Key Users*) wyłącznie pracownicy następujących instytucji:

- Instytucji koordynującej na poziomie krajowym (status *Member State Authority*)
- Instytucji Zarządzającej programem (status *Member State Managing Authority*)
- Instytucji Certyfikującej (status *Certyfying Authority*)
- Instytucji Audytowej (status *Audit Authority*).

Procedura określa także zasady weryfikacji zgłoszonego kandydata na użytkownika przez MS Liaison i adekwatności wnioskowanego zakresu uprawnień (*Permissions, Role*), a także zasady informowania o wszelkich zmianach dotyczących *Key Users*.

Wykaz *Key Users*, tj. osób posiadających dostęp do systemu SFC2007, jest prowadzony w jednostce organizacyjnej w ramach Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pełniącej funkcję MS Liaison, z poszanowaniem przepisów prawnych w zakresie ochrony danych osobowych.

4.3 Ewaluacja

Ewaluacja ma na celu poprawę jakości, efektywności i spójności pomocy udzielanej w ramach polityki spójności. Ewaluacja powinna brać pod uwagę zasadę zrównoważonego rozwoju oraz odpowiednie regulacje wspólnotowe dotyczące wpływu na środowisko, jak również strategiczne oceny środowiskowe.

Ewaluacja jest prowadzona dla zagwarantowania odpowiedniej jakości, efektywności i spójności pomocy płynącej z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Ewaluacja może mieć charakter strategiczny – w celu dokonania analizy postępu programu w odniesieniu do wspólnotowych i krajowych priorytetów oraz operacyjny – w celu wspierania monitorowania programów operacyjnych. Za przeprowadzenie ewaluacji regionalnego programu operacyjnego odpowiedzialna jest Instytucja Zarządzająca.

Do zadań Instytucji Zarządzającej w zakresie ewaluacji należy:

- zapewnienie (w ramach pomocy technicznej) środków finansowych na prowadzenie ewaluacji oraz pozyskiwanie i gromadzenie danych z systemu monitoringu,
- opracowanie planu oceny obejmującego różne fazy realizacji Programu,

- zapewnienie przeprowadzenia ewaluacji ex-ante – przed rozpoczęciem realizacji Programu,
- zapewnienie przeprowadzenia ewaluacji związanych z monitorowaniem realizacji programu, w szczególności w przypadku gdy monitorowanie wykazuje znaczące odstępstwa od początkowo określonych celów lub gdy zgłoszone są propozycje zmian w programie,
- przekazanie wyników ewaluacji związanych z monitorowaniem realizacji programu Zachodniopomorskiemu Komitetowi Monitorującemu oraz Komisji Europejskiej,
- podawanie wyników ewaluacji do opinii publicznej,
- zapewnienie przeprowadzenia do dnia 30 czerwca 2011 roku ewaluacji stopnia realizacji programu operacyjnego w odniesieniu do wybranych osi priorytetowych,
- współpraca z Komisją Europejską przy ewaluacjach związanych z monitorowaniem realizacji programu oraz ewaluacjach strategicznych wykonywanych z inicjatywy Komisji,
- współpraca z Komisją Europejską przy przeprowadzeniu ewaluacji ex-post.

Instytucja Zarządzająca zobowiązana jest do przeprowadzenia ewaluacji bieżących w następujących sytuacjach:

- w przypadku gdy monitorowanie ujawniło znaczące odchylenia od założonych pierwotnie celów. Głównym celem ewaluacji podejmowanej w wyniku odnotowania znaczącego odchylenia od założonych pierwotnie celów jest identyfikacja przyczyn odchylenia oraz sformułowanie rekomendacji pozwalających rozwiązać zdiagnozowane w trakcie ewaluacji problemy (w tym rekomendacje dotyczące zmian w programie operacyjnym). Decyzję o konieczności przeprowadzenia ww. ewaluacji podejmuje Instytucja Zarządzająca RPO,
- w przypadku gdy składane są wnioski o dokonanie przeglądu programu operacyjnego lub jego części, a zmiany w programie związane z ww. przeglądem dotyczą: realokacji finansowych, celów programu operacyjnego oraz osi priorytetowych lub istotnych elementów systemu wdrażania. Wyniki ww. ewaluacji sformułowane w postaci rekomendacji powinny stanowić uzasadnienie dla decyzji o dokonaniu (lub nie) ww. zmian w programie. W przypadku niewielkiego lub technicznego przeglądu programu operacyjnego nie jest niezbędne przeprowadzanie ww. ewaluacji.

W celu ukierunkowania i organizacji procesu ewaluacji regionalnego programu operacyjnego zostanie opracowany „Plan ewaluacji". Instytucja Zarządzająca będzie odpowiedzialna za jego przygotowanie i coroczną aktualizację. Dokument określi m.in. planowaną tematykę ocen, harmonogram i budżet. Plan ewaluacji RPO WZ będzie spójny z Planem ewaluacji NSRO. Środki na realizację zadań zostaną zapewnione w ramach budżetu 8. Osi priorytetowej „Pomoc techniczna", co zapewni skuteczną i efektywną realizację wszystkich zadań w tym zakresie. Prace nad „Planem ewaluacji" zostaną zakończone w ciągu miesiąca po przyjęciu RPO WZ przez Komisję Europejską.

System ewaluacji opracowany przez Instytucję Zarządzającą będzie obiektywny, niezależny oraz jawny. Wyniki procesu ewaluacji będą przekazywane Zachodniopomorskiemu Komitetowi Monitorującemu. Ponadto, IZ będzie współpracować w zakresie ewaluacji programu z Komisją Europejską oraz Krajową Jednostką Oceny.

4.4 Informacja i promocja

Zgodnie z zapisami art. 2 pkt 1 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 określającym zasady wdrażania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego ogólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Polska przygotowuje Strategię Komunikacji Funduszy Europejskich w Polsce na lata 2007-2013 dla wszystkich funduszy i programów. Wspólna Strategia ma na celu zapewnienie skutecznej koordynacji działań prowadzonych przez poszczególne instytucje, dzięki której wzrośnie skuteczność i efektywność działań informacyjnych i promocyjnych.

Strategia komunikacji jest przygotowywana przez Instytucję Koordynującą NSRO (umiejscowioną w strukturze ministerstwa właściwego ds. rozwoju regionalnego) we współpracy z Instytucjami Zarządzającymi. Uwzględnia ona zasady przyjęte w Wytycznych Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie informacji i promocji.

Strategia komunikacji określa podstawowe zasady prowadzenia działań informacyjnych i promocyjnych na potrzeby wszystkich programów operacyjnych i Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia, a w szczególności cele i ideę przewodnią, określenie grup docelowych, wskazanie instytucji zaangażowanych w działania informacyjne i promocyjne, a także wymagane minimum podejmowanych działań.

Instytucja Zarządzająca opracuje dla programu operacyjnego Plan Komunikacji zawierający cele działań, charakterystykę grup docelowych, opis planowanych działań

informacyjnych, promocyjnych i szkoleniowych, opis podziału zadań i stopnia odpowiedzialności w zakresie działań promocyjno-informacyjnych i szkoleniowych pomiędzy IZ i poszczególne IP i IW (IP2), opis działań IZ, IP, IW/IP2 i innych partnerów zaangażowanych w proces informowania i promocji w obrębie programu operacyjnego, z uwzględnieniem podmiotów, o których mowa w art. 5 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, ramowy harmonogram, indykatywny budżet, sposób ewaluacji działań oraz zasady sprawozdawczości ze stopnia realizacji działań promocyjno-informacyjnych i szkoleniowych. Plan Komunikacji PO podlega konsultacji z IK NSRO w zakresie ich zgodności ze Strategią Komunikacji, a następnie akceptacji Komitetu Monitorującego dany program.

Instytucja Zarządzająca będzie przygotowywać również roczny plan działań o charakterze wykonawczym.

4.4.1 Cel komunikacji

Celem strategicznym prowadzonego procesu komunikacji będzie zapewnienie odpowiedniego poziomu wiedzy o możliwościach pozyskania środków w ramach RPO WZ. Cel ten będzie realizowany poprzez zwiększanie świadomości społecznej mieszkańców w zakresie korzyści płynących z wdrażania Narodowej Strategii Spójności i pośrednio, z integracji z Unią Europejską, a także upowszechnianie wiedzy na temat efektów i postępów realizacji funduszy oraz zapewnienie możliwości wymiany doświadczeń pomiędzy uczestnikami procesu wdrażania funduszy unijnych w Polsce.

Działania realizowane w ramach Planu Komunikacji RPO WZ mają zapewnić powszechny dostęp do informacji o możliwościach ubiegania się o pomoc ze środków funduszy strukturalnych na realizację projektów służących rozwojowi regionalnemu w ramach RPO WZ.

Celem działań informacyjnych i promocyjnych będzie podkreślenie roli Wspólnoty w zakresie wspierania rozwoju województwa zachodniopomorskiego, jak również zapewnienie przejrzystości pomocy funduszy, zgodnie z zasadą transparencji.

Ponadto celem działań informacyjnych i promocyjnych będzie wsparcie beneficjentów realizujących projekty w ramach RPO WZ poprzez informowanie ich o zasadach realizacji projektów oraz inicjowanie wymiany doświadczeń i promowanie najlepszych praktyk.

4.4.2 Grupy odbiorców

Zgodnie z art. 69 Rozporządzenia Rady (WE) 1083/2006 – „Informacje kieruje się do obywateli Unii Europejskiej i beneficjentów".

Główne grupy beneficjentów RPO WZ to:

– jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia,
– jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną,
– administracja rządowa,
– parki narodowe i krajobrazowe,
– PGL Lasy Państwowe i jego jednostki organizacyjne,
– zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie ochrony zdrowia,
– jednostki naukowe,
– instytucje kultury,
– szkoły wyższe,
– osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki oświatowe,
– jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej),
– partnerzy społeczni i gospodarczy,
– organizacje pozarządowe,
– kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych,
– instytucje otoczenia biznesu,
– spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, TBS,
– spółki wodne przedsiębiorcy.

4.4.3 Podstawowe założenia strategii

Działania promocyjne będą kierowane do poszczególnych grup docelowych. W zależności od rodzaju grup odbiorców, stosowane będą różne środki informacyjno-promocyjne. W przypadku potrzeby informowania wszystkich zainteresowanych podmiotów wykorzystane zostaną globalne środki komunikacji. Natomiast dotarcie do konkretnych odbiorców w zależności od ich roli w procesie realizacji RPO WZ będzie wymagało odrębnych środków przekazu informacji. Główne instrumenty komunikacji, z których będą mogły skorzystać podmioty zaangażowane we wdrażanie i realizację RPO WZ to: punkty informacyjne, materiały informacyjne i promocyjne, szkolenia, konferencje, strona

internetowa, współpraca z mediami itp. Ponadto stosowana będzie jednolita identyfikacja wizualna zgodna ze Strategią Komunikacji.

4.4.4 Indykatywny budżet

Działania informacyjne i promocyjne na poziomie regionalnym będą finansowane z pomocy technicznej RPO WZ. Na realizację Osi priorytetowej 8. – *Pomoc techniczna* przeznaczono środki w wysokości 33 417 299 euro.

4.4.5 Jednostka odpowiedzialna za realizację działań informacyjnych i promocyjnych

Za realizację działań informacyjnych i promocyjnych odpowiedzialna będzie Instytucja Zarządzająca RPO WZ (Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego).

4.4.6 Sposób oceny działań informacyjnych i promocyjnych

Instytucja Zarządzająca będzie dokonywała analizy prowadzonych działań informacyjnych i promocyjnych w ramach Planu Komunikacji RPO WZ, a następnie sporządzi stosowną informację na ich temat w ramach:

a) sprawozdań okresowych,

b) sprawozdań rocznych,

c) sprawozdań na zakończenie programu zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie sprawozdawczości na lata 2007-2013.

Zgodnie z projektem Wytycznych, w zakresie informacji i promocji IK NSRO we współpracy z IZ przeprowadzi nie rzadziej niż co dwa lata badanie efektywności i skuteczności działań informacyjnych i promocyjnych wynikających z realizacji Strategii Komunikacji. Wyniki badania posłużą przede wszystkim ewaluacji Strategii Komunikacji i Planów Komunikacji.

Instytucja Zarządzająca zapewni adekwatne środki finansowe w celu właściwej realizacji zadań związanych z informacją i promocją.

4.5 System wyboru projektów w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007 - 2013

Przyjęty w RPO WZ system wyboru projektów powstał w oparciu o doświadczenia płynące z realizacji programów przedakcesyjnych oraz finansowanych w okresie budżetowym 2000-2006. W pracach uwzględniono także sugestie, które pojawiły się podczas konsultacji społecznych RPO WZ.

Wybór projektu uzależniony będzie od spełnienia kryteriów zatwierdzonych przez Komitet Monitorujący (zgodnie z art. 65 lit. b Rozporządzenia 1083/2006), oraz od zatwierdzenia projektu do dofinansowania przez IZ. Te strategiczne, formalne i merytoryczne kryteria (z włączeniem przygotowania odpowiedniej dokumentacji i gotowości do wdrożenia) będą jednakowe dla wszystkich potencjalnych beneficjentów wszystkich projektów dotyczących danej kategorii operacji RPO WZ.

W ramach programu stosowane będą następujące tryby wyboru projektów: indywidualny, konkursowy, systemowy, pomocy technicznej. W zależności od charakteru danej osi priorytetowej zapewniona zostanie odpowiednia równowaga pomiędzy różnymi trybami wyboru projektów. Zastosowanie danego trybu wyboru projektów winno służyć polepszaniu osiągania strategicznych celów poszczególnych osi priorytetowych RPO WZ. Szczegóły, co do zakresu zastosowania danego trybu w danej osi priorytetowej oraz instytucji uczestniczących w procedurze wyboru, będą określone w „Szczegółowym opisie osi priorytetowych programu operacyjnego". Tryb wyboru projektów będzie zgodny z odpowiednimi wytycznymi MRR w danym zakresie.

4.6. Przepływy finansowe w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Zachodniopomorskiego

4.6.1. Przepływy finansowe między KE a krajem członkowskim

Komisja Europejska przekazuje środki Europejskiego Funduszu Rozwoju Rregionalnego/Europejskiego Funduszu Ssspołecznego/Funduszu Spójności na finansowanie programu w formie płatności zaliczkowych, płatności okresowych i płatności salda końcowego. Powyższe środki wpływają na wyodrębniony rachunek bankowy, prowadzony w euro i zarządzany przez Ministra Finansów.

4.6.2. Finansowanie programu[26]

[26] Nie dotyczy pomocy technicznej oraz Państwowych Jednostek Budżetowych. Projekty pomocy technicznej finansowane są ze środków właściwego dysponenta części budżetowej lub w przypadku instytucji nie będących dysponentem środków ze środków dotacji celowej.

Na potrzeby finansowaniae programu ~~w ramach budżetu państwa~~ wyodrębniono budżet środków europejskich, z którego przekazywane są środki odpowiadające wkładowi UE. Współfinansowanie krajowe z budżetu państwa przekazywane jest przez właściwego dysponenta części budżetowej w formie dotacji celowej.

Środki odpowiadające wkładowi UE są przekazywane do beneficjentów za pośrednictwem Banku Gospodarstwa Krajowego (Płatnik), który wypłaca je na podstawie zleceń wypłaty środków wystawionych przez instytucję podpisująca umowę o dofinansowanie (IZ/IP/IPII) z beneficjentem.

Środki w ramach współfinansowaniae krajowego z budżetu państwa są wypłacane beneficjentom przez IZ/IP/IPII.

Wypłata na rzecz beneficjenta zarówno w części środków UE, jak i współfinansowania z budżetu państwa może mieć formę płatności zaliczkowych bądź zwrotu poniesionych przez beneficjenta wydatków.

Środki na rzecz beneficjentów są przekazywane na podstawie umowy o dofinansowanie[27] oraz wniosku beneficjenta o płatność, z uwzględnieniem wcześniejszych wypłat.

Wydatki beneficjenta wykazywane w składanym przez niego wniosku o płatność, są ujmowane przez IZ/IP/IPII w deklaracjach wydatków składanych do IPOC, a następnie do IC, celem certyfikacji wydatków do KE.

[27] W przypadku projektów własnych Instytucji Zarządzającej środki będą przekazywane na podstawie uchwały Zarządu Województwa a w tym Decyzji o dofinansowanie oraz/lub zatwierdzonego wniosku o płatność.

5. Plan finansowy Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013

Regionalny Program Operacyjny Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 realizowany będzie przy zaangażowaniu ~~835 437 299~~862 807 404 euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Uzupełnieniem będą środki jednostek samorządu terytorialnego, budżetu państwa oraz środki prywatne.

Tabela 24. Podział alokacji z EFRR na lata 2007-2013

	euro	Procentowa alokacja
Oś priorytetowa 1.	~~232 753 899~~250 753 899	~~27,86~~29,06 %
Oś priorytetowa 2.	~~215 789 475~~225 159 580	~~25,83~~26,10 %
Oś priorytetowa 3.	42 000 000	~~5,03~~4,87%
Oś priorytetowa 4.	61 280 000	~~7,34~~7,10%
Oś priorytetowa 5.	74 935 655	~~8,97~~8,69%
Oś priorytetowa 6.	116 780 745	~~13,98~~13,53 %
Oś priorytetowa 7.	58 480 000	~~7,00~~6,78%
Oś priorytetowa 8.	33 417 525	~~4,00~~3,87%
Ogółem	**~~835 437 299~~862 807 404**	**100,00**

Źródło: Opracowanie własne

Przy podziale alokacji na poszczególne osie priorytetowe uwzględniono:

– Diagnozę społeczno-gospodarczą województwa oraz analizę SWOT,

– Strategię Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020,

– Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1783/1999,

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal36]: Zmiana merytoryczna nr 1.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

– Rozporządzenie (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999,
– Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013,
– zdolność beneficjentów do zapewnienia wkładu własnego,
– popyt na środki oszacowany na podstawie wszystkich projektów złożonych w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w latach 2004 i 2005,
– analizę limitów wydatków (wg wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego),
– kapitałochłonność projektów,
– wnioski wynikające ze spotkań merytorycznych grup roboczych.

Zgodnie z art. 53 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. oraz Załącznikiem 3. do przedmiotowego rozporządzenia wkład Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na poziomie Programu nie może przekroczyć 85% kwalifikowalnych wydatków.

Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie ustalenia mapy pomocy regionalnej przyjęto, iż maksymalna intensywność regionalnej pomocy inwestycyjnej liczona jako stosunek ekwiwalentu dotacji brutto do kosztów kwalifikujących się do objęcia tą pomocą, z zastrzeżeniem § 4 ust. 1 oraz § 5, wynosi: 40% oraz podwyższa się ją o 20 punktów procentowych brutto w przypadku mikroprzedsiębiorców i małych przedsiębiorców oraz o 10 punktów procentowych brutto w przypadku średnich przedsiębiorców.

Szablony tabel finansowych opracowane zostały przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Szacunkowy podział środków na poszczególne priorytety i lata przedstawiają tabele zawarte w Załącznikach 1–4.

Podczas szczytu Rady w dn. 15-17 grudnia ubiegłego roku określono zasady stosowania tzw. earmarkingu w okresie programowania 2007-2013, tj. przeznaczania środków na rzecz wzmocnienia działań przyczyniających się do realizacji dwóch głównych wyzwań politycznych UE, tj. wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Spełnienie założeń earmarkingu uwarunkowane jest prawidłową identyfikacją i wyodrębnieniem inwestycji dokonywanych za pośrednictwem polityki spójności prowadzących do osiągnięcia celów odnowionej Strategii Lizbońskiej, a wpisujących się w obszary priorytetowe szczegółowo zdefiniowane w Zintegrowanym Pakiecie Wytycznych dla Wzrostu i Zatrudnienia 2007-2013 (ZPW), tj.: – B+R oraz społeczeństwo informacyjne (Zalecenia ZPW nr 7-9), – Usprawnienie

otoczenia legislacyjnego i usługowego dla przedsiębiorstw, a zwłaszcza MSP (Zalecenia ZPW nr 10 i 15), – Zrównoważone wykorzystanie zasobów a zwłaszcza wydajność energetyczna, rozwój źródeł energii odnawialnej, rozwój technologii przyjaznych dla środowiska (Zalecenie ZPW nr 11), – Rozwój europejskiej infrastruktury podstawowej, uzupełniającej w stosunku do infrastruktury TEN (energia, transport oraz telekomunikacja), (Zalecenie ZPW nr 16), – Rynek pracy, kapitał ludzki, polityka na rzecz zatrudnienia (Zalecenia ZPW nr 17-24).

W świetle tych zasad podczas szczytu Rady Europejskiej ustalono, że docelowe poziomy wydatków w ramach celu „Konwergencja" będą wynosiły 60% alokacji środków wspólnotowych i krajowych w ramach polityki spójności w ciągu całego okresu programowania. Przepisy te nie dotyczą państw członkowskich UE-10. Polska, mimo iż nie ma takiego obowiązku, dążyć będzie do zapewnienia przeznaczenia w ramach NSRO na realizację celów Strategii Lizbońskiej w latach 2007-2013 do 60% wydatków ponoszonych w ramach wszystkich programów operacyjnych. Dlatego też w programach operacyjnych niezbędne jest przedstawienie podziału środków finansowych na poszczególne kategorie interwencji i określenie, czy dane kategorie zaliczają się do tzw. kategorii lizbońskich.

Na poziomie NSRO wstępnie oszacowany został udział wydatków zapewniający 60%. Przyjęto założenie, iż w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych procentowy udział środków w realizacji celów Strategii Lizbońskiej ma wynieść nie mniej niż 40%. W RPO WZ udział ten wynosi ~~40,24~~40,28% (Załącznik 4).

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

6. Ocena programu przed rozpoczęciem realizacji (ocena ex-ante)

Ocena szacunkowa Projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 wykonana została przez WYG International IMC Consulting i odnosi się do wersji z dnia 21 czerwca 2006 r.:

Diagnoza programu operacyjnego

Omawiana diagnoza i analiza strategiczna SWOT, zawarta w treści Programu, wyraźnie koresponduje z celem nadrzędnym programu operacyjnego, zapisanym w jego wstępie. Podstawą takiej oceny jest kreatywne dla dalszych wniosków podporządkowanie analizy SWOT celowi głównemu Programu i celom strategicznym.

Godny podkreślenia jest fakt prezentacji danych nie tylko w przekroju województwa i kraju, ale również na tle państw Wspólnoty, a zastosowane wskaźniki zasadniczo wzmacniają stosowany, dosyć szczegółowy, opis.

Odnosząc się do analizy społeczno-gospodarczej województwa i przedstawionego badania SWOT, oceniający proponuje rozważenie dokonania pewnych zmian w treści diagnozy:

Dopracowanie analizy SWOT z uwzględnieniem klarownych kryteriów wyodrębnienia mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń dla województwa.

Uwzględnienie w analizie SWOT korzyści płynących z doświadczeń w pozyskiwaniu pomocy dla województwa.[28]

Wyraźniejsze wytypowanie obszarów diagnostycznych, istotnych z punktu widzenia problemów rozwojowych województwa, ze szczególnym uwzględnieniem tych, które mogą przysporzyć efektów synergicznych, zwiększyć skuteczność i efektywność wykorzystania środków finansowych z UE oraz wspomóc projektowaną w Programie poprawę konkurencyjności, spójności gospodarczej, przestrzennej, społecznej i wzrostu poziomu życia mieszkańców[29].

Szersze zastosowanie prostej ekstrapolacji zjawisk oraz prognoz w celu podkreślenia czynników rozwojowych działających w przyszłości w regionie.

Ponadto ewaluatorzy chcą zwrócić uwagę na konieczność uzupełnienia tytułów oraz wprowadzenie numeracji dla map, tabel i wykresów[30], a także wprowadzenia informacji o

[28] Zgodnie z deklaracją województwa uwaga została przyjęta i uwzględniona w najnowszej wersji programu.
[29] Województwo stoi na stanowisku iż przyjęty zakres analizy jest niezbędny do szczegółowego scharakteryzowania sytuacji społeczno-ekonomicznej regionu.
[30] Zgodnie z deklaracją województwa uwaga została przyjęta i uwzględniona w najnowszej wersji programu.

źródle pochodzenia danych (zwłaszcza dla zestawień tabelarycznych i informacji prezentowanych graficznie).

Część projekcyjna programu operacyjnego

Część projekcyjna zachodniopomorskiego RPO została podporządkowana realizacji celu głównego Programu, którym jest „wspieranie rozwoju województwa zmierzającego do zwiększenia jego konkurencyjności, spójności gospodarczej, przestrzennej, społecznej i wzrostu poziomu życia mieszkańców". Problemy omawiane w części diagnostycznej i w analizie SWOT RPO WZ nie zostały w sposób zadowalający zaakcentowane w opisach priorytetów. Brakuje w części projekcyjnej bezpośrednich odniesień do diagnozy. Pomimo tego, iż uzasadnienia celów i priorytetów mają raczej odniesienie „domyślne" do części diagnostycznej, to w zupełności pozwalają one wyznaczyć poprawnie obszar planowanej interwencji.

Priorytety zostały podporządkowane realizacji celów szczegółowych. Analizując priorytety, widać, że projektowana interwencja skupia się na takich obszarach, gdzie można wskazać na zawodność mechanizmu rynkowego. Na podkreślenie zasługuje fakt częstego odwoływania się części projekcyjnej do programów wojewódzkich przyjmowanych przez samorząd. Jednak w strukturze priorytetów panuje pewien chaos, projektowane działania są opisywane raz w uzasadnieniu, innym razem w opisie obszaru działań. Tak samo jest z celami priorytetów, które można odnaleźć w różnych fragmentach struktury priorytetu. W poszczególnych priorytetach nie określono wielkości bazowych i docelowych dla proponowanych wskaźników, mierzących efekty realizacji priorytetów, dzięki którym zakres zmian modernizacyjnych i skala finansowania byłyby możliwe do oszacowania.

Plan finansowy Programu nie wyjaśnia przyjętych założeń projekcji finansowej i przedstawia nie omówioną tabelę o charakterze techniczno-finansowym i organizacyjnym. Wielkość przewidzianej alokacji z EFRR dla województwa odbiega od wyliczonej w tabeli, dodatkowo znajdują się w niej błędnie zsumowane kwoty łączne. W ocenie ogólnej część ta jest najsłabsza w projekcji.

W świetle powyższych wniosków oceniający rekomenduje kilka propozycji zmian i uzupełnień w części projekcyjnej Programu. Zatem należy rozważyć:

- Bardziej precyzyjne i jednoznaczne rozróżnianie części: *„uzasadnienie wyboru priorytetów"* ich *„celów"* oraz *„opisu priorytetu"*.

- Sformułowanie merytorycznych i empirycznych podstaw opracowania planu finansowego dla województwa zachodniopomorskiego, w tym rozważenie możliwości wystąpienia przeszkód w jego realizacji oraz skorygowanie danych w tabeli finansowej[31].
- Uzupełnienie wskaźników dla celu głównego, celów szczegółowych, określenie częstotliwości ich pomiaru oraz zdefiniowanie wartości bazowych i oczekiwanych.
- Uzupełnienie listy wielkości docelowych i bazowych wskaźników produktu, rezultatu i oddziaływania.
- Uzupełnienie brakujących elementów RPO WZ, o których mowa w podrozdziale 5.2 i 5.5 niniejszej oceny, tak aby zapewnić kompletność Programu.

Dodatkowo ewaluatorzy proponują zmniejszenie liczby priorytetów z 9 do 8 poprzez połączenie w jeden wspólny obszar projektowanych działań *priorytetu 7 i 8*, co pozwoli skonsolidować przedsięwzięcia podnoszące spójność społeczną województwa zachodniopomorskiego[32], a także wprowadzenie pełnych nazw kategorii interwencji obok prezentowanej numeracji. Przydatne byłoby również uproszczenie struktury celów, priorytetów i działań części projekcyjnej do postaci *cele programu – priorytety – działania – projekty* i wyraźne ich wzajemne przyporządkowanie[33].

Spójność zewnętrzna programu operacyjnego

Ocena spójności zewnętrznej części projekcyjnej RPO WZ z politykami wspólnotowymi, krajowymi i regionalnymi zasługuje na pozytywną ocenę. Diagnozy zawarte w nadrzędnych dokumentach nie prowadzą do sprzecznych konkluzji w świetle ustaleń części diagnostycznej RPO WZ. Jednak stopień spójności jest zróżnicowany, co w przypadku dokumentów unijnych wynika z wysokiego stopnia syntetyczności i braku odniesienia do specyfiki regionów. W stopniu wysokim spójność występuje w relacji ze strategicznymi dokumentami poziomu regionalnego, a w szczególności ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 (SR WZ). Program jest też dobrze osadzony w branżowych dokumentach regionalnych.

Zauważa się zbieżność celów RPO WZ z celami nadrzędnych dokumentów strategicznych. Spójność ta, wynika zarówno z wspólnych przesłanek aksjologicznych leżących u ich podstaw oraz tożsamych lub zbieżnych wniosków diagnostycznych. Poziom

[31] Zgodnie z deklaracją województwa uwaga została przyjęta i uwzględniona w najnowszej wersji Programu.
[32] Zgodnie z przekazaną odpowiedzią do uwagi przez województwo, zwiększenie liczby priorytetów jest decyzją samorządu województwa.
[33] Województwo stoi na stanowisku, iż hierarchia celów porządkuje planowane działania. Ewaluatorzy podtrzymują przydatność uproszczenia struktury dokumentu.

Sformatowano: Wyjustowany

spójności jest wysoki szczególnie w odniesieniu do najważniejszych dokumentów, jakimi są NSRO i SRWZ w płaszczyźnie diagnozy, celów i wyzwań, priorytetów lub/i działań.

Wartości i zasady charakterystyczne dla dokumentów nadrzędnych poziomu wspólnotowego, krajowego i regionalnego w zachodniopomorskim RPO nie są eksponowane w sposób literalny, ale po analizie części projekcyjnej należy uznać, że są one uwzględniane (np. zasada koncentracji, komplementarności).

Poniżej przedstawione zostały nieliczne rekomendacje, które mogłyby podnieść w zakresie spójności zewnętrznej jakość zachodniopomorskiego RPO.

- Uwzględnienie w RPO WZ aktualnych nazw poszczególnych celów horyzontalnych SWW i NSRO, ze względu na zmiany, jakie zaszły w ich kolejnych wersjach.
- Przydatne byłoby wskazanie priorytetów i działań przywołanych programów operacyjnych w części projekcyjnej ewaluowanego Programu (poświęconej komplementarności), do których odwołują się priorytety RPO WZ.
- Proponuje się mocniejsze zaakcentowanie w Programie interwencji na obszarach wiejskich o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej, do której odwołują się m.in. NSRO i SR WZ.

Dodatkowo ramy finansowe interwencji projektowanej w RPO WZ muszą pozostawać w zgodzie z rozstrzygnięciami wynikającymi z dokumentów strategicznych wyższego rzędu (NSRO), co było już postulowane w podrozdziale 5.6

Ocena oczekiwanych rezultatów i oddziaływania

Lista wskaźników RPO zachodniopomorskiego wymaga pewnych uzupełnień i zmian. Ze względu na wymogi sprawozdawczości KE niezbędna jest uważna analiza zgodności wskaźników produktu i rezultatu z listą zawartą w Załącznikach 2 i 3.

Proponowany wskaźnik realizacji celu głównego jest prawidłowy, choć należy go uzupełnić o miary wpływu RPO na wzrost PKB oraz spadek bezrobocia w regionie, obliczone na podstawie modelu HERMIN.

Niezbędne jest wprowadzenie wskaźnika rezultatu w postaci „liczby nowo utworzonych miejsc pracy jako bezpośredniego efektu interwencji (w podziale na mężczyzn i kobiety)" na poziomie RPO, co wymaga wprowadzenia go również na poziomie wszystkich priorytetów, jeśli przewiduje się powstanie takich miejsc.

Wskaźniki realizacji osi priorytetowych są na ogół prawidłowe i merytorycznie uzasadnione, choć częściowo niekompletne. Należy je jednak zweryfikować i uzupełnić w kontekście Załącznika 2.

Listę wskaźników RPO zachodniopomorskiego należy uzupełnić i uporządkować pod względem właściwego przyporządkowania wskaźników produktu i rezultatu dla osi priorytetowych.

Konieczne jest określenie wszystkich brakujących wartości bazowych i docelowych dla wszystkich wskaźników.

Dodatkowo należy wziąć pod rozwagę następujące zalecenia:

- Wskaźniki realizacji celów szczegółowych są liczne i byłyby wystarczające, ale częściowo są nieprawidłowe. Proponowane wskaźniki są merytorycznie uzasadnione, choć miesza się tu wskaźniki oddziaływania, właściwe na tym poziomie, z wskaźnikami rezultatu („liczba ośrodków zdrowia…" oraz „wartość nowych inwestycji wykreowanych dzięki wsparciu…").
- Wskaźniki oddziaływania celu głównego i celów szczegółowych, jeżeli zostaną wprowadzone powinny być zgodne z Załącznikami 2 i 3, mieć charakter wskaźników typu dynamicznego oraz wskaźników odniesienia do średniej krajowej i przeciętnej w UE. Wskaźniki realizacji celów szczegółowych są w zasadzie wskaźnikami oddziaływania pokazującymi pożądane zmiany na obszarze województwa zachodniopomorskiego jako synergicznego efektu działań podejmowanych latach 2007-2013 w ramach poszczególnych priorytetów RPO. Wskaźniki te powinny być tak dobrane, aby pozwalały na ocenę długofalowych skutków realizacji wszystkich priorytetów.

W przypadku wskaźników produktu i rezultatu, gdzie wartość bazowa wynosi 0, ponieważ planowane działanie dopiero się rozpocznie, należy powołać się na wartość wskaźnika kontekstowego, którego poziom uzasadnia podjęcie danego działania. Wskaźnik ten powinien pojawić się również w diagnozie i stanowić jedną z podstaw do wniosków z analizy SWOT.

Ograniczenie się do miar produktu i rezultatu na poziomie priorytetów umożliwi wprawdzie spełnienie wymogów „brzegowych" KE, lecz utrudni przyszłą ewaluację on-going i ex-post RPO zachodniopomorskiego. Zawarte w diagnozie wskaźniki kontekstowe winny znaleźć odzwierciedlenie w uzupełniających wskaźnikach oddziaływania dla poszczególnych celów szczegółowych a nawet priorytetów, a przynajmniej dla ich części. Powinny one być nieliczne i spójne ze wskaźnikami kontekstowymi dla RPO oraz NSRO i poszczególnych PO.

System wdrażania programu operacyjnego

Generalnie, opis systemu wdrażania jest dość ogólny i opiera się głównie na rozporządzeniach unijnych, NSRO i dostępnych w chwili przygotowywania analizowanej wersji programu operacyjnego wytycznych MRR.

Rekomendujemy doprecyzowanie opisu w następujących obszarach:

- Generalnie, celem opisu struktury zarządzania, jest pokazanie sposobu funkcjonowania całego systemu i przekonanie czytelnika, że system jest w stanie funkcjonować sprawnie, efektywnie i przejrzyście. Należy zatem – oprócz wypunktowania kompetencji poszczególnych instytucji – zarysować sposób ich funkcjonowania, wzajemnej współpracy na rzecz efektywnego i skutecznego wdrażania RPO.
- Należy wskazać również instytucje pośredniczące (ewentualnie wdrażające) przynajmniej w kontekście przedmiotowym. Oznacza to wskazanie, jakie priorytety i działania będą wydzielane na zewnątrz IZ RPO i do ilu instytucji oraz wskazanie powodów takiej decyzji.
- Należy dodać do opisu systemu wdrażania instytucje: Jednostkę Ewaluacyjną (JE), utworzoną w ramach IZ RPO, Instytucję Certyfikującą (IC) dla RPO umiejscowioną w MRR oraz instytucję pośredniczącą w certyfikacji – Urząd Wojewódzki.
- Należy również zweryfikować opisy instytucji w kontekście sprzeczności i luk w kompetencjach.
- Należy poprawnie opisać Instytucję Certyfikującą i Urząd Wojewódzki; zawrzeć opis systemu monitorowania i oceny programu; przedstawić w ramach IZ opis jednostki ewaluacyjnej; opisać elementy promocji programu, procedury uruchamiania i obiegu płatności, dopisać do kompetencji Instytucji Zarządzającej ogólne procedury wymiany danych elektronicznych dotyczących płatności, monitoringu i oceny.
- Rekomenduje się (zgodnie z NSRO) skupienie w KM RPO (działającego w imieniu Zarządu Województwa) koordynacji celów strategii rozwoju danego województwa, z celami i mechanizmami realizacji na poziomie regionalnym różnych programów operacyjnych celu 1 i celu 3 polityki spójności i wspólnej polityki rolnej.
- Rekomenduje się obligatoryjnie opisanie ogólnych narzędzi i instrumentów wymiany doświadczeń i tworzenia sieci na poziomie międzynarodowym, krajowym i regionalnym w kontekście tworzenia wspólnotowej wartości dodanej przez system wdrażania[34].

[34] Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej, *2007-2013 Nowy okres programowania*…, s. 9.

Ponadto wskazuje się na przydatność umieszczenia krótkich wniosków z oceny wariantów systemu wdrażania i określenie, który wariant będzie najlepszy z punktu widzenia efektywności i skuteczności. Struktura rozdziału mogłaby zatem składać się z następujących podrozdziałów:

- uwarunkowania i cele systemu wdrażania programu, a także możliwe rozwiązania z syntezą oceny i wyborem najlepszego wariantu w kontekście skuteczności, efektywności i przejrzystości,
- prezentacja wybranego wariantu: potencjalnych instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu wraz z krótką charakterystyką i podziałem na ogólne jednostki organizacyjne (ogólną, nie szczegółową – funkcyjną strukturą organizacyjną),
- przedstawienie procesów zachodzących podczas wdrażania programu wraz z krótką charakterystyką,
- przedstawienie podziału czynności ze względu na przedmiot (planowanie, program, projekt), proces (zarządzanie, kontraktowanie, kontrola itd.) oraz instytucje i ich struktury organizacyjne. Najlepiej jest to przedstawić w formie macierzy:
- weryfikacja przyjętego systemu w kontekście celów, które ma spełniać.

Takie przedstawienie systemu (szczególnie chodzi tu o macierz) ustrukturalizuje opis, uczyni go bardziej przejrzystym i czytelnym, a przede wszystkim przekona czytelnika, że system będzie w stanie wdrożyć program.

Powyższa rekomendacja odnosi się do podziału kompetencji według procesów i przedmiotów procesu. Dzięki macierzowemu przedstawieniu instytucji i ich kompetencji (w kolumnach – instytucje, w wierszach – procesy) łatwo będzie zidentyfikować całe procesy zachodzące w systemie od ich początkowej fazy (planowania), poprzez działania programowe, aż po czynności związane z obsługą realizacji projektów.

Przy wyborze wariantu systemu wdrażania RPO, w kontekście maksymalnej jego efektywności i skuteczności, należy kierować się zasadą koncentracji wdrażania w Instytucji Zarządzającej. Rekomenduje się jednak wydzielenie do innej instytucji zadań związanych z przedsiębiorczością i innowacyjnością.

Rekomenduje się również przywołanie krótkiej syntezy oceny zdolności administracji regionalnej do wdrożenia RPO, a także ogólny opis struktur organizacyjnych, ogólnych mechanizmów organizacji pracy, obciążeń i elastyczności instytucji, dotychczasowego poziomu doświadczeń z wdrażania funduszy przedakcesyjnych i strukturalnych, narzędzi

przekazywania wiedzy, rozwoju pracowników oraz pewności utrzymania kompetencji (co nawiązuje do rekomendacji 1).

System wyboru projektów rekomenduje się zweryfikować w kontekście opisanych w niniejszej ewaluacji problemów i wątpliwości. Należy zastanowić się nad zamianą etapu preselekcji na wprowadzenie odpowiednio dobranych kryteriów brzegowych (dla projektów regionalnych, ponieważ w przypadku projektów lokalnych proponuje się zamianę selekcji fiszek na wypracowywanie pomysłów przez lokalne ciała społeczne).

Rekomenduje się poświęcenie sprawie partnerstwa odrębnego podrozdziału, bowiem uczestnictwo partnerów musi być zapewnione w każdym z etapów wdrażania programu, nie tylko w kontekście monitoringu i informacji. Należy zatem opisać ogólnie narzędzia, jakie będą w dyspozycji partnerów, którymi będą oni mogli oddziaływać na inne etapy procesu wdrażania programu.

Ocenie ex-ante podlegały również zmiany dokonane w dokumencie. Poniższe odnoszą się do wersji z dnia 09.10.06.

W ocenie ogólnej należy wskazać, że dokonany zakres zmian w nowej wersji RPO WZ jest znaczący. Niewątpliwie największą z nich jest modyfikacja układu priorytetów i odpowiadających im działań w Programie. Powodem jej wprowadzenia, zgodnie z zapewnieniami przedstawiciela województwa w trakcie odbytych konsultacji, były wiążące ustalenia szeroko prowadzonych konsultacji społecznych nad projektem RPO WZ. Zmiany te, w ocenie ewaluatora, nie zwiększają obszaru interwencji, ale w odmienny sposób ją organizują.

Wprowadzone zmiany służą podniesieniu jakości Programu i do pewnego stopnia odzwierciedlają charakter uwag wyrażonych w raporcie ewaluacyjnym. Stopień ten ocenić należy jako zadowalający.

Należy w tym miejscu zwrócić uwagę na istotne uwarunkowania, które wpłynęły na proces przygotowania Regionalnych Programów Operacyjnych, a co za tym idzie także na ich ewaluację. Programy operacyjne w województwach były przygotowywane w tym samym czasie, kiedy w Unii Europejskiej postępowały prace nad tworzeniem podstaw prawnych dotyczących finansowania planowanej interwencji w ramach EFRR. Przyjęte regulacje wspólnotowe dotyczące nowego okresu programowania na lata 2007-2013 oraz toczące się konsultacje społeczne nad zakresem interwencji projektowanej w wstępnych wersjach RPO były przyczynami wymuszającymi aktualizację Programów. Proces tworzenia podstaw prawnych dla programów operacyjnych, ich konstruowanie i modyfikowanie oraz ich ocena zachodziły równolegle. Uwarunkowania te stanowiły istotne (ale prawdopodobnie

nieuniknione) ograniczenie, tak dla regionów przygotowujących oceniane programy operacyjne, jak i dla zespołu dokonującego ich ewaluacji.

Świadomość tych ograniczeń trafnie wyraża uwaga zawarta w nowych procedurach[35]: „*W związku z faktem, że programy operacyjne były przygotowywane równolegle z pracami nad przepisami UE w ramach nowej perspektywy finansowej, należy dokonać ponownej analizy dokumentów pod kątem ich zgodności z zapisami Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności i uchylającego Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999. Każdy program operacyjny musi zawierać wszystkie elementy wymagane Rozporządzeniem nr 1083/2006 oraz wynikające z zapisów projektu rozporządzenia KE ustanawiającego zasady wdrażania Rozporządzenia Rady nr 1083/2006.*"

[35] Tamże, s. 5.

7. Prognoza Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013

Celem „Prognozy Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013" była identyfikacja skutków środowiskowych realizacji działań w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 i ustalenie, czy przewidziane w dokumencie osie priorytetowe i działania gwarantują bezpieczeństwo środowiska przyrodniczego oraz sprzyjają jego ochronie i zrównoważonemu rozwojowi.

Prognoza Oddziaływania na Środowisko do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 została opracowana przez instytucje zewnętrzną – „Przedsiębiorstwo Badawczo-Projektowe Ochrony Środowiska – mgr inż. Jacek Scheibe". Przy jej tworzeniu wykorzystane zostały projekty „Prognozy oddziaływania na środowisko do RPO WZ 2007-2013" opracowane przez Regionalne Biuro Gospodarki Przestrzennej Województwa Zachodniopomorskiego w Szczecinie, a także uwagi z konsultacji społecznych, rozpoczętych pierwszego września br. Dokument został umieszczony na stronie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Zachodniopomorskiego wraz z formularzem zgłaszania uwag. Projekt prognozy został także przedstawiony przedstawicielom jednostek samorządu terytorialnego 5 września br. podczas konferencji poświęconej podsumowaniu ZPORR.

Uwagi dotyczące projektu zostały zgłoszone przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Szczecinie oraz Zachodniopomorską Agencję Rozwoju Regionalnego SA.

Wynikiem przeprowadzonych konsultacji społecznych była konieczność znacznej modyfikacji dokumentu. Uzupełniono go o brakujące elementy, zgodnie z ustawą o ochronie środowiska, art. 40 ust. 1 pkt. 3 ustawy "Prawo ochrony środowiska" z dnia 27 kwietnia 2001 roku (tekst jednolity: Dz.U. nr 129, poz. 902 z dnia 4 lipca 2006 r.).

Analiza zgodności określonych w RPO WZ celów z zakresu ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego nie stwierdziła ich sprzeczności z polityką ekologiczną państwa i Wspólnot Europejskich.

Rozwój regionu (województwa) zmierzać będzie do zwiększenia jego konkurencyjności, spójności gospodarczej, przestrzennej, społecznej i wzrostu poziomu życia.

W ramach prognozy sporządzono uproszczoną diagnozę stanu środowiska województwa zachodniopomorskiego, z której wynika, że stan środowiska, który od wielu lat jest monitorowany oraz wykorzystywana jest możliwość stałej oceny stanu środowiska, z roku na rok ulega poprawie, szczególnie w odniesieniu do gospodarki wodno-ściekowej, stanu powietrza atmosferycznego czy gospodarki odpadami, w szczególności odpadami przemysłowymi, które stają się powoli cennym surowcem do produkcji innych produktów.

Działania przewidziane w RPO WZ wynikają wprost z przeprowadzonej analizy SWOT. Analiza trafności zakładanych przedsięwzięć w stosunku do zidentyfikowanych problemów środowiskowych wykazuje, iż większość z nich ma szansę na rozwiązanie lub zminimalizowanie.

RPO WZ nie przyczyni się natomiast do realizacji samych przedsięwzięć, które muszą podlegać procedurze wynikającej z zapisów art. 52 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz.U. nr 62/2001, poz. 627, ze zmianami) dotyczące sporządzenia Raportu OOŚ, który powinien zawierać:

- opis planowanego przedsięwzięcia, a w szczególności:
  – charakterystykę całego przedsięwzięcia i warunki wykorzystywania terenu w fazie realizacji i eksploatacji oraz rozbiórki,
  – główne cechy charakterystyczne procesów produkcyjnych,
  – przewidywane wielkości emisji, wynikające z funkcjonowania planowanego przedsięwzięcia,
- opis elementów przyrodniczych środowiska, objętych zakresem przewidywanego oddziaływania planowanego przedsięwzięcia,
- opis analizowanych wariantów, w tym wariantu:
  – polegającego na niepodejmowaniu przedsięwzięcia,
  – najkorzystniejszego dla środowiska,

  wraz z uzasadnieniem ich wyboru,
- określenie przewidywanego oddziaływania na środowisko analizowanych wariantów, w tym również w wypadku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, a także możliwego transgranicznego oddziaływania na środowisko,
- uzasadnienie wybranego przez wnioskodawcę wariantu, ze wskazaniem jego oddziaływania na środowisko, w szczególności na ludzi, zwierzęta, rośliny, powierzchnię ziemi, wodę, powietrze, klimat, dobra materialne, zabytki, krajobraz oraz wzajemne oddziaływanie między tymi elementami,

- opis przewidywanych znaczących oddziaływań planowanego przedsięwzięcia na środowisko, obejmujący bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótko-, średnio- i długoterminowe, stałe i chwilowe oddziaływania na środowisko, wynikające z:
  – istnienia przedsięwzięcia,
  – wykorzystywania zasobów środowiska,
  – emisji,
  oraz opis metod prognozowania, opisanych przez wnioskodawcę,
- opis przewidywanych działań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko,
- jeżeli planowane przedsięwzięcie jest związane z użyciem instalacji, porównanie proponowanej technologii i techniki z technologią i najlepszą dostępną techniką (BAT) spełniającą wymagania, o których mowa w art. 143 ustawy, tj. technologia stosowana w nowo uruchamianych lub zmienianych w sposób istotny instalacjach i urządzeniach powinna spełniać wymagania, przy których określaniu uwzględnia się w szczególności:
  – stosowanie substancji o małym potencjale zagrożeń,
  – efektywne wytwarzanie oraz wykorzystanie energii,
  – zapewnienie racjonalnego zużycia wody i innych surowców oraz materiałów i paliw,
  – stosowanie technologii bezodpadowych i mało odpadowych oraz możliwość odzysku powstających odpadów,
  – rodzaj, zasięg oraz wielkość emisji,
  – wykorzystywanie porównywalnych procesów i metod, które zostały skutecznie zastosowane w skali przemysłowej,
  – postęp naukowo-techniczny,
- wskazanie, czy dla planowanego przedsięwzięcia konieczne jest ustanowienie *obszaru ograniczonego użytkowania* oraz określenie granic takiego obszaru, ograniczeń w zakresie przeznaczenia terenu, wymagań technicznych dotyczących obiektów budowlanych i sposobów korzystania z nich,
- analizę możliwych konfliktów społecznych związanych z planowanym przedsięwzięciem,
- przedstawienie propozycji monitoringu (kontroli) oddziaływania planowanego przedsięwzięcia na etapie jego budowy, eksploatacji,
- wskazanie trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy, jakie napotkano opracowując raport,

- przedstawienie zagadnień w formie graficznej,
- streszczenie w języku niespecjalistycznym informacji zawartych w raporcie,
- nazwisko osoby lub osób sporządzających raport,
- źródła informacji stanowiące podstawę do sporządzenia raportu.

Raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko powinien uwzględniać oddziaływanie przedsięwzięcia na etapach jego realizacji, eksploatacji oraz likwidacji.

Największe oddziaływanie na środowisko będą miały działania w ramach następujących osi priorytetowych:

Oś priorytetowa 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie.

Oś priorytetowa 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej.

Oś priorytetowa 4. Infrastruktura ochrony środowiska.

Nie można wykluczyć szkodliwego wpływu niektórych planowanych przedsięwzięć na obszary chronione, w tym NATURA 2000. Znaczące negatywne oddziaływanie na środowisko powodować mogą przedsięwzięcia związane z:

Osią priorytetową 1. Gospodarka – Innowacje – Technologie.

Osią priorytetową 2. Rozwój infrastruktury transportowej i energetycznej.

W związku z tym, w przypadku konieczności projektowania przedsięwzięć na obszarach chronionych w ramach tych osi priorytetowych konieczne będzie stosowanie nieszkodliwej (lub mniej szkodliwej) technologii alternatywnej z wyłącznym stosowaniem preferowanych przez Najlepsze Dostępne Techniki (BAT).

Bezwarunkowo należy realizować zapisy art. 52 ustawy Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz.U. nr 129, poz. 902 z dnia 4 lipca 2006 r.) dotyczące sporządzenia Raportu OOŚ.

Poprawa stanu środowiska uzyskana w wyniku realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego będzie pozytywnie oddziaływała na zdrowie ludzi i jakość ich życia. Oddziaływanie to będzie miało zwykle charakter pośredni, a jego skutki dla zdrowia uwidocznią się w dłuższej perspektywie czasu. Najsilniejsze pozytywne oddziaływanie będzie miała realizacja przedsięwzięć w zakresie realizacji:

Osi priorytetowej 4. – Infrastruktura ochrony środowiska oraz

Osi priorytetowej 8. – Rozwój infrastruktury społecznej i ochrony zdrowia.

8. Informacja o przeprowadzonych konsultacjach społecznych RPO WZ

Konsultacje oparte na partnerstwie i dialogu przyczyniły się do stworzenia projektu RPO, będącego wynikiem konsensusu, co do kierunków rozwoju naszego województwa w perspektywie roku 2015. Frekwencja na spotkaniach konsultacyjnych i znaczna ilość zgłoszonych pytań, świadczą o dużym zainteresowaniu kwestią programowania rozwoju regionalnego. Oprócz współuczestnictwa zainteresowanych stron w tworzeniu projektu RPO, dodatkową wartością, stworzoną w procesie konsultacji, było uświadomienie mieszkańców, jakie wyzwanie i szansę stanowi realizacja Regionalnego Programu Operacyjnego.

Ponadto w trakcie konsultacji propagowano informacje na temat Narodowej Strategii Spójności, Strategicznych Wytycznych Wspólnoty oraz Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 będących dokumentami o kluczowym znaczeniu dla przyszłych beneficjentów.

Uszczegółowione zostały uzasadnienia i opisy osi priorytetowych, dodano opisy kategorii interwencji, a także sprecyzowano i ujednolicono kategorie potencjalnych beneficjentów.

Ponadto w efekcie konsultacji ustalono konieczność wyraźnego wskazania działań, jakie zostaną podjęte na obszarach o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej.

9. Przegląd i renegocjacje programów operacyjnych w ramach NSRO na lata 2007-2013

9.1 Podstawy prawne i formalne

a) Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu spójności i uchylające Rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz.U.UE.L.06.210.25 z późn. zm.);

b) Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U.09.84.712 j.t. z późn. zm.);

c) Wytyczne dotyczące dokonywania przeglądu i renegocjacji z komisją Europejską programów operacyjnych w ramach Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013 z dnia 1 września 2008 r.;

d) Dokument pn. „Ukierunkowanie środków wspólnotowych w ramach krajowych i regionalnych programów operacyjnych", lipiec 2010 r.;

e) Narodowy Program Rewitalizacji Nadwodnych Dzielnic Szczecina – UM Województwa Zachodniopomorskiego, listopad 2010 r.;

f) Bieżące autoewaluacje IZ RPO WZ w zakresie szacowanej realizacji poszczególnych osi priorytetowych RPO WZ i wykonania wskaźników programowych;

g) Ekspertyza nt. zasadności wyznaczania obszaru o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 i jego wpływu na aktywność beneficjentów w aplikowaniu o wsparcie z funduszy unijnych (ekspertyza przygotowana na zlecenie IZ RPO WZ), czerwiec 2010 r.;

h) „Ocena adekwatności stworzonego katalogu wskaźników do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego" (badanie przygotowane na zlecenie IZ RPO WZ), listopad 2008 r.;

i) „Ocena zdolności beneficjentów do realizacji projektów wpisanych na Indykatywną Listę Projektów Indywidualnych dla Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 (tak zwana lista ILPI)" (badanie przygotowane na zlecenie IZ RPO WZ), listopad 2010 r.;

j) „Uszczegółowienie metodologii obliczania wskaźników celu głównego i celów szczegółowych RPO WZ. Wyznaczenie wartości wskaźników zrealizowanych w 2009 r.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal37]: Zmiana merytoryczna nr 1.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Normalny

oraz szacowanej wartości na rok 2010" (badanie przygotowane na zlecenie IZ RPO WZ), październik 2010 r.

9.2 Streszczenie/krótki opis wprowadzonych zmian

9.2.1 Zmiany wynikające z podziału Krajowej Rezerwy Wykonania oraz tzw. dostosowania technicznego

Dnia 9 lutego 2011 r. Komitet Koordynacyjny Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007 – 2013 (KK NSRO) podjął uchwałę w sprawie alokacji dodatkowych środków wspólnotowych oraz realokacji w ramach regionalnych programów operacyjnych.

Na realizację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007 – 2013 przyznano 27 370 105 euro, z czego:

a) 12 800 733 euro z Krajowej Rezerwy Wykonania;

b) 7 569 372 euro z tzw. dostosowania technicznego (podział środków w ramach regionalnych programów operacyjnych);

c) 7 000 000 euro z tzw. dostosowania technicznego (podział środków na niwelowanie skutków kryzysu) - „Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej terenów postoczniowych (Szczecin)".

Przyjęto następujący podział środków:

1) wsparcie przedsiębiorstw z sektora MSP (1 Oś priorytetowa, kategoria interwencji 7) – 11 000 000 euro;

2) „Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej terenów postoczniowych (Szczecin)" – (1 Oś priorytetowa, kategoria interwencji 8) Inne inwestycje w przedsiębiorstwa - 7 000 000 euro;

dofinansowanie realizacji zadań na drogach wojewódzkich (2 Oś priorytetowa, kategoria interwencji 23) – 9 370 105 euro.

3)

9.2.2 Pozostałe zmiany wynikające z przeglądu i renegocjacji programu.

a) Zmiany merytoryczna w ramach osi priorytetowych 1-7.

W opisie osi dodano następujący zapis: *W ramach osi priorytetowej wsparcie uzyskają także projekty w zakresie przygotowania dokumentacji inwestycyjnej przedsięwzięć zgodnych z celami osi priorytetowej.*

Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, 12 pkt
Sformatowano: Czcionka: 12 pkt, Wyróżnienie
Sformatowano: Normalny, Wyjustowany, Wcięcie: Z lewej: 0,32 cm, Wysunięcie: 0,95 cm, Punktowane + Poziom: 2 + Wyrównanie: 1,9 cm + Tabulator po: 2,54 cm + Wcięcie: 2,54 cm, Tabulatory: -0,02 cm, Tabulator listy + 1,27 cm, Tabulator listy + Nie w 2,54 cm
Sformatowano: Czcionka: 12 pkt, Wyróżnienie
Sformatowano: Czcionka: 12 pkt
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm
Sformatowano: Czcionka: Nie Pogrubienie
Sformatowano: Wcięcie: Pierwszy wiersz: 1,25 cm
Sformatowano: Czcionka: Nie Pogrubienie

b) Zmiany merytoryczne w ramach 1 osi priorytetowej.

W związku z przyznanymi środkami z Dostosowania technicznego na realizację zadania „Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej terenów postoczniowych (Szczecin)", w celu efektywnego wdrażania działań, usunięto zastrzeżenie wskazane w opisie 1 osi priorytetowej (*rozmiary inwestycji poniżej 2 mln euro*). ~~Ponadto dokonano realokacji wolnych środków w wysokości 6 672 146 euro z tras klejowych (KI 16) oraz portów (KI30) na inwestycje w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (KI 7).~~

c) Zmiany merytoryczne w ramach 2 osi priorytetowej.

Ze względu na niepełne wykorzystanie środków w ramach dofinansowania inwestycji z zakresu infrastruktury sieci gazowych ~~oraz~~i elektroenergetycznych, infrastruktury kolejowej oraz portów morskich i rzecznych przesunięto 15 172 ~~,~~146 ~~8 500 000~~ euro na realizację zadań drogowych kluczowych dla województwa zachodniopomorskiego.

Projekt ponownego uruchomienia lotniska cywilnego w Zegrzu Pomorskim, ze względu na stopień komplikacji oraz koszty przedsięwzięcia został podzielony na etapy, które realizowane będą w kolejnych perspektywach finansowych. W ramach okresu 2007 – 2013 zrealizowany zostanie pierwszy etap, który zakłada powstanie lotniska publicznego z ograniczoną certyfikacją, które stanowić będzie podstawę dla rozwoju regionalnego portu lotniczego do roku 2020.

d) Zmiany merytoryczne w ramach 3 osi priorytetowej.

Do katalogu Beneficjentów dodane zostały przedsiębiorstwa.

e) Zmiany merytoryczne w ramach 5 osi priorytetowej.

Uszczegółowiono opis osi, dodając możliwość dofinansowania organizacji wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadregionalnym, gwarantujących zwiększenie udziału lokalnych społeczności w życiu kulturalnym.

f) Zmiany merytoryczne w ramach 6 osi priorytetowej.

Uszczegółowiono opis osi, dodając możliwość realizacji działań z zakresu promocji regionu jako atrakcyjnego turystycznie oraz dofinansowania organizacji wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadregionalnym, gwarantujących zwiększenie udziału mieszkańców w życiu kulturalnym.

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Sformatowano: Czcionka: Nie Pogrubienie, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Czcionka: (Domyślny) Times New Roman, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Sformatowano: Wcięcie: Pierwszy wiersz: 0 cm

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Sformatowano: Czcionka: Nie Pogrubienie

Sformatowano: Czcionka: Nie Pogrubienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wcięcie: Pierwszy wiersz: 1,25 cm, Tabulatory: Nie w 0,63 cm

Sformatowano: Wyróżnienie

g) Zmiana i aktualizacja wskaźników.

Wskaźniki celu głównego i celów szczegółowych RPO WZ

- wskaźnik „Liczba nowo utworzonych miejsc pracy netto" przeniesiono do wskaźników oddziaływania; zmianie uległy wartości docelowe na poszczególne lata;

- wskaźnik „Wzrost dostępności aparatury medycznej na 100 000 ludności w tym: - tomograf komputerowy,- rezonans magnetyczny,- aparaty RTG" zamieniono na: „Przeciętne trwanie życia: - kobiety; - mężczyźni";

- wskaźnik „Udział przedsiębiorstw prowadzących działalność innowacyjną w przemyśle", został zmodyfikowany na wskaźnik „Wielkość nakładów na działalność innowacyjną" oraz został przeniesiony z poziomu Rezultatu do poziomu Oddziaływania.

1 Oś priorytetowa

- uszczegółowienie nazwy wskaźnika „Liczba projektów współpracy pomiędzy instytucjami produkcyjnymi a badawczymi" poprzez zmianę na „Liczba projektów ukierunkowanych na współpracę pomiędzy instytucjami produkcyjnymi a badawczymi";

- zmiana wartości wskaźnika „Liczba projektów z zakresu bezpośredniej pomocy inwestycyjnej dla sektora MSP w tym: przez 2 pierwsze lata po rozpoczęciu działalności";

- wyodrębnienie ze wskaźnika „Liczba projektów z zakresu bezpośredniego wsparcia inwestycyjnego dla MSP w zakresie: - promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska, -promujących atrakcyjność międzynarodową atrakcyjność przedsiębiorstw", dwóch wskaźników („Liczba projektów z zakresu wsparcia na rzecz MSP z zakresu promocji produktów i procesów przyjaznych dla środowiska", „Liczba projektów promujących atrakcyjność międzynarodową aktywność przedsiębiorstw)";

- miana wartości wskaźnika pn. Liczba wspartych przedsiębiorstw (w tym: - mikroprzedsiębiorstw, - małych przedsiębiorstw, - średnich przedsiębiorstw) dla 2013 r.

2 Oś priorytetowa

- zmniejszono wartości docelowe w ramach wskaźnika „Liczba nowych odbiorców energii elektrycznej" oraz wskaźnika „Liczba nowych odbiorców gazu z sieci".

3 Oś priorytetowa

- usunięto wskaźnik „Liczba osób, które uzyskały dostęp do szerokopasmowego Internetu";

- w ramach wskaźnika „Liczba podłączeń do Internetu" usunięte zostają podwskaźniki „gospodarstwa domowe" i „MSP".

4 Oś priorytetowa

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Bez podkreślenia, Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

- Zmiana nazwy wskaźnika rezultatu „Potencjalna wytworzona moc zainstalowana" (jednostka MWh) na „Ilość energii wyprodukowanej ze źródeł odnawialnych" (jednostka MWh).

5 i 6 Oś priorytetowa

- urealnienie wartości docelowych w ramach osi priorytetowych, przy jednoczesnym zachowaniu łącznej wartości z obu osi na niezmienionym poziomie tj. 1 040 000 osób.

h) Zmiany w ramach podrozdziału 2.3 Zasady realizacji Programu

Wskazano na zgodność RPO WZ ze Strategią UE dla regionu Morza Bałtyckiego.

i) Zmiany w ramach opisu systemu i wdrażania RPO WZ

Dokonano aktualizacji zadań Instytucji Certyfikującej oraz zadań, które IC deleguje wojewodzie jako Instytucji Pośredniczącej w Certyfikacji.

j) **Zmiany w ramach Załącznika nr 6 do RPO WZ**

Na podstawie rekomendacji z ekspertyzy nt. *zasadności wyznaczania obszaru o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 i jego wpływu na aktywność beneficjentów w aplikowaniu o wsparcie z funduszy unijnych* wprowadzono zmiany w ramach kryteriów aktualizacji Załącznika nr 6 do Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013. Wskaźnik bezrobocia został zastąpiony wskaźnikiem długotrwałego bezrobocia (powyżej 24 miesięcy). Jednocześnie zaktualizowano wykaz gmin o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

9.3 Zgodność z dokumentami strategicznymi

9.3.1 Strategia Lizbońska/Strategia Europa 2020 - marzec 2010 r.

Wprowadzone zmiany zgodne są z założeniami odnowionej Strategii Lizbońskiej.

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Sformatowano: Numerowanie + Poziom: 1 + Styl numeracji: a, b, c, … + Rozpocznij od: 1 + Wyrównanie: Na lewo + Wyrównanie: 0 cm + Wcięcie: 0,63 cm

Przedmiotowe cele realizowane są na poziomie województwa zachodniopomorskiego m.in. poprzez wdrażanie innowacyjnych projektów przedsiębiorców z sektora MSP. Stworzony system generuje inwestycje o wysokim potencjale technologicznym, przy jednoczesnym tworzeniu korzystnych warunków w zakresie zatrudnienia.

Jednym z podstawowych kryteriów wyboru projektów jest kryterium innowacyjności. Takie podejście zmusza przedsiębiorców do poszukiwania nowoczesnych rozwiązań w ramach ich działalności, przekładając się na wzrost konkurencyjności zachodniopomorskich firm.

Jednocześnie duży nacisk położono na ukierunkowanie wsparcia na projekty, które zakładają utworzenie jak największej liczby miejsc pracy.

Jednym z tematów przewodnich Strategii EUROPA 2020 jest „Unia Innowacji". Zakłada ona zwiększenie do roku 2020 inwestycji na badania i rozwój do trzech procent PKB. Realizując projekty wspierające innowacyjność i wdrażanie nowych technologii w przedsiębiorstwach Województwo Zachodniopomorskie wychodzi naprzeciw wyzwaniom jakie „Unia Innowacji" stawia przed państwami członkowskimi UE, w szczególności w zakresie zacieśnienia współpracy między uczelniami, społecznością badawczą i biznesem oraz zapewniania odpowiedniej liczby absolwentów nauk ścisłych, w tym wydziałów matematycznych i inżynieryjnych.

Inwestycje w infrastrukturę drogową na poziomie regionalnym wpisują się w trzeci priorytet zwiększając spójność społeczną i gospodarczą regionu. Województwo zachodniopomorskie cechuje niedostatek dróg regionalnych o wysokim standardzie, a także brak obejść miejscowości położonych w ciągach tych dróg. Podniesienie jakości dróg regionalnych zwiększa bezpieczeństwo ruchu drogowego, a zarazem skraca czas przejazdu, poprawiając dostępność przestrzenną wewnątrz regionu. Ponadto stanowi dodatkowy impuls do zwiększania poziomu inwestycji w regionie zarówno krajowych, jak i zagranicznych, przy jednoczesnym podniesieniu komplementarności realizowanych działań na obszarze całego województwa.

9.3.2 Strategia UE dla regionu Morza Bałtyckiego - październik 2009 r.

Wsparcie sektora MSP, m.in. poprzez rozwój przedsiębiorczości i promowanie innowacyjnych rozwiazań, jest zgodne z działaniem priorytetowym Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego „Przekształcenie Morza Bałtyckiego w obszar dobrobytu". Inwestycje realizowane przez przedsiębiorców z sektora MSP przy udziale środków RPO WZ zwiększają potencjał rozwojowy zachodniopomorskich firm i wpływają na poprawę funkcjonowania

rynku wewnętrznego w regionie Morza Bałtyckiego. Jednoczesne wsparcie instytucji otoczenia biznesu w ramach 1 osi priorytetowej jest elementem uzupełniającym i zarazem niezbędnym do rozwijania usług wsparcia innowacji, mających na celu zwiększenie długoterminowych zdolności innowacyjnych. Zaplanowane działania polegające na ukierunkowaniu wsparcia na podnoszenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz rozwój przedsiebiorczości i innowacyjności sektora MSP pozwolą województwu zachodniopomorskiemu uczestniczyć w kształtowaniu potencjału gospodarczego UE.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

W regionie Morza Bałtyckiego transport odgrywa szczególnie istotną rolę przede wszystkim ze względu na rozległość terytorialną oraz różnorodne ukształtowanie terenu. Przedmiotowe ograniczenia, jak również umiejscowienie na uboczu gospodarczego centrum Europy powodują, iż region jest w znacznym stopniu zależny od zagranicznego handlu towarami i do zapewnienia wzrostu gospodarczego niezbędna jest sprawnie funkcjonująca infrastruktura transportowa zarówno na poziomie międzynarodowym, krajowym, jak i regionalnym. Zwiększenie wartości środków przeznaczonych na poprawe jakości sieci drogowej wewnątrz regionu wpisuje się w realizację priorytetu Strategii „Region Morza Bałtyckiego jako obszar dostępny i atrakcyjny".

Sformatowano: Wyróżnienie

9.3.3 Raport Polska 2030 - czerwiec 2009 r.

Zgodnie z Raportem Polska 2030 kluczowymi czynnikami rozwojowymi są odpowiednie warunki dla szybkiego wzrostu inwestycji oraz rozwój produktywności i innowacyjności. Bez wysokiej jakości infrastruktury istnieje ryzyko ograniczenia możliwości rozwoju zarówno metropolii, jak i regionów peryferyjnych. Województwo zachodniopomorskie ma specyficzną strukturę osadniczą z dużymi ośrodkami miejskimi na obrzeżach i słabo rozwiniętym, w dużym stopniu zależnym od rolnictwa, centrum regionu. Jednocześnie stolica województwa, w której koncentrują się funkcje gospodarcze, kulturalne i polityczne położona jest na zachodnim skraju, blisko granicy państwa. Taka sytuacja przestrzenna determinuje zwiększoną rolę innych ośrodków miejskich (Koszalin, Szczecinek, Wałcz, Choszczono, Kołobrzeg). Obszar ograniczonej dostępności obejmuje aż 30% powierzchni województwa i jest zamieszkiwany przez ok. 12% całej populacji województwa. Stąd, dla przezwyciężenia zidentyfikowanych trudności rozwojowych, tak ważny jest rozwój regionalnej sieci drogowej pozwalającej połączyć ośrodki miejskie z centrum województwa.

9.3.4 Zaktualizowana Strategia Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020 - czerwiec 2010 r.

Kierunki wsparcia w ramach przeglądu i renegocjacji RPO WZ zgodne są z celami określonymi w zaktualizowanej w czerwcu 2010 r. Strategii.

Misją województwa zachodniopomorskiego jest „Stworzenie warunków do stabilnego i zrównoważonego rozwoju województwa zachodniopomorskiego opartego na konkurencyjnej gospodarce i przedsiębiorczości mieszkańców oraz aktywności społecznej przy optymalnym wykorzystaniu istniejących zasobów".

Celem strategicznym nr 1 Strategii jest „Wzrost innowacyjności i efektywności gospodarowania". Priorytetowe znaczenie dla rozwoju województwa ma wsparcie przedsiębiorstw oraz podniesienie ich innowacyjności. Istotne jest również wparcie inicjatyw zakładających współpracę sektora przedsiębiorstw z instytucjami naukowo-badawczymi.

Wspieranie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw realizujących projekty mające na celu wprowadzenie w przedsiębiorstwie innowacji i wdrażanie nowych technologii wpisuje się w założenia celu kierunkowego 1.1. „Wzrost innowacyjności gospodarki" i ma bezpośredni wpływ na realizację wskaźników przypisanych do niniejszego celu.

Realizacja działań w zakresie „Wzrostu atrakcyjności terenów postoczniowych (Szczecin)" wiąże się bezpośrednio z celem strategicznym nr 2 „Wzmocnienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu" i wynika z konieczności inwestowania w kreowanie atrakcyjnej oferty skłaniającej do lokowania kapitału w województwie zachodniopomorskim.

Zgodnie z podrozdziałem 2.13.1 Strategii „Infrastruktura drogowa", drogi wojewódzkie w większości wymagają modernizacji i przebudowy, zarówno ze względu na zły stan nawierzchni, jak i parametry techniczne. Brak działań w zakresie prac remontowych oraz budowy obwodnic i bezkolizyjnych skrzyżowań na trasach o dużym natężeniu ruchu, doprowadziły do powstania tzw. wąskich gardeł w sieci drogowej. Mają one istotny wpływ na dostępność i atrakcyjność centrów gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz portów morskich w regionie. Istotną poprawę przyniesie oddanie do użytku drogi krajowej S3 w nowym przebiegu, jednakże koniecznym uzupełnieniem infrastruktury dróg krajowych jest sieć dróg wojewódzkich.

9.3.5 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010 – 2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie - lipiec 2010 r.

Strategia ustala trzy zasadnicze cele priorytetowe do 2020 roku:

- wzrost konkurencyjności regionów;
- budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie procesom marginalizacji na obszarach problemowych;

- tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji zadań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie.

W ramach celu polegającego na wspomaganiu wzrostu konkurencyjności regionów przewiduje się działania dotyczące stymulowania realizacji projektów opartych na wynikach prac badawczo-rozwojowych. Wsparcie z RPO WZ, mające na celu wzrost poziomu inwestycji w sektorze MSP w zakresie wdrażania innowacji, przyczyniać się będzie także do tworzenia warunków absorpcji innowacji i zwiększenia potencjału i świadomości społeczeństwa w zakresie korzyści, jakie wynikają z wdrażania rozwiązań innowacyjnych. Realizacji celu 1 towarzyszyć będzie horyzontalne wsparcie dla rozwoju konkurencyjności na terenie województwa.

Drugim kierunkiem działań o charakterze przestrzennym w ramach celu 1 Strategii jest budowa warunków dla rozprzestrzeniania się i absorpcji procesów rozwojowych na obszary położone poza funkcjonalnymi obszarami ośrodków wojewódzkich, na miejskie ośrodki subregionalne i lokalne oraz na obszary wiejskie położone w ich pobliżu. Rozprzestrzenianie procesów rozwojowych wspomagane będzie poprzez wzmacnianie zdolności absorpcyjnych na obszarach województw – w miastach subregionalnych, powiatowych i na obszarach wiejskich. Powyższemu procesowi towarzyszyć musi wzmocnienie regionalnej infrastruktury drogowej na tych terenach.

9.3.6 Regionalna Strategia Innowacji Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2011 - 2020 - projekt - styczeń 2010 r.

Strategia określa kierunki innowacyjnego rozwoju województwa w oparciu o istotne procesy, które należałoby uruchomić i wspierać przy współudziale podmiotów gospodarczych, instytucji badawczo-rozwojowych, instytucji otoczenia biznesu oraz władz samorządowych wokół 3 kluczowych wyzwań w perspektywie lat 2011 – 2020 r. Pobudzanie kreatywności, przedsiębiorczości i postaw innowacyjnych w społeczeństwie województwa zachodniopomorskiego powinno być stałym elementem wpisanym w działalność powyższych podmiotów.

Wzrost znaczenia innowacji jako czynnika decydującego o pozycji konkurencyjnej kraju i regionu powoduje, że niezwykle istotnym elementem dla rozwoju konkurencyjności jest zapewnienie wysokiego i stabilnego poziomu innowacji i stworzenie niezbędnych warunków do jej absorpcji. Niski poziom innowacyjności zachodniopomorskich przedsiębiorstw w znaczącym stopniu wynika z istnienia wielu barier ich rozwoju

Sformatowano: Wyróżnienie

innowacyjnego. W grupie czynników krytycznych dla rozwoju innowacyjności identyfikuje się bariery kapitałowe: zbyt duże koszty finansowe oraz brak środków na badania i rozwój.

Środki finansowe RPO WZ przeznaczane na wsparcie sektora MSP zachęcają przedsiębiorstwa do realizacji innowacyjnych, nastawionych na nowe miejsca pracy projektów. W obecnym okresie powolnego wychodzenia z kryzysu gospodarczego, bez możliwości otrzymania wsparcia ze środków RPO WZ, wiele przedsiębiorstw zrezygnowałoby z realizacji inwestycji.

Sformatowano: Normalny

Komentarz [DDal38]: Zmiana techniczna nr 2.

Sformatowano: Wyróżnienie

910. Spis tabel, wykresów, map

Spis tabel:

Tabela 1. Wskaźniki dla województwa zachodniopomorskiego z podziałem na podregiony.
Tabela 2. Województwo zachodniopomorskie na tle Polski i Unii Europejskiej – wskaźniki.
Tabela 3. Liczba bezrobotnych w latach 2000-2006 z podziałem na rejestrację po raz pierwszy i po raz kolejny.
Tabela 4. Wybrane kategorie osób bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2006.
Tabela 5. Sytuacja na rynku pracy w województwie zachodniopomorskim w latach 2003 i 2006 według powiatów.
Tabela 6. Zawody najczęściej poszukiwane w województwie zachodniopomorskim w latach 2005-2006.
Tabela 7. Wskaźnik dostępności aparatury medycznej na 100 tys. ludności.
Tabela 8. Wskaźnik liczby łóżek na 10 000 mieszkańców w opiece psychiatrycznej.
Tabela 9. Wskaźnik liczby łóżek na 10 000 mieszkańców w opiece długoterminowej.
Tabela 10. Wykorzystanie i produkcja OZE w województwie zachodniopomorskim w 2006 roku.
Tabela 11. Podstawowe dane dotyczące Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego.
Tabela 12. Udział poszczególnych źródeł w finansowaniu Strategii w latach 2000-2004.
Tabela 13. Udział województwa zachodniopomorskiego w środkach pomocowych pochodzących z UE w latach 2004-2006 (mln EUR).
Tabela 14. Wskaźniki celu głównego i celów szczegółowych.
Tabela 15. Powiązanie Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2007-2013 ze Strategią Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego do roku 2020, Krajowym Programem Reform 2005-2008, Strategicznymi Wytycznymi Wspólnoty i Narodową Strategią Spójności.
Tabela 16. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 1.
Tabela 17. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 2.
Tabela 18. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 3.
Tabela 19. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 4.
Tabela 20. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 5.
Tabela 21. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 6.
Tabela 22. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 7.

Tabela 23. Wskaźniki produktu i rezultatu dla Osi priorytetowej 8.
Tabela 24. Podział alokacji z EFRR.

Spis wykresów

Wykres 1. Struktura zatrudnienia wg sektorów.
Wykres 2. Stopa bezrobocia rejestrowanego.
Wykres 3. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie zachodniopomorskim w latach 2003-2004.
Wykres 4. Struktura bezrobotnych wg wieku w latach 2000-2004.
Wykres 5. Struktura bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w miesiącach w latach 2000-2004.
Wykres 6. Podmioty gospodarki narodowej według sekcji (%).
Wykres 7. Liczba organizatorów i pośredników turystycznych (przedsiębiorcy) w województwie zachodniopomorskim wpisanych do Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników Turystycznych.
Wykres 8. Organizatorzy i pośrednicy turystyczni wpisani do Centralnej Ewidencji Organizatorów i Pośredników Turystycznych w wybranych województwach.
Wykres 9. Podział środków PHARE SSG wg powiatów.
Wykres 10. Cele RPO WZ.

Spis map

Mapa 1. Rozmieszczenie aparatury wysoko specjalistycznej na terenie województwa zachodniopomorskiego.
Mapa 2. Rozmieszczenie oddziałów psychiatrycznych na terenie województwa zachodniopomorskiego.
Mapa 3. Rozmieszczenie oddziałów długoterminowych terenie województwa zachodniopomorskiego.
Mapa 4. Baza noclegowa turystyki.
Mapa 5. Strefa oddziaływania na Szczecin dużych ośrodków miejskich.
Mapa 6. Priorytetowe połączenia drogowe w województwie zachodniopomorskim zgodnie ze Strategią Rozwoju Sektora Transportu do roku 2015.

~~10~~11. Spis załączników

Komentarz [DDal39]: Zmiana techniczna nr 2.

Sformatowano: Wyróżnienie

Załącznik 1. Plan finansowy RPO WZ na lata 2007-2013 według rocznych zobowiązań poszczególnych funduszy.

Załącznik 2. Plan finansowy RPO WZ na lata 2007-2013 w podziale na priorytety oraz źródła finansowania.

Załącznik 3. Alokacja w podziale na kategorie interwencji.

Załącznik 4. Indykatywny podział środków EFRR na kategorie interwencji w zestawieniu wydatków na realizację celów Strategii Lizbońskiej w RPO WZ.

Załącznik 5. Lista wskaźników kontekstowych do RPO WZ na lata 2007–2013.

Załącznik 6. Wykaz gmin oraz kryteria podziału określające obszary o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej.

Załącznik 1. Plan finansowy dla RPO dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 według rocznych zobowiązań EFRR (w euro)

~~835437299~~

	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego	Fundusz Spójności	Ogółem
	1	2	3=1+2
2007	117 117 286	-	117 117 286
2008	119 859 810	-	119 859 810
2009	122 584 275	-	122 584 275
2010	120 985 128	-	120 985 128
2011	126 142 566~~118 725 961~~	-	126 142 566~~118 725 961~~
2012	126 515 601~~116 538 851~~	-	126 515 601~~116 538 851~~
2013	129 602 738~~119 625 988~~	-	129 602 738~~119 625 988~~
2007-2013	**862 807 404~~835 437 299~~**	-	**862 807 404~~835 437 299~~**

Komentarz [DDal40]: Zmiana techniczna nr 11.

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal41]: Zmiana merytoryczna nr 1.

Załącznik 2. Plan finansowy dla RPO dla Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2007-2013 podający, dla całego okresu programowania, kwotę całkowitej alokacji finansowej EFRR, odpowiedni wkład krajowy i stopę zwrotu wg osi priorytetowej (w euro)

	Wkład Wspólnoty	Wkład krajowy	Indykatywny podział wkładu krajowego		Finansowanie ogółem	Poziom współfinansowania	Dla celów informacyjnych	
			Krajowe środki publiczne	Krajowe środki prywatne			Wkład EBI	Inne źródła finansowania
	a	b=c+d	c	d	e=a+b	f=a/e		
Oś priorytetowa 1.	250 753 899~~232 753 899~~	44 074 220~~41 074 217~~	44 074 220~~41 074 217~~	-	295 004 588~~273 828 116~~	85,00%	-	156 650 000
Oś priorytetowa 2.	225 159 580~~215 789 475~~	44 808 266~~43 977 715~~	44 808 266~~43 977 715~~	-	271 048 008~~259 767 190~~	83,07%	-	27 952 119
Oś priorytetowa 3.	42 000 000	7 411 765~~4~~	7 411 765~~4~~	-	49 411 765~~4~~	85,00%	-	6 588 235
Oś priorytetowa 4.	61 280 000	10~~ 814 11~~556 942~~7~~	10~~ 814 11~~556 942~~7~~	-	~~72 094 11~~71 836 942~~7~~	85,~~00~~30%	-	9 612 549
Oś priorytetowa 5.	74 935 655	13 223 940~~39~~	13 223 940~~39~~	-	88 159 595~~4~~	85,00%	-	11 754 613
Oś priorytetowa 6.	116 780 745	20 608 367~~6~~	20 608 367~~6~~	-	137 389 112~~4~~	85,00%	-	18 318 548
Oś priorytetowa 7.	58 480 000	10 320 000	10 320 000	-	68 800 000	85,00%	-	9 173 333
Oś priorytetowa 8.	33 417 525	0	0	-	33 417 525	100,00%	-	0
Ogółem	**862 807 404~~835 437 299~~**	**152 260 131~~147 430 118~~**	**152 260 131~~147 430 118~~**	**-**	**1 015 067 535~~982 867 417~~**	**85,00%**	**-**	**240 049 397**

Komentarz [DDal42]: Zmiana

Sformatowano ... (×30)

Załącznik 3. RPO WZ: Indykatywny podział wkładu wspólnotowego według kategorii interwencji (w euro)

Priorytetowy obszar tematyczny	
Kod	Kwota
02	5 000 0007 000 000
03	31 000 00029 000 000
05	52 486 600
07	51 770 00040 770 000
08	1110 497 29903 497 299
10	30 000 000
11	3 000 000
13	9 000 000
16	15 450 00013 185 060
18	31 000 000
23	12146 011 7261 469 475
24	9 000 000
25	36 097 150,10
28	2 000 000
29	9 000 000
30	14 000 0009 592 794
33	9 000 0006 000 000
35	5 870 000370 000
39	4 000 000
40	3 000 000
41	10 000 000
42	2 000 000
43	2 000 000
44	9 070 000
45	3 492 352
46	19 507 648
47	2 000 000
51	2 000 000
53	4 210 000
55	460 000
56	500 000
57	47 500 000
58	14 948 554,90
59	41 586 400
61	37 624 295
75	12 500 000
76	33 910 000
78	12 000 000
79	12 070 000
85	28 417 492
86	5 000 033

Forma finansowania	
Kod	Kwota
01	7760 125 15287 495 257
02	75 312 147
03	
04	
Ogółem	**8835 437 29962 807 404**

Obszar	
Kod	Kwota
01	584 805 900612 176 005
02	
03	
04	
05	250 631 399
06	
07	
08	
09	
10	
00	
Ogółem	**8835 437 29962 807 404**

Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie

Ogółem	~~8~~862 807 404~~35 437 299~~

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal43]: Zmiana merytoryczna nr 1.

Załącznik 4. Indykatywny podział środków EFRR na kategorie interwencji w zestawieniu wydatków na realizację celów Strategii Lizbońskiej w RPO WZ (w euro)

Kategorie interwencji	Nazwa kategorii	EUR
2	Infrastruktura związana z badaniami i rozwojem technologicznym (w tym instalacje, oprzyrządowanie i szybkie sieci komputerowe łączące ośrodki badawcze) oraz ośrodki kompetencji w zakresie konkretnych technologii	~~5 000 000~~7 000 000
3	Transfer technologii i udoskonalenie sieci współpracy między małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), pomiędzy MŚP a innymi podmiotami gospodarczymi i uczelniami, wszelkiego rodzaju instytucjami szkolenia policealnego, organami regionalnymi, ośrodkami badawczymi oraz biegunami nauki i technologii (parkami naukowymi i technologicznymi itp.)	~~21 000 000~~29 000 000
5	Zaawansowane usługi wsparcia dla przedsiębiorstw i grup przedsiębiorstw	52 486 600
7	Inwestowanie w przedsiębiorstwa bezpośrednio związane z dziedziną badań i innowacji (innowacyjne technologie, tworzenie nowych przedsiębiorstw przez uczelnie, istniejące ośrodki badań i rozwoju technologicznego i przedsiębiorstwa	51 770 000~~40 770 000~~
8	Inne inwestycje w przedsiębiorstwa	110 497 299~~103 497 299~~
10	Infrastruktura telekomunikacyjna (w tym sieci szerokopasmowe)	30 000 000
11	Technologie informacyjne i telekomunikacyjne (dostęp, bezpieczeństwo, interoperacyjność, zapobieganie zagrożeniom, badania, innowacje, treści cyfrowe itp.)	3 000 000
13	Usługi i aplikacje dla obywateli (e-zdrowie, e-administracja, e-kształcenie, e-integracja)	9 000 000
16	Trasy kolejowe	~~15 450 000~~13 185 060
28	Inteligentne systemy transportowe	2 000 000
29	Porty lotnicze	9 000 000
30	Porty	~~14 000 000~~9 592 794
39	Energia odnawialna: wiatrowa	4 000 000
40	Energia odnawialna: słoneczna	3 000 000
41	Energia odnawialna: biomasa	10 000 000
42	Energia odnawialna: hydroelektryczna, geotermiczna i pozostałe	2 000 000
43	Efektywność energetyczna, produkcja skojarzona (kogeneracja), zarządzanie energią	2 000 000
Alokacja RPO WZ (EFRR)		~~8~~835 437 ~~299~~62 807 404

Sformatowano: Wyróżnienie

Strategia Lizbońska	~~336~~ 347 531 753~~203 899~~
RPO WZ/SL	~~40~~40,~~22~~84~~%~~

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Sformatowano: Wyróżnienie

Komentarz [DDal44]: Zmiana merytoryczna nr 1.

Załącznik 5. Lista wskaźników kontekstowych do RPO WZ na lata 2007-2013

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
SPOŁECZEŃSTWO						
1.	Wskaźnik zatrudnienia ogółem: (15 lat i więcej, wg BAEL)	%	NTS 2	GUS-BDR	41,8	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1. i 5.
	a) wg grup wieku –					
	15-64 lata			Eurostat	48,3	
	15-24 lata			Eurostat	19,7	
	25-34 lata			Eurostat	66,0	
	35-44 lata			Eurostat	69,0	
	45-54 lata			Eurostat	56,6	
	55-64 lata			Eurostat	25,5	
	b) ogółem wg płci -					
	kobiety:			GUS-BDR	35,1	
	mężczyźni:			GUS-BDR	49,4	
	c) ogółem wg miasto/wieś					
	miasto			GUS-BDR	43,0	
	wieś			GUS-BDR	39,1	
2.	Pracujący ogółem,	w tys.	NTS 2	GUS-publ	483,8 tys.	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1. i 5.
	rok poprzedni = 100	%		GUS-publ	101,6	
	- w tym w sektorze prywatnym			GUS-publ	69,0	
	- w tym MSP (agregacja wg siedziby przedsiębiorstwa)			GUS-publ	68,0	

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
3.	Stopa bezrobocia: wg BAEL w tym kobiety Stopa bezrobocia rejestrowanego - w tym bezrobocia długotrwałego	%	NTS 2	GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR	22,7 24,9 25,6 17,4	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1. i 5.
4.	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu w % ogółu gospodarstw domowych	w tys. %	NTS 2	GUS	128,4 20,3	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 3.
5.	Udział szkół wyposażonych w komputery - w tym szkoły podstawowe i gimnazja - w tym szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne - w tym szkoły policealne Liczba uczniów przypadająca na 1 komputer z dostępem do Internetu - w tym szkoły podstawowe i gimnazja - w tym szkoły ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne - w tym szkoły policealne	%	NTS 2,	GUS GUS 	51,4 74,2 25,9 15,1 23,7 12,4 37,0 48,0	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 3. i 8.
6.	Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej (BAEL): - podstawowe i niepełne podstawowe; poziom 0-2 (ISCED 1997) - ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne; poziom 3-4 (ISCED 1997)	%	NTS 2	 Eurostat Eurostat	 29,4 57,9	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 8.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
	- wyższe; poziom 5-6 (ISCED 1997)			Eurostat	12,6	
7.	Udział osób uczących się i dokształcających w liczbie ludności w wieku 25-64 lata	%	NTS 2	GUS-BDR	5,2	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 8.
8.	Udzielone noclegi w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1 tys. mieszkańców w tym turystom zagranicznym	liczby bezwz.	NTS 2	GUS	5350,5 1334,2	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 5.
9.	Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentystów: w tym: - lekarskie - stomatologiczne	w tys.	NTS 2	GUS	11116,1 9705,8 1410,3	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 8.
10.	Ofiary śmiertelne wypadków drogowych: na 100 tys. zarejestrowanych pojazdów na 100 tys. zarejestrowanej ludności rok poprzedni = 100	liczby bezwz. % % %	NTS 2	GUS GUS GUS GUS	236 38,0 13,9 100,4	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 2. i 7.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
11.	Saldo migracji: w miastach na wsi saldo migracji zagranicznych	bezwz.	NTS2	GUS	- 1040 - 1947 907 - 683	
12.	Liczba ludności korzystającej z przewozów komunikacji miejskiej	mln	NTS2	GUS-publ	200,8	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej nr 2 i 7.
13.	Długość dróg publicznych (o twardej nawierzchni) ogółem: - na 100 km2 - w tym wojewódzkich - w tym powiatowych - w tym gminnych	km	NTS 2	GUS	12 740 55,6 2 115 7 225 2 297	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej nr 2.
14.	Linie kolejowe eksploatowane ogółem - na 100 km2	km	NTS 2	GUS	1 208 19,0	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej nr 2.
15.	Liczba wystaw muzealnych, w tym: - wystawy własne - wystawy obce	szt.	NTS 2	GUS	64 70	Kontekst dla wskaźników osi priorytetowej nr 6 i 7.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
16.	Liczba osób korzystających z obiektów kultury, w tym - kina - teatry i instytucje muzyczne - muzea	w tys.	NTS 2	GUS	 1 608,6 433,2 380,1	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 6. i 7.
GOSPODARKA						
17.	Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca Produkt krajowy brutto na mieszkańca w PPS – UE 27 = 100	Zł %	NTS 2	GUS-BDR GUS+Eurostat	(2004) 22 494 47,2	
18.	Wzrost PKB w cenach stałych (rok poprzedni)	%	NTS 2	GUS Eurostat	(2003) 0,0	
19.	Wartość dodana brutto na 1 pracującego Polska=100 Wartość dodana brutto wg sektorów ekonomicznych: na 1 pracującego * - rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo - Polska = 100	zł %	NTS 2	GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR	(2004) 68 035 107,0 39 010 217,9	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1. i 5.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
	- przemysł			GUS-BDR	57 376	
	- Polska = 100			GUS-BDR	82,8	
	w tym przemysł przetwórczy			GUS-BDR	52 799	
	Polska = 100			GUS-BDR	82,6	
	- budownictwo			GUS-BDR	71 426	
	- Polska = 100			GUS-BDR	106,7	
	- usługi ogółem			GUS-BDR	75 772	
	- usługi rynkowe			GUS-BDR	83 615	
	- Polska = 100			GUS-BDR	96,7	
	- usługi nierynkowe			GUS-BDR	59 034	
	- Polska = 100			GUS-BDR	109,6	
20.	Struktura pracujących wg sektorów ekonomicznych: - województwo=100	%	NTS 2			Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1.
	- rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo			GUS-BDR	9,2	
	- rok poprzedni = 100				99,9	
	- przemysł ogółem			GUS-BDR	22,0	
	- rok poprzedni = 100				99,2	
	w tym przemysł przetwórczy			GUS-BDR	19,4	
	rok poprzedni = 100				99,2	
	- budownictwo			GUS-BDR	5,5	
	- rok poprzedni = 100				109,6	
	- usługi rynkowe			GUS-BDR	41,9	
	- rok poprzedni = 100				101,3	
	- usługi nierynkowe			GUS-BDR	21,3	

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
	- rok poprzedni = 100				103,4	
21.	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w tym udział MSP	liczby bezwz. %	NTS2	GUS-Publ GUS-Publ	1 220,5 99,9	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1.
22.	Nakłady inwestycyjne na środki trwałe na 1 mieszkańca w tym udział sektora prywatnego	w tys. zł %	NTS 2	GUS-Publ GUS-Publ	2,8 57,8	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1.
23.	Kapitał zagraniczny w podmiotach z kapitałem zagranicznym na 1 mieszkańca Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w relacji do PKB w tym nakłady finansowane przez podmioty gospodarcze	w tys. zł % 	NTS 2	GUS-Publ GUS-BDR GUS BDR	0,9 0,2 0,0	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1.
24.	Zatrudnienie w działalności badawczo-rozwojowej (EPC)	liczby bezwz.	NTS 2	GUS	2 026	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1.
25.	Udział przedsiębiorstw, które prowadziły działalność innowacyjną w przemyśle	%	NTS 2	GUS-Publ	25,6	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
26.	Udział produkcji wyrobów nowych i zmodernizowanych w produkcji sprzedanej w przemyśle	%	NTS 2	GUS	12,48	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 1.
ŚRODOWISKO						
27.	Całkowita emisja zanieczyszczeń powietrza: pyłowych rok poprzedni = 100 dwutlenku siarki (bez CO_2) rok poprzedni = 100 tlenków azotu rok poprzedni = 100	 kg % kg % kg %	NTS 2	 GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR	 247 99,9 855 98,5 579 96,5	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.
28.	Ludność korzystająca z kanalizacji - w tym na wsi - w % ludności ogółem w tym na wsi	tys. %	NTS 2	GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR	1 241,5 188,1 73,3 36,0	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.
29.	Ludność korzystająca z wodociągów - w tym na wsi - w % ludności ogółem w tym na wsi	tys. %	NTS 2	GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR GUS-BDR	1 575,2 440,7 93,0 84,4	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
30.	Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków w % w ogólnej liczby ludności, w tym na wsi	%	NTS 2	GUS	 59,8 37,9	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.
31.	Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane: - na km^2 powierzchni (m3/km2) - w % ścieków wymagających oczyszczania	%	NTS 2	GUS	 4,2 83,1	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.
32.	Udział odpadów poddanych odzyskowi w ogólnej ilości odpadów (z wyłączeniem komunalnych) wytworzonych	%	NTS 2	GUS	38,4	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.
33.	Odpady komunalne zebrane na 1 mieszkańca	kg	NTS 2	GUS	297,0	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.
34.	Ilość energii pochodzącej z odnawialnych źródeł (moc zainstalowana)	MW	NTS2	Agencja Rynku Energii	118,6	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.
35.	Udział produkcji energii z OZE w produkcji ogółem	%	NTS 2	Min. Gospodarki, Prezes Urzędu Regulacji Energetyki/ GUS	5,3	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.

Lp.	Zmienna/Wskaźnik	Jednostka miary	Przekrój terytorialny (NTS)	Źródło	Wartość wskaźnika (2005)	Uwagi
36.	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w % powierzchni ogólnej	%	NTS 2	GUS	20,8	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.
37.	Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji do ogólnej powierzchni	%	NTS 2	GUS	0,1	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 6. i 7.
38.	Powierzchnia zrekultywowanych i zagospodarowanych terenów do ogółu wymagających rekultywacji	%	NTS 2	GUS	3.4	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 6. i 7.
39.	Emisja CO_2 ogółem na 1 m2	tys. ton/rok ton	NTS 2	GUS-BDR GUS-BDR	8 032,8 4,7	Kontekst dla wskaźników Osi priorytetowej 4.

Załącznik 6 do RPO WZ. Wykaz gmin oraz kryteria podziału określające obszary o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej.

Gminy o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej to gminy, w których:
– Wskaźnik bezrobocia długotrwałego (powyżej 24 miesięcy) jest powyżej 150% średniej dla województwa zachodniopomorskiego (20079 r. – ~~13,95~~1,27%)
oraz
– Dochód własny budżetów gmin na 1 mieszkańca wynosi poniżej 75% średniej dla województwa zachodniopomorskiego (20097 r. – ~~1118,53~~1 200,42 PLN).

Wskaźniki (dane na dzień 31 grudnia ~~2007~~ 2009 r.)

	Wskaźnik bezrobocia długotrwałego* powyżej 24 miesięcy (Opracowanie własne na podstawie danych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Szczecinie i Głównego Urzędu Statystycznego) ~~Wskaźnik bezrobocia* (Źródło - Wojewódzki Urząd Pracy)~~	Dochód własny budżetów gmin na 1 mieszkańca (Źródło - Główny Urząd Statystyczny)
Województwo Zachodniopomorskie	~~9,30~~0,83%	~~1 491,37~~1 600,56 PLN
Gminy o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno - ekonomicznej	Powyżej ~~13,95~~1,27%	Poniżej 1 200,42 ~~1 118,53~~ PLN

*liczba osób długotrwale bezrobotnych (powyżej 24 miesięcy) do liczby ludności w wieku produkcyjnym
~~* liczba bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym~~

~~Instytucja Zarządzająca co dwa lata przeprowadza analizę sytuacji społeczno-gospodarczej gmin w celu uaktualnienia wykazu obszarów o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-gospodarczej. Analiza jest prowadzona poczęwszy od 2008 roku.~~

Komentarz [DDal45]: Zmiana merytoryczna nr 12.
Komentarz [DDal46]: Zmiana techniczna nr 12.
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyrównany do środka
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyróżnienie
Sformatowano: Wyjustowany
Sformatowano: Wyróżnienie

Gminy o szczególnie niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej

l.p.	GMINA	Wskaźnik bezrobocia długofalowego >1,27%	Dochód własny na 1 mieszkańca <1 200,42 PLN	Liczba mieszkańców
1.	MG Barwice	22,901,70%	628,65985,08	8 788 8 825
2.	Gm. Białogard	24,202,48%	821,44925,63	7 7512
3.	M Białogard	16,601,29%	942,451 189,89	24 349407
4.	Gm. BierzwnikBielice	14,302,09%	742,18777,21	2 9764 732
5.	Gm. Bierzwnik	1,62%	958,34	4 745
6.	MG BoboliceBorne Sulinowo	14,40%1,98%	784,461 134,73	9 8249 518
7.	Gm. Brojce	23,001,84%	506,7609,46	3 7043 743
8.	Gm. Brzeżno	22,401,93%	500,78511,76	2 8202 788
9.	MG DobraChociwel	17,401,74%	747,03893,96	4 4436 095
10.	MG DobrzanyChojna	14,801,63%	638,161 044,30	5 02514 115
11.	MG Choszczno	1,71%	1 010,24	22 282
12.	Gm. GrzmiącaCzołpa	23,201,61%	717,2998,19	4 9385 082
13.	MG IńskoDobra	18,702,36%	921,08786,42	3 5204 407
14.	Gm. KarniceMG Dobrzany	19,102,67%	637,93668,81	4 1264 986
15.	Gm. Dolice	1,28%	782,55	8 071
16.	MG Drawno	2,10%	1 019,53	5 326
17.	MG Gryfice	1,87%	1 156,83	23 532
18.	Gm. Grzmiąca	2,39%	1 035,11	4 977
19.	MG Ińsko	1,63%	1 076,05	3 494
20.	Gm. KozieliceKarnice	14,101,57%	1 050,49942,25	2 6034 123
21.	Gm. Krzęcin	14,802,07%	645,21844,26	3 7763 786
22.	Gm. MarianowoMG Lipiany	14,601,51%	750,92839,75	3 1436 054
23.	MG Łobez	2,27%	1 072,12	14 347
24.	MG Maszewo	3,18%	762,15	8 448
25.	MG Mieszkowice	1,27%	971,83	7 367
26.	MG Moryń	1,52%	1 023,18	4 344
27.	MG Nowogard	2,84%	796,90	24 560
28.	Gm. Osina	1,78%	1 100,98	2 851
29.	Gm. Ostrowice	16,902,76%	783,28970,23	2 5462 502
30.	MG Pełczyce	14,902,78%	582,22952,02	8 0367 969
31.	MG Płoty	17,601,92%	569,57756,73	9 0939 055
32.	Gm. Przelewice	15,301,54%	790,911 141,48	5 1765 197
33.	Gm. Przybiernów	1,82%	940,36	5 192
34.	MG Pyrzyce	3,30%	1 059,00	19 605
35.	Gm. Radowo Małe	19,802,98%	711,811 007,65	3 7573 733
36.	Gm. Rąbino	21,002,05%	596,12690,79	3 9123 863
37.	MG Recz	15,502,52%	667,71907,53	5 7225 644

Sformatowano ...
Sformatowana tabela ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowana tabela ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowana tabela ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano

Lp.	GMINA	Wskaźnik bezrobocia długofalowego >1,27%	Dochód własny na 1 mieszkańca <1 200,42 PLN	Liczba mieszkańców
38.	MG Resko	14,701,29%	965,471 075,38	8 2698 262
39.	Gm. Rymań	1,85%	996,67	4 154
40.	MG Sianów	1,95%	974,07	13 386
41.	Gm. Siemyśl	1,86%	887,64	3 668
42.	Gm. Sławoborze	19,303,08%	830,76977,38	4 3164 268
43.	Gm. Stara Dąbrowa	14,501,63%	736,02900,85	3 5673 599
44.	MG SuchańGm. Stargard Szczeciński	14,001,41%	759,3812,13	4 34211 545
45.	Gm. Szczecinek	17,901,73%	683,8801,19	10 27310 236
46.	Gm. Świdwin	19,301,45%	648,82810,33	6 1746 127
47.	Gm. Świerzno	18,502,67%	577,92633,48	4 2084 230
48.	MG Trzcińsko Zdrój	1,86%	859,85	5 661
49.	Gm. Tychowo	21,901,57%	820,83948,63	7 0067 055
50.	Gm. Warnice	1,56%	628,73	3 566
51.	MG Węgorzyno	2,67%	1 041,09	7 373
52.	Gm. Widuchowo	1,54%	901,57	5 534
53.	Gm. Wierzchowo	16,002,25%	799,91 017,05	4 5044 496
54.	MG WolinZłocieniec	14,201,96%	1 016,351 174,88	15 48512 394
				209 250421 219

Sformatowano ...
Sformatowana tabela ...
Sformatowano ...
Sformatowano ...
Sformatowano

W WOJEWÓDZTWO ZACHODNIOPOMORSKIE

G GMINY O SZCZEGÓLNIE NIEKORZYSTNEJ
S SYTUACJI SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ

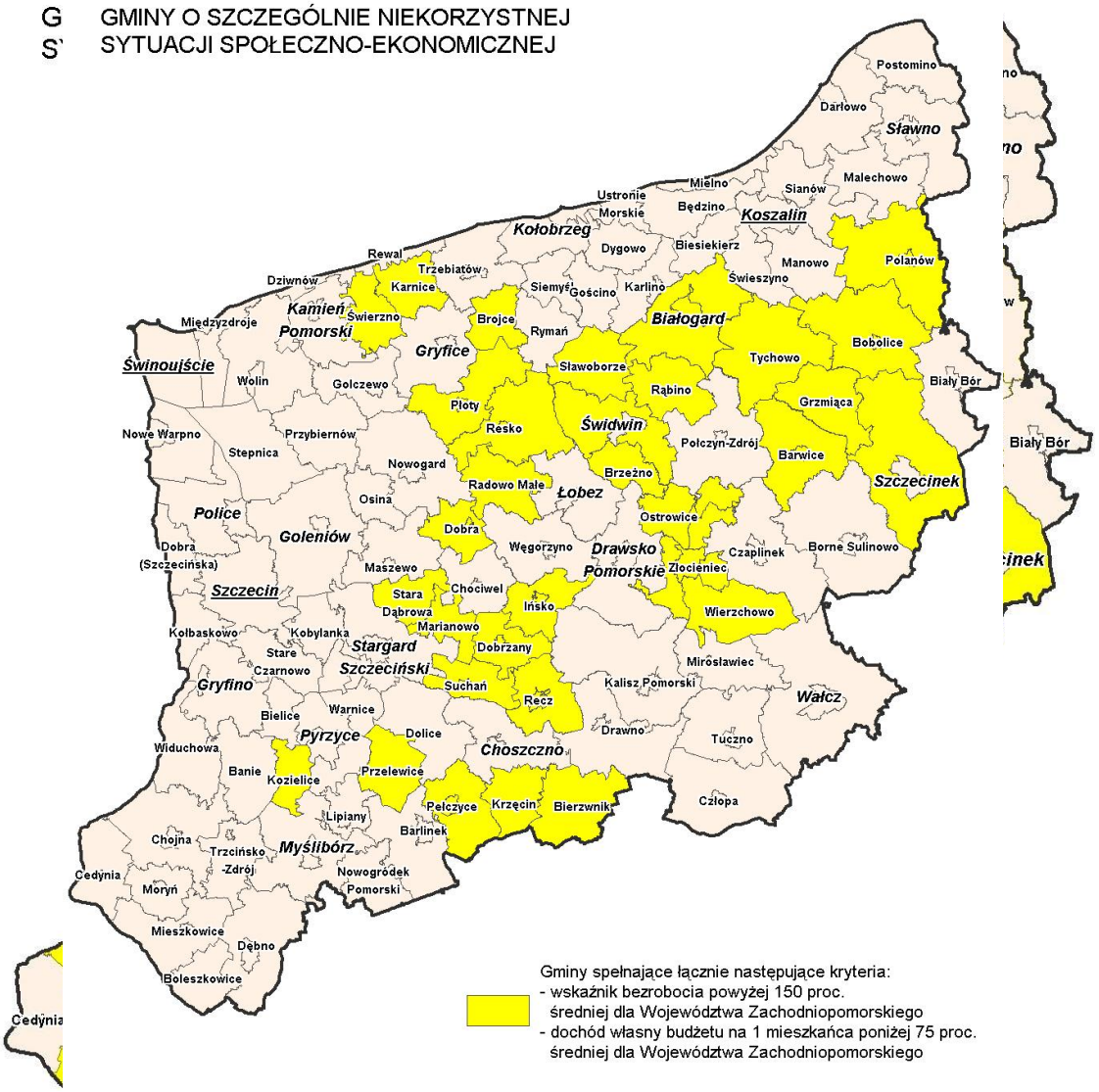

Gminy spełniające łącznie następujące kryteria:
- wskaźnik bezrobocia powyżej 150 proc. średniej dla Województwa Zachodniopomorskiego
- dochód własny budżetu na 1 mieszkańca poniżej 75 proc. średniej dla Województwa Zachodniopomorskiego

Mapa przygotowana przez Biuro Geodety Województwa z danych Państwowego Zasobu Geodezyjnego

średniej dla Województwa Zachodniopomorskiego
- dochód własny budżetu na 1 mieszkańca poniżej 75 proc. średniej dla Województwa Zachodniopomorskiego

Opracowanie własne na podstawie danych z Państwowego Zasobu Geodezyjnego